

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

RIGORÓZNÍ PRÁCE

ÚKOLY A POSTAVENÍ ČESKÉ TELEVIZE

TASKS AND STATUS OF CZECH TELEVISION

Konzultant: doc. JUDr. Vladimír Vopálka, CSc.

Zpracovatel: Mgr. Olga Ulrichová

Říjen.2011

Prohlášení autorky rigorózní práce:

“Já, Mgr. Olga Ulrichová, nar. 27.4.1977, tímto prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci na téma “Úkoly a postavení České televize” vypracovala samostatně, že všechny využití prameny a literatura byly řádně citovány, a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.”

Použitá literatura, právní předpisy a jiné citované zdroje

- Česká televize – „(Prvních) 10 let České televize“, Praha, říjen 2002;
- Česká televize – „Televize veřejné služby v zahraničí“, Praha, květen 2001;
- „Dějiny českých médií v datech, Rozhlas, Televize, Mediální právo“, Kolektiv autorů, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003;
- Dohoda mezi Ministrem pro kulturu, média a sport Velké Británie a BBC (Agreement Between Her Majesty's Secretary of State for Culture, Media and Sport and the British Broadcasting Corporation) z července 2006; účinná od 1.1.2007;
- Eco, Umberto - „Poznámky na krabičkách od sirek“, nakladatelství Argo, 2008;
- Hanák O., Tesař T. – „Odpovědnost Rady ČT za nezvolení ředitele“, Právní rádce 5/2003, str. 33 – 35;
- Havligerová J. – „Šéfům polostátních podniků se změní platy,“ Mladá fronta E15 ze dne 23.2.2010, str. 2-3;
- Jednací řád Rady ČT ze dne 5.8.2007;
- Kodex ČT ze dne 2.7.2003;
- Mathé Ivo: „Televize veřejné služby pro třetí tisíciletí“, materiál přístupný na www.louc.cz/milenium.rtf
- Občanský zákoník - zákon č. 40/1964 Sb., v platném znění;
- Obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb., v platném znění;
- Pouperová, Olga – „Regulace médií“, Nakladatelství Leges, Praha 2. 2010;
- Royal Charter for the continuance of the British Broadcasting Corporation (Královská Charta pro BBC) ze dne 19.9.2006, účinná od 1.1.2007;
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 21 Cdo 155/2005 z 18.10.2005;
- Směrnice Televize bez hranic – Směrnice Rady 89/552/EHS z 3.10.1989;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU z 10.3.2010 o audiovizuálních mediálních službách;
- Statut ČT ze dne 19.9.2007;
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR v platném znění;
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod;
- zákon č. 18/1964 Sb., o Československé televizi;
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění;
- zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech v platném znění;
- zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění;
- zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie v platném znění;
- zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, v platném znění;
- zákon č. 451/1991 Sb., o stanovení některých předpokladů pro výkon funkcí (lustrační zákon) v platném znění;
- zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, účinnost do 3.7.2001;
- zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi ve znění zákonů č. 36/1993 Sb., č. 253/1994 Sb., č. 301/1995 Sb., č. 39/2001 Sb., č. 231/2001 Sb., č. 82/2005 Sb., č. 127/2005, č. 304/2007, č. 384/2008 Sb., č. 132/2010 Sb., č. 153/2010 Sb.;
- zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři v platném znění;

Obsah

<i>Použitá literatura, právní předpisy a jiné citované zdroje</i>	3
<i>Resumé v českém jazyce</i>	6
<i>Resumé v anglickém jazyce</i>	8
<i>Seznam zkratek použitých v rigorózní práci</i>	10

Obsah rigorózní práce

1. Československá televize 1953 – 1991	11
1.1. Vznik a úkoly ČST včetně právního rámce do roku 1989	11
1.2. Úkoly a postavení ČST podle zákona č. 18/1964 Sb.	15
1.3. Souběžná existence ČST a České televize	21
2. ČT jako právnická osoba	24
2.1. ČT jako právnická osoba a televize veřejné služby	24
2.2. Postavení televizních studií	26
2.2.a) Televizní studia a jejich identifikační čísla	30
3. Veřejná služba a úkoly ČT	32
3.1. Veřejná služba v oblasti televizního vysílání	32
3.2. Úkoly ČT podle § 3 zákona o ČT	39
3.2.1. Naplňování veřejné služby – technické požadavky na vysílání ČT	39
3.2.1.1. Požadavky na analogové a digitální vysílání signálu a pokrytí území ČR tímto signálem	39
3.2.1.2. Tzv. Multiplex veřejné služby	42
3.2.1.3. Celoplošné televizní vysílání a nové vysílací technologie	44
3.2.2. Další úkoly ČT podle § 3 zákona o ČT	45
3.2.2.1. Původní stav od roku 1992 do novely č. 39/2001 Sb.	45
3.2.2.2. Stav po novele č. 39/2001 Sb. dosud	46
3.2.3. Splňuje ČT postavení moderní veřejnoprávní televize a má jako taková vůbec smysl?	52
4. Název Česká televize – jeho zvláštnosti a možná ochrana	58
5. Rada ČT od roku 1991 do současnosti	60
5.1. Rada jako orgán kontroly veřejnosti	60
5.2. Rada ČT jako volený orgán	63
5.2.1. Návrhy kandidátů do Rady a kdo je oprávněn tyto kandidáty navrhnout ..	63
5.2.1.1. Podmínky pro zvolení za člena Rady, včetně problematiky lustračního zákona vzhledem k obsazování funkcí v ČT	68
5.2.1.2. Neslučitelnost funkcí	73
5.2.2. Počet členů Rady	78
5.2.3. Jednání Rady ČT a zápis z jednání Rady ČT	78
5.2.4. Usnášení schopnost a rozhodování Rady ČT	81
5.2.5. Orgány Rady ČT	85
5.2.5.1. Dozorčí komise	85
5.2.5.1. a) Členové dozorčí komise a jejich odměňování	85
5.2.5.1. b) Vnitřní uspořádání dozorčí komise a její jednání	90
5.2.5.1. c) Postavení členů dozorčí komise vůči Radě ČT a ČT	91
5.2.5.2. Orgány Rady ČT – Sekretariát	92
5.2.6. Pravomoci Rady ČT - obecná pravomoc Rady ČT	95
5.2.6.1. Pravomoci Rady ČT podle § 8 a § 9 zákona o ČT od novely č. 39/2001 Sb. dosud	96
5.2.6.1. a) Jmenování a odvolání generálního ředitele ČT	96
aa) Jmenování generálního ředitele	96

ab) Odvolání generálního ředitele	98
ac) Prozatímní ředitel a zástupce generálního ředitele	106
5.2.6.1. b) Pravomoc Rady ČT schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT a povinnost rady předkládat Poslanecké sněmovně zprávy o činnosti a hospodaření ČT	111
5.2.6.1. c) Pravomoc Rady kontrolovat účelné a hospodárné využívání finančních zdrojů a majetku ČT	114
ca) Kontrola nakládání s nemovitým majetkem ČT	115
5.2.6.1. d) Pravomoc sledovat naplňování požadavků práva Evropských společenství na transparentnost finančních vztahů v ČT	116
5.2.6.1. e) Pravomoc Rady ČT schvalovat Statut ČT a předkládat Kodex ČT Poslanecké sněmovně	117
ea) Výklad pojmu „statut“ a zvláštnosti Statutu České televize	121
eb) Kodex obecně a charakteristika Kodexu České televize	126
ec) Rozdíly mezi Statutem a Kodexem ČT – shrnutí	129
5.2.6.1. f) Pravomoci Rady ČT při zřízení nebo zrušení televizních studií	131
5.2.6.1. g) Pravomoci Rady ČT při jmenování a odvolávání ředitele Televizního studia Brno a Televizního studia Ostrava	132
5.2.6.1. h) Dohled Rady ČT nad plněním úkolů veřejné služby ČT a naplňování Kodexu	133
5.2.6.1. i) Pravomoc schvalovat dlouhodobé plány ČT	134
5.2.6.1. j) Pravomoc Rady rozhodovat o stížnostech týkajících se generálního ředitele	136
5.2.6.1. k) Pravomoci Rady ČT ohledně dozorčí komise	138
6.2.6.1. l) Pravomoc Rady ČT určovat mzdu generálního ředitele ČT ...	139
5. 3. Povinnosti Rady ČT a jejích členů	141
5. 4. Vztah Rady ČT a Poslanecké sněmovny PČR a otázka subjektivity Rady ČT	146
5.5. Srovnání postavení Rady ČT a Rady pro rozhlasové a televizní vysílání	154
5.5.1. Základní rozdíly mezi oběma Radami	154
5.5.2. Vznik, výkon a zánik funkce v obou radách	163
6. ČT a BBC - shody a rozdíly	168
6.1. Shody a rozdíly mezi ČT a BBC v obecné rovině	168
6.2. Srovnání úkolů BBC a ČT jako televizí veřejné služby	174
6.3. BBC Trust a Rada ČT	175
 Příloha č. 1 - <i>Soudní spory vedené Českou televizí, které zastupovala (minimálně v jednom stupni řízení) autorka práce</i>	178
1. Případ ČESKÁ TELEVIZE spol. s r.o. – souvisí s kapitolou 4.1.	178
2. Případ E. H. vs. Česká televize – souvisí s kapitolou 5.4.	179
 Seznam klíčových slov	184

Resumé rigorózní práce “Úkoly a postavení České televize”

Hlavním důvodem pro napsání této práce byla skutečnost, že se vyskytují problémy s výkladem platného zákona upravujícího jedinou veřejnoprávní televizi na území ČR – Českou televizi.

Rigorózní práce se skládá ze šesti kapitol. Kapitola první se zabývá historií televizního vysílání na území ČR, včetně hlavních úkolů a postavení prvního veřejnoprávního vysílatele – Československé televize (ČST).

Kapitola druhá je rozdělena do dvou částí. V první části je popis současné veřejnoprávní televize jako právnické osoby a je zde také vysvětlena její hlavní role jako televize veřejné služby. Druhá část se zabývá postavením a úkoly televizních studií ve světle platné legislativy.

V kapitole třetí je obsažen podrobný popis České televize jako televize veřejné služby. Také je zde rozbor hlavních úkolů České televize jako veřejnoprávního vysílatele a nakonec je zde historie a současný popis právní úpravy těchto úkolů, včetně kapitoly věnované úvahám o postavení současné televize veřejné služby a její roli v současném světě.

Kapitola čtvrtá popisuje problémy týkající se názvu “Česká televize” a uvádí také možné řešení těchto problémů. Kapitola popisuje zvláštnosti názvu a také možnou ochranu tohoto názvu podle platné české legislativy.

Hlavní část práce tvoří kapitola pátá zabývající se postavením a úkoly Rady České televize jako kontrolního orgánu. Tato kapitola se věnuje problémům vyplývajícím z výkladu platného zákona a zabývá se také určitými nedostatky právní úpravy Rady ČT. Tato kapitola dále popisuje funkci Rady ČT, volbu a podmínky zvolení za člena Rady ČT, zvláštní postavení Rady a jejích členů a dále také popisuje jednání a rozhodování Rady. Kapitola obsahuje také podrobný popis pravomocí a povinností Rady, zejména popis a rozbor pravomoci volit a odvolávat generálního ředitele ČT, pravomoc kontrolovat hospodaření, účetnictví a nakládání s majetkem ČT, včetně pravomoci schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT. Kapitola obsahuje dále také rozbor orgánu Rady ČT, kterým je Dozorčí komise. V této kapitole nalezneme i popis a právní názor na vztah Rady ČT a jejího kontrolora – Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Poslední část kapitoly páté se věnuje porovnání postavení Rady ČT a Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

Poslední šestá kapitola rigorózní práce se zabývá srovnáním ČT jako televize veřejné služby na území ČR s britskou televizí veřejné služby – BBC. Tato kapitola obsahuje hlavní rozdíly mezi oběma institucemi a je zde také porovnání hlavních úkolů obou televizí jako poskytovatelů veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Tato kapitola dále obsahuje také porovnání kontrolních orgánů obou televizí, a to Rady ČT a BBC Trustu. Nakonec tato kapitola zahrnuje také možnost inspirace pro zákonodárce ČR právní úpravou role a postavení BBC trustu a také vztahem mezi BBC Trustem a BBC korporací.

Všechny kapitoly práce zahrnují jak historii a současnou právní úpravu popisované problematiky, tak návrhy možných řešení popsanych problémů, případně návrh úpravy zákona, pokud je to důvodné.

Abstract of the rigorous thesis „Tasks and status of Czech Television“

There are some problems with interpretation of the valid Act regulating the only public television broadcaster in Czech Republic – Česká televize and it was the main reason for my research.

The thesis is composed of six chapters. Chapter One covers history of television transmitting in Czech Republic, including the main tasks and status of first public television broadcaster – the Czechoslovak Television (ČST).

Chapter Two is subdivided into two parts. Part One describes existing public Czech Television as corporation and explains its main role as public broadcaster of television transmitting. Part Two deals with characteristics and aims of television studios according to up-to-date legislation.

There is detailed description of the public service of Czech Television as a television broadcaster in Chapter Three. There as is also detailed analysis of the main tasks of Czech television as a public broadcaster and there is also history and up-to-date characteristics of the tasks according to valid legislation, including thinking over status of current television of public service and its role in the world.

Chapter Four describes problems and their possible solution of the name “Česká televize”. There are described some particularities of the name and also possible protection of the name of such a corporation according to valid Czech legislation.

Chapter five constitutes the main part of work and includes status and tasks of the Council of Česká televize (Rada ČT) as a controlling body. This chapter is concentrating on problems resulting from the up-to-date problems of interpretation of the regulating act and on some deficiency of status and legal arrangement of the Council. This Chapter describes the function of the Council, election and conditions of the election to the Council and special status of Council and its members as well as acting and making decision by the Council. There also is detailed description and analysis of the rights and duties of the Council, especially description and legal analysis of the right to elect and remove the General Manager of Česká televize, right to check the economy, accounting and property of Česká televize, including right to approve budget and final account of Česká televize. There is an analysis of the body of Council – Supervisory Committee of the Council. There also is description and legal opinion on relationship of the Council and its controlling supervisor – Chamber of Deputies of Parliament of Czech Republic. The last part of chapter Five includes

comparison of status and position of the Council of Česká televize and Council for radio and television broadcast.

Last chapter Six of the thesis is addicted to comparison of public Czech television (Česká televize) and British public broadcaster – British Broadcasting Corporation, (BBC). This chapter includes the main differences between both TVs and includes also comparison of the main tasks of both broadcasters of public service. There is also comparison of controlling bodies of both TVs and description of the status and rights and duties of the BBC Trust and Council of Česká televize. This chapter includes also possible inspiration for Czech legislator with legal arrangement of the role and position of the BBC Trust and also of the relationship between the Trust and the BBC as a corporation.

All chapters include history of legal arrangement and valid legislation of described topic as well as description of the problems and proposal of possible solution of the problems including proposal of new legal wording if reasonable.

Seznam zkratek použitých v rigorózní práci:

Pokud není v textu rigorózní práce výslovně uvedeno jinak, mají uvedené zkratky tento význam:

- **autorský zákon** – zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským v platném znění;
- **BBC** – British Broadcasting Corporation ve smyslu Královské Charty pro BBC ze dne 19.9.2006, účinná od 1.1.2007;
- **ČNR** – Česká národní rada;
- **ČST** – Československá televize – ve smyslu zákona č. 18/1964 Sb.;
- **ČT** – Česká televize – ve smyslu zákona č. 483/1991 Sb. v platném znění;
- **LZPS** – ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod;
- **občanský zákoník** – zákon č. 40/1964 Sb. v platném znění;
- **obchodní zákoník** – zákon č. 513/1991 Sb. v platném znění;
- **OSŘ** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění;
- **Poslanecká sněmovna** – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky;
- **Rada ČT** – Rada České televize ve smyslu zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi v platném znění;
- **RRTV** – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání ve smyslu zákona č. 231/2001 Sb., vysílacího zákona v platném znění;
- **Ústava** – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v platném znění;
- **vysílací zákon** – zákon č. 231/2001 Sb. v platném znění;
- **zákon o ČT** – zákon č. 483/1991 Sb.
- **zákoník práce** – zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění;

1. Československá televize (1953 – 1992)

1.1. Vznik a úkoly ČST včetně právního rámce do roku 1989

O zavedení televizního vysílání se mluvílo již za první republiky za prezidenta Edvarda Beneše¹, bohužel ale tehdejší Československo muselo od roku 1938 řešit daleko závažnější záležitosti a bojovat o existenci samotného státu během 2. světové války. K zavedení televizního vysílání tak došlo až po patnácti letech, a to v roce 1953, kdy bylo 1. května z Měšťanské besedy v Praze na Malé Straně zahájeno zkušební televizní vysílání. Pravidelné vysílání pak bylo zavedeno 25.2.1954. Jako první tedy vysílalo tzv. televizní studio Praha, dne 31. prosince 1955 zahájilo vysílání televizní studio v Ostravě, 3. listopadu 1956 studio v Bratislavě, 6. července 1961 v Brně a konečně 25. února 1962 televizní studio v Košicích.

V době svého vzniku neměla televize pro své fungování na území tehdejšího státu vydaný speciální zákon. První zákon upravující televizní vysílání na území ČR, tedy zákon o Československé televizi (dále jako „ČST“) byl vydán pod číslem 18/1964 Sb. a nabyl účinnosti dne 31.1.1964. V důvodové zprávě k tomuto zákonu v čl. A všeobecné části se píše, že právní poměry ČST byly odvozeny ze zákona upravujícího fungování rozhlasu, přesněji ze zákona č. 137/1948 Sb., o postátnění Československého rozhlasu. Obsahem tohoto zákona byl přechod veškerých práv a závazků z Českého rozhlasu a Slovenského rozhlasu na stát. Dále bylo v § 2 uvedeného zákona stanoveno, že Český rozhlas, společnost s ručením omezeným se sídlem v Praze a Slovenský rozhlas, společnost s ručením obmezeným so sídlem v Bratislave zanikají bez likvidace a soudy na návrh ministerstva informací provedou výmaz v obchodním rejstříku s odvoláním na tento zákon. Jak už bývá u komunistických norem zvykem, zákon také stanovil, že dosavadním společníkům obou společností nepřísluší za postátnění náhrada, v případech hodných zvláštního zřetele jim však náhradu bylo možné poskytnout. Tyto případy hodné zvláštního zřetele zákon nijak nespecifikoval, zřejmě tedy záleželo na uvážení vlády a lidu, komu zestátněné podíly bude nahrazovat a jakým způsobem. Český a Slovenský rozhlas byly zestátněny ke dni 1.5.1948, čímž si komunistická vláda zajistila kontrolu nad jediným existujícím médiem celorepublikového dosahu. ČST, která vznikla roku 1953, pak byla od svého počátku zcela v podřízenosti státu a tím i jediné vládnoucí,

¹ Např. V březnu 1937 odjela skupinka pracovníků ministerstva pošt a telegrafů ČSR do Londýna (Velká Británie), Paříže (Francie) a Eindhovenu (Německo) prohlédnout si tamní televizní zařízení. (Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 187)

komunistické strany. Je tedy více než zřejmé, že fungování televize bylo bráno nejen jako další zábava a zdroj informací, ale zejména jako nástroj komunistické propagandy a moci, což si ještě všichni vybavujeme z doby vysílání ČST před rokem 1989.

ČST tedy vysílala od roku 1953 a roku 1957 byla vládním nařízením č. 62/1957 Sb. (dále jen jako „nařízení“) výslovně podřízena tzv. Československému výboru pro rozhlas a televizi, na Slovensku potom byla televize řízena Slovenským výborem pro rozhlas a televizi. Avšak prvním takovým orgánem, pověřeným řízením a kontrolou televizního vysílání, byl Československý rozhlasový výbor organizovaný po sovětském vzoru a zřízený na základě vládního nařízení č. 13 ze dne 8.4.1952². Výbor zahájil činnost v červnu 1952 a byl pověřen řízením rozhlasové a televizní práce v tehdejší Československu. První televizní studio mělo být zřízeno v Národním domě na Vinohradech, ale Ministerstvo informací a osvěty rozhodlo, že tuto budovu předá Československému státnímu souboru písní a tanců a pro televizi pak vybralo technicky nevyhovující dům Měšťanské besedy ve Vladislavově ulici. Televize zde ale měla být umístěna dočasně, neboť se předpokládalo, že se v roce 1955 odstěhuje. Stejným nařízením byly televizi poskytnuty první přístroje, a to dvě prototypové kamery a jedna 35mm filmová.

Oba výbory zřízené v roce 1957 byly ústředními státními orgány, a pokud se podíváme do § 2 citovaného nařízení, je nám jasné, kde se vzala konstrukce dnešní Rady ČT a Rady Českého rozhlasu, co se týče způsobu volby členů a také složení obou rad. Výbor pro rozhlas a televizi byl složen z předsedy, jeho náměstků a dalších členů výboru – dnes je Rada ČT složena z předsedy, místopředsedů a členů rady³. Předsedu jmenovala a odvolávala přímo vláda na návrh ministra školství a kultury, náměstky a členy rady pak ministr školství a kultury na návrh předsedy výboru. V dnešní době sice Radu, respektive její jednotlivé členy volí a odvolává Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, které je Rada ČT také odpovědná, a předsedu a místopředsedy si volí sami členové Rady. Původní konstrukci a podobu Rady ČT s Československým výborem pro rozhlas a televize zde nalezneme, stejně jako možnost ovlivňování a zasahování státní instituce do složení rady. V § 4 nařízení se poprvé výslovně konstatovalo, že ČST i Československý rozhlas jsou právníckými osobami, zároveň ale byly dle tohoto nařízení podřízeny výše jmenovaným výborům,

² Viz Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 192.

³ Viz § 4 odst. 7 zákona o ČT, respektive § 7 odst. 2 věta první zákona o ČT.

což je samozřejmě největší rozdíl oproti dnešnímu uspořádání a podobě ČT a Českého rozhlasu, kdy obě tyto právnické osoby jsou samostatné a v zákonech o ČT a ČRo je výslovně konstatováno, že tyto instituce neručí za závazky státu ani stát za ně⁴. Tím došlo k výslovnému oddělení státu od televize a rozhlasu. Na rozdíl od dnešních rad, které mají výslovně zákonem zakázáno zasahovat do výroby a vysílání programů⁵, měl výbor výslovně podle § 5 výše uvedeného nařízení obě instituce řídit po všech stránkách – ideové, politické, technické, kulturní umělecké i hospodářské, čímž se výbor stával de facto hlavou televize a rozhlasu. V § 6 nařízení je odkaz na tehdejší statut televize, který měla na návrh ministerstva školství a kultury vydat vláda, a který měl vymezit podrobné úkoly a pravomoci výboru a také měl upravit vzájemné vztahy mezi Československým výborem pro rozhlas a televizi a Slovenským výborem pro rozhlas a televizi. Ustanovení § 7 až 9 nařízení upravovaly postavení Slovenského výboru pro rozhlas a televizi, § 10 potom stanovil, že výbor má po dohodě s Ministerstvem financí na nově zřízené organizace, tj. na ČST a Československý rozhlas, převést závazky z Československého rozhlasu. Z toho lze dovodit, že na postavení ČST se v době neexistence žádného právního předpisu upravujícího postavení televize používaly předpisy o Československém rozhlasu, ale lze z toho také usoudit, že Československý rozhlas a ČST tvořily do roku 1957 jeden celek, zcela svázaný se státem, čemuž odpovídá i zřízení jediného kontrolního orgánu pro obě instituce. Výbory řídící rozhlas a televizi fungovaly dva roky, a to do účinnosti nařízení vlády č. 63/1959 Sb., kdy byly zrušeny, a ČST i Československý rozhlas byly zcela a výslovně podřízeny přímo vládě.

Pravděpodobně v návaznosti na výše citované nařízení vlády 62/1957 Sb. byla studiová technika, pomocí níž ČST vysílala, v roce 1958 převedena z Ministerstva spojů do ČST. Zde můžeme spatřovat první náznaky osamostatnění se ČST jako instituce, i když závislost, respektive podřízenost státu, zejména díky neustálé kontrole Výborů a poté vlády zde byla po celou dobu komunistické éry a o nějaké samostatnosti ČST jako právnické osoby vůbec nemůže být řeč. Dne 30.1.1991 nabyl účinnosti zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (dále také jako „vysílací zákon“)⁶, který dvěma změnami zasáhl do zákona č. 18/1964 Sb., o ČST. Vysílací zákon zrušil ustanovení § 1 zákona č. 18/1964 Sb., ve

⁴ Viz § 1 odst. 3 zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi v platném znění.

⁵ Viz zákaz § 8 odst. 4 zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi v platném znění.

⁶ Platil až do 17.5.2001, kdy nabyl účinnosti nový vysílací zákon č. 231/2001 Sb.

kterém byla činnost ČST provázána s politickou činností KSČ, tj. aby ČST prováděla tzv. masově politickou a výchovnou práci, podporovala tvůrčí iniciativu lidu a přispěla k dovršení kulturní revoluce. V textu ustanovení § 1 zákona o ČST se jednalo tedy o typické komunistické odůvodnění účelu zřízení a úkolů ČST. Vysílací zákon však neznamenal úplnou nezávislost ČST a odtržení ČST od státu, neboť přes odstranění provázanosti ČST s politikou, tedy zrušením § 1, zůstal až do konce účinnosti tohoto zákona účinný § 5 odst. 1, který výslovně stanovil, že ČST je samostatnou ústřední organizací s celostátní působností. Zákon tedy nikdy neodděлил výslovně ČST od státu, což nebylo potřeba, neboť na konci roku 1991 byl přijat zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, kterým na místo ČST vznikla zcela nová instituce – Česká televize. Zatímco nařízení vlády č. 62/1957 Sb. se týkalo zřízení a postavení obou Výborů kontrolujících televizi a rozhlas, dne 30. 10. 1959 nabylo účinnosti vládní nařízení č. 63/1959 Sb., které zrušilo oba dva výbory pro rozhlas a televizi a zároveň prohlásilo v § 2, ČST a Čs. Rozhlas za ústřední organizace státu. Dále § 2 nařízení stanovil, že úkoly a organizaci Čs. Rozhlasu a ČST stanoví jejich statuty, které schvaluje vláda. Ustanovením § 1 tohoto nařízení byly zrušeny Československý výbor pro rozhlas a televizi a Slovenský výbor pro rozhlas a televizi a § ustanovení 2 zákona tedy byly ČST a Československý rozhlas zcela podřízeny vládě. Závislost ČST na státu potom potvrdila Ústava Československé socialistické republiky, která byla vydána jako ústavní zákon č. 100/1960 Sb. V této Ústavě konkrétně v čl. 8 odst. 2 byla ČST s rozhlasem a filmem spolu s nerostným bohatstvím, energiemi a dalšími instituty a „věcmi“, které byly výslovně touto Ústavou prohlášeny za národní majetek. V důvodové zprávě k zákonu č. 18/1964 Sb. se dále uvádí, že stavem a úkoly ČST se zabýval Ústřední výbor Komunistické strany Československa v květnu roku 1960 a usnesení z tohoto jednání obsahuje požadavek na vytvoření potřebných předpokladů a podmínek pro fungování ČST. Jedná se tedy vlastně o pokyn pro vytvoření právní normy, upravující postavení a funkci ČST. Dalším popudem pro vydání samostatného zákona o ČST byla již zmiňovaná socialistická Ústava, neboť zákonodárci a vrcholní představitelé tehdejší státní moci si velmi dobře uvědomovali dopad televizního vysílání na lidi a možnost ovlivňovat jejich názory a postoje. V Ústavě platné po roce 1989, tedy ústavním zákonu č. 1/1993 Sb., články výslovně věnované televizi nebo televiznímu vysílání nejsou, ale na tuto oblast se vztahuje např. svoboda projevu a právo na informace nebo zákaz cenzury, což stanovuje čl. 17 úst.zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod.

1.2. *Úkoly a postavení ČST podle zákona č. 18/1964 Sb.*, o Československé televizi
První zákon upravující fungování televize na území České republiky nabyl účinnosti dne 31.1.1964 pod číslem 18/1964 Sb. a názvem o Československé televizi (dále jen jako „zákon o ČST“). Celý zákon měl celkem 7 paragrafů.

Ačkoli už vládním nařízením č. 63/1959 Sb. bylo výslovně stanoveno, že ČST je ústřední organizací státu, v § 5 odst. 1 zákona o ČST pak bylo potvrzeno, že ČST je samostatnou ústřední organizací státu, a dále bylo upřesněno, že je to organizace s celostátní působností. Ve druhé větě § 5 měla ČST oprávnění svým jménem nabývat práv a zavazovat se. ČST byla tedy skutečně součástí státu, přičemž tento princip uplatňovaný na veřejnoprávní televizi byl odstraněn v roce 1991 zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, který v § 1 věta druhá stanovil, že zákonem zřízená Česká televize vlastními úkony nabývá práv a zavazuje se. V souladu s principy demokratického státu, ve kterém je základem soukromé vlastnictví a svoboda osob, zákon o ČT v § 1 odst. 3 stanovil, že stát neodpovídá za závazky ČT a recipročně ČT neodpovídá za závazky státu. Zavedením tohoto principu byla formálně ukončena přímá závislost televize na státu. Částečná závislost na státu přetrvává dodnes, a to podřízením Rady ČT Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a schvalováním některých dokumentů ČT (např. Výroční zprávy o hospodaření a činnosti ČT, rozpočet ČT) právě Poslaneckou sněmovnou.

V § 1 původního znění zákona o ČST z roku 1964 bylo samozřejmě zakotveno, že ČST byla svou činností založena na politice Komunistické strany Československa a měla provádět masově politickou a výchovnou práci, stejně jako podporovat tvůrčí iniciativu lidu a přispívat tak k dovršení kulturní revoluce. Tento článek přestal platit v roce 1991, kdy byl přijat zákon č. 468/1991 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání. V § 2 odst. 1 zákona o ČST pak bylo výhradní právo ČST šířit programy, což znamenalo, že jiný subjekt nemohl v době vlády komunismu v ČR provozovat televizní vysílání a ČST tak měla monopol na televizní vysílání na území tehdejšího státu. Ve druhé větě tohoto ustanovení bylo řešeno technické zajištění televizního vysílání, když ČST bylo uloženo dohodnout si s Ústřední správou spojů časový a místní rozsah vysílání prostřednictvím jednotné telekomunikační sítě. Zákonem č. 468/1991 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání (vysílací zákon), bylo ustanovení § 2 odst. 1 změněno na oprávnění ČST vytvářet a šířit televizní programy. V ustanovení § 2 odst. 2 zákona o ČST byl zakotven způsob, jakým způsobem má ČST

své hlavní poslání plnit, přičemž tento odstavec vydržel v nezměněném znění v zákoně o ČST po celou dobu účinnosti. Tak se můžeme dozvědět, že ČST měla plnit své programové úkoly agitačními, propagačními a uměleckými prostředky tvorbou vlastních programů, dále zde bylo zakotveno přejímání a šíření výsledků činnosti jiných institucí a výměna televizních programů se zahraničím. V souvislosti s tímto ustanovením můžeme zmínit také § 4 zákona o ČST, ve kterém byla zakotvena vzájemná pomoc mezi ČST a ostatními institucemi a organizacemi. ČST měla podle tohoto ustanovení zákona pomáhat významným organizacím a institucím v plnění jejich úkolů a v dohodě s těmito organizacemi propagovat jejich činnost. ČST měla seznamovat veřejnost s výsledky práce těchto organizací a recipročně tyto instituce měly napomáhat ČST při plnění jejich úkolů. V § 4 odst. 2 pak byla zakotvena povinnost pořadatelů různých akcí⁷ umožnit ČST vstup na tyto akce a pořádit z nich přenosy a záznamy pro vysílání, a to bezplatně. V demokratickém státě by zakotvení takového oprávnění televize nebylo možné, neboť jedině subjekt, kterému náleží práva k autorskému dílu, může rozhodnout, jak s těmito právy naloží, a zda je tedy poskytne za úplatu nebo bezúplatně. Ohledně sportovních přenosů byla ve větě druhé § 4 odst. 2 zákona o ČST dokonce zakotvena rámcová dohoda, která měla být uzavřena mezi ČST a ústředním výborem Československého svazu tělesné výchovy. Povinnost pořadatelů různých akcí umožnit ČST bezplatné pořízení záznamu akce znamenala v praxi, že ČST měla na tyto akce automaticky přístup, tj. nemusela platit za pronájem prostor a také jí nesměl nikdo bránit v natáčení, tj. v pořizování záznamu ze sportovní akce. V § 4 odst. 3 zákona o ČST bylo ale stanoveno, že výše uvedenými ustanoveními nejsou dotčena práva autorů a výkonných umělců vyplývající z autorského zákona ani odměňování umělců, což v praxi znamenalo, že ČST mohla bezplatně pořádit přenos např. divadelního představení, ale autory a výkonné umělce musela vypořádat, neboť ti měli nárok na odměnu podle autorského zákona.

Jak bylo řečeno výše, v § 5 zákona o ČST byla ČST potvrzena jako ústřední organizace a dále zde byly stanoveny některé funkce, jejich odpovědnost a vnitřní uspořádání televize. V původním § 5 odst. 2 zákona o ČST byla upravena odpovědnost ústředního ředitele československé vlády, která jej zároveň jmenovala a odvolávala. Tím se samozřejmě prohlubovala kontrola státu nad ČST a jejím

⁷ Např. koncertů, divadelních představení, estrád, sportovních vystoupení a dalších akcí.

vysíláním. V odst. 3 tohoto ustanovení pak byla upravena činnost ČST na Slovensku. Zde bylo stanoveno, že i na Slovensku podléhá vysílání ČST ústřednímu řediteli, ale zároveň byla pro Slovensko zřízena funkce tzv. oblastního ředitele, kterého jmenovalo a odvolávalo předsednictvo Slovenské národní rady na návrh ústředního ředitele ČST. I v období federálního státu a v oblasti televizního vysílání si tedy Slováci zachovávali jakousi autonomii a nebyli přímo podřízeni vedení z Prahy. Věta první z odstavce 3 § 5 byla zrušena zákonem č. 254/1991 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.7.1991, a kterým byla zřízena Slovenská televize. Tímto zákonem ale nebyl zrušen odstavec 4 z § 5, který stanovil odpovědnost oblastního ředitele na Slovensku vůči ústřednímu řediteli ČST, kterému byl podřízen, tak Slovenské národní radě, která měla pravomoc jej jmenovat a odvolat. Možná to byl ještě mezikrok od úplné nezávislosti Slováků v oblasti televizního vysílání, možná na zrušení tohoto ustanovení Slováci jen zapomněli. Z čísla předpisu a data účinnosti tohoto zákona vidíme, že o samostatné Slovenské televizi bylo rozhodnuto dříve než o České televizi, jejíž zákon byl přijat pod číslem 483/1991 Sb. a účinnosti nabyl 1.1.1992.

Ustanovení § 5 odst. 5 zákona o ČST pak po celou dobu účinnosti tohoto zákona stanovilo zásady vnitřního uspořádání a hospodaření ČST, které dále upravoval statut, který ale nevydávala sama ČST, ale na návrh jejího ústředního ředitele přímo vláda. Odtud zřejmě pramení tvrdošíjná snaha našich zákonodárců, aby i dnešní ČT měla svůj statut, i když všechny základní principy fungování ČT a její úkoly jsou již obsaženy přímo v zákoně o ČT. K tomu se ještě novelou zákona o ČT č. 39/2001 Sb. přidal požadavek na další vnitřní předpis ČT, a to na Kodex ČT, který má stanovit základní pravidla pro vysílání televize veřejné služby. Díky tomuto obsahu má existence Kodexu ČT spíše své opodstatnění a obhajitelnější postavení než zmíněný Statut ČT, neboť obsah kodexu nekopíruje zákon o ČT, ale stanovuje zásady vysílání a práce zejména redaktorů i další principy vysílání ČT.

V zákoně o ČST nebyly podrobně stanoveny úkoly ČST, jak jsme na to zvyklí z novodobého zákona o ČT, ale § 3 zákona o ČST upravoval demonstrativním výčtem, co má ČST činit k plnění svého hlavního úkolu, který byl zakotven v § 1, a kterým byla právě masová politická a výchovná práce k završení kulturní revoluce.

V ustanovení § 3 zákona o ČST bylo uvedeno, že ČST zřizovala a řídila televizní střediska a jejich technické zařízení (pravděpodobně obdoba televizních studií). ČST také měla za úkol uskutečňovat přenosy z veřejných událostí, kulturních, uměleckých, sportovních a tělovýchovných vystoupení a podniků. Dalším úkolem

ČST bylo pořádat veřejná představení a produkce a dokonce i zřizovat a provozovat umělecké soubory, což byl zejména známý Filmový a symfonický orchestr ČST (FYSIO) a balet ČST⁸. Úkoly ČT jsou v platné právní úpravě zaměřeny skutečně a pouze na televizní vysílání, takže podobný úkol v zákoně o ČT nenajdeme. Mezi další úkoly ČST, vyjmenované v § 3 zákona o ČST, patřilo pořizování televizních záznamů, výměna televizních přenosů, obrazových a zvukových záznamů se zahraničními televizními organizacemi a s tím spojený nákup a prodej práv k televizním záznamům ze zahraničí nebo do zahraničí, a to prostřednictvím organizace tím pověřené. Touto organizací byl podle vyhlášky ministra zahraničního obchodu č. 31/1967 Sb., účinné od 15.4.1967, Československý Filmexport, a oprávnění z hlediska práv při vývozu a dovozu filmů, byla tak rozdělena mezi zmíněný Československý Filmexport a ČST. Podle § 2 bod 1 této vyhlášky měla ČST oprávnění, co se týkalo vývozu televizních filmů a televizních záznamů, které sama ČST vyrobila, a to pro užití všeho druhu (samozřejmě tehdy známých způsobů užití), tedy jak pro televizní vysílání, tak pro promítání v kinech. Ohledně dovozu televizních filmů, materiálů a televizních záznamů pro televizi měla ČST oprávnění tyto uvedené materiály dovážet včetně dokumentárních filmů, ale u všech takto dovezených děl platila podmínka, že postoupení práv muselo být zahrnuto v ceně materiálu. Z textu vyhlášky, tedy vyplývá, že Československý Filmexport byl oprávněn dovážet filmy a díla stanovená jednak v § 1 této vyhlášky, tedy filmy a filmový materiál všeho druhu určený pro promítání v kinech a vysílání v televizi, vývoz filmů určených pro vysílání v televizi, pokud výrobcem nebyla ČST, dovoz filmů za účelem vysílání v televizi a vývoz a dovoz filmů a filmového materiálu pro jiný účel a výjimkou dovozního a vývozního oprávnění pro ČST. Výkladem opaku § 2 vyhlášky lze dovodit, že Filmexport byl dále oprávněn také dovážet a vyvážet všechna díla, která nebyla oprávněna dovážet nebo vyvážet ČST podle § 2 této vyhlášky, tedy díla, u nichž postoupení práv nebylo v ceně materiálu. ČST tedy byla oprávněna vyvážet filmy, které vyrobila, a to jak pro užití všeho druhu (v závorce bylo uvedeno pro užití televizním vysíláním a k promítání v kinech. V době přijetí této vyhlášky se jednalo o všechny dostupné způsoby užití). ČST bylo podle ustanovení § 2 bod 1, věta druhá vyhlášky oprávněna vyvážet také dokumentární materiály, ale pouze pro účely televizního vysílání. Dovážet mohla ČST jak filmy, tak dokumentární materiály, ale

⁸ Tyto instituce byly v rámci úsporných opatření v 90. letech 20. století zrušeny.

pouze pro účely televizního vysílání, nikoli pro další obchodování, jak bylo stanoveno v § 2 bod 2 vyhlášky. Z toho lze dovodit, že k dalšímu obchodování byl oprávněn Filmexport. Ustanovení § 3 vyhlášky potom ještě upřesňovalo, že rozdělení pravomocí ohledně vývozu a dovozu filmů, filmových materiálů a dokumentárních filmů mezi ČST a Filmexportem uvedené v § 1 a 2 mělo být použito také na výměnu uvedených komodit, pravděpodobně tedy pro bezplatné poskytování a získávání filmového materiálu, řečeno terminologií platného práva.

Podle § 3 písm. f) zákona o ČST byla ČST také oprávněna kupovat a prodávat práva k televizním záznamům ze zahraničí nebo do zahraničí prostřednictvím organizace tím pověřené, tedy pravděpodobně prostřednictvím Filmexportu. Podle tohoto ustanovení zákona o ČST se jednalo o případy, kdy poskytnutí práv k filmu nebylo zahrnuto v ceně materiálu, jednoduše o případy, kdy se poskytovala licence k užití díla ve smyslu autorského zákona (tehdy se jednalo o tzv. „šíření díla“ ve smyslu § 22 tehdy účinného zákona č. 35/1965 Sb., autorského zákona). S ohledem na rok vydání vyhlášky č. 31/1967 Sb. můžeme dovodit, že vyhláška měla upřesňující charakter a doplňovala tak zákon o ČST, neboť v zákoně o ČST nebyla otázka dovozu a vývozu filmů a filmového materiálu řešena. Ustanovení § 3 písm. e) zákona o ČST řešilo pouze výměnu televizních přenosů a obrazových a zvukových záznamů se zahraničními televizními organizacemi a nikoli případnou výměnu s dalšími subjekty, a ustanovení § 3 písm. f) zákona o ČST se týkalo pouze „televizních záznamů“ a nikoli tedy jiných děl, např. filmů a filmového materiálu, což pravděpodobně mělo být řešeno právě vyhláškou č. 31/1967 Sb.

Výroba filmů byla řešena § 4 vyhlášky č. 31/1967 Sb. Podle tohoto ustanovení byl Filmexport oprávněn uzavírat smlouvy na výrobu kinematografických filmů se zahraničními zájemci. ČST pak byla podle stejného ustanovení vyhlášky oprávněna uzavírat smlouvy na výrobu televizních záznamů a obě organizace společně nebo samostatně byly oprávněny uzavírat smlouvy se zahraničními zájemci na výrobu filmů televizních.

Vyhláška přímo v § 5 definovala pojem „film“, kterým bylo „ucelené filmové dílo, k němuž se postupuje výhradní právo jako k celku“. Filmovým materiálem (záběry, šoty apod.) pak byly „pozitivní kopie nebo jiné druhy rozmnožovacích materiálů“, televizním záznamem pak pro účely vyhlášky „zachycení televizního díla jinou než filmovou technikou“. Definice byly pravděpodobně zapotřebí, neboť tehdy účinný

autorský zákon⁹ neobsahoval definici filmu, ani filmového materiálu. V § 6 hovořil tehdy účinný autorský zákon o dílu filmovém, ale toto dílo nedefinoval. V § 46 autorského zákona byl potom velmi vágně a nejasně definován „televizní pořad“, přičemž z textu zákona nebylo jasné, jaký vztah byl mezi televizním pořadem a filmovým dílem. Použitím pojmu „film“ ve vyhlášce č. 31/1967 Sb. a nikoli „filmové dílo“ z autorského zákona, tehdy již účinného, se vše ještě více zkomplikovalo, ale to už se ocitáme ve výkladové sféře autorského práva.

Dalším úkolem ČST, který zůstal totožný i pro nynější zpravodajskou činnost ČT¹⁰, bylo zřízení sítě vlastních zpravodajů doma i v zahraničí.

Všechny výše uvedené činnosti a zároveň úkoly ČST byly obsaženy v § 3 písm. a) až f) zákona o ČST.

V ustanovení § 3 písm. g) zákona o ČST byla zakotvena možnost ČST účastnit se činnosti odborných organizací a uzavírat dohody s příslušnými zahraničními institucemi. Ačkoli ČT ve stávajícím zákoně o ČT nemá stanovenou povinnost nebo možnost stát se členem takových organizací, spadalo by pod tento bod členství ČT v Evropské vysílací unii (EBU). Členství ČT v EBU, případně jiných podobných organizací není tedy podmíněno zákonem a je zcela dobrovolné a na vůli ČT. V současné době je pouze v čl. II.4. platného Statutu ČT konstatováno, že ČT „je členem EBU a dalších mezinárodních organizací, ve kterých se podílí na rozvoji spolupráce televizí veřejné služby“. ČT je členem EBU od 1.1.1993 a v rámci EBU členem sdružení vysílatelů střední a východní Evropy, tzv. CEE Group. Z členství ČT v EBU vyplývá pro ČT možnost získat levněji některá vysílací práva (např. na vysílání olympijských her nebo dalších sportovních událostí), v případě, že o zisku práv vyjednává pro své členy podmínky přímo EBU. Další výhodou je získávání nejnovějších informací v oblasti televizní techniky, evropské judikatury a postupu soudů ve věcech týkajících se televizního vysílání a autorských práv. Na druhé straně plynou z členství v EBU pro ČT také povinnosti, a to zejména poskytování redakčních, produkčních a technických služeb, včetně zajištění vysílání korespondentům a štábům členských zemí, a to hlavně při velkých akcích a událostech mezinárodního významu a dosahu¹¹. ČT je také každoročně zvána na zasedání různých skupin a komisí v rámci EBU (např. sekce technická, právní apod.)

⁹ Zákon č. 35/1965 Sb., účinný od 1.7.1965 do 30.11.2000, kdy nabyl účinnosti nový autorský zákon uveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 121/200 Sb.

¹⁰ Viz § 3 odst. 1 písm. d) zákona o ČT v platném znění.

¹¹ Podrobnosti viz také na <http://www.ceskatelevize.cz/ct/publikace/rocenky/2002/08.php>.

a také bývá na oplátku hostitelem zasedání těchto expertních komisí, výborů a fór EBU.

Jako poslední úkol v § 3 zákona o ČST byla stanovena povinnost ČST informovat veřejnost o televizním vysílání a zkoumat účinnost svého programu neustálým spojením s diváky. Ani tato povinnost nebyla zařazena do povinností a úkolů ČT podle stávajícího zákona o ČT. Ve skutečnosti ale ČT tuto povinnost zachovává a pomocí Asociace televizních organizací (ATO)¹² ve spolupráci s dalšími provozovateli televizního vysílání provádí tzv. měření sledovanosti a informuje o výsledcích diváky na svých webových stránkách a zveřejňovaných výročních zprávách nebo ročenkách¹³. ČT také zřídila divácké centrum, které řeší dotazy, připomínky i stížnosti diváků.

Jak je vidět z textu uvedeného výše, většina z úkolů původně stanovených pro ČST byla po listopadu 1989 převedena do zákona o ČT a upravena s ohledem na nové demokratické zřízení státu. Některé úkoly se ale do zákona o ČT nedostaly, ačkoli není žádný důvod politický ani faktický, aby v zákoně nebyly (např. právě měření sledovanosti televizních pořadů) a ČT v jejich plnění vlastně i nadále dobrovolně pokračuje, protože to považuje za praktické.

1.3. Souběžná existence ČST a České televize

Česká televize (ČT) byla zřízena zákonem č. 483/1991 Sb. ze dne 7.11.1991, který nebyl účinnosti dne 1.1.1992. Zároveň zůstal v účinnosti zákon č. 18/1964 Sb. o Československé televizi, takže celý rok 1992 na území České republiky působily dvě televize s dosahem vysílání na celém území ČR a obě byly svou povahou provozovatelem televizního vysílání ze zákona ve smyslu § 3 odst. 1 tehdy již účinného zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání¹⁴.

Obě televize také vysílaly – ČT na přidělených okruzích ČTV a OK3, ČST pak na federálním okruhu F1, přičemž na tomto okruhu se podle § 3 písm. b) původního zákona o ČT mohla na programové skladbě po dohodě se Slovenskou televizí (dále také jako „STV“) a ČST podílet také ČT. Situace totiž byla ještě zkomplikovaná přijetím zákonů o Slovenskej televízii a Slovenskom rozhlase Slovenskou národní

¹² více viz www.ato.cz

¹³ Informace o sledovanosti lze najít např. na <http://www.ceskatelevize.cz/ct/publikace/rocenky.php>, <http://www.ceskatelevize.cz/ct/sledovanost/index.php>

¹⁴ Zákon č. 468/1991 Sb. byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 30.10.1991 a téhož dne nabyl účinnosti.

radou dne 24.5.1991¹⁵. Od této chvíle tedy na území stále ještě federálního státu působila ČST a od 1.7.1991 také nově vzniklá Slovenská televízia, přičemž zákon o České televizi v tuto chvíli nebyl ještě připravený a Česká národní rada jej přijala až 7.11.1991, s účinností od 1.1.1992, kdy vznikla a začala působit ČT.

Dalším úkolem ČST po zřízení ČT a Slovenské televize (STV) bylo vypořádání majetkových poměrů mezi stávajícím subjektem (ČST) a nově vytvořenými ČT a STV. Zákon o ČT v původním znění v § 2 uváděl, že ČT je právnickou osobou, která hospodaří s vlastním majetkem, jehož základem je majetek převedený z ČST. Majetek z ČST byl na ČT převeden na základě § 4 zákona č. 136/1991 Sb., o rozdělení působnosti mezi Českou a Slovenskou Federativní republikou a ČR a SR ve věcech tisku a jiných informačních prostředků. V § 4 tohoto zákona byla povinnost pro vyjmenované instituce vzniklé v době komunistického Československa převést majetek a vypořádat ostatní poměry majetkové povahy na subjekty zřizované nově podle demokratických zákonů. Lhůta pro převod byla stanovena na 3 měsíce ode dne zřízení těchto nových subjektů, včetně ČT. V čl. III. zákona č. 136/1991 Sb. bylo stanoveno, že právní poměry upravující poměry ČST, Československého rozhlasu a Československé tiskové kanceláře pozbudou platnosti v den, který určí zákon Federálního shromáždění, kterým bude upraven přímo převod majetku, práv a povinností z příslušných československých institucí na nově vzniklé subjekty. Převod nemovitostí z ČST na ČT byl uskutečněn na základě tzv. smluv o převodu majetku, které byly také jako nabývací titul vloženy do spisu na příslušném katastrálním úřadu. Zákonem stanovená lhůta tří měsíců byla pravděpodobně nedostatečná pro vypořádání majetkových poměrů mezi ČST a ČT, neboť také zákon č. 36/1993 Sb., který nabytí účinnosti 30.12.1992, řešil v § 2 odst. 1 převod majetku, a to tím, že přímo odkázal na Přílohu č. 1 tohoto zákona, ve které byly jmenovitě uvedeny nemovitosti přecházející do vlastnictví ČT¹⁶. Spolu s nemovitostmi měly také na ČT přejít všechny movité věci, které k převáděným nemovitostem patřily. Ustanovením § 2 odst. 2 uvedeného zákona byl řešen přechod movitých věcí, u nichž by vznikla pochybnost, zda mají do vlastnictví ČT přejít, a v tomto případě mělo rozhodovací pravomoc Ministerstvo financí ČR.

¹⁵ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 276.

¹⁶ Konkrétně se jednalo o budovu OTN (Objekt televizních novin) v Praze na Kavčích horách a školící středisko Jevany, budovy čp. 55 a čp. 56 s přílehlými parcelami.

Zákonem, na jehož základě došlo ke zrušení ČST a dalších institucí, byl zákon č. 597/1992 Sb., o zrušení ČST, Československého rozhlasu a Československé tiskové kanceláře, kterým tedy byly uvedené instituce výslovně zrušeny. Zákon nabyl účinnosti dne 2.12.1992. Výše uvedené organizace byly všechny zrušeny k 31.12.1992, jak bylo stanoveno v § 1 zákona. V § 2 zákona byly řešeny převody majetku, který ve výše uvedených institucích zůstal nevypořádaný, a to tak, že podle § 2 odst. 1 byly movité a nemovité věci na území ČR, k nimž příslušelo právo hospodaření uvedených institucí, převedeny na stát, tedy na Českou republiku. Stejným způsobem byly podle odst. 2 uvedeného ustanovení převedeny věci na území Slovenska, kde se vlastníkem stala Slovenská republika. Veškerý majetek přecházel dnem zrušení výše uvedených institucí, tj. dnem 31.12.1992. Pro vypořádání majetkových práv nehmotné povahy bylo v zákoně ustanovení § 2 odst. 3, které stanovilo, že tato práva se převedou na základě smluv podle zvláštních předpisů, kterými byly např. zákon o ochranných známkách, zákon o vynálezech a průmyslových vzorech a hlavně tehdy platný autorský zákon. Zákon č. 597/1992 Sb. nestanovil postup ohledně vypořádání autorských práv mezi ČST a ČT, což mohlo z formálního hlediska činit potíže, a proto byl dne 22.12.1992 vyhlášen zákon č. 36/1993 Sb., o některých opatřeních v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, který nabyl účinnosti již dne 30.12.1992, a který řešil právě přechod autorských práv k dílům a práv příbuzných autorskému z ČST na ČT a obdobně mezi Československým rozhlasem a nově zřízeným Českým rozhlasem. V ustanovení § 3 v odstavci prvním je výslovně uvedeno, že právním nástupcem ČST v autorských právech k dílům a v právech příbuzných je v rozsahu § 6 a §46 autorského zákona Česká televize. Odstavec 2 § 3 zákona č. 36/1993 Sb. pak upřesnil, že přechod práv se vztahuje i na díla vyrobená studii ČST na území ČR. České televizi byla odstavcem 3. § 3 stanovena povinnost zajistit si od oprávněných osob práva k užití děl a výkonů, pokud o to třetí osoba požádá. Za použití výkladového argumentu a contrario tedy dovodíme, že pokud se tedy oprávněná osoba neozvala, mohla ČT užít autorská díla i bez příslušné smlouvy.

V § 3 zákona č. 597/1992 Sb. bylo omezení pro nakládání s majetkem pro zrušované instituce, a to jednak zákaz uzavírat smlouvy o převodu vlastnictví k majetku, k němuž jim dosud příslušelo právo hospodaření, mimo obvyklé hospodaření, a jednak to byl zákaz uzavírat nájemní a jiné smlouvy o užívání majetku. Nájemní nebo jiné smlouvy mohly výše uvedené instituce uzavřít pouze s účinností do data převodu

majetku, k němuž jim příslušelo právo hospodaření. Druhá věta § 3 odst. 2 stanovila výslovně, že nájemní smlouvy, které by byly uzavřené i na dobu po 31.12.1992, pozbývaly po tomto dni platnosti.

Uplynutím dne 31.12.1992 došlo také na základě čl. III. Bod 2 Zákona č. 597/1992 Sb. k výslovnému zrušení zákona č. 18/1964 Sb., o Československé televizi. Od 1.1.1993 zde byla tedy pouze Česká televize a uplynutím 31.12.1992 skončil rok, kdy vedle sebe působili dva provozovatelé televizního vysílání ze zákona s působností na celém území ČR.

2. ČT jako právnická osoba

2.1. ČT jako právnická osoba a televize veřejné služby

ČT je právnickou osobou, která hospodaří s vlastním majetkem a vlastními úkony nabývá práv a zavazuje se, jak uvádí zákon o ČT v § 1 odst. 2. V odst. 3 stejného ustanovení je dále stanoveno, že stát neodpovídá za závazky ČT a ČT neodpovídá za závazky státu.

Nezávislost ČT na státu se dnes jeví jako samozřejmá a automatická, ale nesmíme zapomínat, že v období centrálně řízeného státu, kdy strana a vláda ovlivňovala všechno, včetně sdělovacích prostředků a snahy diktovat i to, co si mají lidé myslet a které informace vůbec od sdělovacích prostředků obdrží, byla situace zcela odlišná. Jak již bylo řečeno, ČST začala vysílat v roce 1953. Vznikla tedy v době nejhorších politických represí a době, kdy chování člověka vůči člověku, natož státu vůči vlastním občanům, bylo snad na nejhorší úrovni v novodobé historii, nepočítáme-li samozřejmě nacistický teror v období 2. světové války. Stát si vynucoval poslušnost občanů všemi možnými prostředky, a proto není divu, že ČST nevznikla jako instituce, která by měla občany bavit a vzdělávat, ale byla primárně nástrojem státu, jak si udržet poslušnost a manipulovat s názory lidí tak, aby to státní moci vyhovovalo a ve skutečnosti tuto moc i posilovalo. Důkazem může být cenzura zpravodajství, kdy představitelé státu rozhodovali, které zprávy a v jaké podobě v televizi poběží a stejně tak se rozhodovalo i o vysílaných pořadech, případně lidech, kteří mohou v televizi vystupovat. Takový přístup je v demokratické ČR nepřijatelný, přičemž cenzura je výslovně zakázána článkem 17 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (LZPS).

ČST tedy byla zřízena, aniž by existoval zákon upravující pravidla pro televizní vysílání nebo který by podrobněji vymezoval úkoly a postavení televize, kdežto u ČT

už bylo možno, alespoň co se týká úkolů ČT, vycházet částečně z předchozích zkušeností a samozřejmě bylo možné reagovat na nastalou situaci, kdy fungování ČT bylo zapotřebí upravit v souladu s demokratickými principy a legislativou.

Právní postavení ČST se v 50. letech odvodilo analogií ze zákona upravujícího fungování rozhlasu, tedy ze zákona č. 137/1948 Sb., o postátnění Československého rozhlasu¹⁷(ČSRo). Analogické použití tohoto velmi stručného a k postavení a úkolům ČST a ČSRo nic neříkajícího zákona, bylo pro další fungování ČST a Čs. rozhlasu nedostatečné, a proto již vládním nařízením č. 63/1959 Sb., o změnách v organizaci rozhlasu a televize, bylo v § 2 výslovně konstatováno, že ČST a Čs. rozhlas jsou samostatnými ústředními organizacemi a že jejich úkoly a organizaci stanoví statuty, které schvaluje vláda. Zde můžeme vidět typickou rozpolcenost komunistického postoje, kdy na jedné straně se na oko konstatuje jakási zdánlivá „samostatnost“ a na druhé straně se vytvářejí předpisy pro fungování instituce a tyto předpisy musí schválit orgán státu, v tomto případě dokonce přímo vláda. Do roku 1964 tedy ČST fungovala na základě uvedeného vládního nařízení.

Samotný právní předpis upravující postavení ČST byl vydán až roku 1964, kdy dne 31.1.1964 nabyt účinnosti zákon č. 18/1964 Sb., o Československé televizi. O využití ČST jako nástroje politické moci svědčí hned § 1 zákona o ČST, který výslovně stanovil, že ČST měla svou činností založenou na Komunistické straně Československa provádět masově politickou a výchovnou práci, podporovat tvůrčí iniciativu lidu a dokonce přispívat k dovršení kulturní revoluce podle komunistických představ a plánů. O naprosté svázanosti ČST se státem a jeho politickou mocí nemůže být ze znění § 1 zákona o ČST vůbec pochyb. Propojení ČST se státem zůstalo až do konce působení ČST jako instituce, tedy do konce roku 1992¹⁸. Prostřednictvím § 27 bodem 1. zákona č. 468/1991 Sb. byl zrušen celý § 1 zákona o ČST, který propojoval činnost ČST s Komunistickou stranou Československa. Zrušením § 1 se tedy konečně na konci roku 1991 ČST i formálně oprostila od vlivu komunistické propagandy. Další změnou bylo nové znění § 2 odst. 1 zákona o ČST. Původní ustanovení upravovalo výhradní oprávnění ČST vytvářet televizní programy a také po dohodě s Ústřední správou spojů stanovit časový i místní rozsah vysílání. Zákonem č. 468/1991 Sb. byl § 2 odst. 1 přeformulován pouze na oprávnění ČST

¹⁷ Výslovně viz Čl. A všeobecné části důvodové zprávy k zákonu č. 18/1964 Sb., o Československé televizi.

¹⁸ Konec činnosti ČST stanovil v čl. I. § 1 odst. 2 z. č. 597/1992 Sb. tak, že uplynutím dne 31.12.1992 se zrušuje Československá televize.

vytvářet a šířit televizní programy. ČST se tedy výše uvedenými změnami oprostila od provázanosti s KSČ, respektive s bývalým komunistickým státem, ale stále v § 5 až do konce účinnosti zákona o ČST zůstalo, že ČST je samostatnou ústřední organizací. Provázanost se státem tedy zůstala ČST až do konce její činnosti. Toto je také hlavní rozdíl oproti zřízení a organizaci ČT, která je od počátku existence deklarována jako právnická osoba nezávislá na státu a od státu, včetně hospodaření a finančních toků, zcela oddělena.

Postavení ČST v rámci komunistického státu upravoval § 5 odst. 1 zákona o ČST, podle kterého byla ČST samostatnou ústřední organizací s celostátní působností, a dále bylo v tomto ustanovení zakotveno, že ČST může svým jménem nabývat práv a zavazovat se. Propojení ČST se státem bylo utvrzeno ustanovením § 5 odst. 2 zákona o ČST, podle kterého byl ústřední ředitel ČST odpovědný za činnost ČST vládě, která jej také jmenovala a odvolávala.

Z předchozího předpisu platného pro fungování ČST, tj. z vládního nařízení č. 63/1959 Sb., byla do platného zákona o ČT přejata koncepce statutu, jakožto hlavního interního předpisu ČST, který upravoval její vnitřní uspořádání a hospodaření, a který vydávala vláda¹⁹. Jakákoli samostatnost ČST v rámci komunistického státu tedy byla předem vyloučena a závislost na státu a vládě byla potvrzena přímo zákonem o ČST, u ČT je v zákoně od počátku výslovně deklarována nezávislost ČT na státu a naopak.

2.2. Postavení televizních studií

Pojem „televizní studio“ byl zaveden až zákonem o ČT č. 483/1991 Sb. V záložce „Historie ČT“ na webových stránkách ČT se sice uvádí, že v prosinci 1955 zahájilo vysílání televizní studio v Ostravě, v listopadu 1956 televizní studio v Bratislavě, dále v roce 1961 začalo vysílat studio v Brně a poté v roce 1962 televizní studio v Košicích, ale je pravda, že tato historie byla sepsána a zařazena na webové stránky až v poslední době. Zákon o ČST pojem „televizní studio“ neznal a používal pojem „středisko“²⁰. Ze znění zákona o ČST ale můžeme usuzovat, že se jedná o televizní studia tak, jak je ze zákonné úpravy známe dnes. Za doby československého státu a tedy i fungování ČST vysílala také televizní studia v Bratislavě a Košicích, která se v roce 1992 stala základem Slovenské televize.

¹⁹ Viz § 5 odst. 3 zákona č. 18/1964 Sb., o ČST.

²⁰ Viz § 3 písm. a) zákona č. 18/1964 Sb., o ČST.

Další podrobnosti o postavení televizních studií, jejich vysílání a podobně, na jaké jsme zvyklí ze stávajícího zákona o ČT, přímo zákon o ČST neřešil. Je možné, že nějaké zásady o výrobě pořadů televizními studii a další podrobnosti byly stanoveny ve statutu ČST, který měl být vydán vládou na návrh ústředního ředitele ve smyslu § 5 odst. 5 zákona o ČST, a který měl obsahovat vnitřní uspořádání a hospodaření ČST, tedy logicky i činnost a fungování televizních studií.

Přímo o televizních studiích se tedy zmiňuje až zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi. Podle § 8 odst. 1 písm. d) původního znění zákona o ČT náleželo zřizování a zrušování televizních studií nejprve přímo do pravomoci Rady ČT. Do této pravomoci ale nespadala Televizní studio Praha, TS Brno a TS Ostrava, které v době vydání zákona o ČT již několik desítek let působily a byly součástí ČT, neboť zákon o ČT upravoval postavení televizních studií v § 12, kde v odst. 1 demonstrativním výčtem opět vyjmenovával již fungující televizní studia jako součást ČT, a dále také studia, která by zřídila Rada ČT podle § 8 odst. 1 písm. d). Ani toto ustanovení zákona výslovně neřešilo postavení televizního studia v rámci ČT a vůči ČT, např. zda je televizní studio obdobou organizační složky podniku ve smyslu § 7 obchodního zákoníku v platném znění.

Ustanovení § 12 odst. 2 původního znění zákona o ČT se týkalo postavení a jednání ředitele televizního studia. Podle tohoto ustanovení byl ředitel studia oprávněn činit jménem ČT právní úkony týkající se televizního studia, avšak s výjimkou zcizení a zatížení nemovitostí, které příslušelo podle § 9 odst. 2 původního zákona o ČT výhradně generálnímu řediteli ČT, a to po předchozím souhlasu Rady ČT. Dále § 12 odst. 2 stanovil odpovědnost ředitele televizního studia vůči generálnímu řediteli ČT. Znění tohoto ustanovení ponechávalo částečně televizním studiím postavení samostatné jednotky v rámci ČT, ale i tato jednotka zůstávala nadále pod kontrolou ředitele ČT.

Ustanovení § 12 odst. 3 původního zákona o ČT vyhrazovalo televizním studiím podobná oprávnění, která měla ČT jako instituce, a to odkazem na § 3 zákona o ČT s výjimkou písmene a). Toto ustanovení je na jednu stranu logické – televizní studio jako součást ČT má mít podobné úkoly jako celá ČT, zároveň ale bylo znění ustanovení § 12 odst. 3 problematické, protože nestanovilo tyto povinnosti v rámci ČT. Televizní studia mohla tedy teoreticky podle § 3 písm. c) zákona o ČT třeba zřizovat síť vlastních zpravodajů a podle písmene d) stejného ustanovení vytvářet archivní fondy. Bohužel nikde v původním znění zákona o ČT nebyla zakotvena

regionální působnost televizních studií, takže na první pohled mohla oprávnění studií vyznít na úkor celé ČT. Samozřejmě díky podřízenosti ředitele televizního studia řediteli ČT se pravděpodobně předpokládalo, že televizní studio bude své úkoly plnit po dohodě s generálním ředitelem ČT, ale výslovně tato zásada stanovena v zákoně nebyla a teoreticky i prakticky mohla přinášet nedorozumění a nesrovnalosti. K novelizaci ustanovení § 12 odst. 3 zákona o ČT a tím i ke zpřesnění postavení a úkolů televizních studií došlo až v lednu 2001, tedy po devíti letech účinnosti zákona o ČT, a to velkou novelou tohoto zákona č. 39/2001 Sb. Mezi nejvýznamnější změny zavedené touto novelou v úpravě televizních studií patří zavedení pojmu „regionální vysílání“, limitu pro vysílání televizních studií a také celkového podílu televizních studií na vysílání ČT.

První změna zákona týkající se činnosti televizních studií se týkala § 3 odst. 1, kde v písmenu c) byla zavedena povinnost pro ČT zajišťovat regionální vysílání v oblasti zpravodajských a publicistických pořadů, a to právě prostřednictvím televizních studií. Zároveň bylo zákonem stanoveno, že regionální vysílání bude zajišťováno pro území působnosti televizních studií a bude muset obsahovat příspěvky z celého tohoto území. Dále byl v tomto ustanovení zaveden časový rozsah regionálního vysílání zpravodajských a publicistických pořadů, a měl činit alespoň 25 minut denně. Z pravomoci Rady ČT, konkrétně z § 8 odst. 1 zákona o ČT bylo odstraněno sporné ustanovení o pravomoci Rady ČT zřizovat a zrušovat televizní studia; tato pravomoc nyní přísluší generálnímu řediteli ČT. Vliv Rady ČT je ale zachován, neboť zřízení nebo zrušení televizního studia je podmíněno předchozím souhlasem Rady ČT²¹. Zákaz zrušení televizního studia platí i nadále pro televizní studia Brno a Ostrava, které zůstávají nedílnou a neměnnou součástí ČT.

Méně zásadní změny přinesla novela č. 39/2001 Sb. do dalšího odstavce § 12 zákona o ČT. Především se z ustanovení § 12 odst. 1 vypustilo „Televizní studio Praha“, takže nadále má být pravděpodobně působení ČT v Praze vnímáno jako ústředí, pro což hovoří i § 1 odst. 1 zákona o ČT, který sídlo ČT umísťuje do Prahy. Dále toto ustanovení činí televizní studia Brno a Ostrava a případně studia zřízená generálním ředitelem se souhlasem Rady ČT podle § 9 odst. 8 zákona o ČT součástí ČT (v platném znění zákona § 9 odst. 9).

²¹ Viz § 9 odst. 9 platného znění zákona o ČT.

Znění ustanovení § 12 odst. 2 zákona o ČT upravující rozsah pravomocí ředitele televizního studia zůstalo obsahově zcela beze změny.

Původní ustanovení § 12 odst. 3 zákona o ČT zajišťovalo televizním studiím původně stejná oprávnění jako měla celá ČT, s výjimkou provozování televizního vysílání na dvou vysílacích okruzích. Novelou č. 39/2001 Sb., ale bylo zcela změněno znění § 3, takže logicky následovala i změna v § 12 odst. 3 zákona o ČT. Tato změna opět ponechala televizním studiím oprávnění „obdobná“ jako má celá ČT a stanovila pro televizní studia výjimky, a to písm. a) a g). Televizní studia nemají tedy oprávnění provozovat televizní vysílání televizních programů a nemusí poskytovat 24 hodinovou programovou službu, což je logické s ohledem na jejich postavení a funkci, včetně stanoveného časového rozsahu televizního vysílání zabezpečovaného televizními studii. Jinak byla televizním studiím i nadále zachována oprávnění stanovená pro ČT v § 3, sice zmírněná pojmem „obdobná“ oprávnění, ale bližší výklad nebo vodítko k výkladu tohoto rozsahu práv a povinností televizního studia pro vysílání zákon o ČT opět neposkytuje. Vodítkem ke stanovení podílu výroby a činnosti televizního studia vůbec včetně technických kapacit a lidských zdrojů může být pouze velikost podílu vysílání televizních studií na celostátních okruzích podle § 12 odst. 4 zákona o ČT, respektive podílu regionálního vysílání stanoveného v § 3 odst. 1 písm.c) zákona o ČT. Podíl vysílání televizních studií na celostátních vysílacích okruzích je povinně stanoven na alespoň 20% celkového vysílacího času ČT v měsíčním úhrnu. V ČT se vedly debaty, zda tento podíl zahrnuje vše, co dané televizní studio vyrobí pod svou hlavičkou, tj. podle údaje „Vyrobita ČT Televizní studio Brno“, nebo zda do podílu zahrnout i části pořadů, které jsou vyrobené oficiálně pod hlavičkou ČT, např. příspěvky a reportáže do Událostí a zpráv z jednotlivých regionů, vstupy regionálních zpravodajů apod. Podle mého názoru zákon o ČT stanovuje pouze podíl vysílání televizního studia, a protože nestanoví nic bližšího, tedy konkrétní definici, co se považuje za vysílání televizního studia, lze do dvacetiprocentního podílu skutečně započítat vše, co se v televizním studiu natočí, bez ohledu na označení finální verze pořadu. Do podílu se samozřejmě započítají pořady, které sama studia pod svou hlavičkou vyrábějí a jsou tak i označeny.

2.2.a) Televizní studia a jejich identifikační čísla

Televizní studia mají nepochybně své zavedené postavení v rámci vysílání ČT, ať už se jedná o jejich význam při vytváření zpravodajských pořadů nebo při výrobě programu jako takového. Význam televizních studií vyplývá z jejich dlouhodobé existence a také z pořadů, které vyrábějí. Postavení televizních studií v rámci ČT upravuje zejména § 12 platného zákona o ČT. Studia začala fungovat za doby existence ČST, krátce po zavedení pravidelného televizního vysílání.

Původní znění zákona o ČT neřešilo organizační postavení televizních studií v rámci ČT a neřeší jej ani zákon o ČT platný v současné době. Tak se také stalo, že kdosi nechal, pravděpodobně začátkem 90. let, televizním studiím Brno a Ostrava přidělit samostatná identifikační čísla, pod kterými studia po celá devadesátá léta a vlastně až do formálního zrušení těchto identifikačních čísel dne 30.6.2009 často vystupovala a také uzavírala smlouvy. Televizní studio Brno tak v některých případech uzavíralo smlouvy pod hlavičkou „Česká televize TS Brno, IČ: 00027391, sídlo: 65888 Brno-střed, Běhounská 18“²². Podobně na tom bylo Televizní studio Ostrava: „Česká televize, televizní studio Ostrava, IČ: 00027405, sídlo: 72820 Ostrava - Moravská Ostrava a Přívoz - Moravská Ostrava, Dvořákova 18“²³.

Zápis televizních studií do ekonomického rejstříku subjektů a udělení identifikačního čísla televizním studiím je z pohledu platného práva nesmysl. Identifikační čísla jsou udělována subjektům, které platná právní úprava definuje, tedy právnických a fyzickým osobám. V případě ČT a jejích studií je jedinou právnickou osobou ve smyslu zákona o ČT Česká televize a televizní studia jsou pouze její součástí. Pro udělení samostatného identifikačního čísla nějaké součásti právnické osoby nenajdeme oporu ani v platném znění zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále také jen jako „obchodní zákoník“), který je hlavním předpisem soukromého práva v oblasti podnikání. ČT je oprávněna podnikat ve smyslu § 11 odst. 1 platného znění zákona o ČT, v této oblasti tedy lze, nebo lépe řečeno, je přímo nutné, na vztahy zakládáné Českou televizí aplikovat obchodní zákoník a další předpisy týkající se podnikání²⁴.

Pokud bychom analogicky odvodili, že televizní studio má podobné postavení a hospodářský význam jako organizační složka podniku ve smyslu § 7 obchodního

²² Viz ARES – rejstřík ekonomických subjektů: http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=00027391&jazyk=cz&xml=1.

²³ Viz ARES – rejstřík ekonomických subjektů: http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=00027405&jazyk=cz&xml=1

²⁴ Srovnej § 261 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v platném znění.

zákoníku v platném znění, pak stejně můžeme konstatovat, že organizační složka podniku (odštěpný závod) se sice zapisuje do obchodního rejstříku, ale při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firmy podnikatele s dodatkem, že se jedná o odštěpný závod této firmy, tedy tohoto subjektu. V případě odštěpného závodu se tedy nejedná samozřejmě o žádný samostatný subjekt a odštěpný závod také nemá ani možnost získat samostatné identifikační číslo, a tak odštěpný závod používá identifikační číslo podnikatele, tedy subjektu, který jej zřídil. Jediné, co v oblasti identifikačních údajů může mít odštěpný závod odlišné od podnikatele, který jej zřídil, je sídlo, což můžeme zjistit ze zápisů odštěpných závodů v obchodním rejstříku u některých subjektů²⁵.

V obchodním rejstříku je ze zákona uveden také vedoucí odštěpného závodu, který je oprávněn za odštěpný závod jednat. Zde můžeme vidět podobnost v postavení vedoucího odštěpného závodu a ředitele televizního studia, neboť oba jsou oprávněni jednat za část právnické osoby a jsou za tuto část právnické osoby také odpovědní, přičemž řediteli televizního studia tuto pravomoc a zároveň povinnost určuje výslovně § 12 odst. 2 zákona o ČT. Z hlediska platných předpisů tedy můžeme analogicky přisoudit televizním studiím postavení odštěpného závodu, ale, jak je zdůvodněno výše u odštěpného závodu, nelze v žádném případě odůvodnit přidělení identifikačního čísla televizním studiím.

Z praktického hlediska přinášelo udělení identifikačního čísla televiznímu studiu komplikace zejména při uzavírání smluv, kdy právník odmítl odsouhlasit smlouvu, ve které bylo uvedeno v hlavičce identifikační číslo patřící televiznímu studiu a nikoli ČT jako subjektu, a to s poukazem na skutečnost, že identifikační číslo má pouze subjekt, a že i v případě, že úkon činí televizní studio, což je sice v souladu s § 12 odst. 2 zákona o ČT, na smlouvě má správně být uvedeno identifikační číslo udělené České televizi jako subjektu, tedy IČ: 00027383²⁶. Televizní studia samozřejmě odmítala jednak „pragocentrismus“ a jednak se pokoušela namítat, že když už identifikační číslo jednou přiděleno mají, budou jej používat, což je argument, který musí každý rozumně uvažující právník znalý právního řádu ČR odmítnout s ohledem na argumentaci uvedenou výše v tomto článku. Z důvodu právní jistoty je tedy lepší,

²⁵ Např. u společnosti Siemens s.r.o., IČ: 00268577:

<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/report?sysinf.vypis.CEK=23454&sysinf.vypis.rozsah=aktualni&sysinf.@typ=transformace&sysinf.@strana=report&sysinf.vypis.typ=XHTML&sysinf.vypis.klic=da37fdf58463979ed7a78509b85bb11b&sysinf.spis.@oddil=C&sysinf.spis.@vlozka=625&sysinf.spis.@soud=M%ECstsk%FDm%20soudem%20v%20Praze&sysinf.platnost=13.07.2009>

²⁶ viz http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=00027383&jazyk=cz&xml=1

pokud registrace televizních studií v rejstříku ekonomických subjektů včetně jejich identifikačních čísel byla ukončena a jediným subjektem majícím identifikační číslo tak zůstane nadále pouze Česká televize. Neexistence identifikačních čísel pro televizní studia je nezbavuje možnosti činit úkony, které se studií týkají, což umožňuje také § 12 odst. 2 zákona o ČT, ale z tohoto úkonu musí být vždy jasně patrné, že úkon činí televizní studio jako část subjektu Česká televize. Pokud tedy smlouvu za ČT uzavírá televizní studio, lze smluvní stranu dle platných právních předpisů označit takto: Česká televize, Televizní studio Brno, IČ: 00027383, sídlo: Kavčí hory, Praha 4, kontaktní adresa: 65888 Brno-střed, Běhounská 18.

Záležitost byla z právního hlediska dána do pořádku dne 30.6.2009, kdy registrace Televizního studia Brno a Televizního studia Ostrava, a tím i jejich identifikačních čísel, v rejstříku ARES byla formálně ukončena.

Na závěr můžeme zmínit ještě jednu zajímavost uvedenou právě v rejstříku ekonomických subjektů ARES, a tou je údajný vznik televizních studií. Tento údaj se totiž nekryje se zahájením činnosti televizních studií, tedy se zahájením jejich vysílání a byl tedy po celou dobu chybný: TS Ostrava začalo vysílat již 31. prosince 1955 a jako údajné datum jeho vzniku v rejstříku ARES je však uváděno až datum 1.9.1984. U TS Brno bylo vysílání zahájeno dne 6. července 1961, jako datum vzniku je uvedeno datum 1.1.1972. Obě data uváděná jako doba vzniku televizních studií jsou tedy z hlediska právního i faktického nesmyslná, bohužel se z rejstříku nedá vyčíst, z jakého důvodu jsou jako data vzniku u studií vůbec uváděna.

3. Veřejná služba a úkoly ČT

3.1. Pojem veřejné služby v oblasti televizního vysílání

Zatímco ČST byla zřízena a po většinu doby své existence fungovala jako televize zcela v područí státu, tehdejší vládnoucí Komunistické strany a vlády, ČT byla zřízena k 1.1.1992 a měla by fungovat jako nezávislá právnická osoba a zároveň nezávislý sdělovací prostředek oproštěný od politických i dalších vlivů. Sladit tyto dva požadavky je zcela jistě nelehký úkol, a můžeme říci, že s tímto úkolem se ČT denně potýká. Z důvodu své „veřejnoprávnosti“ České televize by nejen poplatníci televizních poplatků, ale i celá veřejnost měla mít možnost vědět, jak ČT nakládá a hospodaří s poplatky i se svým dalším majetkem, a tedy měla by mít možnost zjistit, kam výnosy z koncesionářských poplatků směřují a na co jsou ČT použity. Tuto možnost kontroly by měla vykonávat Rada ČT jako tzv. orgán kontroly veřejnosti,

keré je fakticky ČT podle textu zákona o ČT odpovědná. Přes Radu ČT má ale možnost kontroly nad ČT také Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, které je Rada ČT odpovědná. Tento fakt může sám o sobě vyvolat nepříjemnosti, neboť zprostředkovaně tedy jde o politickou kontrolu ČT, i když ve smyslu zákona o ČT kontrolu zprostředkovanou a formální. Radou ČT se dále podrobně zabývá tato práce v kapitole páté.

V zákoně č. 18/1964 Sb., o Československé televizi, nemohla být samozřejmě o službě veřejnosti ani řeč. V § 1 zákona o ČST byla výslovně stanoveno, že ČST provádí masově politickou a výchovnou práci, podporuje tvůrčí iniciativu lidu a přispívá k dovršení kulturní revoluce, což bylo zcela v souladu s principy komunistického státu, který využíval televizi zejména jako svůj agitační, politický a nakonec i kontrolní nástroj. I když diváci i po dobu vlády komunistické strany platili koncesionářské poplatky²⁷, nedalo se o nějaké „službě veřejnosti“ do vzniku ČT vůbec uvažovat, ČST svou faktickou činností i podle textu zákona o ČST plnila službu státu a vládnoucí straně a nikoli lidem.

Teprve zákon o ČT ve své původní podobě ze dne 7.11.1991 zavedl ve svém § 2 pojem a první definici služby veřejnosti. Tato služba byla obecně definována jako tvorba a šíření televizních programů na území ČR. V další větě tohoto ustanovení bylo pak vymezeno poslání ČT, kterým bylo poskytování objektivních, ověřených, všestranných a vyvážených informací pro svobodné vytváření názorů. V rámci svého poslání měla ČT také rozvíjet kulturní identitu českého národa, stejně tak i národnostních a etnických menšin v ČR; ČT také měla podle textu původního znění zákona o ČT zprostředkovávat ekologické informace, sloužit vzdělávání, výchově mladé generace a přispívat k zábavě diváků. V demokratickém státě je samozřejmě nepřijatelné, aby televize záměrně ovlivňovala své diváky v zájmu jakékoli politické moci, proto se zákonodárci snažili službu veřejnosti naformulovat jako povinnost zachovávat a vytvářet pluralitu názorů na události, přičemž tento požadavek se týká hlavně poskytování objektivních informací ve zpravodajství a publicistice. Rozvíjení kulturní identity je pravděpodobně jasné – televize je médium se širokým dopadem a filmy, dokumenty i další televizní tvorba jsou samozřejmě součástí kulturního života a mají také vliv na utváření názorů televizních diváků. Konečně v poslední části věty

²⁷ Výměrem českého cenového úřadu č. 95/42/69 z 28.5.1969 byla výše televizního poplatku stanovena na 25 Kč za televizní přijímač, § 5 odst. 1 vyhlášky č. 51/1985 Sb. byla od 1.1.1986 výše televizního poplatku stanovena na 50 Kčs.

byl oficiálně televizi přiznán i status zprostředkovatele zábavy, kterým také bezpochyby a fakticky byla i komunistická ČST.

Uvedená definice veřejné služby vydržela v původním znění v zákoně o ČT do novely č. 39/2001 Sb., která nabyla účinnosti dne 23.1.2001. Touto novelou byl změněn celý § 2 zákona o ČT a v textu zákona byly, mimo jiné nově zavedeny a přímo definovány tzv. hlavní úkoly veřejné služby. Obecná definice veřejné služby zůstala stejná, pouze se již nenazývala jednoduše službou veřejnosti, ale „veřejnou službou v oblasti televizního vysílání“. V § 2 odst. 1 zákona o ČT bylo tak nově stanoveno, že touto veřejnou službou v oblasti televizního vysílání je tvorba a šíření televizních programů na celém území ČR. Potřeba lépe specifikovat službu veřejnosti byla podle důvodové zprávy k zákonu č. 39/2001 Sb. nutností, neboť bylo údajně potřeba odlišit veřejnoprávní poskytovatele televizního vysílání od komerčních televizí. Otázkou zůstává, zda byla tato změna skutečně nezbytná, alespoň co se týká obecné definice služby veřejnosti, neboť soukromé televizní stanice (držitelé licencí k televiznímu vysílání) nemají ke svému fungování zákonem vymezené žádné přesnější hranice ani úkoly a jsou limitovány pouze platným vysílacím zákonem²⁸. Dále důvodová zpráva uvádí, že bylo potřeba vymežit způsob, kterým se služba veřejnosti bude naplňovat. Tento způsob je uveden v § 2 odst. 2 a § 3 zákona o ČT. Důvodová zpráva k zákonu č. 39/2001 Sb. na str. 6 k bodu 2 doslova uvádí: „Přesná definice úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání by měla být zárukou co nejširší nezávislosti České televize jako veřejnoprávního hromadného sdělovacího prostředku“. Tato věta vypadá na první pohled velmi logicky a demokraticky, ale pokud instituci někdo nadiktuje, co má dělat a jak se chovat, je to znakem její nezávislosti? Určitě ne. Naopak, tato instituce je svázaná plněním svých úkolů, což se děje i ČT, kterou navíc při plnění jejích úkolů kontroluje Rada ČT. Toto omezení také limituje konkurenceschopnost ČT na televizním trhu, neboť ČT za stávajícího stavu zákonů nikdy nebude mít takovou volnost, co se obsahu vysílání týče jako soukromé televize; ČT bude vždy limitována požadavky zákona o ČT a samozřejmě vysílacím zákonem, a to nejen v oblasti televizního vysílání obecně, ale i co se týká

²⁸ V současné době zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění. Vysílací zákon reguluje televizní vysílání obecně, vymezuje základní pojmy v této oblasti a definuje úkoly a postavení kontrolního orgánu v oblasti televizního a rozhlasového vysílání – Radu pro rozhlasové a televizní vysílání.

např. vysílacího času určeného reklamě²⁹. ČT je tedy limitovaná a kontrolovaná Radou ČT, která sice nesmí přímo zasahovat do výroby a vysílání programů ČT, ale nepochybně na ČT vliv má, neboť ČT při svých rozhodnutích, jaký program vysílat, musí brát ohled nejen na text zákona o ČT, ale i na případnou kontrolu naplňování veřejné služby ze strany Rady ČT. Rada ČT nesmí podle § 8 odst. 4 zákona o ČT zasahovat přímo do výroby a vysílání pořadů ČT, má ale pravomoc dohlížet na plnění úkolů ČT a na naplňování Kodexu ČT a za tím účelem vydávat stanoviska a doporučení. Díky této pravomoci Rada ČT tedy do programu ČT zasáhnout může, i když pouze zprostředkovaně.

V § 2 odst. 2 zákona o ČT byly novelou č. 39/2001 Sb. zcela nově definovány hlavní úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání, které byly vyjmenovány demonstrativně. Mezi hlavní úkoly ČT v rámci její veřejné služby tedy patří na prvním místě poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů. Tento požadavek byl původně obsažen již v § 2 odst. 2 písm. a) zákona o ČT a podíváme-li se na první znění definice služby veřejnosti z původního znění zákona o ČT, shledáme, že co se týče zpravodajské činnosti televize, tedy poskytování informací, zůstala definice téměř totožná, pouze je zpřesněná.

Písmeno b) uvedeného ustanovení § 2 zákona o ČT naopak přineslo novinku, neboť podle tohoto ustanovení má ČT také přispívat k právnímu vědomí obyvatel ČR. Tento požadavek není bohužel v zákoně specifikován a není ani vysvětlen v důvodové zprávě k novele č. 39/2001 Sb., která jej do zákona vložila. V případě požadavku Rady ČT na prokázání, jakým způsobem ČT přispívá k právnímu vědomí obyvatel ČR, bude tedy záležet hlavně na fantazii a literárním talentu generálního ředitele, případně zaměstnanců ČT, které generální ředitel pověří vypracováním odpovědi, na tuto otázku. Součástí odpovědi bude pravděpodobně i odkaz na dodržování všech zákonů a právních předpisů platných na území ČR Českou televizí při jejím jednání, tj. nejen při naplňování požadavků zákona o ČT a vysílacího zákona, ale také ostatních právních předpisů. Částí odpovědi by zřejmě také byl odkaz na platný Kodex ČT, který např. v čl. 13 obecně zakazuje diskriminaci a v čl. 14 definuje

²⁹ Práva a povinnosti provozovatelů televizního vysílání při vysílání reklamy a teleshoppingu upravuje § 48 a násl. vysílacího zákona. Pro ČT jako provozovatele televizního vysílání ze zákona platí zejména § 50 odst. 1 vysílacího zákona, který obecně zakazuje ČT zařazovat do vysílání reklamu. Výjimkou jsou sportovní a kulturní akce; přesto nesmí reklama zabrat ve vysílacím čase více než 0,5% denního vysílacího času. ČT také nesmí kvůli reklamě přerušovat vysílání, kdežto provozovatelé s licenci tuto možnost mají a rozsah reklamy v jejich vysílání činí dle § 50 odst. 2 celých 15% denního vysílacího času.

požadavek presumpce nevinny v televizním vysílání, čímž seznamuje diváka nejen s definicí daného pojmu používaného obecně v právním řádu ČR, ale informuje také diváka o tom, že se tyto pojmy v českém právním řádu vyskytují, což zcela určitě již samo o sobě přispívá ke zlepšení právního vědomí diváků ČT a tím i ČT naplňuje jeden z požadavků zákona o ČT.

Původní požadavek zákona o ČT na rozvíjení kulturní identity českého národa i národnostních a etnických menšin v ČR je v současném znění zákona výslovně zmíněn v ustanovení § 2 odst. 2 písm. d), a zároveň byl tento požadavek rozvinut v písmenu c) tohoto ustanovení. V písmenu c) citovaného ustanovení zákona o ČT je tedy vedle vytváření a šíření programů stanoven také požadavek na poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví, a to takovým způsobem, aby programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů. Vše výše uvedené by se podle textu zákona o ČT mělo uskutečňovat s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a také podporovat soudržnost pluralitní společnosti. Tento požadavek na programovou strukturu ČT je určitě pochopitelný a chvályhodný, ale domnívám se, že v praxi je velmi těžko splnitelný. Za každý pořad zaměřený na nějakou „skupinu obyvatel“, může totiž ČT očekávat výhrady a nespokojené reakce jiné skupiny obyvatelstva, ať už s ohledem na obsah pořadu nebo na fakt, že třeba stěžující si skupina obyvatelstva dosud žádný pořad určený pro ni v ČT nemá. Naplňování zákonných ustanovení je sice povinností ČT, ale staví ji to do nezáviděníhodné situace, protože nikdy se jednoduše nezavděčí všem a navíc může ČT očekávat i kritiku ze strany Rady ČT, pokud se nějaká skupina obyvatel bude cítit určitým pořadem dotčena nebo naopak v programu ČT opomíjená a bude si z toho důvodu stěžovat Radě ČT. Řešením této situace by mohlo být zmírnění textu zákona o ČT, a to tak, aby ČT tento úkol neměla stanovený přímo jako povinnost, ale tento zákonný požadavek by mohl znít pouze jako snaha ČT. Nelehký úkol ČT jako televize veřejné služby zdůraznil v materiálu odevzdaném Radě ČT při výběru generálního ředitele v roce 1998 také pan Ivo Mathé, který v tomto materiálu poukazuje na skutečnost, že ČT má ze zákona za úkol vysílat a vyrábět pořady i pro ty kategorie diváků, které komerční televize shledávají jako neatraktivní. V tomto materiálu pan Mathé výslovně uvádí, cituji: „Úkol televize veřejné služby je nesrovnatelně složitější: uspokojovat

potřeby diváků v celé pestrosti škály jejich individuálních zájmů a potřeb, sloužit i všem těm, pro něž se komerční televizi „nevypatí“ vysílat.“³⁰ Domnívám se, že se především jedná o kategorie pořadů, které by nejen měly nízkou sledovanost, ale k nimž by zároveň jakákoli televize těžko prodala vysílací čas určený pro reklamu, čímž by snižovala své příjmy.

Písmeno d) v ustanovení § 2 odst. 2 zákona o ČT ponechává v zákoně požadavek na rozvíjení kulturní identity obyvatel ČR včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin. Problémem tohoto ustanovení je pojem „obyvatel ČR“, protože zákonná definice „obyvatele ČR“ neexistuje. Na území ČR žijí buď občané ČR, cizí státní příslušníci nebo osoby bez státního občanství (uprchlíci)³¹. Kdo z nich je tedy obyvatelem ČR ve smyslu zákona o ČT? Pokud použijeme jazykový výklad slova „obyvatel“, dospějeme k závěru, že obyvatelem je každý, kdo obývá území ČR, tedy každý, kdo na našem území bydlí, chceme-li, žije. Převédeme-li tuto definici do právního jazyka, bude tedy obyvatelem ČR samozřejmě občan ČR, také všichni, kdo mají na území ČR trvalý pobyt, ale také ti, kteří zde dosud trvalý pobyt povolený nemají, ale fakticky na území ČR žijí. Na první pohled nehezky použitý a právními předpisy ČR nedefinovaný pojem tedy má široký záběr a můžeme tak konstatovat, že zákon o ČT se ve vymezení úkolů televize veřejné služby dotýká nejen občanů ČR, ale i všech ostatních, tj. cizinců žijících na území ČR. Jediní, na které se zákon nevztahuje v tomto ohledu, jsou občané ČR žijící v zahraničí. Fakticky mohou i tyto občané ČR sledovat ČT i v zahraničí, třeba přes satelit, a ČT tak i na tyto občany ČR vliv má, ale podle textu zákona o ČT už není jejím úkolem rozvíjet kulturní identitu těchto lidí. Je to banální nedostatek zákona o ČT dovedený výkladem do absurdních souvislostí, ale můžeme konstatovat, že i takto široce zvolený pojem „obyvatel ČR“ může mít z hlediska právního výkladů mezery a touto mezerou jsou zde paradoxně až absurdně dotčeni občané ČR nežijící na území republiky, kteří by ale měli mít nárok na rozvoj své kulturní identity prostřednictvím ČT zákonem o ČT automaticky zaručený.

Na první pohled je zbytečné se definicí „obyvatele ČR“ takto podrobněji zabývat, ale ve světle Evropské unie a postupující globalizace společnosti bude tato otázka jednou na pořadu dne a je dobře, že můžeme konstatovat, že úkoly ČT jsou

³⁰ Mathé, I: „Televize veřejné služby pro třetí tisíciletí“, zdroj: www.louc.cz/milenium.rtf

³¹ K tomu srovnej zejména zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství ČR v platném znění a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v platném znění.

formulovány tak, aby ČT svými programy byla nucena brát ohled nejen na občany ČR a národnostní menšiny žijící na území ČR, protože tento požadavek by byl značně zúžený a jistě by nebyl v souladu s předpisy EU a zákazu jakékoli diskriminace, zde tedy nediskriminace z hlediska národa a státní příslušnosti. Zajímavé je v této souvislosti zjistit, dle platného právního předpisu ČR, kdo je vlastně povinen platit televizní poplatek. Podle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích v platném znění, se povinnost hradit televizní poplatek vztahuje na všechna „zařízení technicky způsobilého k individuálně volitelné reprodukci televizního vysílání bez ohledu na způsob příjmu“³². Uvedená povinnost není tedy limitována občanstvím ČR. Při výkladu citovaného ustanovení vezmeme v úvahu územní rozsah účinnosti citovaného zákona a dospějeme k závěru, že povinnost hradit televizní (i rozhlasový) poplatek mají tedy nejen občané ČR, kteří vlastní nebo mají v držbě televizní přijímač, zjednodušeně řečeno, ale také cizinci, kteří splní požadavky výše uvedeného zákona, tedy cizinci, kteří žijí na území ČR a vlastní nebo mají v držbě televizní přijímač. Také z tohoto důvodu je tedy v pořádku, pokud se zákon o ČT v hlavních úkolech vymezených ČT nezaměřuje pouze na občany ČR, ale měl by zaručovat určitá práva i cizincům.

Posledním z „hlavních úkolů“ veřejné služby v oblasti televizního vysílání vyjmenovaným v § 2 odst. 2 písm. e) zákona o ČT je výroba a vysílání pořadů, a to zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích a také pořadů pro děti a mládež. Tímto demonstrativním výčtem zákonodárce pokryl všechny základní druhy televizních pořadů, které se v televizích vyrábějí a vysílají. Tento úkol televize veřejné služby je logický a skutečně kopíruje nabídku pořadů ČT, kterou ČT nabízí svým divákům již řadu let a dá se říci, že některé pořady nebo koncepce těchto pořadů dokonce převzala z ČST, i když by se na první pohled zdálo, že jde o jiný pořad³³. Není bez zajímavosti, že v praxi tomuto požadavku zákona odpovídá i rozdělení výrobních center v ČT zaměřujících se na samotnou výrobu pořadů od námětů po natáčení a přípravu pořadů pro vysílání³⁴, kde s ohledem na organizační strukturu ČT poněkud stranou stojí zpravodajství a sportovní redakce podléhající

³² Viz § 3 odst. 2 zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích v platném znění.

³³ Např. sobotní a nedělní blok pořadů pro děti vysílaný ráno – Studio Kamarád. Programová a obsahová koncepce pořadů je stejná – dospělý moderátor, děti, v programové nabídce animované snímky, hraný seriál, písničky, soutěže.

³⁴ Viz <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/producentkacentra/index.php>

organizačně nikoli řediteli výroby, ale řediteli zpravodajství. ČT má tedy přímo zákonem stanoveno, jaké pořady má zejména vysílat, na druhé straně tzv. komerční televize nemají žádným právním předpisem stanovenou programovou nabídku, což opět znevýhodňuje ČT, neboť u pořadů s předpokládanou nízkou sledovaností neprodá reklamní čas, zbude-li tedy pro tyto pořady vůbec nějaký. I nabídka pořadů komerčních televizí má však podobnou strukturu jako ČT, a to z praktického a konkurenčního hlediska - jednoduše si nemohou dovolit přijít o nějakou velkou skupinu diváků a tím o příjmy z reklamy, která je na danou skupinu zaměřena a vysílá se tedy u určitých druhů pořadů (např. reklamy na hračky obklopující pohádky a jiné pořady zaměřené především na děti, reklama zaměřená na ženy v domácnosti a seniory obklopující nekonečné seriály apod.).

Na závěr můžeme shrnout a konstatovat, že ustanovení § 2 definuje veřejnou službu a její hlavní úkoly v obecné rovině, následující § 3 zákona o ČT již vymezuje konkrétní rámec pro obsah programové nabídky ČT. V ustanovení § 2 odst. 1 zákona o ČT se hovoří o „poskytování“ veřejné služby, a to hlavně tvorbou a šířením televizních programů, zatímco ustanovení § 3 se již zaměřuje přímo na obsah této služby, tedy přímo na činnosti, které jsou jako veřejná služba definovány v zákoně, a které spadají právě do rámce veřejné služby vymezené pravidly obsaženými v § 2 zákona o ČT

3.2. Úkoly ČT podle § 3 zákona o ČT

S ohledem na obsah ustanovení § 2 zákona o ČT, můžeme konstatovat, že § 3 zákona o ČT vymezuje konkrétní obsahovou náplň služby veřejnosti v oblasti televizního vysílání, a vymezuje další požadavky na ČT, jednak v oblasti technické vybavenosti a vysílání televizního signálu, jednak v oblasti tvorby programů, což zahrnuje několik různorodých a spolu nesouvisejících úkolů od požadavku na ČT mít vlastní zpravodaje po podporu české filmové tvorby.

3.2.1. Naplňování veřejné služby – technické požadavky na vysílání ČT

3.2.1.1. Požadavky na analogové a digitální vysílání signálu a pokrytí území ČR tímto signálem

Ačkoli technické zabezpečení televizního vysílání se může jevit pouze jako vyloženě technický problém, měl zákonodárce od počátku pocit, že tuto oblast je nutné zákonem ošetřit. Nutností, která se objevila s přechodem na digitální vysílání, bylo

zejména zabezpečit dopravu televizního signálu ke všem plátcům televizního poplatku, tedy zabezpečení pokrytí signálem co největší území republiky.

V platném zákoně o ČT se v § 3 odst. 1 písm. a) se zatím ještě konstatuje, že ČT provozuje analogové televizní vysílání dvou televizních programů prostřednictvím zemských vysílacích rádiových zařízení, popřípadě jiných technických prostředků. Toto analogové vysílání je ČT povinna provozovat tak, aby v součtu území pokrytého signálem zemského analogového nebo zemského digitálního televizního vysílání a území pokrytého signály souběžného zemského analogového a zemského digitálního televizního vysílání, měli obyvatelé ČR možnost přijímat televizní programy v rozsahu podle odst. 3 tohoto ustanovení, tedy 95% obyvatel ČR (takto je definováno tzv. celoplošné televizní vysílání). Také toto ustanovení zákona o ČT prošlo řadou změn od počátku účinnosti zákona č. 483/1991 Sb., o ČT.

V prvním znění zákona o ČT účinném do novely č. 301/1995 Sb., bylo v § 3 odst. 1 písm. a) pouze konstatováno, že ČT provozuje televizní vysílání na vlastním vysílacím okruhu. Jednalo se tedy pravděpodobně o oprávnění ČT vysílat své programy na okruhu uděleném ČT příslušným státním orgánem, neboť v té době měla ČT dokonce tři televizní programy (viz výše kapitola 1.4.). Novelou č. 301/1995 Sb. bylo znění uvedeného ustanovení zákona o ČT zpřesněno a bylo konstatováno, že ČT provozuje televizní vysílání na dvou vysílacích okruzích, čímž se slovo „okruh“ stalo synonymem pro slovo „program“. Tato novela zákona o ČT nabyla účinnosti dnem 1.1.1996. Další velkou úpravu § 3 provedla razantní novela č. 39/2001 Sb., která v písm. a) § 3 odst. 1 konstatovala, že ČT provozuje televizní vysílání dvou celoplošných televizních programů s využitím části kmitočtového spektra umožňující pokrytí území ČR prostřednictvím pozemních vysílacích rádiových zařízení, popřípadě jiných technických prostředků. Touto definicí bylo jasně dáno že ČT vysílá na dvou programech, a to za pomoci pozemních vysílacích rádiových zařízení. Dále bylo ČT umožněno, aby pokryla území ČR i za pomoci jiného technického prostředku než je rádiové zařízení, tedy aby dopravila signál k divákům třeba prostřednictvím kabelu nebo satelitu.

Zákonem č. 231/2001 Sb. byl do zákona o ČT do § 3 přidán odstavec 2., který stanovil povinnost ČTÚ jako správce kmitočtového spektra, vyhradit po předchozím souhlasu RRTV pro ČT kmitočty, které umožní provozování televizního vysílání v rozsahu podle odst. 1 § 3. Tato novela nabyla účinnosti dne 17.5.2001.

Další novelizace ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT byla provedena zákonem č. 82/2005 Sb. Obsahově nešlo o žádnou zásadní změnu, ale jednalo se spíše o technickou novelu, tedy o upřesnění používaných technických pojmů. Touto novelou byla zakotvena povinnost ČT vysílat oba své stávající programy analogově, a to až do úplného ukončení analogového vysílání v České republice. Zákonodárce pokládal za důležité tuto povinnost v zákoně výslovně stanovit, neboť v případě že by ČT začala vysílat své programy pouze digitálně a nikoli souběžně analogově, neměla by část obyvatel České republiky odkázaných pouze na analogový příjem televizního vysílání možnost sledovat veřejnoprávní programy, což by v případě koncesionářů platících televizní poplatky bylo neobhajitelné. Z textu § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT byl vypuštěn text „s využitím části kmitočtového spektra umožňující pokrytí území ČR prostřednictvím pozemních vysílacích rádiových zařízení“, pod kterým si technicky nepřilíš vzdělaný člověk stejně nic nepředstaví, a za slova „televizních programů“ bylo doplněno, že ČT provozuje televizní vysílání „prostřednictvím zemských vysílacích rádiových zařízení“. V textu ustanovení byla nadále ponechána možnost využívat k pokrytí území ČR televizním signálem také pomocí „jiných technických prostředků“, což se později stalo rozhodujícím při spuštění nového programu ČT 24 šířeným prostřednictvím kabelu a satelitu (nikoli tedy analogem – rádiovým zařízením) a dalšího programu ČT4Sport šířeného stejnými technickými prostředky jako zmíněný program ČT24.

Ačkoli se jedná o upřesňování technických záležitostí kolem vysílání a pokrytí území ČR televizním signálem, změny ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) nebyly u konce a ještě v roce 2005 přibyla další novela s číslem 127/2005 Sb., která dané ustanovení opět pozměnila. Do ustanovení bylo opět vloženo, že jde o „analogové“ vysílání dvou televizních programů prostřednictvím zemských vysílacích rádiových zařízení, popřípadě jiných technických prostředků. Za tuto větu byl vložen další text: „tak, aby v souběhu zemského analogového a zemského digitálního vysílání byla pro obyvatele ČR zajištěna možnost příjmu těchto televizních programů v rozsahu podle odst. 3“ (konec citace), tedy 95% obyvatel ČR. Z textu tohoto ustanovení bylo s ohledem na doplněný závěr vypuštěno slovo „celoplošných“ programů, které bylo nahrazeno právě doplněnou částí věty a odkazem na odst. 3 ustanovení § 3 zákona o ČT, tedy na 95% obyvatel ČR.

Ani zde změny v § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT nekončí a v roce 2007 byl přijat zákon č. 304/2007 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1.1.2008, a který nahradil text

„souběhu zemského analogového a zemského digitálního vysílání“ tímto podrobnějším textem: „součtu území pokrytého signálem zemského analogového nebo zemského digitálního televizního vysílání a území pokrytého signály souběžného zemského analogového a zemského digitálního televizního vysílání“. Danou změnou zákona tedy zůstal zachován požadavek na provozování dvou analogových televizních programů, a to prostřednictvím zemských vysílacích rádiových zařízení, popřípadě za využití jiných technických prostředků, a to tak, aby byl splněn zákonný požadavek, který stanovil, že v součtu území pokrytého signálem zemského analogového nebo zemského digitálního televizního a území pokrytého signály souběžného zemského analogového a zemského televizního vysílání, musí být pro 95% obyvatel ČR zajištěna možnost příjmu těchto televizních programů. Poslední novelizací ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT byl zákon č. 153/2010 Sb.³⁵, který na konec tohoto ustanovení doplnil slova „a to za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, přičemž tímto předpisem je míněn zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, v platném znění.

3.2.1.2. *Tzv. Multiplex veřejné služby*

Kvůli stále se vyvíjejícím technologiím a stále se rozšiřujícím službám spojeným s televizním vysíláním, např. teletext a také kvůli blížící se digitalizaci televizního vysílání a předpokládanému navýšení počtu kanálů, na kterých ČT bude vysílat, byla do § 3 odst. 1 vložena zcela nová ustanovení písm. b) a c) týkající se právě tzv. multiplexu veřejné služby. Podle slovníčku pojmů umístěnému na webových stránkách ČT³⁶ je multiplexem „souhrnný datový tok skládající se z dílčích datových toků, náležejících jednotlivým televizním (či rozhlasovým) programům a doplňkovým službám, upravený pro společné šíření prostřednictvím vysílací sítě“. Pojem „multiplex veřejné služby“ byl do zákona o ČT zaveden zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických zařízeních, tzv. ZEK.

Zákonem č. 127/2005 Sb. bylo do § 3 odst. 1 vloženo zcela nové písmeno b) v tomto znění: ČT naplňuje veřejnou službu v oblasti televizního vysílání tím, že „provozuje zemské digitální televizní vysílání televizních programů uvedených v písmenu a) a dalších alespoň dvou televizních programů zahrnutých v souhrnném datovém toku složeném z dílčích datových toků náležejících televizním a rozhlasovým programům,

³⁵ Tento zákon nabyl účinnosti dne 1.7.2010.

³⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/ct/technika/kapitola13.htm>

multimediálnímu obsahu a doplňkovým službám veřejné služby v oblasti televizního a rozhlasového vysílání, upravených pro společné šíření prostřednictvím zemské sítě vysílacích rádiových zařízení s plánovaným pokrytím alespoň 95% obyvatel ČR počítaných podle údajů vyplývajících z posledního sčítání lidu (dále jen „multiplex veřejné služby“). Touto úpravou se rozšířila možnost ČT vysílat další programy, a to jinak než analogově a zároveň se veřejná služba rozšířila o doplňkové služby, do kterých patří např. EPG, tedy elektronický programový průvodce, který je pro analogové vysílání umístěn na teletextových stránkách ČT a digitální televizní přijímače mají na svých dálkových ovladačích příslušné tlačítko, po jehož zmáčknutí se na televizním přijímači objeví informace a televizních programech.

Zákonem č. 127/2005 Sb. bylo do zákona o ČT do § 3 odst. 1 vloženo také nové písmeno c), které se vztahuje k provozování tzv. multiplexu veřejné služby a stanovuje odpovědnost ČT společně s Českým rozhlasem za sestavování souhrnného datového toku, jeho správu a předání k šíření zemskou sítí vysílacích rádiových zařízení.

V souvislosti s novými zněním písmen b) a c) v § 3 odst. 1 zákona o ČT byla provedena změna v odst. 2 a 3. Od účinnosti novely č. 39/2001 Sb. byla v § 3 odst. 2 zakotvena povinnost státního orgánu vykonávajícího správu kmitočtového spektra (tedy Český telekomunikační úřad) vyhradit pro ČT kmitočty umožňující provozování televizního vysílání v rozsahu stanoveném § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT. Novelou č. 82/2005 Sb. byla povinnost vyhradit ČT kmitočty pro televizní vysílání podmíněna předchozím souhlasem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV). Tento požadavek byl pravděpodobně příliš striktní, protože novelou č. 127/2005 Sb. byl předchozí souhlas RRTV nahrazen pouhou součinností RRTV s ČTÚ při vyhrazení rádiových kmitočtů pro ČR; rozsah těchto kmitočtů měl být s ohledem na § 3 odst. 1 písm. a) a b). Zatím poslední novelizace ustanovení § 3 odst. 2 byla provedena zákonem č. 304/2007 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.1.2008, a který pouze konstatoval, že na žádost ČT budou práva k vyhrazeným rádiovým kmitočtům pro účely multiplexu veřejné služby přidělena bez předchozího výběrového řízení podle zákona o elektronických komunikacích. Zákon č. 304/2007 Sb. dále stanovil v čl. VI. Přejícných ustanoveních, že lhůta pro podání žádosti ČT o přiděl kmitočtů, které byly vyhrazeny ČT již přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, počíná běžet dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. ČT tedy musela pouze formálně požádat o stávající kmitočty. Pokud by si tedy ČT do 90 dnů ode dne, kdy byly nové kmitočty

vyhrazeny, o přiděl nepožádala, postupoval by ČTÚ podle zákona o elektronických komunikacích, tedy ČT by musela do výběrového řízení a ztratila by přednostní právo na udělení rádiových kmitočtů.

S multiplexem veřejné služby souvisí také §3a zákona o ČT, který platí od 1.5.2005, tedy od účinnosti novely č. 127/2005 Sb. Uvedené ustanovení zákona o ČT stanovuje obsah souhrnného datového toku, povinnost ČT umístit v multiplexu veřejné služby také programy Českého rozhlasu přičemž na provozování multiplexu se má Český rozhlas finančně podílet podle výše svého podílu v datovém toku.

V § 3a odst. 3 zákona o ČT je dále výslovně poprvé stanoveno oprávnění ČT šířit televizní programy, které jsou šířené prostřednictvím multiplexu, také digitálně, a to rovněž prostřednictvím družic a kabelových sítí.

3.2.1.3. Celoplošné televizní vysílání a nové vysílací technologie

Definice celoplošného televizního programu byla do zákona o ČT vložena teprve zákonem č. 39/2001 Sb., a to v rámci nového § 3. Ustanovení § 3 odst. 3 zákona o ČT tedy celoplošný televizní program definovalo zpočátku jako program, jehož vysílání může přijímat alespoň 70% obyvatel ČR počítaných podle údajů vyplývajících z posledního sčítání lidu. Vzápětí se pokrytí 70% obyvatel ČR začalo jevit jako nedostatečné pro celoplošný program, a proto novela zákona o ČT s číslem 82/2005 Sb. zvýšila požadavek na přijímání televizního vysílání na 95% obyvatel ČR. Novelou č. 127/2005 Sb. byly do požadavku pokrytí celoplošným vysíláním zahrnuty také doplňkové služby, které tedy také musí přijímat nejméně 95% obyvatel ČR spolu s televizním programem.

ČT má v úkolech naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání také zakotvenou povinnost vyvíjet činnost v oblasti nových vysílacích technologií a služeb. Tato povinnost do § 3 odst. 1 dostala novelou č. 39/2001 Sb., kdy se již mluvilo o digitálním vysílání a roli ČT v rámci přechodu z analogového na digitální vysílání. Zda ČT dostala tuto povinnost také proto, aby nezaostávala za komerčními televizemi, nevíme, neboť důvodová zpráva k zákonu č. 39/2001 Sb. k rozšíření § 3 nic bližšího neříká, a také případná otázka financování těchto nových technologií zůstává stranou. Tato povinnost ČT zůstává i nadále, tedy v době, kdy se postupně analogové televizní vysílání nahrazuje digitálním, pouze se postupnou novelizací povinnost ČT přesunula z písmene j) do písmene l) v ustanovení § 3 odst. 1.

3.2.2. Další úkoly ČT podle § 3 zákona o ČT

3.2.2.1. Původní stav od roku 1992 do novely č. 39/2001 Sb.

Podle původního textu zákona o ČT měla ČT za úkol naplňovat své poslání, tedy ještě ne službu veřejnosti, několika stanovenými činnostmi.

Na prvním místě měla ČT za úkol provozovat televizní vysílání na vlastním vysílacím okruhu, což bylo zakotveno v § 3 písm. a) původního zákona o ČT. Druhý úkol původní ČT vyplýval z rozdělení Československa a podle tehdy platného zákona o ČT měla tedy ČT za úkol po dohodě se Slovenskou televizí a se stále ještě existující Československou televizí podílet se na programové skladbě federálního vysílacího okruhu, tehdejšího programu F 1. V tomto případě se nejednalo přímo o povinnost, ale pouze o možnost ČT, která teoreticky nemusela tohoto oprávnění zakotveného v § 3 písm. b) zákona o ČT využít. Písmeno b) citovaného zákonného ustanovení bylo v souvislosti s ukončením vysílání federálního televizního programu ze zákona o ČT vypuštěno, a to již zákonem č. 36/1993 Sb., o některých opatřeních v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. Na základě tohoto zákona byl ČT do správy svěřen další vysílací okruh, tehdy nazvaný OK3. ČT tedy začala vysílat na dvou vysílacích okruzích, což ale bylo v přímém rozporu s dosavadním zněním § 3 písm. a) zákona o ČT. Tento rozpor odstranila až novela č. 301/1995 Sb., účinná od 1.1.1996, která změnila znění písmene a) uvedeného ustanovení pouze v tom smyslu, že ČT provozuje televizní vysílání na dvou vysílacích okruzích.

Dalším úkolem ČT v rámci naplňování poslání veřejnoprávní televize bylo podle § 3 písm. c) původního znění zákona o ČT zřizování sítě vlastních zpravodajů. Tento úkol zůstal ČT i po rozsáhlé novelizaci jak veřejné služby jako takové, tak samotných jednotlivých úkolů ČT, pouze se novelou č. 39/2001 Sb. přesunul do písmene b). Posledním úkolem ČT podle původního znění zákona o ČT byla povinnost zakotvená v písmenu d) ustanovení § 3, a to povinnost vytvářet archivní fondy, tyto archivní fondy udržovat a podílet se na jejich využívání jako součásti národního kulturního bohatství. Naplňování tohoto úkolu v praxi mohla veřejnost zaznamenat před několika lety, když ČT v zájmu zefektivnění vyhledávání ve svém starším pořadech začala digitalizovat své archívy, a to včetně archívu zpravodajství.

Z výše uvedeného vyplývá, že původně zákonodárci neměli snahu nějak detailně popisovat poslání ČT a její úkoly, které měla ze zákona ČT povinnost plnit, a omezili se pouze na úkoly základní vyplývající z dosavadní činnosti ČT, případně její předchůdkyně ČST: zajistit vysílání televizních programů, zřídit vlastní síť zpravodajů

kvůli poskytování informací a vytvářet archivní fondy z pořadů, které již byly vyrobeny. V souvislosti s archívem ČT není bez zajímavosti, že obsahuje i pořady vyrobené ČST od roku 1953. Autorská práva k těmto archivním pořadům byla na základě § 3 zákona č. 36/1993 Sb. převedena na Českou televizi, neboť ČT se stala dle uvedeného zákona právním nástupcem ČST v autorských právech k dílům a v právech příbuzných právu autorskému podle tehdy platného autorského zákona. Povinnost archivace se samozřejmě týkala a nadále týká i nově vytvořených pořadů již samotnou Českou televizí.

Výše uvedené úkoly ČT byly takto definovány v zákoně o ČT účinném do 24.1.2001. V tento den nabyt účinnosti zákon č. 39/2001 Sb., kterým se zásadním způsobem změnil celý zákon o ČT, a to nejen zavedením pojmu „veřejná služba v oblasti televizního vysílání“, ale také zcela nově a přesněji definující úkoly ČT jako televize veřejné služby.

3.2.2.2. Stav po novele č. 39/2001 Sb. dosud

Zákon č. 39/2001 Sb. znamenal mimo další významné změny v zákoně o ČT přijetí zcela nové definice ČT jako veřejnoprávní televize a také zcela nově a detailně vyjmenovával hlavní úkoly ČT. Zákon byl přijat po bouřlivých událostech v ČT o Vánocích roku 2000, kdy se část zaměstnanců ČT odmítla smířit s nově jmenovaným generálním ředitelem³⁷ a pod záminkou svobody slova a tisku vyvolala tzv. televizní revoluci. O hlavních motivech a zákulisí celé akce se vedou spory dodnes, z hlediska legislativy je jisté to, že tato „televizní revoluce“ velmi uspíšila přijetí zásadních změn zákona o ČT, a to zejména vydání zákona č. 39/2001 Sb.

Zákon č. 39/2001 Sb. přinesl tedy zcela nové znění § 2 a 3, které nahradilo dosavadní pojetí „služby veřejnosti“ a „poslání“ ČT definované v původním znění zákona o ČT. Zákon v § 2 definoval namísto služby veřejnosti „veřejnou službu v oblasti televizního vysílání“, její hlavní úkoly a v § 3 byl nově definován a zaveden způsob naplňování veřejné služby. K § 2 a veřejné službě viz kapitola č. 3.1. výše.

Na tomto místě se dále zaměříme na požadavky vůči ČT pro naplňování veřejné služby podle § 3, kromě požadavků technických, které jsou rozebrány v kapitole 3.2. Kromě požadavků na zajištění dopravy signálu k obyvatelům ČR, pokrytí signálem a

³⁷ Dne 22.12.2000 zvolila Rada ČT do čela ČT Jiřího Hodače, který dne 11.1.2001 vlivem událostí odehrávajících se v ČT sám na funkci generálního ředitele ČT rezignoval.

vůbec technické požadavky na vysílání ČT, obsahuje § 3 další úkoly, které ČT musí plnit v rámci poskytování služby veřejnosti v oblasti televizního vysílání.

Z původního znění zákona o ČT z těchto netechnických úkolů zbyly dva úkoly, a to požadavek zřizovat síť vlastních zpravodajů a vytvářet archivní fondy. Požadavek na vlastní zpravodaje byl v původním znění zákona v § 3 písm. c), poté se přesunul do písmene b) a od účinnosti zákona č. 127/2005 Sb., najdeme tento úkol ČT v písmenu d) platného a účinného zákona o ČT. Tento úkol musel v zákoně o ČT zůstat i nadále, neboť mezi hlavní úkoly televize veřejné služby patří podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o ČT poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, tj. převedeno do obecného jazyka, tvorba zpravodajství a publicistických pořadů. Nikdo jistě nebude zpochybňovat úlohu ČT při informování veřejnosti o nejnovějších či očekávaných událostech, a vytváření sítě vlastních zpravodajů, ať už v ČR nebo v zahraničí, zůstane jistě v úkolech ČT beze změny i nadále. Stejný úkol měla podle § 3 písm. g) zákona č. 18/1964 Sb. již Československá televize, což jen podtrhuje důležitost televize jako informačního média bez ohledu na komunistickou cenzuru událostí, které byly nabízeny divákům v komunistické éře televize.

Druhým úkolem, jehož uskutečňováním má ČT naplňovat službu veřejnosti, je požadavek na vytváření archivních fondů, tyto fondy udržovat a podílet se na jejich využívání jako součásti národního kulturního bohatství. Tento požadavek byl v původním znění zákona o ČT v § 3 písm. d), ve kterém jej bylo možné najít až do novely č. 127/2005 Sb., kterou byla do § 3 přidána zcela nová znění písmen b) a c) (provozování zemského digitálního vysílání a pravidla pro provozování multiplexu veřejné služby, čímž došlo k posunutí stávajících písmen v § 3 zákona o ČT a povinnost vytvářet archivní fondy se tak ocitla v písmenu f).

Zákon č. 39/2001 Sb. dále přidal do § 3 zákona o ČT nové písmeno c) týkající se podílu regionálního vysílání televizních studií v oblasti zpravodajství a publicistiky pro území jejich působnosti. Tento bod stanovuje povinnost ČT umožnit svým studiím vysílat zpravodajství týkající se regionu, ve kterém se studio nachází, a televizní studia mají recipročně stanovenou povinnost, aby vysílání vyváženě obsahovalo příspěvky z celého území, na kterém studio působí. Tyto požadavky zůstaly nadále zachovány v nyní platném zákoně o ČT, konkrétně v § 3 písmenu e), kam se původní znění písmene c) posunulo po novele č. 127/2005 Sb. Z původního znění písmene c) o regionálním vysílání televizních studií byla vypuštěna věta třetí a čtvrtá týkající se

času, který má být studiím ve vysílání vyhrazen. Původně obsahovalo toto ustanovení části § 3 v zákoně č. 39/2001 Sb. požadavek, aby časový rozsah vysílání regionálního televizního studia byla alespoň v rozsahu 25 minut denně, přičemž tento limit se týkal televizních studií Brno a Ostrava, neboť zákonodárce v poslední větě tohoto písmene povolil u ostatních televizních studií, zřízených podle § 9 odst. 8 (nyní § 9 odst. 9), přechodně stanovit kratší dobu vysílání. Zákonem č. 82/2005 Sb. byla věta třetí a čtvrtá z § 3 písm. c) zdánlivě zrušena, ve skutečnosti byla toutéž novelou pouze přesunuta v rámci zákona o ČT, a to do ustanovení § 12 odst. 3, ve kterém byl odkaz na § 3 písm. c) a bylo již výslovně stanoveno, že doba vysílání televizního studia zřízeného generálním ředitelem podle § 9 odst. 9 může být kratší, a to bez jakékoli další podmínky. V nyní platném zákoně o ČT je bohužel nadále v § 12 odst. 3 chybný odkaz na § 3 písmeno c) zákona o ČT, které však nyní upravuje povinnost ČT jako provozovatele multiplexu veřejné služby. Správně má být odkaz na § 3 písmeno e) zákona o ČT, které regionální vysílání televizních studií v platném znění zákona o ČT upravuje. Otázkou také je, co zákonodárce sledoval, když původně stanovil, že kratší doba vysílání regionálních televizních studií může být kratší pouze přechodně. Pravděpodobně to nebylo jasné nikomu, a proto přišla v roce 2005 výše popsaná změna zákona o ČT, která slovo „přechodně“ z uvedeného zákonného ustanovení vypustila.

Dalším úkolem ČT zavedeným do zákona o ČT novelou č. 39/2001 Sb. a zakotveným původně v § 3 odst. 1 písm. e) (nyní písmeno g)) byla povinnost podporovat českou filmovou tvorbu. ČT i bez tohoto ustanovení dlouhodobě podporovala ve formě koprodukcí nebo společné výroby řadu projektů po celá 90. léta³⁸ a až do začátku nového tisíciletí byla ČT jedinou televizí na českém trhu, která takto s filmaři spolupracovala. Po roce 2000 se v této oblasti probudily i komerční televize a začaly přispívat k výrobě českých celovečerních filmů i původních českých seriálů. Komerční televize ale samozřejmě nemají žádným právním předpisem stanovenou povinnost podporovat české filmaře a v jejich případě se jedná o činnost dobrovolnou. U ČT představuje povinnost podpory české filmové tvorby opět specifikum tzv. veřejnoprávní televize.

S výrobou pořadů souvisí i další úkol ČT, a to povinnost vysílat díla domácí a zahraniční tvorby, což se sice jeví jako automatické, protože kvůli vysílání děl

³⁸ Např. filmy „Krvavý román“ (1993), „Indiánské léto“ (1995), „Kolja“ (1996) a mnoho dalších – více viz na <http://www.ceskatelevize.cz/filmy/kapitola3.html>.

(pořadů) je ČT zřízena, ale zákonodárci tuto povinnost ČT stanovili, a to původně v § 3 odst. 1 písm. f), v současném znění se úkol nachází v písmenu h) zákona o ČT. Podobný úkol ohledně evropské tvorby stanovuje pro evropské vysílatele v čl. 16 Směrnice o audiovizuálních mediálních službách³⁹, když podle tohoto článku mají členské státy EU zajistit, aby vysílatelé (tedy i komerční televize) vyhradily pro evropská díla většinový podíl svého vysílacího času. Podle čl. 17 uvedené směrnice, pak musí vysílatel alespoň 10% ze svého vysílacího času věnovat právě evropským dílům nebo alespoň 10% ze svého programového rozpočtu věnovat pro evropská díla. Tato povinnost ze směrnice EU byla převzata do § 43 českého vysílacího zákona. Zajímavostí jistě také je, že v zákoně č. 18/1964 Sb., o Československé televizi, úkol ČST podporovat domácí filmovou tvorbu chyběl, ale v § 3 písm. e) zákona o ČST byl stanoven úkol provádět výměnu televizních přenosů, obrátových a zvukových záznamů se zahraničními televizními organizacemi. Tato výměna se děla za účelem televizního vysílání daných pořadů a obsahově se tedy, alespoň částečně, jednalo o podobný úkol jako z dnešního písmene h) § 3 odst. 1 zákona o ČT.

Zákon č. 39/2001 Sb. zakotvil v § 3 odst. 1 písm. g) pro ČT povinnost poskytovat alespoň na jednom vysílaném programu 24hodinovou programovou službu, včetně aktuálního zpravodajství. V dnešní době, kdy většina televizních stanic vysílá nepřetržitě po celých 24 hodin denně a samotná ČT má program ČT24, na kterém se vysílá pouze zpravodajství, se zakotvení této povinnosti jeví jako zvláštní. Pravděpodobně se jednalo o snahu zákonodárců nařídit ČT vysílání 24 hodin a tak zajistit alespoň částečnou konkurenceschopnost ČT s komerčními televizemi, ale taková regulace je spíše zbytečná, neboť ČT by určitě sama využila možnosti pokrýt vysíláním na všech svých programech co nejvíce času. Toto ustanovení je tedy nadbytečné a z hlediska praxe nemá v současné době a situaci význam, i tak ale zůstává v zákoně o ČT v § 3 odst. 1 písm. i).

S rozvojem technologií mohla ČT začít poskytovat svým divákům i jiné služby než vysílání televizních pořadů. Ještě před masivním nástupem internetu do českých domácností byl koncem devadesátých let moderní vymožeností teletext, což je právě doplňková služba zmiňovaná v § 3 odst. 1 písm. b) zákona o ČT, kterou poskytují právě televize. ČT má povinnost poskytovat teletextové služby opět výslovně stanovenou v písmenu j) § 3 odst. 1 platného zákona o ČT, přičemž tato povinnost se

³⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10.3.2010;

do zákona dostala opět zákonem č. 39/2001 Sb. a původně byla v písm. h) citovaného ustanovení. S ohledem na neustálý rychlý vývoj v oblasti nových technologií je otázkou, zda bylo nutné, dávat takto detailně stanovenou povinnost do ustanovení zákona, protože během následujících pár let může technika postoupit tak daleko, že se teletext stane zastaralým a téměř nevyužívaným, a aby ČT obstála v konkurenci a mohla se zaměřit na poskytování služeb nejnovějšími cestami k divákům, stane se ustanovení § 3 odst. 1 písm. j) zákona o ČT zastaralým a bude muset být ze zákona odstraněno nebo nahrazeno, což nepůjde jinak než změnou zákona.

Posledním úkolem ČT stanoveným v § 3 zákona o ČT je povinnost opatřovat část svých vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro postižené nebo zajistit simultánní tlumočení do českého znakového jazyka. Tato povinnost ČT je upravena v § 3 odst. 1 písm. k) platného znění zákona o ČT (původně podle zákona č. 39/2001 Sb. písm. i)). S účinností od 1.1.2011 přibyly do § 3 odst. 1 písm. k) zákona o ČT pro ČT další povinnosti týkající se vysílání pořadů pro sluchově nebo zrakově postižené diváky, a to povinnost vyrábět alespoň 2 % vysílaných pořadů v českém znakovém jazyce nebo opatřovat tyto pořady simultánním tlumočením do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením, a dále povinnost alespoň 10 % vysílaných pořadů zpřístupňovat pro osoby se zrakovým postižením⁴⁰. Není bez zajímavosti, že první pořad, upravený pro sluchově postižené, byl v ČST vysílán dne 1.12.1979⁴¹.

Ačkoli je výše uvedená povinnost jistě správná, pro veřejnoprávní televizi zcela na místě, a to i z hlediska § 2 zákona o ČT a v souladu se službou veřejnosti definovanou právě v tomto ustanovení, i když určitě svým charakterem nespadá pod hlavní úkoly veřejné služby. V této souvislosti si musíme položit otázku, jak je to s ostatními jazyky ve vysílání ČT? ČT má totiž podle § 2 odst. 2 písm. c) zákona o ČT za úkol vytvářet a šířit programy, a to pro všechny skupiny obyvatel bez ohledu na jejich národnostní původ a národní totožnost, s cílem podporovat pluralitní společnost. Dále má ČT podle stejného zákonného ustanovení ale písmene d) rozvíjet kulturní identitu obyvatel ČR včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin. Vše výše uvedené tedy znamená, že pokud má ČT dostát úkolům definovaným v zákoně o ČT, měla by zajistit možnost sledovat pořady vysílané na

⁴⁰ Do zákona o ČT zavedeno novelou č. 132/2010 Sb.

⁴¹ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 259.

programech ČT i v jiném jazyce než v českém. Pro zachování rovnosti by tedy teoreticky ČT měla vysílat pořady nebo alespoň vybavit své pořady nejen titulky pro neslyšící, ale i titulky v jiném jazyce než českém. Zákon o ČT samozřejmě neřeší tuto otázku ani neukládá ČT povinnost vysílat pořady v cizích jazycích, natož povinnost ČT vysílat česky, a volba případného vysílání v cizím jazyce je tedy zcela na rozhodnutí ČT. Naproti tomu např. Britská veřejnoprávní televize BBC má zřízen tzv. BBC World Service, který prostřednictvím televizního a rozhlasového vysílání a internetu připravuje zprávy ve 32 jazycích. Zajímavostí je, že tato služba BBC není hrazena z televizního poplatku, ale díky zvláštnímu vládnímu grantu⁴². ČT v současné době tedy vysílá v cizím jazyce jen pokud vysílá pořad v původním znění, kterému cizinci rozumějí, ale vysílání nebo alespoň opatřování zpráv titulky v cizím jazyce je jistě zajímavá myšlenka, jejíž uvedení v praxi podporuje fakt, že ČT má právo vybírat televizní poplatek i od některých cizinců na území ČR, takže by pravděpodobně ani nepotřebovala vládní grant na financování této služby jako BBC⁴³.

Stejně jako všechny povinnosti ČT vymezené jí z titulu televize veřejné služby v oblasti televizního vysílání, je naplňování úkolů ČT pouze pod dozorem Rady ČT, která ale nemá možnost uložit přímo České televizi sankci (např. peněžitou), protože žádná sankce není pro neplnění povinností ze zákona o ČT pro Českou televizi jako instituci stanovena. Jediné, co Rada ČT může udělat, je odvolat generálního ředitele ČT, pokud ČT neplní úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání, a to podle § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT. Generální ředitel ČT jako statutární orgán ČT je samozřejmě za televizi a její činnost odpovědný, ale otázkou zůstává, zda by neplnění úkolů televize veřejné služby nebylo praktické nejprve sankcionovat napomenutím, poté právě peněžitou pokutou a teprve pokud by se situace nezlepšila a ČT nadále neplnila některý ze svých úkolů stanovených v § 3 zákona o ČT, přistoupit k odvolání generálního ředitele ČT, což by měl být poslední a nejzávažnější krok. Pro sankci, nejlépe formou peněžité pokuty, hovoří analogie, neboť podpůrně by na řízení byl s největší pravděpodobností použit zákon č. 500/2004 Sb., správní

⁴² Zdroj: <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/purpose/what.shtml>

⁴³ Podle § 3 odst. 2 zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích v platném znění, je poplatníkem televizního poplatku fyzická nebo právnická osoba, která vlastní televizní přijímač nebo která je držitelem televizního přijímače, nebo jej alespoň 1 měsíc užívá, ačkoli není vlastníkem tohoto televizního přijímače. Výkladem § 4 odst. 1 písm. b) uvedeného zákona dospějeme k závěru, že cizinci, kterým byl v ČR udělen trvalý pobyt, jsou povinni platit televizní poplatek, pokud tedy splní podmínku uvedenou v předchozí větě.

řád v platném znění a za správní delikty je nejčastěji používanou sankcí právě peněžitá pokuta⁴⁴. Výši sankce, možnost a podmínky jejího udělení by bylo nutné vložit do zákona o ČT a Radě ČT by tak bylo nutné přiznat statut správního úřadu nebo alespoň správního orgánu (k tomu více viz kapitola 6.5.).

3.2.3. *Splňuje ČT postavení moderní veřejnoprávní televize a má jako taková vůbec smysl?*

Na úvod musíme podotknout, že v současném tisku se vyskytují pojmy „veřejnoprávní televize“ a „televize veřejné služby“, které se používají ve stejném smyslu. Z těchto dvou pojmů se zákonnému textu více blíží ten druhý, neboť přímo v zákoně o ČT je uvedeno, že ČT poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením televizních programů a dále se tato definice zkracuje na v zákoně používaný pojem "veřejná služba v oblasti televizního vysílání"⁴⁵. Pojem „služba“ v rámci televizního vysílání zavedla v Evropě Směrnice Televize bez hranic, která ve své Úvodní části v bodě 6. přímo stanovuje, že televizní vysílání je za normálních okolností služba ve smyslu smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství⁴⁶. Ve smyslu uvedené směrnice poté členské státy nebo budoucí členské státy EU, stejně tak i ČR, převzaly principy a ustanovení této Směrnice do svých zákonů upravujících televizní vysílání.

Z pohledu dnešního diváka se existence televize veřejné služby, která se liší od komerčních televizí zejména v tom, že má regulativním předpisem stanoven rámcový program vysílání, může zdát naprosto automatická a přirozená. Pokud ale nahlédneme do historie, zjistíme, že televize veřejné služby tak, jak ji známe nyní, je institut mladý, zavedený zhruba před dvaceti lety. Stalo se tak, když Výbor ministrů Rady Evropy na svém čtvrtém zasedání v Praze naformuloval rámcová pravidla pro veřejnoprávní vysílatele, a to v rezoluci zavazující každý evropský stát k tomu, aby založil vysílací organizaci veřejné služby, jež bude provozovat alespoň jednu rozhlasovou a jednu televizní stanici⁴⁷. Výbor ministrů tehdy schválil devítibodový program, který obsahoval hlavní úkoly veřejnoprávním vysílatelů, tedy televize i rozhlasu. Tento program poté měly jednotlivé evropské státy vtělit do svých

⁴⁴ Např. přestupky a sankce za ně ukládané podle zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích v platném znění.

⁴⁵ Viz § 2 odst. 1 zákona o ČT v platném znění.

⁴⁶ Viz Úvodní část bod 6. Směrnice RADY 89/552/EHS z 3.10.1989.

⁴⁷ Zdroj: V.Porter „Vysílání veřejné služby a nový světový informační pořádek“, uveřejněno v publikaci „Televize veřejné služby v zahraničí“, Česká televize, Praha, květen 2001.

normativních předpisů upravujících televizní a rozhlasové vysílání. V ČR se tak stalo přijetím a následným novelizováním zákona č. 483/1991 Sb., o ČT a zákona č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu, ve kterých v § 2 a 3 nalezneme hlavní úkoly těchto vysílatelů. Jedněmi z hlavních úkolů obou médií, stanovenými ve výše zmíněném Programu Rady Evropy pro veřejné vysílání, je samozřejmě poskytování objektivních informací v rámci zpravodajství, zákaz diskriminace různých skupin obyvatelstva nebo podpora původní tvorby⁴⁸.

Pojem „veřejná služba“ v oblasti vysílání se tedy v českém právním řádu vyskytuje v zákoně o ČT a v zákoně o Českém rozhlasu. Obě instituce z toho důvodu můžeme považovat také za vykonavatele veřejné správy v oblasti televizního a rozhlasového vysílání, neboť veřejná služba spočívá v plnění specifických, zákonem definovaných úkolů, které jsou definovány pouze pro provozovatele vysílání ze zákona⁴⁹. Z tohoto hlediska je také zajímavým srovnáním věta první z ustanovení § 4 správního řádu⁵⁰, která výslovně stanovuje, že „veřejná správa je službou veřejnosti“. Ve správním řádu se tedy pro změnu vyskytuje pojem „služba veřejnosti“, ale domnívám se, že z hlediska jazykového výkladu lze tyto dva pojmy ztotožnit. V rámci správního řádu se pojmem „služba veřejnosti“ charakterizuje veřejná správa, kterou vykonávají zejména správní orgány a úředníci v rámci těchto orgánů. ČT a Český rozhlas sice nejsou takovými správními orgány jednak z důvodu jejich oddělení od státu, a jednak z důvodu že se na jejich činnost nevztahuje správní řád⁵¹, ale mají zákonem rámcově stanovený obsah vysílání a ze zákona stanovený také dozor nad svou činností, který opět na základě a v rámci zákona vykonávají Rady volené Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Tyto Rady dohlížejí zejména na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání podle § 2 a 3 zákona o ČT a o Českém rozhlasu, a mohou v případě neplnění těchto povinností zasáhnout, ať už v podobě vydání stanoviska nebo doporučení nebo případně odvolání generálního ředitele, pokud by televize nebo rozhlas neplnily úkoly veřejné služby⁵². Určitá kontrola nad činností veřejnoprávní televize a rozhlasu je tedy zachována, a to ze strany státu nad složením Rad, a určitá shoda s veřejnou správou, konkrétně se správními orgány,

⁴⁸ Celý Program rady Evropy pro veřejné vysílání nalezneme např. na str 8, publikace „Televize veřejné služby v zahraničí“, ČT, Praha, květen 2001 na <http://img7.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/pdf/TVZ.pdf>

⁴⁹ Viz právě Dr. Pouperová ve své práci „Regulace médií“;

⁵⁰ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v platném znění.

⁵¹ Zákon o ČT nestanoví, že by se na ČT vztahoval správní řád, proto jej nelze použít.

⁵² K tomu srovnej zejména § 8 odst. 1 písm. i) a § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT v platném znění.

tedy skutečně existuje. Obě média, stejně jako komerční televize a rozhlasové stanice, navíc podléhají také kontrole Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, která je správním orgánem. Obsah veřejné správy, kterou vykonává ČT vůči svým divákům vyčteme definice veřejné služby a úkolů ČT v rámci této služby, tedy z § 2 a 3 zákona o ČT.

Vedle „televize veřejné služby“ musíme dále v kontextu platného českého právního řádu vyložit další používaný pojem „veřejnoprávní televize“, který se s pojmem „televize veřejné služby“ logicky překrývá a zaměňuje. Lakonicky řečeno, sama veřejnost většinou chápe pojem „veřejnoprávní“ jako něco, co má sloužit veřejnosti, a na co případně veřejnost finančně přispívá. Výklad pojmu „veřejnoprávní“ v rámci mediálního práva nově nabízí např. JUDr. Pouperová ve své práci „Regulace médií“. Zde uvádí několik znaků, které splňuje ČT a Český rozhlas, a díky kterým mohou být obě instituce považovány za veřejnoprávní: Na prvním místě autorka uvádí, že znakem veřejnoprávní instituce je její zřízení přímo zákonem a ze zákona vzniklé oprávnění provozovat rozhlasové a televizní vysílání. S tímto závěrem se lze jen ztotožnit, obě instituce (ČT i Český rozhlas) byly zřízeny výslovně zákonem a tento zákon také stanovuje rozsah jejich činnosti. Další znak veřejnoprávnosti spatřuje autorka ve skutečnosti, že zákon ukládá ČT a Českému rozhlasu plnit specifické povinnosti, které jsou „nadstandardní“, neboť provozovatelé vysílání na základě licence (komerční televize a rozhlasové stanice) nemají tyto specifické úkoly zákonem stanoveny. Také s tímto znakem veřejnoprávnosti se můžeme ztotožnit a souhlasit – ČT má specifické úkoly jako televize veřejné služby stanoveny v § 2 a 3 zákona o ČT. Stejně lze souhlasit se skutečností, že část finančních zdrojů obou institucí pochází od „veřejnosti“, tedy od poplatníků rozhlasového a televizního poplatku. Jako problematický bod definování veřejnoprávnosti ČT a Českého rozhlasu spatřuji v posledním bodu, ze kterého Dr. Pouperová odvozuje veřejnoprávnost obou médií a tím je její tvrzení, že zákon upravuje organizační strukturu obou institucí, přičemž zřizuje vnitřní orgán, prostřednictvím kterého se na kontrole a řízení ČT a Českého rozhlasu podílí veřejnost. S tímto tvrzením se mohu ztotožnit jen částečně, a to do té míry, že zákon o ČT definuje Radu skutečně jako „orgán veřejnosti“ a Rada by tak měla veřejnost reprezentovat a zastupovat při kontrole televize veřejné služby. Problematické vidím pojetí Rady ČT a Rady Českého rozhlasu jako vnitřní orgány, integrované do struktury obou médií. V této souvislosti musíme vzít v úvahu, že nezávislost celé Rady, včetně jejích členů na

kontrolovaných médiích, se prolíná celým zákonem o ČT i zákonem o Českém rozhlasu, a je jedním z hlavních požadavků při kontrole veřejnoprávních médií. Začlenění obou Rad do vnitřní struktury ČT a Českého rozhlasu je tak z hlediska platné legislativy možné pouze formálně a pro přehlednost, neboť obě Rady mají zachovávat nezávislost na kontrolovaných institucích. Veřejnoprávnost ČT a Českého rozhlasu tedy musíme odvodit od způsobu jejich vzniku (zákonem), způsobu udělení oprávnění provozovat televizní a rozhlasové vysílání (opět přímo ze zákona) a způsobu financování (částečně veřejností). Domnívám se, že zákonodárce by měl začít řešit větší zapojení veřejnosti nejen v rámci kontroly ČT a Českého rozhlasu, ale také v rámci spolupráce Rady ČT a Rady ČRo s veřejností, neboť podle platných zákonů o ČT a Českém rozhlasu je tato kontrola spíše fikcí. Jednou z možností, jak umožnit veřejnosti větší propojení s veřejnoprávní televizí a rozhlasem by bylo např. zavedení podobného institutu jako je Komise poplatníků, kterou má ustanovenou britská BBC. Komise poplatníků je složena přímo z poplatníků televizního poplatku a úzce spolupracuje s kontrolním orgánem BBC, kterým je Trust, čímž je zajištěno nejen propojení veřejnosti s veřejnoprávní televizí, ale i s jejím kontrolním orgánem. Veřejnost tedy může mít v tomto případě pocit, že skutečně nějakým způsobem může zasahovat do chodu veřejnoprávního média, a to dokonce přímo, prostřednictvím svých zástupců z řad poplatníků televizního poplatku a nikoli pouze velmi zprostředkovaně, jak je tomu u Rady ČT podle platného zákona o ČT⁵³.

Zapojit veřejnost do kontroly činnosti veřejnoprávního média je jeden aspekt, ale současně se musíme zamyslet nad otázkou, do jaké míry veřejnoprávní televize nebo rozhlas této veřejnosti „patří“ a tedy do jaké míry lze veřejnosti zprostředkovávat přes média různé události. Jak už bylo řečeno výše, jedním ze znaků veřejnoprávního média je, že veřejnost částečně přispívá finančně na jeho činnost, čímž může nabýt dojmu, že jí také toto médium patří, což může přinést řadu problémů. Narážím zde zejména na výklad jednoho ze základních úkolů ČT obsaženého v § 2 odst. 2 písm. a) a b) zákona o ČT, tedy povinnost poskytovat objektivní informace a také přispívat k právnímu vědomí obyvatel ČR. V rámci plnění těchto úkolů zařazuje ČT v poslední době do svého programu např. přímý přenos ze zasedání Poslanecké sněmovny nebo případně rozhodování Ústavního soudu ČR.

⁵³ K tomu srovnej § 4 odst. 1 zákona o ČT – požadavky na kandidáty na členy Rady ČT.

Na rozdíl od jiných zemí se zatím ČT ani jiná televize založená podle českého právního řádu nepropůjčila k přenosu konkrétního soudního jednání, a jako právník se domnívám, že je to dobře a k podobnému vysílání by ani v právním státě nikdy nemělo dojít. Soudní líčení je sice veřejné, ale veřejné v tom smyslu, že každý se tohoto líčení může zúčastnit. A zúčastnit se znamená, že osobně přijde do soudní síně, kde na vlastní oči sleduje obžalovaného nebo obě strany v civilním procesu, a také osobu soudce, případně státního zástupce v trestním řízení. Přítomný si tak může sám, na základě objektivně vnímaných informací, udělat svůj názor na rozhodovaný spor i osoby v něm zúčastněné. Takový objektivní názor si člověk sledující soudní líčení přenášené televizí (nebo i rozhlasem) nemůže udělat, a to zejména z důvodu, že vysílání je zprostředkované, že do něho zasahuje práce kameramana a režiséra, kteří mohou názor na vysílané informace svou prací ovlivnit a divák tak nedostává informace tak, jak to vyžaduje § 2 odst. 2 písm. a) zákona o ČT a nemůže si tedy vytvořit vlastní, nezkrácený a objektivní názor. V neposlední řadě divák sledující televizi, určitě nebude sledovat vysílání tak bedlivě, jako by tomu bylo při fyzické přítomnosti v soudní síni, čímž opět dojde ke zkreslení názorů. Ke stejnému závěr dospěl již před lety italský spisovatel Umberto Eco, který se problematikou přenosu soudních líčení televizí několikrát zabýval ve svých fejetonech⁵⁴. Z jeho poznámek také zjistíme, že italská televize s přímými přenosy ze soudní síně velké obstrukce nedělala, a byla za to také kritizována. Jak dále zdůrazňuje i U. Eco, nesmíme při přenosu soudního líčení zapomínat také na právo každé fyzické osoby, tedy i obžalovaného v trestním řízení, kterým je právo na ochranu jeho osobnosti a také základní právo na spravedlivý proces. Je evidentní, že televizním (nebo rozhlasovým) přenosem soudního líčení jsou tato dvě práva porušena, neboť ochrana osobnosti obžalovaného (nebo jen žalovaného) není v rámci přenosu zaručena a právo na spravedlivý proces je porušeno také, ať už z hlediska otázky, proč se televize rozhodla vysílat právě soudní líčení konkrétní osoby a ne někoho jiného, nebo z hlediska chování jednotlivých osob v rámci přenosu. Sám U. Eco naznačuje i psychologickou stránku věci, která může ovlivnit samotné rozhodnutí soudu, tedy skutečnost, že se určitě budeme jinak chovat při soudním líčení, které není přenášeno, a jinak při televizním přenosu, kdy víme, že se

⁵⁴ U. Eco: „Poznámky na krabičkách od sirek“, nakladatelství Argo, 2008, zejména fejetony „Proces vysílaný televizí je protiústavní, „Když obžalovaný souhlasí, kdo poskytne záruku svědkovi?“, „Skální stalinismus“ a „V televizi se neprokazuje nevina. Delegitimizuje se obžaloba“.

na nás mohou dívat miliony lidí. Samozřejmě že většina veřejnosti, která nemá ani základní ponětí o právních principech a předpisech, by se v případě volby, zda přenášet soudní líčení nebo ne, dožadovala vysílání soudního líčení s nějakým člověkem (např. politikem) a připadalo by jí „spravedlivé“ a „správné“ to takto udělat. Ale musíme si uvědomit, že dokud platí Ústava ČR a Listina základních práv a svobod⁵⁵, nelze soudní líčení ohledně konkrétního člověka v jakékoli televizi a rozhlase, nejen veřejnoprávních, připustit, protože by znamenalo takové porušení osobnostních práv žalované osoby a porušení základního práva na spravedlivý soudní proces, které není v souladu s uvedenými předpisy. U přenosu rozhodování Ústavního soudu ČR lze mít také výhrady na „čistotu“ přenášeného líčení, neboť nejsme-li přítomni v jednacím síni, nemůžeme si udělat objektivní obrázek o celém dění, ale televizní přenos týkající se rozhodování Ústavního soudu o záležitostech, které se dotknou všech nebo většiny obyvatel ČR, a nikoli tedy rozhodování o konkrétním člověku nebo jeho právu či vině, lze tyto přenosy z Ústavního soudu ČR v rámci platného právního řádu ČR tolerovat⁵⁶.

Vzhledem ke všemu výše uvedenému můžeme konstatovat, že veřejnoprávní televize ve své současné podobě určitě má smysl. Koncepce veřejnoprávní televize, která jednak musí splňovat určité podmínky, co se týče obsahu vysílání, a jednak je částečně financována přímo občany státu i reklamou, by měla přežít i v časech digitálního vysílání, které nabídne divákovi jak možnost výběru z mnoha televizních stanic, tak možnost sestavit si sám (interaktivně) program, který chce sledovat. Zdůvodnění existence veřejnoprávních médií můžeme spatřovat zejména ve skutečnosti, že státy i nadnárodní a nadnárodní celky mají potřebu vymezit a pracovat s pojmy „veřejný vysílatel“, „televize veřejné služby“ nebo „služba veřejnosti“, ale také v druhé řadě stanovit alespoň minimální obsah vysílání těchto vysílatelů, včetně regulativních zákazů, jakým je zákaz diskriminace nebo důraz na svobodu projevu a s tím spojené právo na získávání i poskytování informací⁵⁷. Tato práva jsou zakotvena jednak v mezinárodních úmluvách a jednak samozřejmě v ústavách

⁵⁵ Zejména čl. 81, 90 a 96 Ústavy ČR a čl. 1, 3 odst. 1, 7, 8 odst. 1, 10, 36 a 40 Listiny základních práv a svobod.

⁵⁶ ČT přenášela na kanálu ČT24 např. rozhodování Ústavního soudu ČR v září 2009 ve věci ústavní stížnosti poslance Melčáka proti rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení předčasných voleb a o návrhu zrušit ústavní zákon, kterým se zkracuje volební období.

⁵⁷ Viz zmiňovaný Program Rady Evropy pro veřejné vysílání nebo přímo směrnice RADY 89/552/EHS „Televize bez hranic“.

současných demokratických států⁵⁸. A i když se v dnešní době objevují názory, zda by nebylo lepší zrušit úplně veřejnoprávní média a ponechat regulaci mediálního trhu nabídce a poptávce (tedy zejména boj vysílatelů o inzerenty v rámci prodeje vysílacího času určeného na reklamu a teleshopping), můžeme konstatovat, že veřejnoprávní televize (a média obecně) mají své místo ve zhýčkaném a rozháraném světě 21. Století. Nejlepším argumentem se v tomto směru jeví názor Billa Robertse, generálního tajemníka organizace NABA⁵⁹: „Je to totéž jako s veřejnými knihovny nebo zdravotní péčí – lidé je nevyužívají každý den, ale chtějí mít jistotu, že tu pro případ potřeby něco takového je.“⁶⁰

4. Název Česká televize – jeho zvláštnosti a možná ochrana

Název instituce „Česká televize“ byl zaveden zákonem č.483/1991 Sb. Předtím na území ČR, v době přijetí zákona ještě Československa, zde působila Československá televize Praha.

V § 1 zákona o ČT je od počátku účinnosti tohoto zákona stanoveno, že se zřizuje Česká televize se sídlem v Praze. Zákon o ČT byl vydán v roce 1991 a nabyl účinnosti dne 1.1.1992. Obchodní zákoník byl vydán zákonem č. 513/1991 Sb., a nabyl účinnosti téhož dne jako zákon o ČT, jedná se tedy o zákony, které vznikly ve stejné době a prošly stejným legislativním procesem, což bude zajímavé pro další výklad některých principů.

V zákoně o ČT není nikde stanovena povinnost České televize zapsat se do obchodního rejstříku, což jistě vyvolává otázku, zda je to u této instituce vůbec nutné. Na druhou stranu je ČT podle § 11 odst. 1 zákona o ČT oprávněna za určitých okolností k podnikatelské činnosti, takže otázka možnosti zápisu ČT do obchodního rejstříku není jen otázkou teoretickou. Oprávnění ČT podnikat je v zákoně od počátku jeho účinnosti, což znamená, že zákonodárci počítali s možností podnikatelských aktivit od samého vzniku ČT a není to tedy reakce na nějakou křivdu nebo zkušenost z průběhu legislativně bouřlivých 90. let 20. století. Opomenutí možnosti zápisu ČT

⁵⁸ Viz např. článek 19 Všeobecné deklarace lidských práv a čl. 10 Evropské úmluvy, podle nichž mají lidé právo poskytovat a přijímat informace a myšlenky bez zásahu veřejné moci a bez ohledu na státní hranice v článku V.Portera „Vysílání veřejné služby a nový světový informační pořádek“, uveřejněného v publikaci „Televize veřejné služby v zahraničí“, Česká televize, Praha, květen 2001.

⁵⁹ NABA – organizace sdružující 40 veřejných a soukromých vysílatelů ze Spojených států, Mexika a Kanady.

⁶⁰ Citace z článku „Služebníci veřejnosti“, T. Westcott, publikace „Televize veřejné služby v zahraničí“, Česká televize, Praha, květen 2001

do obchodního rejstříku má zřejmě původ v § 1 odst. 2 původního znění zákona o ČT věta třetí, která byla do 23.1.2001, tedy do účinnosti novely č. 39/2001 Sb., součástí tohoto ustanovení, a podle níž se nebyla ČT povinna zapisovat do tzv. podnikového rejstříku. Do podnikového rejstříku se podle § 1 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 114/1964 Sb., totiž zapisovaly hospodářské organizace, lidová družstva včetně stavebních bytových a další organizace a svazy uvedené v tomto ustanovení. Jednalo se o předpis, který měl za úkol vytvořit přehled organizací fungujících v Československu v období vlády komunismu a krátce i po nástupu demokracie - vyhláška byla účinná od 1.7.1964 do 1.1.1992. Na Nový rok 1992 nabyly účinnosti zákon o ČT a z toho důvodu se domnívám, že údaj o podnikovém rejstříku byl od počátku v zákoně o ČT nadbytečný, protože od roku 1992 také existuje v ČR oficiální obchodní rejstřík. Otázkou tedy zůstává, proč zákonodárci neumožnili ČT a také Českému rozhlasu zápis do rejstříku obchodního, ještě když pro zápis hovoří fakt, že obě právnické osoby mají přímo v zákoně stanoveno, že mohou vyvíjet podnikatelskou činnost⁶¹. Údaj o podnikovém rejstříku byl ze zákona o ČT odstraněn až novelou č. 39/2001 Sb., ale ani v této době nebyla ČT dána možnost zapsat se do obchodního rejstříku. Tento stav trvá dosud a není pro ČT bez rizika, jak lze vidět na případě ČT versus ČESKÁ TELEVIZE s.r.o., který popisuji v Příloze č. 1 bod 1. této práce.

Skutečnost, že se ČT nezapisuje do obchodního rejstříku nemusí být na první pohled hroživá, ale faktem zůstává, že na rozdíl od podnikatelů zapsaných v obchodním rejstříku nepožívá název Česká televize ochrany podle § 12 obchodního zákoníku, tedy ochrany vztahující se na obchodní firmu podnikatele, tedy na název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku (viz § 8 odst. 1 ObchZák). O tom, kdo se zapisuje do obchodního rejstříku, je stanoveno v § 34 ObchZák, který výslovně uvádí, že do obchodního rejstříku se zapisují obchodní společnosti a družstva, tedy právnické osoby vznikající přímo podle obchodního zákoníku, zahraniční osoby oprávněné podnikat na území ČR, fyzické osoby – podnikatelé, pokud o zápis požádají nebo pokud jejich výnosy nebo příjmy dosáhnou částky 120 milionů Kč za dvě po sobě jdoucí účetní období a konečně se do obchodního rejstříku zapisují

⁶¹ Viz ustanovení § 11 zákona o ČT, i zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu v platném znění.

osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis⁶². Obchodní zákoník tedy nestanoví pro právnické osoby možnost nechat se zapsat do obchodního zákoníku v případě, že tento zápis považují za vhodný, a to podobně jako je tomu u fyzických osob podnikatelů, u nichž je zápis možný i na základě pouhé žádosti. Domnívám se, že tato nerovnoprávnost subjektů – podnikatelů není v pořádku, neboť právnická osoba podnikající, která nemá možnost zápisu do obchodního rejstříku je zkrácena na svých právech, například právě tím, že se ani v rámci podnikatelského prostředí nemůže domáhat ochrany názvu, pod nímž podniká, ve smyslu § 8 odst. 1 obchodního zákoníku. Pokud se tedy ČT pohybuje v podnikatelském prostředí, není podle mého názoru důvod, aby nepožívala stejné ochrany jako ostatní podnikatelé, neboť by se minimálně zamezilo podobným případům, jakým byl spor s ČESKOU TELEVIZÍ spol. s r.o.

5. Rada ČT od roku 1991 do současnosti

Rada České televize (dále jen Rada ČT) je od původního znění zákona o ČT upravena zejména v § 4 až § 8 zákona, přičemž během posledních let a mnoha legislativních úpravách výše uvedených ustanovení byla do zákona o ČT přidána také ustanovení § 8a a 8b upravující dozorčí komisi a způsob odměňování členů Rady ČT a dozorčí komise. Historicky první Rada ČT, tehdy devítičlenná, byla zvolena dne 31. 1. 1992⁶³ a mandát této Rady ČT vypršel dne 31. 1. 1997. Členy první Rady ČT byli např. právník a ekonom Karel Kühnl, astrofyzik Jiří Grygar nebo malíř Vladimír Svoboda⁶⁴. V současné době je předsedou Rady ČT spisovatel doc. PhDr. Milan Uhde, dalšími členy Rady ČT jsou např. MUDr. Jiří Presl, lékař nebo Mgr. Jan Prokeš, manažer⁶⁵.

5.1. Rada jako orgán kontroly veřejnosti

V původním znění zákona o ČT byla Rada ČT až do roku 2001 definována ustanovením § 4 odst. 1 jako „orgán, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu tvorby a šíření programů České televize“. Z této definice jasně vyplývalo, že Rada ČT

⁶² Viz § 34 odst. 1 písm. d) zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v platném znění. Takovou osobou je např. Česká tisková kancelář, která má povinnost zápisu do obchodního rejstříku výslovně stanovenou v § 1 odst. 2 věta třetí zákona č. 517/1992 Sb., o ČTK v platném znění.

⁶³ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 278.

⁶⁴ Zdroj: kniha „(Prvních) 10 let České televize“, vydala Česká televize, Praha, říjen 2002;

⁶⁵ Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/clenove-rady/>

byla oprávněna kontrolovat proces tvorby programů a následně také vysílání programů televize, což byla velmi široká pravomoc znamenající možnost Rady ČT kontrolovat de facto celé vysílání České televize a tím zasahovat do programů ČT. Definice Rady ČT jako orgánu byla poté upravena zákonem č. 39/2001 Sb., kterým byla definice Rady ČT změněna a od účinnosti uvedené novely zákona o ČT je tedy Rada ČT „orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu *činnosti* České televize“. Touto novou definicí by se sice na první pohled zdálo, že pravomoc kontroly Rady ČT se rozšířila, a že se Rada může zaměřit na kontrolu jakékoli činnosti televize, tedy jak na proces výroby a programové nabídky, tak na oblast hospodaření a nakládání s majetkem televize. Stejnou novelou byl ale do zákona o ČT doplněn do § 8 odstavec 4, kterým bylo Radě ČT výslovně zakázáno přímo zasahovat do „tvorby a vysílání televizních pořadů“⁶⁶. Tato úprava § 8 tedy znamenala zpřesnění obecné pravomoci Rady ČT a uvedla, že Rada ČT jako kontrolní orgán televize se má skutečně zaměřit na oblast hospodaření televize a její finance, a to včetně situace kolem výběru televizních poplatků, a nikoli zasahovat do programové nabídky a tvorby pořadů. Pravomoc dozoru a kontroly Rady ČT byla tedy výslovně odkázána do oblasti financí a dodržování úkolů Českou televizí uvedených v § 2 a 3 zákona o ČT. Uvedená změna byla do zákona začleněna na základě událostí tzv. televizní krize z přelomu roku 2000 – 2001, kdy se stávkující zaměstnanci nejen zaštiťovali svobodou slova, ale požadovali také úpravu pravomocí Rady ČT ve prospěch televize.

Další úprava pravomocí Rady ČT, co se týče pravomoci Rady zasáhnout do tvorby a vysílání programů, proběhla novelou zákona o ČT č. 82/2005 Sb. V ustanovení § 8 odst. 4 zákona o ČT bylo touto novelou, bodem 16. slovo „tvorba“ nahrazeno slovem „výroba“. Celý text uvedeného zákonného ustanovení platného do 1.4.2005 zněl: „Rada ani její členové nesmějí přímo zasahovat do *tvorby a vysílání* televizních pořadů“. Ve znění platném od 1.4.2005, je uveden výslovně tento zákaz: „Rada ani její členové nesmějí přímo zasahovat do *výroby a vysílání* televizních pořadů“. Pojem „výroba“ byl podle důvodové zprávy k zákonu č. 82/2005 Sb.⁶⁷ zvolen z důvodu, že pojem „výroba“ odpovídá příslušným předpisům v oblasti audiovizu, práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. Je ale také pravdou, že do pojmu „výroba“ se vtěsná celý proces vzniku díla, a to od námětu díla přes výběr

⁶⁶ § 8 odst. 4 zákona o ČT ve znění zákona č. 39/2001 Sb. ze dne 23.1.2001;

⁶⁷ Viz str. 14 citované důvodové zprávy „K bodu 21“.

realizačních prostředků, až po hotové dílo, kdežto jazykovým výkladem pojmu „tvorba“ můžeme dovodit, že se jedná pouze o činnost konkrétního autora při vytváření konkrétního díla. Pojem „výroba“ je tak zřejmě nejen jasnější z legislativního hlediska, ale také širší z hlediska obecného. Změnou uvedeného pojmu bylo tak zákonem výslovně řečeno, že proces výroby pořadů ČT zůstává výhradně v rukou televize a Rada ČT se má soustředit skutečně a pouze na kontrolu, zda ČT vyrobenými programy splňuje své úkoly dané zákonem o ČT nebo zda televize dobře hospodaří se svými financemi.

Je důležité uvědomit se, že původní text zákona z roku 1991 dával Radě ČT velmi širokou pravomoc, díky které tak mohla ovlivnit vysílání celé televize tato pravomoc tedy Radě zůstala až do ledna 2001. Tato konstrukce pravomoci Rady ČT nemohla zůstat v demokratickém státě bez povšimnutí a bez kritiky, neboť Rada ČT měla a má působit pouze jako kontrolní orgán veřejnosti a nikoli jako tvůrce vysílání a programové nabídky nebo dokonce jeho cenzor vysílání. V demokratickém státě je ale cenzura v umělecké oblasti nepřipustná, neboť by byla v rozporu s čl. 15 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje svobodu v umělecké tvorbě⁶⁸. Není bez zajímavosti, že zákon o ČT byl vydán v roce 1991, kdežto Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon č. 2/1993 Sb. až o téměř dva roky později, což by mohlo vysvětlovat daný rozpor mezi oběma předpisy. Lehce zarážející je ale skutečnost, že tento rozpor trval a zřejmě nikomu nevadil téměř devět let od účinnosti Listiny základních práv a svobod.

Dalším problémem je výklad sousloví „přímo zasahovat“, které je obsaženo v § 8 odst. 4 zákona o ČT: má znamenat, že tedy nepřímou Radou ČT do programové tvorby televize zasahovat může? S ohledem na požadavek svobody umělecké tvorby z čl. 15 Listiny základních práv a svobod můžeme dospět k závěru, že Rada ČT by i případným pokusem omezit nebo změnit programovou nabídku nebo ovlivnit výrobu nějakého pořadu, tedy nepřímým zásahem do procesu výroby pořadů např. ovlivňováním samotných tvůrců díla, porušila citovaný čl. 15 Listiny. Výkladem zákonného ustanovení tedy můžeme dovodit, že úkolem Rady ČT je skutečně pouze kontrola hospodaření televize a kontrola plnění úkolů, které televizi ukládá zákon o ČT. Listina základních práv a svobod má samozřejmě jako zákonný předpis vyšší síly

⁶⁸ Viz čl. 15 odst. 2, ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny: „Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.“

přednost před zákonem o ČT, proto můžeme dovést, že Rada ČT skutečně nemá pravomoc zasahovat do výroby a vysílání ČT.

5.2. Rada ČT jako volený orgán

Rada ČT je podle textu zákona o ČT tzv. orgán kontroly veřejnosti nad činností ČT. Veřejnost je v Radě ČT zastoupena svými zástupci, které ale nevolí přímo občané České republiky, ale poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Lze tedy konstatovat, že se jedná pouze o zprostředkovanou kontrolu veřejnosti nad Českou televizí, do níž občané mohou zasáhnout pouze velmi omezeně, a to při volbách svých zástupců do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

5.2.1. Návrhy kandidátů do Rady a kdo je oprávněn tyto kandidáty navrhnout

Až do novely č. 39/2001 Sb. nebyl v původním znění zákona o ČT stanoven způsob výběru kandidátů na členy Rady ČT, ani kdo je případně oprávněn kandidáta Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (původně České národní radě), která volí a odvolává členy Rady ČT, navrhnout. V zákoně o ČT nebyl stanoven ani žádný mechanismus výběru těchto kandidátů, což znamenalo, že Poslanecká sněmovna mohla dle svého uvážení členy Rady ČT vybrat a následně zvolit, a to bez jakéhokoli omezení nebo kontaktu s veřejností. Tento mechanismus lze shledat v přímém rozporu s § 4 odst. 1 textu zákona o ČT, ve kterém byla Rada ČT od počátku účinnosti zákona deklarována jako kontrolní orgán veřejnosti, neboť veřejnost, jak je popsáno výše, nemohla zasáhnout ani do návrhů kandidátů na členy Rady ČT a tím méně do výběru konkrétních radních. Veřejnosti byla tedy zcela upřena možnost, jakkoli zasáhnout do složení Rady ČT, což zcela popíralo smysl a účel Rady ČT jako kontrolního orgánu veřejnosti. Dalo by se dokonce říci, že za těchto podmínek byla Rada ČT jakýmsi kontrolním orgánem Poslanecké sněmovny, neboť sněmovna mohla za člena Rady ČT jmenovat kohokoli, koho uznala za vhodného a tím si zajistit možnost ovlivnit složení i pozdější rozhodování Rady ČT. Touto úpravou nebyl zcela jistě splněn předpoklad zákonodárce, že Rada ČT bude jakousi prodlouženou rukou veřejnosti v ČT. Jediným omezením České národní rady (a později Poslanecké sněmovny) pro výběr kandidáta a následného člena Rady ČT byl požadavek uvedený ve větě druhé v § 4 odst. 1 původního znění zákona o ČT, a to volit členy Rady ČT tak, aby v Radě byly zastoupeny významné regionální, politické, sociální a kulturní názorové proudy. Ve spojení s neexistencí odstavce 2. v ustanovení § 4

zákonu o ČT, tedy návrhy kandidátů na členy Rady, mohl být tedy lakonicky řečeno za člena Rady do roku 2001 zvolen ten, kdo se „líbil“ poslancům.

Zpřesnění znění zákona o ČT doplněním § 4 o odstavec 2. zřejmě sledovalo účel, aby v Radě ČT byly zastoupeny významné osobnosti z oblasti kultury, politiky, vědy apod., tedy lidé, kteří mají mít zkušenosti profesní i lidské, což by jim mělo pomoci při kontrole činností ČT jako televize veřejné služby.

Definice organizací a sdružení oprávněných podávat návrhy na kandidáty pro Radu ČT je ale stále velmi široká a nejasná, co se týká konkrétních požadavků na člena Rady ČT, ať už z hlediska profesních nebo osobnostních předpokladů. Původní znění zákona o ČT pravděpodobně předpokládalo, že kandidáty do Rady ČT si bude vybírat Česká národní rada sama, a to bez ohledu na veřejnost, ačkoli Rada ČT byla od počátku koncipována jako kontrolní orgán veřejnosti nad ČT. Zákon v původním znění tedy nominace na členy Rady ČT vůbec neřešil a ČNR (později tedy Poslanecká sněmovna) musela u zvoleného člena Rady ČT pouze zdůvodnit, proč vybrala tohoto člověka a jakým způsobem přispěje k zastoupení významných regionálních, politických, sociálních a kulturních názorových proudů ve smyslu § 4 odst. 1 věta druhá zákona o ČT. Takové zdůvodnění ale nemá žádnou souvislost s nějakou kontrolou, případně zastoupením veřejnosti v Radě ČT.

Teprve novelou zákona o ČT č. 39/2001 Sb. byly do § 4 zákona přidány odstavce 2 a 3., které v platném znění zákona vydržely dodnes. Nominace na členy Rady ČT řeší a upřesňuje právě přidaný odstavec 2. v § 4, který stanoví, že návrhy na členy Rady ČT mohou předkládat Poslanecké sněmovně „organizace a sdružení představující kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické a národnostní zájmy“. Použité pojmy „organizace a sdružení“ nejsou z hlediska platného práva šťastně zvolené, protože definici pojmu „organizace“ nenajdeme v žádném z platných právních předpisů, tím méně v základním předpisu práva soukromého, tedy v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku v platném znění (dále také jako „OZ“), který definuje základní subjekty práva. Občanský zákoník tedy ve svém § 7 definuje právní subjektivitu fyzické osoby a v § 18 právní subjektivitu právnické osoby, uvádí tedy za jakých podmínek je ta která osoba schopná mít práva a povinnosti dle platného právního řádu.

Podle § 18 odst. 2 OZ mezi právnické osoby patří také sdružení, ať už osob nebo majetku - kdo je tedy oprávněn podat návrh na člena Rady ČT jako sdružení je

celkem jasné⁶⁹. Nejasné zůstává, kdo je oprávněn podat návrh na člena Rady ČT jako tzv. „organizace“. Pokud by poslanecká sněmovna byla benevolentní a uznala argument, že vlastně každý subjekt, který má identifikační číslo, je právnickou osobou ve smyslu platného práva a splňuje další požadavky § 4 odst. 2 zákona o ČT, tj. zastupuje některý z vyjmenovaných zájmů, mohla by sněmovna přijmout návrh na kandidáta Rady ČT vlastně od jakéhokoli subjektu, který je právnickou osobou, bez ohledu na to, o jaký typ právnické osoby vlastně jde. Proti tomuto argumentu však hovoří definice organizace opravňující ji navrhnout kandidáty na členy Rady ČT obsažená v § 4 odst. 2 zákona o ČT, neboť se má jednat o organizaci, jejímž pojmovým znakem je, že má zastupovat a hájit zájmy vyjmenované v odst. 2. § 4 zákona o ČT. A protože jsme v oblasti veřejného práva, kde platí zásada „co není dovoleno, je zakázáno“⁷⁰, jsou tímto z možnosti navrhnout kandidáty na členy Rady ČT vyloučeny např. podnikatelské subjekty zřizované dle obchodního zákoníku, neboť mezi jejich pojmové znaky patří soustavná činnost za účelem zisku⁷¹, nikoli zastupování nebo hájení zájmů určitých skupin občanů v souladu s § 4 odst. 2 zákona o ČT. Zajímavé je, že neurčitý pojem „organizace“ vydržel v zákoně o ČT jak přes novelu č. 39/2001 Sb., tak i přes další velkou novelu zákona o ČT č. 82/2005 Sb., která zejména opravovala nedostatky novely č. 39/2001 Sb. I nadále je tedy v platném znění zákona o ČT výraz „organizace“ používán, ačkoli použití výrazu „organizace“ je evidentně pozůstatek z komunistické minulosti, kdy existovaly různé státní organizace ale nikoli jako právnické osoby ve smyslu subjektů práva podle nyní platných právních předpisů.

Definice pojmu „organizace“ se v platném právním řádu tedy nevyskytuje, samotný pojem ano, ale již velice omezeně. Vzhledem k použití pojmu „organizace“ jako osoby oprávněné podat návrh na kandidáta do Rady ČT, není tedy vyloučeno, že teoreticky by mohla kandidáta na člena Rady ČT navrhnout například odborová organizace, protože takový subjekt práva český právní řád zná⁷². Tento argument

⁶⁹ Pojem „organizace“ se v platném znění občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) nevyskytuje. Definice „sdružení“ je obsažena v ustanovení § 18 odst. 2 písmeno a) a b) zákona č. 40/1964 Sb.

⁷⁰ Viz čl. 2 odst.3 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR, v platném znění: „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“ Respektive čl. 2 odst. 2 úst. zák. č. 2/1993 Sb., Listiny v platném znění: „Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.“

⁷¹ Definice podnikání je obsažena v § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 SB., obchodního zákoníku v platném znění: „Podnikání se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.“

⁷² Viz např. § 276 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění.

nakonec podporuje i znění § 4 odst. 2, který zmiňuje, že se má jednat o organizace a sdružení představující také odborové zájmy veřejnosti. Podle obecné definice právnické osoby dle § 18 OZ je odborová organizace sdružením, a to ve spojitosti s § 2 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů v platném znění. V odstavci 3 téhož § je navíc konstatováno, že sdružení i podle tohoto zákona jsou právnickými osobami. Z toho dovodíme, že odborová organizace ve smyslu zákoníku práce je tedy sdružením a jako taková může podat návrh na kandidáta člena Rady ČT nejen z pozice organizace, ale také z pozice sdružení, což je efekt, který zákonodárce jistě nepředpokládal a nechtěl. Z uvedené definice tedy vyplývá také, že pojem „organizace“ je v českém právním řádu zbytečný, a že v zákoně o ČT by místo pojmů „organizace a sdružení“ měl být použit spíše pojem „právnické osoby založené podle českého práva“, neboť pod tuto definici budou spadat jak sdružení ve smyslu občanského zákoníku a zákona o sdružování občanů, tak nadace, případně další právnické osoby, jejichž předmět činnosti se shoduje se zájmy uvedenými v § 4 odst. 2 zákona o ČT. Tím by přímo zákon o ČT opravňoval tyto osoby podávat návrhy na kandidáty Rady ČT bez nutnosti dovést, jaký subjekt je organizací, což je s ohledem na platný občanský zákoník zavádějící, neboť ten „organizaci jako právnickou osobu nijak nedefinuje. Zároveň by tak dle textu zákona o ČT byly z možnosti navrhnout kandidáty na člena Rady ČT nadále vyloučeny jiné právnické osoby, které nehájí zájmy zmiňované v § 4 odst. 2 zákona o ČT, např. právě podnikatelské subjekty.

Dalším výkladem pojmu „sdružení“ obsaženém v zákoně o ČT dospějeme k závěru, že sdružení založené podle § 829 a násl. občanského zákoníku v platném znění, tedy sdružení bez způsobilosti k právům a povinnostem, ve kterém mají právní subjektivitu jednotliví členové sdružení je podle textu platného § 4 odst. 1 zákona o ČT způsobilé podávat návrhy na kandidáty do Rady ČT. Takové sdružení sice nemá právní subjektivitu a není subjektem ve smyslu občanského zákoníku, ale pokud přijmeme doslovný výklad zákona o ČT, můžeme konstatovat, že pokud by se sdružily jakékoli osoby, a to právnické i fyzické, za účelem navrhnout kandidáta do Rady ČT a zároveň by prokázaly, že reprezentují některý ze zájmů uvedených v § 4 odst. 2 zákona o CT, pak toto sdružení by podle platného znění zákona bylo oprávněno navrhnout kandidáta na člena Rady ČT a poslanecká sněmovna by se takovým návrhem musela formálně zabývat. Tímto způsobem se do navrhování kandidátů a případně složení Rady ČT mohou zapojit i podnikatelské subjekty sdružené za účelem v souladu s uvedeným ustanovením zákona o ČT a lze tedy

konstatovat, že ani podnikatelské subjekty nejsou z návrhů na členy Rady ČT zcela vyloučeny. Otázkou tedy zůstává, zda tato možnost odpovídá účelu zákona o ČT, a zda podnikatelské subjekty mohou vůbec zastupovat „veřejnost“ ve smyslu zákona o ČT. Na druhou stranu pojem „veřejnost“ není v současném českém právním řádu také definován, a pokud přijmeme za definici, že veřejností jsou fyzické osoby žijící na území ČR a nikoli osoby právnické, ať už podnikatelé nebo osoby nepodnikající, pak bychom museli rozsah institucí oprávněných podat návrh na kandidáty do Rady ČT radikálně omezit, čímž by z institucí oprávněných podat návrh na kandidáta člena Rady ČT byly opět vyloučeny i podnikatelské subjekty. Je pravda, že občané se mohou sdružovat, tedy zakládat sdružení za určitým účelem, a proto by pojem „sdružení“ v § 4 odst. 2 mohl zůstat. Touto argumentací jsme tedy z oprávnění podat návrh na kandidáta člena Rady ČT vyloučili podnikatelské subjekty, ale vzhledem k pojmu „sdružení“, který může být vykládán i jako sdružení ve smyslu § 829 a násl. OZ, nejsou podnikatelské subjekty z této možnosti dle platného znění zákona o ČT zcela vyloučeny.

Zastaralé a neaktuální pojmy „organizace a sdružení“ používané v § 4 odst. 2 zákona o ČT o tom, kdo je oprávněn podat návrh na kandidáta člena Rady ČT, by tedy bylo nejlepší změnit, a to nahradit slova „organizace“ a „sdružení“ za pojmy „fyzické osoby a občanská sdružení“, na což by navazoval stávající text stávajícího ustanovení zákona o ČT „představující kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické a národnostní zájmy“. Touto změnou by byly přímo vyloučeny z možnosti ovlivnit složení Rady ČT podnikatelské subjekty a zároveň by byla vyloučena sdružení bez právní subjektivity založená podle § 829 OZ, za nimiž se podnikatelské subjekty mohou nyní teoreticky skrýt. Zároveň by touto změnou byl podpořen výklad pojmu „veřejnost“, který se přiblížil výkladu, že veřejností jsou pouze fyzické osoby a sdružení, ve kterých jsou členy opět fyzické osoby a nikoli sdružení majetková.

Návrhy na kandidáty do Rady ČT se předkládají v zákonem stanovené lhůtě, a to během 15 dnů od zveřejnění výzvy předsedy Poslanecké sněmovny k předložení návrhů způsobem stanoveným usnesením Poslanecké sněmovny⁷³.

⁷³ Viz § 4 odst. 2 věta druhá zákona o ČT.

5.2.1.1. Podmínky pro zvolení za člena Rady, včetně problematiky lustračního zákona vzhledem k obsazování funkcí v ČT

V původním znění zákona o ČT nebyly stanoveny podmínky, které člen Rady ČT musí splňovat, aby mohl být zvolen za člena Rady ČT, byla zde pouze neslučitelnost s některými veřejnými funkcemi vyjmenovanými v § 5 původního znění zákona o ČT. Za člena Rady ČT tak mohl být zvolen teoreticky i člověk s omezenou způsobilostí k právním úkonům nebo se záznamem v rejstříku trestů, což u kandidáta na veřejnou funkci jistě není vhodné ani žádoucí. Nápravu tohoto nedostatku provedla opět až novela č. 39/2001 Sb., která do ustanovení § 4 přidala odstavec 3 výslovně stanovující požadavky na člena Rady ČT.

Podle stavby textu § 4 odst. 3 zákona o ČT dovodíme gramatickým výkladem, že všechny uvedené požadavky na člena Rady ČT musí být splněny současně (použití čárek a spojky „a“), výkladem opaku dovodíme, že pokud kandidát na člena Rady ČT nesplní pouze jednu zákonnou podmínku, musí být z volby vyloučen a nesmí být do Rady ČT zvolen.

Z uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že za člena Rady ČT může být zvolen pouze občan České republiky – cizinci jsou tedy z kontroly a vlivu na veřejnoprávní televizi v ČR přímo vyloučeni zákonem. Zajímavé je, že cizinci nemohou zastávat ani funkci generálního ředitele ČT, když podle § 9 odst. 4 musí kandidát na generálního ředitele splnit stejné předpoklady jako člen Rady ČT. Tento požadavek je podle mého názoru zbytečný a s ohledem na globalizaci a kosmopolitní způsob života ne příliš obhajitelný. Generální ředitel - cizinec v čele veřejnoprávní instituce by mohl přinést do ČT nové věci a být přínosem této, v některých ohledech bohužel stále ještě zkostnatělé, instituci. Lze pochopit argument, že ČT jako jediná veřejnoprávní televize v ČR je v některých ohledech tzv. rodinným stříbrem českého státu, ale protože má ve svých hlavních úkolech také za úkol vytvářet a šířit programy a poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, a s ohledem na jejich etnický nebo národnostní původ, to vše s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti a zároveň rozvíjet kulturní identitu obyvatel ČR včetně příslušníků národnostních a etnických menšin⁷⁴, vypadá v tomto

⁷⁴ Viz § 2 odst. 2 písmeno c) a d) zákona o ČT.

kontextu požadavek na občanství ČR u členů Rady ČT a generálního ředitele ČT přehnaný až diskriminační.

Zároveň je požadavek uvedený v § 4 odst. 3 zákona o ČT požadavkem pouze státního občanství ČR, takže zvolení osoby, která není občanem ČR od narození, ale občanství získala za svého života, je možné. Tímto je také možné zvolit za člena Rady ČT sice osobu s českým státním občanstvím, ale třeba jiné národnosti. Vzhledem ke skutečnosti, kolik cizinců ročně žádá o České občanství, můžeme předpokládat, že jednou se takový kandidát na člena Rady ČT nebo generálního ředitele ČT objeví a potom bude zajímavé sledovat reakce médií a veřejnosti.

Vedle požadavku státního občanství ČR musí být člen Rady ČT ve smyslu § 4 odst. 3 písm. a) a b) zákona o ČT také způsobilý k právním úkonům a musí mít trvalý pobyt na území ČR. Tímto třetím požadavkem zákonodárci vyloučili z možnosti působit v Radě ČT a ve funkci generálního ředitele ČT nejen cizince, ale také občany ČR mající trvalý pobyt mimo Českou republiku, což také není podle mého názoru v pořádku a jedná se o diskriminační ustanovení. Posledním požadavkem na člena Rady ČT je podle § 4 odst. 3 písmene c) zákona o ČT bezúhonnost, přičemž za bezúhonného se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo jeho odsouzení pro tento trestný čin bylo zhlazeno nebo se na něho z jiného důvodu hledí jako by nebyl odsouzen a zároveň ten, kdo splňuje požadavky podle zvláštního zákona.

Za odkazem na tento zvláštní zákon se skrývá zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích ČSFR, ČR a SR, tedy lustrační zákon. V § 1 tohoto zákona je stanoveno, že lustrační zákon stanoví některé další předpoklady pro výkon funkcí obsazovaných volbou, jmenováním nebo ustanovováním, a to ve vyjmenovaných funkcích nebo subjektech. V § 1 odst. 1 písm. e) je v lustračním zákoně přímo vyjmenována Česká televize. Nejsou zde tedy přímo vyjmenované funkce v ČT, pro které podmínky lustračního zákona platí. Proto se musí použít obecná definice z § 1 tohoto zákona, tedy že podmínky zákona musí splňovat každý, kdo bude zvolen, jmenován nebo ustanoven do funkce v ČT. Lustrační zákon se tedy vztahuje na členy Rady ČT, na generálního ředitele a případně na další funkce v ČT, které jsou obsazovány volbou nebo jmenováním. Pojem „ustanovování“ použitý v § 1 odst. 1 lustračního zákona není v souladu s platným právním řádem a může vyvolat výkladové nejasnosti, neboť zákony hovořící o obsazování funkcí, např. zákoník

práce, znají volbu a jmenování do funkce, ale nikoli pojem „ustanovování“ do funkce⁷⁵. Také nejvyšší ústavní funkce, jakými jsou prezident republiky nebo poslanci a senátoři, jsou dle platné Ústavy ČR obsazovány volbou⁷⁶.

Za radního ČT ani generálního ředitele ČT tedy nemůže být podle § 2 odst. 1 lustračního zákona zvolen ten, kdo byl v období od 25.2.1948 do 17.11.1989, příslušníkem Sboru národní bezpečnosti zařazeným ve složce Státní bezpečnosti, nebo kdo byl evidován v materiálech Státní bezpečnosti jako rezident, agent, držitel propůjčeného bytu, držitel konspiračního bytu, informátor nebo ideový spolupracovník Státní bezpečnosti. Dále ten, kdo byl tajemníkem orgánu Komunistické strany Československa nebo Komunistické strany Slovenska od stupně okresního nebo jemu na roveň postaveného výboru výše. Dále nesmí být do uvedených funkcí také zvolen ten, kdo byl členem předsednictva uvedených výborů, členem ústředního výboru Komunistické strany Československa nebo ústředního výboru Komunistické strany Slovenska, členem Byra pro řízení stranické práce v českých zemích nebo členem Výboru pro řízení stranické práce v českých zemích, s výjimkou těch, kteří tyto funkce zastávali pouze v období od 1. 1. 1968 do 1. 5. 1969, nebo pracovníkem aparátu orgánů uvedených pod písmenem d) na úseku politického řízení Sboru národní bezpečnosti. Zákaz zvolení platí také pro někdejší příslušníky Lidových milicí, členy akčního výboru Národní fronty po 25. 2. 1948, prověřkových komisí po 25. 2. 1948 nebo prověřkových a normalizačních komisí po 21. 8. 1968. Dále do vyjmenovaných funkcí nesmí být zvolen či jmenován ten, kdo byl studentem na Vysoké škole Felixe Edmundoviče Dzeržinského při Radě ministrů Svazu sovětských socialistických republik pro příslušníky Státní bezpečnosti, Vysoké škole ministerstva vnitra Svazu sovětských socialistických republik pro příslušníky Veřejné bezpečnosti, Vyšší politické škole ministerstva Svazu sovětských socialistických republik nebo vědeckým aspirantem anebo účastníkem kursů delších než 3 měsíce na těchto školách.

Výše uvedená omezení ale platí bohužel jen zdánlivě, neboť podle § 4 odst. 1 lustračního zákona se pouze skutečnosti uvedené v § 2 odst. 1 pod písmeny a) a b), lustračního zákona, musí dokládat osvědčením vydaným ministerstvem vnitra, ostatní skutečnosti uvedené pod písm. d) až h) lustračního zákona lze doložit čestným prohlášením. Zda funkce vyjmenované v lustračním zákoně tedy skutečně

⁷⁵ Viz § 33 odst. 2 – 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění.

⁷⁶ Viz čl. 17 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR v platném znění.

nezastává osoba, která se v komunistickém období provinila něčím uvedeným v § 2 odst. 1 lustračního zákona, lze spolehlivě prověřit tedy pouze u zaměstnanců nebo spolupracovníků komunistické Státní bezpečnosti (STB) podle § 2 odst. 1 písm. a) a b) lustračního zákona v platném znění. Ostatní skutečnosti uvedené v lustračním zákoně lze podle § 4 odst. 3 lustračního zákona takzvaně „doložit“ čestným prohlášením, které tedy nemusí být pravdivé, a je pouze na svědomí dotčené osoby, zda se k činnosti z období komunismu uvedené v lustračním zákoně přizná nebo ne. V souvislosti s lustračním zákonem došlo v ČT k nezávaděníhodné situaci pro Radu ČT i generálního ředitele ČT a zároveň ostudě pro celou ČT v zimě 2006 – 2007, kdy byla projednávána situace kolem tehdejšího vrchního ředitele ČT, který byl před rokem 1989 členem Lidovým milicí a v rozporu s § 4 odst. 3 lustračního zákona nepředložil čestné prohlášení, kterým tedy měl prohlásit, že splňuje předpoklady pro funkci ve smyslu § 2 odst. 1 lustračního zákona. Lustrační zákon na funkci vrchního ředitele dopadal, neboť podle dostupných zpráv⁷⁷ byl vrchní ředitel do funkce v ČT jmenován generálním ředitelem, čímž splnil podmínku § 1 odst. 1 písm. d) lustračního zákona, a měl tak ve smyslu § 2 odst. 1, respektive § 4 odst. 1 a 3 lustračního zákona odevzdat dokumenty vyžadované tímto zákonem, včetně čestného prohlášení ve vztahu k Lidovým milicím. Z lidského hlediska je jistě chvályhodné, že vrchní ředitel nepředložil nepravdivé čestné prohlášení a nesnížil se ke lži, bohužel tato situace znamenala i pochybení generálního ředitele ČT, který o údajném členství vrchního ředitele v Lidových milicích věděl a navíc v době jmenování vrchního ředitele do funkce od něho uvedené čestné prohlášení nepožadoval. Pokud by však tehdejšímu vrchnímu řediteli vznikl pracovní poměr pracovní smlouvou a nikoli jmenováním (nebo volbou), nemusel by žádné čestné prohlášení ohledně lustračního zákona činit a na druhou stranu by nikdo prohlášení nemusel od vrchního ředitele vyžadovat, neboť by nebyla stanovena základní podmínka uvedená v § 1 odst. 1 lustračního zákona, tedy že lustrační zákon stanoví některé další předpoklady pro výkon funkcí obsazovaných volbou, jmenováním nebo „ustanovováním“. Bohužel zřejmě došlo k celkem v té době běžné praxi a vrchní ředitel byl skutečně do své funkce jmenován⁷⁸, což znamená potvrzení pochybení především generálního ředitele ČT, který jako statutární orgán ČT jmenující do

⁷⁷ Viz např. <http://czechtek.bloguje.cz/485562-ct-uhl-brani-lamberta-novym-zakonikem-prace-ihned-cz.php>

⁷⁸ Viz např. <http://www.blisty.cz/art/34754.html>, http://zpravy.idnes.cz/milicionarska-afera-ohrozuje-reditele-ct-fph-/domaci.asp?c=A070219_214612_domaci_mia

funkce jemu podřízené vedoucí zaměstnanec, tedy i tehdejšího vrchního ředitele, měl tedy čestné prohlášení podle lustračního zákona požadovat.

Další otázkou směřující také k podílu Rady ČT na výše uvedeném pochybení je, zda byla funkce vrchního ředitele uvedena ve Statutu ČT a zda tedy byl generální ředitel ČT v té době povinen postupovat v souladu s § 9 odst. 9 zákona o ČT, platného tehdy ve znění novely č. 39/2001 Sb., tedy zda měl generální ředitel povinnost projednat jmenování tehdejšího vrchního ředitele do funkce s Radou ČT. Pokud by v tehdy platném Statutu ČT funkce vrchního ředitele byla uvedena, pak by zanedbala své povinnosti také Rada ČT, kterou by ale zřejmě žádná sankce nedostihla, neboť podle § 6 odst. 3 zákona o ČT lze Radu ČT odvolat až v případě opakovaného pochybení. Za tohoto stavu zůstává tedy otázkou, jak takovou situaci, která v očích veřejnosti nevrhá dobré světlo na celou veřejnoprávní televizi, uspokojivě řešit, případně koho a jak potrestat. Rada ČT jako celek by potrestána nebyla, neboť k tomu nebyl dán důvod dle zákona o ČT, jak je uvedeno výše. Generálního ředitele ČT by Rada ČT také nemohla ihned odvolat, neboť v době, kdy se na pochybení přišlo, byla již účinná novela zákona o ČT č. 82/2005 Sb., která v § 9 odst. 7 písm. b) stanovuje povinnost Rady ČT nejprve generálního ředitele na porušení zákona upozornit a teprve po nesjednání nápravy nebo dalším porušení povinností generálním ředitelem mohla Rada ČT generálního ředitele odvolat. Tato legislativní situace není podle mého názoru v pořádku a snižuje důvěru veřejnosti v Radu ČT jako orgán kontroly veřejnosti, ale snižuje i důvěru v generálního ředitele ČT, neboť za porušení zákona má ihned následovat sankce pro všechny, kdo pochybili. Je jen otázkou, zda tato sankce má mít ihned za následek odvolání z funkce, nebo zda by měla následovat jiná forma sankce, např. finanční ve formě pokuty.

Jinou otázkou zůstává setrvání vrchního ředitele ve funkci. Ohledně funkce vrchního ředitele ČT (zřízené až v roce 2003 po nástupu generálního ředitele Jiřího Janečka do funkce) nemá Rada ČT žádné oprávnění odvolávat nebo nějak úkolovat vrchního ředitele. Je pravda, že podle § 14 odst. 1 lustračního zákona *„nesplňuje-li občan pro výkon funkce předpoklady uvedené v § 2, skončí pracovní poměr výpovědí danou organizací nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se organizace o tom dozvěděla, pokud nedojde ke skončení pracovního poměru dohodou nebo jiným způsobem v dřívějším termínu, nebo nedojde-li k zařazení občana na jinou funkci, než která je uvedena v § 1“* (konec citace § 14 odst. 1 lustračního zákona). Pokud by se tedy prokázalo datum, kdy se ČT dozvěděla o skutečnosti, že v osobní složce vrchního ředitele ČT chybí

čestné prohlášení požadované lustračním zákonem, lze postupovat podle výše citovaného ustanovení a pracovní poměr vrchního ředitele by skončil 16. den po doručení výpovědi ze strany ČT dotyčné osobě. Bohužel se do situace zapletl i nový zákoník práce účinný od 1.1.2007, který zredukoval výčet funkcí, do nichž se jmenuje nebo volí, a podle výkladu tohoto nového zákoníku práce se pracovní poměr vrchního nebo i jiného ředitele ČT již nezakládá na základě zvolení nebo jmenování. Celá kauza začala v lednu 2007, vrchní ředitel byl v té době ve funkci od roku 2003⁷⁹. Vzhledem ke změně zákoníku práce odešel tento vrchní ředitel z ČT z důvodu své vlastní výpovědi, kterou podal k 31.10.2007 již z pozice finančního ředitele a jeho pracovní poměr k ČT skončil tedy až k 31.12.2007. Výše uvedený postup byl v pořádku, neboť z funkce, do které byl jmenován, se stal vlivem novely zákoníku práce, „obyčejný“ pracovní poměr, který se zakládá pracovní smlouvou. Pracovní smlouvu lze uzavřít i ústně nebo konkludentně, tj. výkonem práce s tichým souhlasem zaměstnavatele, vrchní ředitel tedy k pokračování ve funkcích v ČT nepotřeboval po 1.1.2007 ani písemnou pracovní smlouvu. Je zajímavé, že z toho důvodu nebyl naplněn požadavek lustračního zákona, podle kterého se lustrační zákon použije pouze na funkce založené volbou nebo jmenováním, jak je uvedeno v §1 odst. 1 lustračního zákona. Zde tedy můžeme opět vidět možnost obcházení lustračního zákona, neboť pokud i tyto vrcholné funkce v managementu ČT budou obsazovány pouze na základě pracovní smlouvy, nemusí již dotyčné osoby předkládat lustrační osvědčení ve smyslu § 1 lustračního zákona. V této situaci se tedy musíme ptát po významu lustračního zákona pro obsazování funkcí v managementu České televize. Z platného textu lustračního zákona a zákona o ČT tedy dovodíme, že lustrační zákon a jeho požadavky se nyní vztahuje pouze na členy Rady ČT a na generálního ředitele ČT.

5.2.1.2. Neslučitelnost funkcí

Pokud kandidát na člena Rady ČT splní požadavky § 4 odst. 3, tedy občanství ČR, způsobilost k právním úkonům, trvalý pobyt na území ČR a bezúhonnost, nastupuje další požadavek zákona o ČT, kterým je neslučitelnost funkcí dle § 5 zákona o ČT. Jedná se o neslučitelnost funkce člena Rady ČT s různými funkcemi moci výkonné, zákonodárné a soudní a některými dalšími v zákoně o ČT přímo vyjmenovanými

⁷⁹ Dokonce ve funkcích, neboť v té době zastával i post finančního a programového ředitele; funkci programového ředitele opustil vrchní ředitel k 1.7.2007, a poté byl již „pouze“ ve funkci finančního ředitele.

funkcemi, což upravuje § 5 odst. 1 zákona o ČT. Dále platí zákaz zastávat funkci v politických stranách, hnutích a občanských sdruženích atd., zakázáno je také podílet se na podnikání v oblasti hromadných sdělovacích prostředků nebo zastupování obchodních zájmů, které by mohly být v rozporu s výkonem funkce člena Rady ČT nebo by mohly ohrozit důvěru v nezávislost nebo nestrannost rozhodování člena v Radě ČT (viz § 5 odst. 2 věta první zákona o ČT).

V původním znění zákona o ČT, účinným do 23.1.2001, byla podle § 5 odst. 1 funkce člena Rady ČT neslučitelná pouze s funkcí prezidenta České a Slovenské Federativní Republiky, poslance, předsedy nebo místopředsedy vlády, ministra, vedoucího jiného ústředního orgánu státní správy nebo jejich náměstků. V ustanovení § 5 odst. 2 byl obecně zákaz členství člena Rady ČT v politických stranách a hnutích a zákaz členství v orgánech společností, které působí v oblasti televizního vysílání a zákaz zastupovat obchodní zájmy, které by mohly být v rozporu s výkonem funkce radního ČT nebo by mohly nějakým způsobem ovlivňovat rozhodování člena Rady ČT.

Neslučitelnost s funkcemi byla rozšířena novelou zákona o ČT č. 39/2001 Sb., účinnou od 23.1.2001. V § 5 odst. 1 byla tedy uvedenou novelou funkce prezidenta ČSFR logicky po vzniku samostatné ČR nahrazena pouze prezidentem republiky, neslučitelnost s funkcí poslance zůstala a dále byly v zákoně přímo vyjmenovány některé další funkce, které člen Rady ČT nesmí zastávat, chce-li být do Rady zvolen a tuto funkci zastávat. Z výčtu „zakázaných“ funkcí naopak zmizel výslovně uvedený předseda nebo místopředseda vlády, ministr a vedoucí jiného ústředního orgánu státní správy a jejich náměstci. Nově se do výčtu neslučitelných funkcí dostali senátoři, soudci, státní zástupci, členové NKÚ, členové bankovní rady ČNB, členové Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání, členové Rady Českého rozhlasu, členové Rady ČTK, generální ředitel Českého rozhlasu a člen dozorčí komise ČT nebo dozorčí komise Českého rozhlasu. Dále člen Rady ČT nesmí zastávat jakoukoli funkci ve veřejné správě, pod což se jistě schovají i funkce ze zákonného textu odebrané, a to zejména předseda nebo místopředseda vlády, případně ministr, tedy funkce v původním znění zákona o ČT výslovně vyjmenované. Z výše uvedeného je zřejmé, že záměrem zákonodárce bylo ještě více omezit možnost člena Rady ČT kumulovat ve své osobě několik veřejných funkcí a nejen zpochybňovat nezávislost Rady ČT, ale také zamezit osobám vyžívajícím se v hromadění různých funkcí různých institucí možnost zastávat zároveň více funkcí

ve významných kulturních nebo politických institucích. Zákonem č. 39/2001 Sb. byly jako zcela nové orgány zavedeny dozorčí komise v ČT a Českém rozhlasu, proto zřejmě zákonodárce považoval za důležité zakázat také souběžné členství v těchto komisích a zároveň v Radě ČT.

Zákonem č. 39/2001 Sb. byl do zákona o ČT dále zapracován zákaz pro člena Rady ČT zastávat funkci v politických stranách a hnutích, společenských organizacích a sdruženích, občanských iniciativách apod. Člen Rady ČT navíc nesmí ani za tyto instituce vystupovat nebo působit v jejich prospěch. Další zákaz ohledně člena Rady ČT se týká členství ve společnostech, které působí v oblasti hromadných sdělovacích prostředků a dále zákaz zastupovat obchodní zájmy, které by mohly být v rozporu s výkonem funkce člena Rady ČT nebo které by mohly nepříznivě ovlivňovat nestrannost a objektivitu rozhodování člena Rady ČT. Ve druhé větě § 5 odst. 2 bylo dokonce přímo stanoveno, že kromě odměny, kterou člen Rady ČT získá za výkon své funkce v Radě ČT, nesmí mít on ani osoba jemu blízká žádný majetkový prospěch z provozování televizního vysílání. Ustanovení § 5 odst. 2 věta druhá bylo dále zpřesněno novelou č. 82/2005 Sb., neboť v praxi se zřejmě ukázalo jako problematické ustanovení zakazující mít jakýkoli „majetkový prospěch“ z televizního vysílání, což evidentně zahrnovalo také všechny autory a jejich dědice přijímající od ČT odměny podle platného autorského zákona⁸⁰. Ve znění zavedeném novelou č. 82/2005 Sb. platném dodnes bylo tedy nově stanoveno, že člen Rady ČT nesmí v ČT vykonávat jinou funkci nebo výdělečnou činnost a nesmí mít od ČT jiné příjmy než ty, které plynou z výkonu jeho funkce člena Rady ČT nebo příjmy z užití předmětů ochrany podle autorského zákona. Tím byla umožněna činnost v Radě ČT také autorům ve smyslu autorského zákona, kteří dříve s ČT spolupracovali, nebo jejich potomkům pobírajícím z titulu dědiců odměny dle autorského zákona.

Novelou č. 39/2001 Sb. byl do § 5 přidán nový odstavec, který znemožnil možnost stát se členem Rady ČT osobám, jejichž blízcí byli v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu k ČT. Tento zákaz se vztahoval i na období dvou let po skončení členství v Radě ČT. Další zpřísnění a zároveň změnu výše uvedeného odstavce 3 v § 5 přinesla již zmiňovaná novela č. 82/2005 Sb., která rozšířila původní text omezený na pracovněprávní vztah nebo jinou obdobnou funkci. Osoba blízká radnímu ČT totiž nesmí od účinnosti této novely zastávat jakoukoli placenou funkci,

⁸⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon v platném znění.

vykonávat jakoukoli výdělečnou činnost nebo mít od ČT jiné příjmy než příjmy z užití předmětů ochrany podle autorského zákona. Z uvedeného textu zákonného ustanovení vyplývá, že osoby blízké radnímu ČT nesmějí být v ČT v pracovněprávním poměru nebo ve jmenované funkci ani nesmějí mít od ČT příjmy jako podnikatelé, tedy osoby s televizí spolupracující. Do této kategorie tedy patří zejména společnosti spolupracující s ČT při prodeji reklamního času pro reklamu a teleshopping, ale teoreticky by se mohlo jednat i o fyzické osoby – podnikatele nebo obchodní společnosti poskytující ČT výrobky a služby. Jedinou výjimkou z uvedeného omezení pro příjmy osoby blízké radního ČT jsou příjmy z užití předmětů ochrany podle zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona v platném znění. Zákaz ohledně podnikání v oblasti hromadných sdělovacích prostředků nebo zastupování zájmů, které by mohly ohrozit důvěru radního ČT v nezávislost nebo nestrannost rozhodování člena Rady ČT v § 5 odst. 2 zákona o ČT zůstal v zákoně i po novele z roku 2005.

Zatímco úplně původní zákon o ČT vymezoval neslučitelnost funkcí spíše vágně, novelou v roce 2001 nastoupil jasný a přesný výčet funkcí, které člen Rady ČT, pokud chce v této funkci působit, prostě zastávat nesmí. V zákoně ovšem není řešeno, zda zvolení za člena Rady ČT je příčinou pro skončení/odvolání z některé z funkcí stanovených v § 5 odst. 1 nebo odst. 2 zákona o ČT, tedy jak postupovat v případě, že by do Rady ČT byla zvolena osoba již zastávající některou zde vyjmenovanou funkci. V ustanovení § 5 odst. 1 je stanoveno, že členství v Radě ČT je „neslučitelné“ se zde vyjmenovanými funkcemi. První možností výkladu je ta, že osoba již zastávající některou z funkcí, která je neslučitelná s funkcí radního ČT nemůže být do této funkce zvolena, neboť bude vyřazena ještě před samotnou volbou za člena Rady ČT. Tento postup by byl pravděpodobně v praxi také použit.

Teoreticky můžeme ale také připustit případ, že osoba zastávající některou z neslučitelných funkcí vyjmenovaných v § 5 odst. 1 zákona o ČT během funkčního období této funkce bude zvolena za člena Rady ČT. Pro funkce vyjmenované Ústavou ČR, tedy jmenovitě pro poslance a senátory Parlamentu ČR je zde přímo v Ústavě ČR stanoven postup, pokud by senátor nebo poslanec byl během svého mandátu zvolen do jiné funkce, jejíž neslučitelnost stanoví zvláštní zákon. Pokud by za člena Rady ČT byl tedy zvolen senátor, tedy osoba již zastávající tuto ústavní funkci, a pokud by na svou funkci senátora nerezignoval, jeho mandát senátora by skončil ke dni zvolení za člena Rady ČT. Pro funkci senátora totiž platí, čl. 22 odst. 1

ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR, který stanoví neslučitelnost funkce senátora s jinými funkcemi a mimo jiné je zde neslučitelnost výkonu funkce senátora s další funkcí, kterou stanoví zákon⁸¹. V čl. 22 odst. 2 Ústavy ČR je dále výslovně stanoveno, že dnem, kdy se poslanec nebo senátor ujal úřadu prezidenta republiky, nebo dnem, kdy se ujal funkce soudce nebo jiné funkce neslučitelné s funkcí poslance nebo senátora, zaniká jeho mandát poslance nebo senátora. Neslučitelnost výkonu funkce senátora nebo poslance s funkcí člena Rady ČT tedy stanoví jak zákon o ČT jako zákon zvláštní (speciální), ale zákon nižší právní síly, tak Ústava ČR jako zákon ústavní, tedy zákon vyšší právní síly. Z toho důvodu můžeme konstatovat, že ve smyslu Ústavy ČR jako právního předpisu vyšší právní síly, konkrétně čl. 22 Ústavy, zanikne funkce senátora nebo poslance ve chvíli, kdy se dotyčný ujme funkce radního ČT. Sousloví „ujmout se funkce“ lze chápat doslovně, tedy tak, že radní začne činit úkony jako člen Rady ČT, tj. zúčastní se například prvního zasedání Rady ČT. V praxi by tomu tak jistě bylo, neboť v zákoně o ČT není stanovena povinnost radního složit slib nebo nějaká další formalitu, kterou by se radní ČT formálně a oficiálně ujal své funkce.

Jednodušší a jasnější je postup v případě, že se naopak člen Rady ČT v průběhu výkonu funkce radního ČT stane např. senátorem nebo je zvolen do jiné funkce neslučitelné s výkonem funkce člena Rady ČT podle § 5 zákona o ČT. V takovém případě se použije ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona o ČT, podle kterého má Poslanecká sněmovna povinnost odvolat z funkce člena Rady ČT, pokud přestane splňovat předpoklady pro výkon funkce člena Rady stanovené v § 5 zákona o ČT (tedy např. se stal senátorem v době, kdy byl členem Rady ČT).

Výše uvedená možnost zániku funkce poslance nebo senátora Parlamentu ČR je spíše z oblasti právní teorie, neboť v praxi k takové situaci pravděpodobně nemůže dojít, neboť případný poslanec nebo senátor by do funkce radního ČT vůbec nebyl zvolen, tedy z případné volby poslaneckou sněmovnou by takový kandidát byl vyloučen již při výběru kandidátů za členy Rady ČT právě pro neslučitelnost funkcí ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o ČT.

⁸¹ Znění čl. 22 odst. 1 Ústavy ČR: „S funkcí poslance nebo senátora je neslučitelný výkon úřadu prezidenta republiky, funkce soudce a další funkce, které stanoví zákon“.

5.2.2. Počet členů Rady ČT

Podle § 4 odst. 1 věta druhá původního znění zákona o ČT měla Rada ČT devět členů. Novelou č. 39/2001 Sb. byl počet členů Rady ČT navýšen a od ledna 2001 má Rada ČT patnáct členů. Vysvětlení, proč ke zvýšení počtu členů Rady ČT došlo, podává důvodová zpráva k zákonu č. 39/2001 Sb. v bodu 2 na str. 3: „V zájmu zajištění reprezentativnosti Rady ve vztahu k množství rozdílných organizací, jež mohou navrhopvat kandidáty na členy Rady, se rovněž navrhuje rozšířit počet členů Rady ze současných devíti na patnáct.“ Dále je ve zvláštní části důvodové zprávy v bodě 3 uvedeno: „V zájmu zajištění reprezentativnosti Rady ve vztahu k množství rozdílných organizací, jež mohou navrhopvat kandidáty na členy Rady, se rovněž navrhuje rozšířit počet členů Rady ze současných devíti na patnáct.“

Zvýšením počtu členů Rady ČT se sice možná zlepšila reprezentativnost Rady ČT, ale nelze pominout fakt, že zároveň došlo ke zvýšení nákladů na provoz Rady, zejména na odměny pro její členy. V situaci, kdy se ČT nacházela ve ztrátě, se takové rozhodnutí zákonodárce nejeví úplně moudře a toto rozhodnutí, tedy zvýšení počtu členů Rady ČT, nebylo dle mého názoru ani dostatečně zdůvodněno. Z platného znění zákona totiž není zcela jasné, kdo, tedy jaké právnické osoby nebo instituce obecně mohou kandidáty na člena Rady ČT navrhopvat, proto zdůvodnění týkající se zvýšení reprezentativnosti Rady s ohledem na množství „organizací“, které mohou navrhnout kandidáty do Rady ČT, nepovažuji za dostatečné – k tomuto tématu viz čl. 5.2.1. výše.

5.2.3. Jednání Rady ČT a zápis z jednání Rady ČT

Zákon o ČT uvádí, že Rada ČT je orgánem kontroly veřejnosti nad činností ČT, a proto by veřejnost také měla být informovaná o jednáních a rozhodnutích Rady ČT. Za tímto účelem má Rada ČT podle § 7 odst. 1 zákona o ČT povinnost přijmout a mít svůj jednací řád. Dále je v zákoně o ČT zakotvena povinnost Rady ČT vydávat rozhodnutí, která zákonem stanoveným způsobem zveřejňuje. Zápisy z jednání Rady ČT, které obsahují i jednotlivá rozhodnutí Rady přijatá na zasedáních Rady ČT, jsou přístupné na webových stránkách České televize, což se týká dokonce zápisů již od roku 1999⁸², které byly zveřejněny dodatečně, neboť povinnost zveřejňovat zápisy Rady ČT je v zákoně o ČT od roku 2001, tedy od novely č. 39/2001 Sb.

⁸² Viz <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/zapisy-z-jednani/>

Od počátku účinnosti zákona o ČT je v § 7 odst. 1 zákona stanovena povinnost Rady ČT řídit se jednacím řádem, který měla Rada ČT podle původního znění zákona o ČT povinnost přijmout do třiceti dnů od začátku svého funkčního období. Novelou č. 82/2005 Sb. byla slova „začátku svého funkčního období“ nahrazena slovy „své první schůze“. Tím dal zákonodárce pravděpodobně najevo, že každá nově zvolená Rada ČT by měla vždy do třiceti dnů po své první schůzi přijmout svůj jednací řád. Tato možnost je však podle zákonného textu jen v případě, že je Rada ČT odvolána podle § 6 odst. 3, tedy v případě, že je Rada ČT odvolána jako celek a poté je zvolena celá nová Rada ČT. Podle § 4 odst. 4 věta první, je totiž každé 2 roky volena jedna třetina členů Rady ČT. Pokud tedy Rada ČT plní své povinnosti dané zákonem o ČT a není odvolána jako celek, je Rada ČT postupně obnovována, a to po třetinách, a nemůže tedy přijímat nový jednací řád, neboť zákon hovoří o „první schůzi“ Rady ČT a nikoli o „první schůzi Rady ČT doplněné ve smyslu § 4 odst. 4 zákona o ČT“.

Jednací řád Rady ČT je trvale přístupný veřejnosti, a to opět na výše zmíněných webových stránkách České televize v sekci „Rada ČT“. Jednací řád účinný v této době byl přijat a nabyl účinnosti dne 15. 8. 2007. Jednací řád stručně popisuje, co je úkolem Rady ČT podle zákona o ČT, jaké jsou orgány Rady ČT, jaké plní tyto orgány povinnosti a jaké mají pravomoci a stručně popisuje také průběh jednání Rady ČT.

Do účinnosti novely č. 39/2001 Sb. nebyla v zákoně o ČT zakotvena povinnost veřejného jednání Rady ČT, ačkoli je Rada ČT od počátku účinnosti zákona o ČT koncipována a definována jako „orgán kontroly veřejnosti“. Uvedenou novelou bylo výslovně stanoveno, že jednání Rady ČT je veřejné, zároveň byla také stanovena možnost veřejnost z jednání vyloučit, pokud jsou projednávány skutečnosti chráněné podle zvláštních právních předpisů⁸³. Takovou chráněnou skutečností může být např. obchodní tajemství ČT ve smyslu § 17 až 20 obchodního zákoníku nebo pokud jsou při jednání Rady ČT zmiňovány osobní údaje podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění. Jedná se o podobnou praxi, jakou je vyloučení veřejnosti při jednání soudním a zřejmě se z této praxe také při novelizaci zákona o ČT vycházelo. Podle téhož ustanovení zákona o ČT má také předsedající Rady ČT možnost napomenout osobu, která narušuje veřejné jednání Rady ČT, a pokud by se tato osoba nezdržela dalšího narušování jednání Rady ČT, má předsedající dokonce možnost vykázat takovou osobu z jednacích prostor⁸⁴.

⁸³ Viz § 7 odst. 3 věta druhá zákona o ČT.

⁸⁴ Viz § 7 odst. 3 věta třetí zákona o ČT.

Veřejnost jednání Rady ČT a vyloučení veřejnosti z jejího jednání se do zákona o ČT dostaly již zmíněnou novelou č. 39/2001 Sb., a to přidáním odst. 3 do ustanovení § 7. Rada ČT je také od novely č. 39/2001 Sb., tedy od roku 2001 povinna pořizovat ze svého jednání zápis, a to na základě odstavce 4, který byl přidán do § 7 zákona o ČT. Tento zápis a další Radou schválené dokumenty musejí být také od účinnosti novely č. 39/2001 Sb. zákona o ČT nejpozději do tří dnů ode dne jednání uveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup, tedy na internetu⁸⁵. Dále tato novela zákona o ČT zakázala mít v zápisu skutečnosti chráněné podle zvláštních právních předpisů. Povinnost pořizovat zápis z jednání Rady ČT náleží osobě, která předsedá jednání Rady ČT. Novelou č. 82/2005 bylo změněno ustanovení § 7 odst. 4 a to tak, že byla zrušena povinnost o tom, že zápis nesmí obsahovat skutečnosti chráněné podle zvláštních předpisů, ale bylo stanoveno, že zápis z jednání a dokumenty schválené Radou ČT podle § 8, popřípadě usnesení Rady o vyloučení veřejnosti z jejího jednání, musí být nejpozději do tří dnů ode dne jednání Rady ČT uveřejněny způsobem umožňující dálkový přístup, ale nesmějí být zveřejněny části výše uvedených písemností, které obsahují skutečnosti chráněné podle zvláštních právních předpisů. Ustanovení zákona ve znění účinném od roku 2001 do 1.4.2005 tedy přímo stanovovalo, že zápis z jednání Rady ČT nesmí obsahovat skutečnosti chráněné podle zvláštních právních předpisů, kdežto nyní po novele č. 82/2005 Sb., tyto skutečnosti být v zápise i v jiných dokumentech mohou, ale není dovoleno tyto skutečnosti zveřejnit, respektive zveřejňované dokumenty z jednání Rady ČT musí být zpřístupněny veřejnosti bez takových skutečností.

Zákon o ČT neukládá Radě ČT scházet se v pravidelných intervalech, respektive zákon o ČT vůbec neřeší četnost jednání Rady ČT. Rada ČT si tak v praxi frekvenci svých setkání a jednání určuje sama, a to svým jednacím řádem. Podle čl. 6.1. platného jednacího řádu Rady ČT jedná Rada podle potřeby, nejméně však jednou měsíčně. Jednání svolává předseda Rady ČT, který také navrhuje program jednání. V čl. 6.7. jednacího řádu Rady se dále konstatuje, že jednání Rady ČT se zúčastňuje také generální ředitel ČT nebo jím určený zástupce, kteří samozřejmě nemají hlasovací právo v Radě ČT. Podle platného znění zákona o ČT je generální ředitel ČT na základě § 9 odst. 2 zákona o ČT oprávněn účastnit se jednání Rady ČT; zástupce generálního ředitele se může účastnit jednání Rady ČT podle § 9 odst. 13

⁸⁵ viz § 7 odst. 3 zákona o ČT v platném znění.

zákonu o ČT, podle něhož se na zástupce generálního ředitele ČT vztahují obdobně ustanovení § 9 zákona o ČT. Podle mého názoru je oprávnění generálního ředitele ČT a jeho zástupce na účast na jednáních Rady ČT upravené přímo v zákoně nadbytečné, neboť generální ředitel i zástupce se mohou jednání Rady ČT účastnit jako veřejnost a předsedající Rady by je mohl z jednání vyloučit pouze v případě, že by jednání narušovali, jak je stanoveno v § 7 odst. 3 věta druhá zákona o ČT.

5.2.4. Usnášeníschopnost a rozhodování Rady ČT

V původním znění zákona č. 483/1991 Sb. bylo v § 7 odst. 2 jednoduše stanoveno, že Rada ČT přijímá rozhodnutí nadpoloviční většinou hlasů všech svých členů. Z textu tohoto ustanovení tedy vyplývá, že k přijetí rozhodnutí Rady ČT podle původního znění zákona bylo zapotřebí přítomnosti a hlasování všech členů Rady ČT, jinak Rada ČT vůbec nemohla učinit platné rozhodnutí. Podle původního znění zákona o ČT tedy platilo pro všechna rozhodnutí Rady ČT stejné pravidlo, a to dokonce i pro tak závažné rozhodnutí, kterým je jmenování nebo odvolání generálního ředitele ČT.

Výše uvedené pravidlo pro rozhodování Rady ČT platilo do účinnosti novely č. 39/2001 Sb. Touto novelou bylo do § 7 odst. 2 zákona o ČT přidáno pravidlo týkající se právě generálního ředitele ČT, podle kterého bylo v případě rozhodování o jmenování a odvolání generálního ředitele ČT zapotřebí alespoň 10 hlasů členů Rady.

Další změnu v přijímání rozhodnutí Radou ČT došlo novelou č. 82/2005 Sb., kterou bylo stanoveno, že Rada ČT je způsobilá se usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny všech svých členů, pokud je zároveň přítomen předseda Rady nebo alespoň některý z jejích místopředsedů. Dále je od citované novely v § 7 odst. 2 věta druhá zákona o ČT stanoveno, že Rada ČT přijímá svá rozhodnutí nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů, jedná se tedy o prostou většinu, ale s vyjmenovanými výjimkami, kdy je k rozhodnutí Rady ČT potřeba nadpoloviční většina hlasů všech členů Rady ČT. V takových případech se tedy jedná již o jakousi kvalifikovanou většinu. Mezi rozhodnutí, k nimž je potřeba rozhodnutí takové kvalifikované většiny patří rozhodnutí týkající se nejzávažnějších pravomocí Rady ČT, tedy rozhodnutí podle § 8 odst. 1 písm. b), e), f), g), j), k) a l) zákona o ČT, což je např. schvalování rozpočtu ČT, schvalování Statutu ČT. Zcela specifické zůstaly požadavky pro rozhodnutí ohledně jmenování a odvolání generálního ředitele ČT, k němuž je stále

zapotřebí alespoň 10 hlasů členů Rady ČT. Zásadní změnou zakotvenou zákonem č. 82/2005 Sb. byla tedy změna ve způsobu hlasování a tím i přijímání rozhodnutí Rady ČT; když byly zavedeny tři druhy přijímání rozhodnutí: nadpoloviční většinou přítomných členů Rady ČT, nadpoloviční většinou všech členů Rady ČT a nejméně 10 hlasů členů Rady ČT potřebných pro rozhodnutí o jmenování nebo odvolání generálního ředitele ČT.

Pokud Rada ČT tedy bude rozhodovat o běžných záležitostech, tj. nikoli o záležitostech vyjmenovaných v § 7 odst. 2 věta druhá zákona o ČT, je zapotřebí, aby byla přítomna nadpoloviční většina všech členů Rady ČT a rozhodla nadpoloviční většinou přítomných členů. V těchto případech je tedy zapotřebí přítomnosti nejméně 8 radních a hlasování pro návrh alespoň 5 radními. Pro případy vyjmenované v § 7 odst. 2 věta druhá, jako je např. schvalování rozpočtu a jiná rozhodnutí, je k rozhodnutí zapotřebí přítomnost všech 15 členů Rady ČT a hlasování pro rozhodnutí alespoň 8 členy. Pro jmenování a odvolání generálního ředitele ČT je pak zapotřebí přítomnost všech 15 radních a 10 členů Rady ČT musí hlasovat pro návrh, jinak rozhodnutí není přijato.

Mezi rozhodnutí, která podle § 7 odst. 2 zákona o ČT vyžadují přítomnost všech členů Rady ČT a schválení nadpoloviční většinou všech členů Rady patří: schválení rozpočtu ČT, schválení přehledu pohledávek a závazků a účetní závěrky ČT, schválení Statutu ČT, předkládání Kodexu ČT ke schválení Poslanecké sněmovně, zřizování či zrušení televizních studií, schválení dlouhodobého plánu programového, technického a ekonomického rozvoje, zřízení dozorčí komise, schválení jejího kontrolního řádu a stanovení výše odměn členů dozorčí komise a také určování mzdy generálního ředitele ČT.

Výše uvedená pravidla pro rozhodování Rady ČT jsou uvedena také v čl. 6. 8. – 6.11. jednacího řádu Rady ČT a dále je zde podrobně rozveden proces hlasování a způsob hlasování při pozměňovacích návrzích. Podle čl. 6.12. jednacího řádu Rady ČT určí Rada svým usnesením zpravodaje k jednotlivým bodům programu a podle potřeby může Rada ČT také jmenovat stálé nebo příležitostné pracovní skupiny. Tato záležitost není více rozvedena, můžeme se tedy pouze dohadovat, že zpravodaj má za úkol nastudovat si podrobnosti k jemu určenému bodu programu a seznámit další členy Rady s danou problematikou, a že pracovní skupiny jsou pravděpodobně jmenovány při řešení dlouhodobějších nebo složitějších záležitostí, k nimž Rada ČT musí zaujmout stanovisko, aby poté mohla o této záležitosti hlasovat a rozhodnout.

V souvislosti s jednáním a rozhodováním Rady ČT je nutné zmínit právní názor Nejvyššího soudu ČR vyslovený v rozhodnutí sp.zn. 21 Cdo 155/2005 a týkajícího se definice, které jednání Rady ČT lze považovat za právní úkon a které nikoli. Právní teorie i praxe považují za právní úkon projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují⁸⁶. Nejvyšší soud ČR tedy ve výše citovaném rozhodnutí dovedl, že úkony Rady ČT učiněné v rámci výběrového řízení na generálního ředitele ČT nejsou úkony právními ve smyslu platných právních předpisů, neboť s úkony v rámci výběrového řízení není spojen vznik, změna nebo zánik práv nebo povinností, ale jsou pouze tzv. faktickými úkony. Právním úkonem Rady ČT, se kterým zákon o ČT spojuje vznik, změnu nebo zánik práv a povinností, je podle názoru Nejvyššího soudu ČR až samotné jmenování generálního ředitele ČT. Usnesení (rozhodnutí) Rady ČT v rámci výběrového řízení na generálního ředitele ČT není tedy právním úkonem a nelze tedy proti němu podat určovací žalobu ve smyslu § 80 OSŘ, neboť ta je procesním prostředkem obrany právě proti neplatným právním úkonům. Otázkou tedy zůstává, zda je možné se proti usnesením (rozhodnutím) Rady ČT bránit a jakým způsobem, což už citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ČR ani zákon o ČT neřeší. V kapitole 5.4. této práce dovozují omezenou způsobilost k právním úkonům Rady ČT a zároveň její faktickou podřízenost Poslanecké sněmovně, které je Rada ČT obecně ze své činnosti odpovědná na základě zákona o ČT. Jedním z možných prostředků obrany proti nesprávným rozhodnutím Rady ČT, která nejsou právním úkonem, by byla stížnost na jednání, tedy faktické úkony Rady ČT, u jejího „nadřízeného“ orgánu, kterým je na základě § 4 odst. 5 zákona o ČT právě Poslanecká sněmovna. Sněmovna by ale pravděpodobně o stížnosti rozhodla tím způsobem, že nemůže o takovém úkonu rozhodovat, neboť jí to zákon o ČT výslovně neukládá a hlavně žádný zákon nestanoví, jakým způsobem má Poslanecká sněmovna v takové záležitosti rozhodnout. Opět se tedy dostáváme do slepé uličky a dospějeme k závěru, že také o faktických úkonech Rady ČT měl rozhodovat soud. Je tedy vůbec možné podat žalobu směřující proti faktickým úkonům Rady ČT, když Nejvyšší soud judikoval, že nelze podat určovací žalobu, která směřuje právě proti právním úkonům?

⁸⁶ K tomu srovnej § 34 občanského zákoníku v platném znění.

Určovací žaloba byla vyloučena výše citovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR, který by pravděpodobně i v dalším obdobném případě rozhodl stejně. I Nejvyšší soud ČR ale ve výše citovaném rozhodnutí dovedl, že v této záležitosti lze podat žalobu k soudu, neboť žádný právní předpis nesvěřuje projednání a rozhodování takového sporu, tedy sporu mezi fyzickou osobou a Radou ČT ohledně jejích úkonů, jinému orgánu⁸⁷. Podle druhů žalob, návrhů na zahájení soudního řízení, uvedených v § 80 OSŘ v platném znění, by připadala v úvahu žaloba na plnění ve smyslu § 80 odst. 2 OSŘ, a to žalovat o splnění povinnosti vyplývající z porušení práva. Celý spor⁸⁸ byl totiž vyvolán na základě údajného porušení rovného postavení účastníků výběrového řízení na funkci generálního ředitele ČT. Z tohoto důvodu, tedy porušení rovného postavení účastníků v rámci řízení, lze dovést porušení základního práva stanoveného čl. 1 Listiny základních práv a svobod⁸⁹. Občanský soudní řád připouští možnost podání žaloby o splnění práva vyplývajícího z porušení nějakého práva, zde by se tedy jednalo o porušení práva rovného zacházení s účastníky ve výběrovém řízení na generálního ředitele ČT. Žaloba by tedy musela znít na plnění a tímto plněním by mohl být požadavek na zrušení napadaných usnesení Rady ČT přímo samotnou Radou ČT a vydání nových, bezvadných usnesení v rámci výběrového řízení na generálního ředitele ČT. Dopady takové žaloby v případě úspěchu by byly velmi nepříjemné hlavně pro statutární orgán ČT, neboť v takovém případě by bylo nutné znovu otevřít výběrové řízení, ze kterého vzešel již úřadující generální ředitel ČT a Rada ČT by musela znovu hlasovat a zvolit generálního ředitele. Výše uvedená konstrukce je dost krkolomná a z hlediska právní jistoty subjektů českého právního řádu velmi nevyhovující.

Podat žalobu ve správním soudnictví je s ohledem na platný zákon o ČT vyloučeno, neboť tento zákon neodkazuje na správní řád ani nepřiznává Radě ČT postavení správního orgánu. Ve správním soudnictví by se nedalo postupovat, ani pokud by o celé záležitosti rozhodla Poslanecká sněmovna, neboť by nebylo možné rozhodnutí Sněmovny podřadit pod úkony uvedené v § 244 OSŘ, proti kterým lze správní žalobu podle platného OSŘ podat.

Řešením celé této právně nevyhovující situace kolem Rady ČT a jejího jednání, by opět bylo přiznat Radě ČT postavení správního orgánu, obdobně jako je tomu u

⁸⁷ Viz str. 3 první odstavec rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 155/2005.

⁸⁸ Uvedený spor podrobně popisují v Příloze č. 1 bod. 2. této práce.

⁸⁹ Čl. 1 věta první úst. Zákona č. 2/1993 Sb.: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.“

Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (viz Kapitola 5.5. této práce), pak by bylo dokonce i možné podat žalobu ve správním soudnictví podle § 244 a násl OSŘ. Dalším možným řešením by bylo učinit Radu ČT součástí České televize, podobně jako je tomu u britské veřejnoprávní televize BBC (k tomu více kapitola 5.6.), potom by žalovaným subjektem byla ČT.

5.2.5. Orgány Rady ČT

5.2.5.1. Dozorčí komise

5.2.5.1. a) Členové dozorčí komise a jejich odměňování

Rada ČT má od účinnosti novely č. 39/2001 Sb. zřízený poradní orgán ve věcech hospodaření ČT a ekonomické problematiky, a to dozorčí komisi. Pravomoci a úkoly dozorčí komise upravuje uvedenou novelou do zákona o ČT nově vložený § 8a. Toto nové ustanovení se do zákona o ČT dostalo až po událostech v ČT v zimě 2000 - 2001, známých jako televizní krize, a zřejmě také poté, co bylo poukázáno na skutečnost, že Rada ČT by v ekonomické oblasti potřebovala pomoc odborníků, neboť podle výběru členů Rady ČT ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o ČT není zaručeno, že členy Rady ČT budou osoby, které mají ekonomické vzdělání není alespoň zkušenosti, přičemž mezi hlavní úkoly Rady ČT patří právě úkoly z ekonomické oblasti, tedy kontrola hospodaření ČT, účelné využívání majetku ČT a schvalování rozpočtu ČT.

Dozorčí komise Rady ČT je podle ustanovení § 8a zákona o ČT zřízena jako poradní orgán Rady ČT ve věcech kontroly hospodaření ČT. Dozorčí komise je tedy přímo orgánem Rady ČT, ačkoli odměňování členů dozorčí komise je opět napojeno na zvláštní výdajovou složku rozpočtu České televize⁹⁰. Úkolem dozorčí komise bylo podle původního znění § 8a odst. 1 věta druhá zákona č. 39/2001 Sb. kontrolovat účelnost a hospodárnost využívání finančních prostředků a majetku ČT. Zákonem č. 82/2005 Sb. byla tato věta nahrazena povinností dozorčí komise sledovat, zda jsou finanční zdroje a majetek ČT účelně a hospodárně využívány podle schváleného rozpočtu ČT v souladu s právními předpisy a s požadavky práva Evropských společenství. Touto novelou byl úkol dozorčí komise upřesněn a rozšířen i na finanční zdroje ČT, tedy jak na televizní poplatky, tak na případné příjmy ČT

⁹⁰ Viz § 8 odst. 3 zákona o ČT.

z podnikání včetně příjmů z prodeje reklamního prostoru. Doplnění podmínky provádět kontrolu v souladu s právními předpisy ČR je jistě v pořádku a zavazuje členy dozorčí komise postupovat při kontrole zejména podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví v platném znění, případně dalších zákonů a předpisů vztahujících se obecně k hospodaření a nakládání s majetkem. Doplnění souladu postupu s právem Evropských společenství je logický krok vzhledem k době, kdy byl zákon č. 82/2005 Sb. přijat, neboť od 1.5.2004 je Česká republika členem Evropské unie se všemi právy a povinnostmi s tím souvisejícími.

V souvislosti s povinností dozorčí komise kontrolovat nakládání s finančními zdroji a majetkem ČT je v § 8a odst. 7 zákona o ČT v platném znění oprávnění pro členy Rady ČT nahlížet do všech písemností, účetních dokladů souvisejících s účetnictvím a záznamů na nosičích dat. V původní úpravě dozorčí komise, tedy ve znění novely č. 39/2001 Sb., bylo v § 8a odst. 8 zákona o ČT toto oprávnění členů dozorčí komise bez omezení a členové dozorčí komise mohli nahlížet do všech písemností ČT, účetních dokladů souvisejících s účetnictvím i do záznamů na nosičích dat ČT, což bylo oprávnění velmi široké. Novela č. 82/2005 Sb. jednak posunula zrušením původního odstavce 7 uvedené oprávnění členů dozorčí komise do odstavce 7 § 8a a zároveň stanovila podmínku, že členové dozorčí komise mohou nahlížet do výše uvedených písemností pouze s vědomím generálního ředitele ČT a zároveň od té doby platí omezení, že členové komise nemají právo svévolně nahlížet do jakýchkoli listin a dokumentů ČT, ale pouze do takových písemností, které mají vypovídací schopnost o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech. Dále byla do § 8a odst. 7 zákona o ČT doplněna věta o tom, že dozorčí komise musí ve svém kontrolním řádu stanovit podmínky a způsob provádění kontrol dokladů a písemností ČT a dále je zde také podmínka, že tento řád musí schválit Rada ČT.

Členové dozorčí komise jsou také oprávněni požadovat písemná a ústní vysvětlení od zaměstnanců ČT. Ve druhé větě § 8a odst. 7 platného znění zákona o ČT je povinnost zaměstnanců ČT poskytnout členům dozorčí komise kopie vyžádaných písemností, včetně účetních dokladů a záznamů a samozřejmě povinnost zaměstnanců ČT poskytnout dozorčí komisi požadované informace. Zajímavé je, že je zde zakotvena povinnost přímo zaměstnanců ČT poskytovat informace dozorčí komisi, přičemž podle zákona o ČT nemají zaměstnanci za povinnost informovat generálního ředitele ČT ani případně svého nadřízeného zaměstnance o tom, že dozorčí komisi něco poskytují. Dozorčí komise tedy může nahlížet do účetních

dokladů a písemností pouze s vědomím generálního ředitele ČT, ale zaměstnanci o informacích předávaných dozorčí komisi nemusejí podle platného zákona o ČT generálního ředitele ČT ani svého nadřízeného informovat. Tento nedostatek je ve vztahu k zaměstnancům ČT možné ošetřit interním předpisem, kdy postup zaměstnanců při kontaktu s dozorčí komisí může být stanoven např. v pracovním řádu ČT. Je jisté v zájmu generálního ředitele ČT vědět nejen, jaké informace nebo materiály dozorčí komise po zaměstnancích ČT požaduje a co za dokumenty kontroluje, ale důležitá je i skutečnost, že komise určitou informaci po konkrétním zaměstnanci ČT požaduje. Neméně důležité je také to, jakým způsobem hodlá zaměstnanec ČT komisi informovat. Na druhou stranu, pokud by zaměstnanec ČT za stávajícího znění zákona o ČT poskytl dozorčí komisi informace bez vědomí svého nadřízeného, případně v rozporu s interními předpisy ČT, konal svou povinnost uloženou mu přímo zákonem o ČT a případný postih od zaměstnavatele v rámci pracovního práva by byl velmi diskutabilní, neboť na jedné straně by stála povinnost uložená zaměstnanci přímo zákonem o ČT a na druhé straně by byla povinnost pracovněprávní, stanovená interními předpisy ČT vydanými na základě zákoníku práce. Postih by byl diskutabilní, neboť není možné jednoznačně určit, zda mají přednost ustanovení zákona o ČT jako předpisu patřícího do oblasti správního, a tedy veřejného práva, nebo ustanovení zákoníku práce patřící do oblasti práva soukromého.

V § 8a odst. 1 třetí věta zákona o ČT je dále zakotvena povinnost dozorčí komise upozorňovat Radu ČT na případné zjištěné nedostatky v hospodaření ČT a předkládat Radě ČT návrhy na jejich odstranění. Dozorčí komise je tedy nejen povinna na zjištěný nedostatek upozornit, ale zároveň musí také navrhnout způsob jeho odstranění, tedy konkrétní řešení problému, což zjednodušuje práci Rady ČT, která poté odstranění nedostatku uloží generálnímu řediteli ČT.

Členové dozorčí komise se při své práci často dozvědí informace, které mohou být součástí obchodního tajemství ČT, a proto je v § 8a odst. 8 platného zákona o ČT výslovně stanovena povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech zjištěných při výkonu kontroly. Povinnost mlčenlivosti logicky trvá i po ukončení funkce v dozorčí komisi. Povinnosti mlčenlivosti mohou být členové dozorčí komise zproštěni, a to předsedou Rady ČT. Zajímavé je, že pro zproštění mlčenlivosti je v zákoně pouze požadavek, aby tento úkon učinil předseda Rady ČT, a nejsou zde stanoveny žádné podmínky, za kterých ke zproštění mlčenlivosti může dojít. Je tedy zcela na vůli

předsedy Rady ČT, zda a za jakým účelem člena dozorčí komise mlčenlivosti zproští. Taková volnost není podle mého názoru zcela v pořádku a zproštění mlčenlivosti by mělo být alespoň formálně navázáno na zákonné povinnosti sdělování informací v určitých situacích nebo řízeních, zejména pro řízení trestní, správní a soudní řízení obecně.

Členy dozorčí komise volí a odvolává sama Rada ČT; dozorčí komise má 5 členů. Členové dozorčí komise byli nejprve podle novely č. 39/2001 Sb. voleni na 2 roky, zákonem č. 82/2005 Sb. bylo volební období členů dozorčí komise prodlouženo na 4 roky. V zákoně o ČT zůstala v § 8a odst. 3 třetí věta, která stanoví, že členové dozorčí komise mohou být do své funkce zvoleni i opětovně; v původním znění tohoto ustanovení byla možnost opětovného zvolení omezena na dvě po sobě jdoucí funkční období, ale zákonem č. 82/2005 byla prodloužena na 4 funkční období. Těžko říci, zda toto prodloužení bylo úmyslem zákonodárce, a zda zákonodárce nezamýšlel prodloužit pouze volební období člena dozorčí komise na 4 roky, protože v novele č. 82/2005 Sb. je uvedená změna v bodě 19 popsána takto: „V § 8a odst. 3 větě první se číslo „2“ nahrazuje číslem „4“. Tím tedy došlo jak k prodloužení volebního období členů dozorčí komise, tak ke zvýšení počtu volebních období, na něž mohou být zvoleni, neboť byla nahrazena obě čísla v uvedeném ustanovení uvedená. Celkem tedy člen dozorčí komise může zastávat svou funkci 16 let, což je tedy výrazné prodloužení funkčního období oproti původním čtyřem letům.

Novela č. 82/2005 Sb. dále přidala do § 8 odst. 2 zákona o ČT podmínku, že členové dozorčí komise mají být voleni z občanů České republiky s odbornými předpoklady pro výkon funkce člena dozorčí komise. Odborné předpoklady nejsou dále v zákoně o ČT specifikovány, takže ve skutečnosti záleží na Radě ČT, jak si případného člena dozorčí komise a jeho vzdělání a schopnosti obhájí. Požadavek občanství ČR zavedený do § 8a odst. 2 také uvedenou novelou je podle mého názoru nadbytečný, neboť i pro členy dozorčí komise platí podle § 8a odst. 3 zákona o ČT požadavky stanovené v § 4 odst. 3 zákona o ČT, kde již podmínka občanství ČR je.

Pro zvolení za člena dozorčí komise tedy platí stejné požadavky jako pro členy Rady ČT, uvedené v § 4 odst. 3 a v § 5 zákona o ČT. Člen dozorčí komise musí tedy splňovat podmínku občanství ČR, způsobilosti k právním úkonům a bezúhonnosti podle § 4 odst. 3 písm. c) zákona o ČT. Dále i pro člena dozorčí komise Rady ČT platí požadavek neslučitelnosti funkcí podle § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT, stejně tak

jako omezení ve smyslu § 5 odst. 3 zákona o ČT tedy vzhledem k osobám blízkým a zastávání funkcí, případně podnikání v oblasti hromadných sdělovacích prostředků.

Co se týká odměňování členů dozorčí komise, bylo v původním znění § 8 odst. 7 novely č. 39/2001 Sb. stanoveno, že výši odměny člena dozorčí komise stanoví Rada ČT. Tento odstavec § 8 zákona o ČT byl sice na první pohled zrušen novelou č. 82/2005 Sb., ale znění uvedeného odstavce bylo pouze přesunuto do nového ustanovení § 8b do odstavce 4., a to v nezměněné podobě. Podle § 8 odst. 3 zákona o ČT náklady na činnost Rady ČT a odměny jejích členů, a stejně tak náklady na činnost dozorčí komise se hradí se zvláštní výdajové položky rozpočtu ČT. Odměny a další náklady člena Rady ČT a dozorčí komise řeší od účinnosti novely č. 82/2005 Sb. výslovně § 8b zákona o ČT. Česká televize tedy sama o sobě nemůže nijak rozhodovat o financích Rady ČT ani dozorčí komise, nemůže je tedy z vlastní vůle ani omezit. Již několik let se diskutuje o tom, zda v zájmu nezávislosti a nestrannosti na České televizi nenapojit Radu ČT a tím i dozorčí komisi jako orgán Rady ČT přímo na státní rozpočet, ale tato varianta je zřejmě v Parlamentu ČR neprůchodná z důvodu navyšování výdajů ze státního rozpočtu.

V zákoně o ČT není nikde stanovena výše nebo způsob výpočtu odměny členů dozorčí komise. V § 8b zákona o ČT je uveden způsob výpočtu odměny pouze pro člena Rady ČT. O výši odměny pro členy dozorčí komise tak skutečně rozhoduje pouze Rada ČT ve smyslu § 8b odst. 4 zákona o ČT, přičemž lze předpokládat, že Rada ČT nebude mít zájem na tom, aby členové dozorčí komise měli stejné nebo vyšší odměny než samotní členové Rady ČT, a tak výše odměny člena dozorčí komise bude pravděpodobně o něco nižší než odměna člena Rady ČT vypočtená jako součin koeficientu uvedeného v § 8b odst. 3 zákona o ČT a průměrné hrubé mzdy zaměstnanců ČT za předchozí kalendářní rok, což je podle pravidla uvedeného v § 8b odst. 1 zákona o ČT, platného pro členy Rady ČT. Ačkoli je dozorčí komise „poradním orgánem Rady ČT“, jsou členové dozorčí komise placeni z rozpočtu ČT a o výši jejich odměn rozhoduje nikoli ČT, o jejíž peníze se jedná, ale Rada ČT, která žádnými finančními prostředky nedisponuje. Vzhledem k zákonné úpravě je zřejmé, že ČT nemůže mít na výši odměny člena dozorčí komise žádný vliv a vše ohledně odměňování dozorčí komise je plně v rukou Rady ČT, což s ohledem na proplácení odměn z rozpočtu ČT, není úplně v pořádku. Řešením by podle mého názoru bylo stanovit přímo zákonem o ČT pro členy dozorčí komise koeficient výpočtu odměny, podobně jako je tomu u členů Rady ČT.

5.2.5.1. b) *Vnitřní uspořádání dozorčí komise a její jednání*

Při prvním pohledu na ustanovení zákona o ČT upravující vnitřní strukturu dozorčí komise je jasné, že při uspořádání dozorčí komise vycházel zákonodárce ze struktury a uspořádání Rady ČT. Dozorčí komise má sice jen 5 členů, ale i tak si podle § 8a odst. 4 musí zvolit předsedu a místopředsedu, a stejně tak jako Rada ČT, musí mít i dozorčí komise svůj jednací řád, podle kterého má postupovat při svých setkáních a při rozhodování.

Podle § 8a odst. 5 zákona o ČT se dozorčí komise schází vždy, když o to písemně požádají alespoň 2 její členové, nejméně však jednou v kalendářním měsíci. Na rozdíl od Rady ČT je tedy přímo v zákoně určeno, kdy se komise sejit musí, kdežto Rada ČT stanovila frekvenci svých setkání až svým jednacím řádem, neboť frekvenci jednání Rady ČT zákon o ČT neupravuje. Otázkou je, proč zákonodárce upravil frekvenci setkávání dozorčí komise, ale frekvenci jednání Rady ČT doposud nechal být, ačkoli jednání Rady ČT je navenek i s ohledem k ČT jistě důležitější.

Na rozdíl od ustanovení upravujících jednání Rady ČT je v § 8a odst. 5 věta druhá stanoveno, že jednání dozorčí komise jsou neveřejná, stále ale zůstává povinnost pořádat z jednání komise zápis. Neveřejnost jednání dozorčí komise je logická, neboť komise bude pravděpodobně většinou projednávat záležitosti týkající se hospodaření a nakládání s majetkem ČT⁹¹, případně i možná pochybení ČT v této oblasti, a proto není v zájmu ČT ani Rady ČT, aby samotné jednání dozorčí komise bylo veřejné, alespoň do doby než je vydáno usnesení komise a jednání tak skončeno. Vzhledem ke skutečnosti, že dozorčí komise podává podle § 8a odst. 9 Radě ČT písemnou zprávu o své činnosti a tím i samozřejmě o závěrech svého jednání a kontroly ČT, a vzhledem ke skutečnosti, že jednání Rady ČT jsou veřejná, může se na jednání Rady ČT i veřejnost dozvědět o závěrech dozorčí komise a jejích rozhodnutích.

Co se týká usnášedischopnosti dozorčí komise, je přímo v § 8a odst. 6 zákona o ČT stanoveno, že na jednání komise musí být přítomen předseda nebo místopředseda komise a alespoň další dva členové komise, jedná se tedy o požadavek nadpoloviční většiny všech členů dozorčí komise. Dále je v tomto ustanovení uvedeno, že dozorčí komise přijímá svá usnesení většinou přítomných členů a v případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího, tedy buď přímo předsedy komise nebo místopředsedy dozorčí komise, který předsedu v nepřítomnosti zastupuje.

⁹¹ Projednávané záležitosti budou většinou pravděpodobně spadat pod obchodní tajemství podle § 17 a násl. obchodního zákoníku v platném znění.

Jak již bylo uvedeno výše, dozorčí komise má povinnost informovat o své činnosti Radu ČT. Písemnou zprávu o své činnosti podává komise Radě vždy za každé kalendářní čtvrtletí, a to do desátého dne druhého měsíce po skončení předešlého čtvrtletí. Dále je komise podle § 8a odst. 9 věta druhá zákona o ČT povinna předávat Radě ČT svůj rozbor o hospodaření ČT, a to vždy do 30.6. bezprostředně následujícího kalendářního roku, přičemž tento rozbor slouží Radě ČT jako podklad pro schválení Výroční zprávy o hospodaření ČT.

Podle platného znění zákona o ČT vydává dozorčí komise dva dokumenty – svůj jednací řád a také kontrolní řád ve smyslu § 8a odst. 7 věta třetí zákona o ČT. Kontrolní řád má stanovit podmínky a způsob provádění kontrol hospodaření ČT, obsah jednacího řádu pak není zákonem o ČT výslovně stanoven, ale lze usuzovat z ustanovení § 8a, že jednací řád dozorčí komise stanoví způsob jednání komise včetně přijímání usnesení a pořizování zápisu z jednání. Kontrolní řád má tedy být zaměřen na kontrolní činnost dozorčí komise vůči ČT, jednací řád je potom jakýmsi interním předpisem samotné dozorčí komise. Přesto je otázkou, zda samostatný kontrolní řád má nějaký smysl. Podle mého názoru by stačilo, pokud by ustanovení o způsobu kontroly byla součástí jednacího řádu dozorčí komise. Jediným rozdílem je skutečnost, že obsah jednacího řádu zcela závisí na vůli členů dozorčí komise, kdežto kontrolní řád dozorčí komise musí schválit Rada ČT. Vzhledem ke skutečnosti, že dozorčí komise je poradním orgánem Rady ČT, která je tedy dozorčí komisi nadřizena, nevidím důvod, proč by Rada ČT neměla mít možnost schvalovat a kontrolovat jak kontrolní řád, tak jednací řád dozorčí komise.

5.2.5.1. c) *Postavení členů dozorčí komise vůči Radě ČT a ČT*

V ustanovení § 8a odst. 2 věta druhá ve znění novely č. 39/2001 Sb. bylo konstatováno, že členství v dozorčí komisi je veřejnou funkcí. Tato věta byla zrušena již novelou č. 82/2005 Sb., ale touto novelou byl do zákona o ČT zároveň přidán nový § 8b, který řeší odměny členů Rady ČT i dozorčí komise a dále také postavení členů těchto orgánů. V zákoně o ČT od účinnosti uvedené novely není výslovně řečeno, že členství v Radě ČT a v dozorčí komisi je veřejnou funkcí ve smyslu § 201 zákoníku práce⁹², ale § 8b odst. 6 zákona o ČT stanoví, že se jedná o překážku v práci z důvodu obecného zájmu podle zvláštního právního předpisu, přičemž výkon

⁹² Zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce v platném znění.

veřejné funkce je řešen právě v § 200 a násl. zákoníku práce v platném znění, a je jednou z překážek v práci z důvodu obecného zájmu. Zaměstnavatel je tedy podle § 200 zákoníku práce povinen poskytnout členovi Rady ČT nebo dozorčí komise pro výkon funkce v těchto orgánech pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu a bez náhrady mzdy.

V § 8b odst. 4 zákona o ČT je stanoveno, že Rada ČT má pravomoc stanovit výši odměny členům dozorčí komise. Tato odměna se ale podle § 8 odst. 3 zákona o ČT vyplácí ze zvláštní výdajové položky rozpočtu České televize. Ze stejného zdroje se financují také ostatní náklady na činnost Rady ČT a dozorčí komise a zřejmě také ve smyslu § 8b odst. 5 náhrady cestovních výdajů souvisejících s výkonem funkce člena Rady ČT i člena dozorčí komise. Ustanovení § 8b odst. 7 zákona o ČT dokonce znovu, poněkud nadbytečně, stanoví, že odměny a další náležitosti spojené s výkonem funkcí člena Rady ČT a dozorčí komise poskytuje Česká televize. V tomto ustanovení je přesně vymezena také splatnost těchto nákladů, a to ve dni pravidelného termínu výplaty mzdy zaměstnancům ČT.

Z právního hlediska zde vzniká tedy zajímavá situace, kdy členy dozorčí komise volí a odvolává Rada ČT, tedy podle textu zákona o ČT nezávislý orgán kontroly veřejnosti, a zároveň instituce, která sama o sobě není subjektem práva podle platných předpisů ČR. Zároveň je financování dozorčí komise zcela napojeno na Českou televizi, která ani do složení ani pravomocí komise nemůže nijak zasáhnout. Taková disproporce by se dala vyřešit, pokud by se Rada ČT stala správním orgánem napojeným na státní rozpočet, čímž by se zvýšila také její nezávislost na ČT – více viz kapitola 5.4. této práce

5.2.5.2. Orgány Rady ČT – Sekretariát

Na rozdíl od dozorčí komise není sekretariát Rady ČT upraven zákonem o ČT a jedná se o „orgán“, který je zřízen Radou ČT a zmiňován v jednacím řádu Rady ČT. V čl. 2 odst. 3 platného jednacího řádu Rady ČT je sekretariát zařazen mezi orgány Rady ČT. Dále je v jednacím řádu stanoveno, že sekretariát zajišťuje administrativně-technickou činnost rady.

Podle zákona o ČT jediným orgánem Rady byla a zůstává dozorčí komise, jejíž postavení a činnost upravuje § 8a a částečně § 8b zákona o ČT. Dále je v čl. 2 odst. 3 jednacího řádu Rady ČT je také konstatováno, že pracovníci sekretariátu Rady ČT jsou v pracovněprávním vztahu k České televizi. Tato skutečnost je zajímavá hlavně

z důvodu, že zákon o ČT jednak vůbec nedeklaruje existenci sekretariátu Rady ČT, i když z praktického hlediska je jasné, že podobné zařízení musí existovat, a dále je velmi zajímavá skutečnost, že pracovníci tohoto sekretariátu jsou vlastně zaměstnanci ČT, což samo o sobě může vyvolat pochybnosti o nestrannosti a nezávislosti Rady ČT. I když na druhou stranu je pravda, že pracovníci sekretariátu Rady ČT nemají rozhodovací pravomoc v rámci Rady ČT a nemohou samozřejmě nijak ovlivnit rozhodování Rady. Zákon o ČT ve svém § 8 odst. 3 řeší výslovně náklady na odměnu členů Rady ČT a členů dozorčí komise tím způsobem, že vše se hradí ze zvláštní výdajové položky rozpočtu ČT, zákon o ČT ale nijak neřeší existenci ani způsob financování sekretariátu Rady ČT. Je ale logické, že pokud Rada ČT nemá vlastní rozpočet a je napojena v tomto směru na rozpočet ČT, musí i její sekretariát být financovaný z rozpočtu ČT. V tomto ohledu je nepochybné, že úplná nestrannost a nezávislost Rady ČT na České televizi je vyloučena a nikdy nebude podmínka nezávislosti splněna, dokud bude existovat finanční propojení obou institucí. Zde je vhodné zmínit úpravu britské televize veřejné služby - BBC⁹³, která má mnoho věcí přesně definováno a vyřešeno a mezi nimi také vzájemný vztah BBC a Trustu (obdoba Rady ČT). Čl. 42 Královské Charty platné pro BBC totiž přímo definuje zaměstnance Trustu a stanovuje jejich postavení. O zaměstnancích zde rozhoduje přímo Trust, který jmenuje tzv. vedoucího úředníka a poté administrativního pracovníka celého Trustu, případně administrativní pracovníky pro jednotlivé členy Trustu. Dále čl. 43.1. Královské charty výslovně stanovuje, že zaměstnanci Trustu jsou odděleni od zaměstnanců BBC a organizačně také patří pod Trust. Podobné řešení by bylo vhodné i pro ČT a její Radu, ale předpokládalo by to vyřešit financování Rady ČT, případně přehodnotit postavení a právní subjektivitu Rady ČT, tj. udělat z Rady ČT plnohodnotný subjekt práva. Vzhledem ke skutečnosti, že Rada ČT má pouze omezenou právní subjektivitu, nemůže z toho důvodu být právnickou osobou ve smyslu § 18 odst. 2 občanského zákoníku v platném znění a nemůže tedy být ani zaměstnavatelem podle platného českého práva⁹⁴. Pracovněprávní vztah pracovníků sekretariátu nějakým způsobem být vyřešen musí i za stávající situace a jako nejjednodušší způsob řešení se naskýtá využít zaměstnanců ČT nebo ještě jinak – pracovníky sekretariátu Rady ČT učinit

⁹³ Royal Charter vydaná pro BBC (Královská Charta) účinná od 1.1.2007.

⁹⁴ Podle § 7 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění je zaměstnavatelem fyzická nebo právnická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu.

zaměstnanci ČT. Toto řešení ale oslabuje pozici Rady ČT jako nezávislého kontrolního orgánu, a to zejména v očích veřejnosti, již má reprezentovat.

Zákon o ČT se tedy nezmiňuje o žádných dalších spolupracovnících nebo orgánech Rady ČT kromě dozorčí komise - zákon tedy nezná a neupravuje postavení sekretariátu Rady ČT ani jeho pracovníků. Z této skutečnosti můžeme dovodit fakt, že pokud by ČT nesouhlasila se zřízením sekretariátu Rady ČT a jeho financováním, není zde povinnost ČT zaměstnávat pracovníky sekretariátu Rady ČT, ani neexistuje žádný zákonný prostředek, jak k tomuto úkonu ČT donutit. Stejně tak není v zákoně o ČT povinnost ČT poskytovat Radě ČT své zaměstnance pro sekretariát, a ČT tedy nemusí Radě tuto „službu“ zajišťovat, neboť v platném zákoně o ČT neexistuje ustanovení zákona, na základě kterého by Rada ČT mohla tyto služby na ČT vymáhat. ČT tedy může teoreticky pracovníky sekretariátu Rady ČT přestat financovat nebo může využívat tyto své zaměstnance k plnění jiných úkolů, samozřejmě za předpokladu, že dané úkoly a popis práce budou mít tyto zaměstnanci v pracovní smlouvě. V čl. 5.1. platného jednacího řádu Rady ČT je dokonce zmíněna funkce tajemníka sekretariátu, který odpovídá za činnost sekretariátu Rady ČT předsedovi Rady ČT. V čl. 5.2. jednacího řádu Rady ČT se dále konstatuje, že tajemník a pracovníci sekretariátu Rady ČT jsou přijímáni do pracovního poměru na základě usnesení Rady ČT. Vzhledem ke skutečnosti, že zákon o ČT neupravuje ani sekretariát Rady ČT, ani postavení jeho pracovníků nebo způsob přijímání těchto zaměstnanců, a vzhledem ke skutečnosti, že tajemník i ostatní pracovníci sekretariátu Rady ČT jsou zaměstnanci ČT, není případné usnesení Rady o přijetí tajemníka nebo jiného zaměstnance sekretariátu úkonem, který by zavazoval Českou televizi, nebo kterým by ČT byla povinna se řídit. Jediná možnost, jak by ČT měla povinnost na základě rozhodnutí Rady ČT nového zaměstnance přijmout a zaměstnat, by byl souhlas ve formě písemného úkonu statutárního orgánu ČT přímo na jednacím řádu Rady ČT, tedy souhlas daný podpisem generálního ředitele ČT na tomto jednacím řádu. Za stávající situace, kdy podpis generálního ředitele ČT na jednacím řádu není, je přijetí zaměstnanců ČT, a tedy i pracovníku sekretariátu Rady ČT včetně tajemníka, zcela v rukou a na vůli ČT. Rada ČT v tomto případě nemá právní prostředky k donucení ČT uzavřít pracovněprávní poměr s osobou, kterou si Rada ČT vybere, pokud by ČT s tímto výběrem ani postupem nesouhlasila. Obecně lze tedy konstatovat, že existence sekretariátu Rady ČT i počet pracovníků tohoto orgánu plně závisí na souhlasu ČT s existencí tohoto orgánu.

S ohledem na skutečnosti uvedené výše, musíme znovu dospět k závěru, že zaměstnávat tajemníka a sekretariát Rady ČT není povinností ČT, neboť zákon o ČT žádnou takovou povinnost ČT neukládá; zákon o ČT dokonce pojem sekretariát nebo tajemník sekretariátu Rady ČT vůbec nezná. Lakonicky řečeno - skutečnost, zda Rada ČT bude mít sekretariát či tajemníka, v jakém počtu a jakém personálním obsazení, závisí plně na statutárním orgánu ČT, tedy generálním řediteli ČT.

5.2.6. Pravomoci Rady ČT

Obecná pravomoc Rady ČT

Rámec kontroly nad ČT, ve kterém se Rada ČT podle ustanovení platného zákona o ČT musí pohybovat, nalezneme v § 4 odst. 1, kde je popsán obecný rozsah pravomocí Rady ČT, respektive účel její existence. V ustanovení § 4 odst. 1 je obecná definice funkce a pravomocí Rady ČT, tedy Rady jako orgánu, kterým se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti ČT. V ustanovení § 8 zákona o ČT jsou potom jmenovitě uvedeny jednotlivé pravomoci Rady ČT, tedy povinnosti a zároveň pravomoci spadající do její působnosti, v § 8 odst. 4 je naopak uveden výslovný zákaz zásahů Rady ČT do výroby a vysílání pořadů a tím i zákaz možnosti ovlivňovat program televize.

Konkrétní pravomoci Rady ČT byly a přes mnohé změny v zákoně zůstaly zakotveny zejména v § 8 zákona o ČT, další pravomoc byla ve znění zákona účinném do roku 2001 v § 9 odst. 2, a to pravomoc schvalovat pronájem nebo zatížení a prodej nemovitostí ve vlastnictví ČT. Do pravomocí patřilo podle § 8 odst. 1 písm. a) až e) původního znění zákona o ČT od počátku jeho účinnosti jmenování a odvolávání generálního ředitele ČT a na jeho návrh ředitele televizních studií, schvalování rozpočtu a závěrečného účtu ČT, dále na návrh ředitele Rada ČT schvalovala Statut České televize, zřizování a zrušení televizních studií ČT (s výjimkou Televizního studia Praha, Televizního studia Brno a Televizního studia Ostrava), a nakonec patřilo do pravomocí Rady ČT podle původního znění zákona o ČT také rozhodování o stížnostech týkajících se generálního ředitele ČT a také pravomoc ohledně pronájmu a zatěžování nemovitostí ve vlastnictví ČT.

Na změnu rozsahu pravomocí Rady ČT při kontrole činnosti ČT měla rozhodující vliv novela č. 39/2001 Sb., která znamenala značný zásah do pravomocí Rady ČT tak, že některé nové pravomoci byly do zákona o ČT přidány a další byly přesněji vymezeny.

Nově byl zákonem č. 39/2001 Sb. naformulován také v ustanovení § 8 odstavec 3. zákona o ČT: Původně bylo v tomto ustanovení stanoveno, že náklady na činnost Rady ČT a odměny jejích členů se hradí z prostředků České televize. Novelou č. 39/2001 Sb. bylo ustanovení zpřesněno, a to tak, že náklady na činnost Rady ČT se hradí ze zvláštní výdajové položky ČT a pro ČT také přibyla povinnost hradit odměny členů dozorčí komise, která byla zřízena toutéž novelou jako poradní orgán Rady ČT ve věcech kontroly hospodaření ČT⁹⁵. Novelou č. 82/2005 Sb. bylo do zákona o ČT přidáno nové ustanovení § 8b, které vymezuje způsob odměňování a některých dalších náležitostí spojeným s výkonem funkce člena Rady ČT a dozorčí komise.

5.2.6.1. Pravomoci Rady ČT podle § 8 a § 9 zákona o ČT od novely č. 39/2001 Sb. dosud

5.2.6.1. a) Jmenování a odvolání generálního ředitele ČT

aa) Jmenování generálního ředitele

Pravomoc jmenovat a odvolat generálního ředitele je pravděpodobně nejsledovanější pravomocí Rady ČT. Tato pravomoc Rady ČT je od počátku účinnosti zákona o ČT zakotvená v § 8 odst. 1 písm. a), konkrétní podmínky pro kandidáta na generálního ředitele pak stanoví § 9 odst. 4 a 5 zákona o ČT.

V původním znění zákona o ČT, tedy ve znění platném do účinnosti novely č. 39/2001 Sb., byla pravomoc Rady ČT jmenovat generálního ředitele zakotvena v § 8 odst. 1 písm. a), a to jednoduše tak, že do působnosti Rady náležela pravomoc jmenovat generálního ředitele ČT. Dále bylo v § 9 odst.1 věta druhá stanoveno, že pro jmenování generálního ředitele ČT se ustanovení § 5 zákona o ČT, tedy neslučitelnost funkcí, použije obdobně jako na členy Rady ČT. Jediným požadavkem na generálního ředitele ČT, tedy kromě požadavku, aby nebyl členem Rady ČT, což bylo zakotveno v § 9 odst. 1 větě třetí původního znění zákona o ČT, bylo, aby nezastával některou z funkcí vyjmenovaných v § 5 odst. 1 zákona nebo aby nebyl členem politických stran, hnutí a dalších organizací, což by mohlo být v rozporu s výkonem funkce generálního ředitele ČT⁹⁶. Dále byla v § 9 odst. 1 ve větě čtvrté zákona o ČT stanovena odpovědnost generální ředitel ČT ze své činnosti Radě ČT, a dále právo generálního ředitele ČT účastnit se jejích zasedání. Generální ředitel byl podle § 9 odst. 3 původního znění zákona o ČT jmenován na funkční období 6 let,

⁹⁵ Viz § 8a zákona o ČT v platném znění.

⁹⁶ Viz § 5 odst. 2 zákona o ČT ve znění platném do ledna 2001.

což je v platném zákoně o ČT stále, ale tato skutečnost byla legislativními změnami zákona přesunuta do § 9 odst. 4 zákona o ČT.

Zajímavostí původního znění zákona o ČT z roku 1991 bylo ustanovení § 14, které stanovilo, že dokud Rada ČT nejmenuje prvního generálního ředitele podle tohoto zákona, řídí ČT tzv. prozatímní ředitel, kterého volila Česká národní rada. Tento prozatímní ředitel neměl oprávnění příslušející generálnímu řediteli zvolenému podle § 8 odst. 1, nemohl tedy Radě ČT podat návrh na jmenování ředitele televizních studií podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o ČT a nemohl navrhnout Statut ČT ve smyslu § 8 odst. 1 písm. c) zákona o ČT. Tato oprávnění měla tedy příslušet výhradně generálnímu řediteli ČT řádně jmenovanému do funkce Radou ČT podle zákona o ČT. Prvním polistopadovým generálním ředitelem ČT byl k 1.1.1993 jmenován Radou ČT pan Ivo Mathé⁹⁷.

Novelou č. 39/2001 Sb. byl zákon o ČT doplněn o další pravidla platící pro jmenování generálního ředitele ČT. Do uvedené novely bylo stanoveno obecně v § 7 odst. 2, že Rada ČT přijímá rozhodnutí nadpoloviční většinou hlasů všech svých členů, a toto přijímání rozhodnutí se týkalo všech rozhodnutí Rady ČT, tedy i rozhodnutí, kterým byl zvolen a následně, na základě výsledků hlasování Rady ČT, také jmenován generální ředitel ČT. Z hlediska nyní platného zákona o ČT je také zajímavé, že Rada ČT nemusela své rozhodnutí nijak zdůvodňovat. Další významnou odlišností od původního znění zákona o ČT je také způsob a podmínky pro hlasování Rady ČT při volbě generálního ředitele. Pro jmenování generálního ředitele ČT platilo podle původního znění zákona o ČT pravidlo o nadpoloviční většině hlasů všech členů Rady ČT, pouze pro jeho odvolání platilo pravidlo zakotvené v § 9 odst. 4 původního znění zákona o ČT, podle něhož se pro odvolání generálního ředitele musely vyslovit alespoň dvě třetiny členů Rady ČT. Pro samotné odvolání z funkce generálního ředitele ČT byla zákonem o ČT v § 9 odst. 4 věta první také zakotvena povinnost tajného hlasování. V roce 2001 bylo novelou č. 39/2001 Sb. do § 7 odst. 2 zákona o ČT upravujícího jednání a rozhodování Rady ČT přidáno pravidlo pro volbu generálního ředitele ČT, podle kterého bylo pro platné jmenování a odvolání generálního ředitele ČT zapotřebí alespoň 10 hlasů členů Rady ČT. Toto pravidlo zůstalo také v platném znění zákona o ČT.

⁹⁷ Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-reditele/>

Kromě výše uvedených změn novela č. 39/2001 Sb. předpokládala a nakonec i uvedla do praxe pravidlo, které je výslovně zakotveno v § 9 odst. 4 zákona o ČT, a to pravidlo uspořádat před jmenováním generálního ředitele výběrové řízení na tuto funkci⁹⁸. Do té doby mohla Rada ČT vybírat generálního ředitele ČT pouze podle svého uvážení a kandidáta, kterého uznala za vhodného, mohla do funkce jmenovat přímo, bez výběrového řízení. Od roku 2001 se tedy pořádá na funkci generálního ředitele ČT výběrové řízení, když požadavky na kandidáty na funkci generálního ředitele ČT jsou dokonce zveřejňovány přímo ve vysílání České televize, aby se mohl přihlásit kdokoli, kdo splňuje vypsání podmínky, ale aby také veřejnost byla o volbě nového generálního ředitele ČT informována, čímž se Rada ČT v tomto ohledu v posledních letech skutečně chová jako orgán kontroly veřejnosti nad činností ČT ve smyslu § 4 odst. 1 zákona o ČT. Podrobnosti výběrového řízení za účelem zvolení generálního ředitele ČT bohužel zákon o ČT neupravuje, tedy např. jakým způsobem má výběrové řízení probíhat, je-li možné řízení opakovat nebo zda se musí vypsát nové výběrové řízení a zejména, jak postupovat v případě, že Rada ČT nevybere vhodného kandidáta a generálního ředitele prostě nejmenuje⁹⁹. Rada ČT tedy určila podrobnosti výběrového řízení sama a v průběhu řízení postupně omezuje počet kandidátů, až nakonec vybere Rada ČT zpravidla z pěti „finalistů“ nového generálního ředitele ČT. Průběh volby a jmenování generálního ředitele ČT může veřejnost sledovat buď přímo, na jednáních Rady ČT, která jsou podle § 7 odst. 3 zákona o ČT veřejná, nebo prostřednictvím zpráv z jednání Rady ČT, které jsou průběžně uveřejňovány na internetu ve smyslu § 7 odst. 4 zákona o ČT. Možnost veřejnosti zasáhnout do volby generálního ředitele ČT je však vyloučena, tato pravomoc a povinnost zároveň přísluší pouze Radě ČT.

ab) Odvolání generálního ředitele

Pravomoc odvolat generálního ředitele prošla velkou řadou změn od znění v původním zákoně o ČT, kdy tato pravomoc byla pro Radu ČT prakticky neomezená a záviselo tedy zcela na vůli Rady ČT, zda generálního ředitele ČT odvolá, až po současné znění zákona o ČT, které spíše předpokládá řešení situace se stávajícím generálním ředitelem a teprve následnou možnost odvolání statutárního orgánu ČT.

⁹⁸ Viz bod 25 na straně 10 důvodové zprávy k zákonu č. 39/2001 Sb.

⁹⁹ Podobný názor vyslovili O.Hanák a T.Tesař v článku „Odpovědnost Rady ČT za nezvolení ředitele“ v Právním rádci č. 5/2003.

Stejně jako je pravomoc Rady ČT jmenovat generálního ředitele ČT upravena v § 8 odst. 1 písm. a) zákona o ČT, je ve stejném ustanovení zákona o ČT od počátku účinnosti tohoto zákona i pravomoc Rady ČT generálního ředitele odvolat. V průběhu změn zákona o ČT byla však samotná pravomoc Rady jmenovat a odvolávat generální ředitele upřesněna a pravomoc jej odvolat také výrazně omezena.

Již v původním znění zákona o ČT byla v § 9 odst. 4 zakotvena zvláštní procedura pro odvolání ředitele. V tomto ustanovení bylo do roku 2001, tedy do účinnosti novely č. 39/2001 Sb., zakotvena pravomoc Rady ČT odvolat generálního ředitele na základě tajného hlasování před uplynutím funkčního období, a to za předpokladu, že se pro jeho odvolání vysloví alespoň dvě třetiny členů Rady ČT. Nikde v zákoně o ČT účinném do novely č. 39/2001 Sb. nebylo tedy stanoveno, že generální ředitel musí porušit nějakou povinnost, aby byl odvolán, ba právě naopak – odvolání ředitele ČT bylo zcela na vůli radních, což také bylo kritizováno a uvedenou novelou změněno¹⁰⁰. V § 9 odst. 4 věta třetí bylo v původním znění zákona o ČT dále uvedeno, že odvolání generálního ředitele vstoupí v platnost jmenováním nového ředitele. Také tento princip byl v roce 2001 z praktických důvodů opuštěn, jak je uvedeno dále.

Zmíněná novela zákona o ČT č. 39/2001 Sb. nejen zcela změnila úpravu týkající se Rady ČT a jejích členů, ale také zásadním způsobem zasáhla do pravomoci Rady jmenovat, ale hlavně odvolávat generálního ředitele. Pravomoc jmenovat a odvolávat generálního ředitele zůstala v § 8 odst. 1 písm. a) zákona o ČT, ale toto ustanovení bylo uvedenou novelou doplněno o další větu za středníkem, která od té doby stanoví nové povinnosti Radě ČT, a to rozhodnutí o odvolání generálního ředitele písemně odůvodnit a také nejpozději do 7 dnů od doručení generálnímu řediteli ČT uveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup, tedy informovat o odvolání a o důvodech tohoto úkonu veřejnost. V této zákonné větě se také skrývá další povinnost Rady, která dříve v zákoně nezazněla, a to generálnímu řediteli zprávu o jeho odvolání doručit, což se sice může zdát jako logický úkon, ale z hlediska právní jistoty generálního ředitele, celé ČT a nakonec i veřejnosti, je i zakotvení této povinnosti do textu zákona praktické a důležité. Také stanovení povinnosti zdůvodnit rozhodnutí o odvolání generálního ředitele je přelomové, neboť Rada ČT je od účinnosti zákona č. 39/2001 Sb. povinna sdělit generálnímu řediteli a prostřednictvím

¹⁰⁰ Takové znění zákona vyústilo v odvolávání jednoho ředitele za druhým v období let 1998 – 2001, kdy po Ivu Mathé následovali ve funkci generálního ředitele ČT Jakub Puchalský (1. 4. 1998 – 31. 1. 2000), Dušan Chmelíček (1. 2. 2000 – 12. 12. 2000) a Jiří Hodač (22. 12. 2000 – 11. 1. 2001),

zveřejnění rozhodnutí také široké veřejnosti, z jakého důvodu byl ředitel odvolán a od té doby Rada ČT nemůže svévolně a bezdůvodně generálního ředitele odvolávat. Omezením pravomoci Rady ČT svévolně odvolat generálního ředitele bylo přidání odstavce 6 do § 9 zákona o ČT, ve kterém nalezneme podmínky, za nichž generální ředitel ČT má být odvolán. Ve znění novely č. 39/2001 Sb. tento odstavec stanovil, že generální ředitel může být ze své funkce odvolán zejména v případě, kdy ČT opakovaně neplní úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání podle § 2 a 3 zákona o ČT. Dále mohl být generální ředitel odvolán, pokud by ČT neplnila povinnosti vyplývající ze zvláštních právních předpisů, přičemž zde byl odkaz na tehdy platný zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a zákon o regulaci reklamy¹⁰¹. Další možností, kdy Rada ČT mohla podle novely č. 39/2001 Sb. odvolat generálního ředitele ČT byla podmínka, že ČT nenaplní svými programy zásady Kodexu ČT. Nutno poznamenat, že povinnost vydávat Kodex byla České televizi stanovena také touto novelou, a to § 8 odst. 1 písm. g) zákona o ČT, kterým byla stanovena pravomoc Rady ČT dohlížet na naplňování zásad vyplývajících z Kodexu ČT, což pro ČT prakticky znamenalo tento Kodex vytvořit, předat Radě, která jej ve smyslu § 8 odst. 1 písm. d) zákona o ČT předkládala ke schválení Poslanecké sněmovně. Další možnou podmínkou, jak odvolat generálního ředitele bylo podle § 9 odst. 6 věta druhá zákona o ČT ve znění uvedené novely, pokud by generální ředitel porušil své povinnosti stanovené zákonem nebo Statutem ČT. Takovou zákonnou povinností, pro jejíž porušení by generální ředitel mohl být odvolán, byla v době účinnosti novely č. 39/2001 Sb. např. povinnost stanovená přímo v § 9 odst. 7 zákona, podle které byl pronájem nemovitostí na dobu delší než 3 měsíce nebo zcizení nemovitostí, popř. k jejich zatížení, nutný předchozí souhlas Rady ČT. Tento úkon byl bez souhlasu Rady stejně neplatným podle citovaného ustanovení zákona, ale lze si představit, že pro takové pochybení by Rada ČT generálního ředitele odvolala. Poslední možností vyjmenovanou v zákoně o ČT, kdy Rada ČT mohla odvolat generálního ředitele, bylo v případě, že generální ředitel přestal splňovat požadavky pro výkon funkce podle § 4 odst. 3 nebo podle § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT, tedy pokud by se generální ředitel stal osobou s omezenou

¹⁰¹ Tehdy platný zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy v platném znění. V úvahu také připadá zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník a s ním související zákony včetně daňových, neboť ČT je podle § 11 odst. 1 zákona o ČT také oprávněna podnikat a tyto předpisy se na ní tedy vztahují. Dále se na ČT vztahuje také např. zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách v platném znění.

způsobilostí k právním úkonům nebo pokud by zastával funkci neslučitelnou s funkcí generálního ředitele ČT. Výše uvedené příklady, kdy Rada ČT mohla odvolat generálního ředitele z funkce byly rozhodně přínosem, bohužel v textu § 9 odst. 6 zůstalo slovo „zejména“, omezení Rady ČT odvolat generálního ředitele jen ze zákonem stanovených důvodů se tedy ve skutečnosti nekonalo a existovala také teoreticky i prakticky možnost odvolat generálního ředitele z jiného, než v zákoně o ČT uvedeného důvodu.

Výše citovaná úprava vydržela pouze do účinnosti novely č. 82/2005 Sb. zákona o ČT, která jednak nově uspořádala možnosti Rady generálního ředitele odvolat, a to v § 9 odst. 7 zákona o ČT, a jednak tato novela již neobsahuje slovo „zejména“, čímž se výčet možností Rady ČT odvolat generálního ředitele, stal taxativním, tedy zcela jasně daným zákonem a v současné době tedy není možné odvolat generálního ředitele ČT bez důvodu uvedeného v zákoně o ČT.

Novela č. 82/2005 Sb. zavedla nově, kdy výkon funkce generálního ředitele zaniká, přičemž obsah tohoto ustanovení byl převzat z § 6 odst. 1 zákona o ČT, který stanovil zánik funkce člena Rady ČT. Podle ustanovení § 9 odst. 6 zákona o ČT tedy funkce generálního ředitele ČT zanikla automaticky uplynutím funkčního období, dnem bezprostředně následujícím po dni doručení písemného vzdání se funkce Radě ČT; dále automaticky funkce generálního ředitele zanikla dnem nabytí právní moci rozsudku, kterým byl generální ředitel zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo mu byla způsobilost k právním úkonům omezena a dnem nabytí právní moci rozsudku, kterým byl generální ředitel odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo v souvislosti s provozováním televizního vysílání a samozřejmě funkce generálního ředitele automaticky končí smrtí generálního ředitele. Uvedený zákonný odstavec tedy upravuje zánik funkce generálního ředitele, tedy případy, kdy generální ředitel ČT opustí svou funkci bez rozhodování Rady ČT.

Dále byly uvedenou novelou v § 9 odst. 7 zákona o ČT stanoveny možnosti, kdy Rada ČT může generálního ředitele odvolat. Předpokladem pro odvolání z funkce Radou ČT je porušení nějaké povinnosti, ať už Českou televizí nebo generálním ředitelem. Jedná se tedy o případy, kdy je k opuštění funkce generálního ředitele nutný právní úkon Rady ČT, a to úkon řádně zdůvodněný ve smyslu platného znění zákona o ČT.

Ustanovení § 9 odst. 6 ve znění zákona č. 39/2001 Sb. smíchalo dvě věci: jednak možnost Rady ČT odvolat generálního ředitele v případě nějakého porušení nebo

pochybení a jednak automatický zánik funkce generálního ředitele ČT bez přispění Rady ČT, např. pokud generální ředitel přestane splňovat podmínky pro výkon funkce dané zákonem. Text zákona o ČT ve znění této novely nedával výslovně generálnímu řediteli možnost sám se funkce vzdát, popř. rezignovat, ačkoli z určitých důvodů, např. zdravotních, by nebylo možné generálnímu řediteli tuto možnost upřít. Tyto rozpory částečně vyřešila právě novela č. 82/2005 Sb., když v novém znění odstavce 6 § 9 zákona o ČT definovala v písmenech a), d), e), a f) podmínky zániku výkonu funkce generálního ředitele ČT, a určila, kdy je zánik funkce automatický a kdy je navázaný na skutečnost, kterou Rada ČT nemůže ovlivnit. Dále bylo § 9 odst. 6 písm. b) zákona o ČT poprvé novelou č. 82/2005 Sb. stanovena možnost generálního ředitele vzdát se své funkce a toto vzdání se funkce učinit písemně a doručit je Radě ČT. Pro případy porušení povinností Českou televizí nebo přímo generálním ředitelem ČT je zde následná možnost Rady ČT odvolat generálního ředitele z funkce, a to v § 9 odst. 7 zákona o ČT. Je lehce zarážející, že ještě navíc je zánik funkce generálního ředitele konstatován v ustanovení § 9 odst. 6 písm. c) zákona o ČT, podle kterého výkon funkce generálního ředitele ČT zaniká dnem bezprostředně následujícím po dni, kdy bylo generálnímu řediteli doručeno rozhodnutí Rady ČT o jeho odvolání z funkce. V § 9 odst. 7 písm. c) zákona o ČT byla naopak ponechána pouze možnost Rady ČT odvolat generálního ředitele z funkce, pokud generální ředitel přestane splňovat předpoklady pro výkon funkce podle § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT, tedy pro neslučitelnost s některou funkcí vyjmenovanou v zákoně o ČT. Konstrukce této možnosti odvolání generálního ředitele Radou ČT vychází z § 6 odst. 2 písm. a) zákona o ČT, podle kterého Poslanecká sněmovna odvolá z funkce člena Rady ČT, pokud přestal splňovat předpoklady pro výkon funkce člena Rady ČT stanovené v § 5 zákona o ČT. Problém je, že Poslanecká sněmovna má podle textu zákona o ČT povinnost člena Rady ČT prostě odvolat, pokud je zde dána neslučitelnost funkcí podle § 5 zákona o ČT, kdežto Rada ČT má podle stále platného ustanovení § 9 odst. 7 ve stejném případě pouze možnost generálního ředitele odvolat a teoreticky generálního ředitele ČT může nechat ve funkci i v případě, že by vykonával funkci neslučitelnou s funkcí generálního ředitele ČT podle podmínek stanovených § 5 zákona o ČT. Od 1.4.2005, tedy od účinnosti novely č. 82/2005 Sb., může Rada ČT generálního ředitele odvolat z funkce, pokud nastane některá ze situací vyjmenovaných v § 9 odst. 7 zákona o ČT. Jedná se o výčet taxativní, což znamená, že Rada nemůže

generálního ředitele odvolat z jiného důvodu, než který je uveden v zákoně o ČT, a nemůže samozřejmě generálního ředitele odvolat zcela bezdůvodně, což je také největší změna oproti původnímu znění zákona o ČT účinnému do roku 2001, kdy k odvolání generálního ředitele stačilo, že se pro jeho odvolání v tajném hlasování usnesly alespoň dvě třetiny Rady ČT, přičemž k jeho odvolání nepotřebovala Rada ČT do té doby udávat žádný důvod¹⁰².

Prvním důvodem pro odvolání generálního ředitele ČT stanoveným v § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT, je skutečnost, že Česká televize neplní úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Tato veřejná služba je definována v § 2 a 3 zákona o ČT, přičemž v zákoně o ČT není žádná lhůta, která by vymezila, jak dlouho má pochybení ČT trvat, aby bylo možné generálního ředitele ČT odvolat. Podle stejného ustanovení zákona dále Rada ČT generálního ředitele může odvolat, jestliže ČT neplní povinnosti vyplývající ze zvláštních právních předpisů. Ani zde není stanovena lhůta pro trvání pochybení ČT. Pod takovým zvláštním právním předpisem si můžeme představit jakýkoli zákon, kterým je Česká televize vázána, např. zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon v platném znění, nebo zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách v platném znění.

Další situací, kdy Rada ČT může odvolat generálního ředitele, stanovenou v § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT, je případ, kdy ČT svými programy nenaplňuje zásady Kodexu České televize. Pro všechny výše uvedené možnosti odvolat generálního ředitele z funkce platí, že se Rada ČT musí před odvoláním pokusit vyřešit situaci se stávajícím generálním ředitelem, tj. v zákoně je podmínka, že Rada musí generálního ředitele ČT na pochybení písemně upozornit, a pokud v následujících 12 měsících nebude pochybení odstraněno, teprve potom může být generální ředitel odvolán. Pokud ale na pochybení Rada ČT generálního ředitele upozornila, toto pochybení bylo vyřešeno, uplyne lhůta delší 12 měsíců a nastalo další pochybení, musí Rada ČT znovu generálního ředitele pouze upozornit na nedostatky a ani v takové situaci nemá možnost jej odvolat.

Ustanovení § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT směřuje na situaci, kdy k pochybení dojde ze strany České televize, tedy subjektu, za který je generální ředitel jako statutární orgán odpovědný. V § 9 odst. 7 písm. b) zákona o ČT jsou potom vyjmenovány situace, kdy k pochybení dojde přímo na základě jednání generálního

¹⁰² Viz § 9 odst. 4 zákona o ČT ve znění zákona č. 301/1995 Sb.

ředitele ČT. Podle tohoto zákonného ustanovení může Rada ČT generálního ředitele odvolat za předpokladu, že generální ředitel ČT porušil své povinnosti stanovené mu zákonem nebo Statutem ČT. Pod tyto povinnosti například spadá povinnost vyjmenovaná přímo v § 9 odst. 8 zákona o ČT, tedy uzavření smlouvy o pronájmu nemovitostí na dobu delší než 3 měsíce nebo k jejich zatížení bez předchozího souhlasu Rady ČT. Aby generální ředitel ČT mohl porušit své povinnosti stanovené mu Statutem ČT a být na základě tohoto porušení odvolán, musí Statut ČT logicky nějaké povinnosti generálního ředitele ČT obsahovat. K odvolání generálního ředitele podle ustanovení § 9 odst. 7 písm. b) zákona o ČT je však také nutné, aby generální ředitel již jednou povinnost uvedenou v tomto ustanovení porušil a na toto porušení byl Radou ČT písemně upozorněn v době předchozích 12 měsíců. Pokud tedy generální ředitel ČT poruší povinnosti uložené mu zákonem nebo Statutem ČT pouze jednou, odvolání mu podle platného znění zákona o ČT nehrozí.

Třetí možností, kdy Rada ČT může generálního ředitele odvolat z funkce, je případ uvedený v ustanovení § 9 odst. 7 písm. c) zákona o ČT, kdy by generální ředitel začal vykonávat některou z funkcí vyjmenovaných v § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT. Jedná se opět o neslučitelnosti funkcí, který platí také pro členy Rady ČT a konkrétně se jedná o funkci prezidenta republiky, poslance nebo senátora, soudce a podobně. Posledním případem, uvedeným v § 9 odst. 7 písm. d) zákona o ČT, kdy Rada ČT může generálního ředitele z funkce odvolat, je situace, kdy generální ředitel ČT nevykonává svou funkci po dobu 6 měsíců. Pro naplnění této zákonné podmínky si můžeme představit například dlouhodobou nemoc generálního ředitele, přičemž v tomto případě ČT nezůstane bez statutárního orgánu, neboť podle § 9 odst. 1 věta druhá platného znění zákona o ČT, je pro případy nepřítomnosti generálního ředitele ČT jeho povinností pověřit svého zástupce, který jej zastupuje a činí úkony v době nepřítomnosti generálního ředitele ČT. V současném znění zákona o ČT se již nevyskytuje funkce prozatímního ředitele – o tom viz kapitola níže. Otázkou pouze je, zda se jedná o období po sobě jdoucích 6 měsíců nebo zda stačí v průběhu funkčního období generálního ředitele sečíst nepřítomnost, tak aby výsledek činil nejméně 6 měsíců. Zde budeme muset vyjít z účelu tohoto ustanovení, kterým je pravděpodobně zabránit situaci, kdy by ČT byla delší dobu bez generálního ředitele. Potom dovodíme, že se pravděpodobně bude jednat o lhůtu 6 měsíců po sobě jdoucích. V praxi se tento stav může nejpravděpodobněji vyskytnout právě v případě dlouhodobé nemoci generálního ředitele ČT.

Zajímavé je, že podle současného znění zákona o ČT neexistuje výslovná povinnost Rady ČT v některých případech generálního ředitele odvolat. Celý odstavec 7 § 9 zákona o ČT je uvozen slovy „Rada může odvolat...“, což znamená, že Rada ČT má pouze možnost a nikoli povinnost generálního ředitele odvolat. Znamená to tedy, že i v případě, že generální ředitel poruší opakovaně některou ze svých povinností, na předchozí porušení byl Radou ČT písemně upozorněn ve smyslu zákona o ČT, Rada ČT dle textu zákona stále nemá povinnost, ale pouze možnost jej z funkce odvolat.

Je jistě přínosem, pokud výše uvedené změny v režimu odvolávání generálního ředitele, zakotvené postupně v zákoně o ČT od roku 2001, vzaly Radě ČT libovůli odvolávat generálního ředitele, kdy se jí zachce, vzhledem k výše uvedenému, ale zůstává otázka, zda je taková zákonná úprava nejlepší, a zda by nebylo vhodné, stanovit případy, kdy Rada ČT generálního ředitele odvolat musí, a to bez nutnosti předchozího upozornění. Jednalo by se např. o případy, kdy by sama ČT opakovaně porušila zákon nebo svůj Kodex nebo kdy by generální ředitel opakovaně porušil svou povinnost nebo nesjednal nápravu přes upozornění Rady ČT. Obdobné ustanovení už v zákoně o ČT bylo, a to ve znění novely č. 39/2001 Sb., která v § 9 odst. 6 zákona o ČT stanovila v první větě tohoto ustanovení právě možnost odvolat generálního ředitele, a to v případech, kdy ČT opakovaně neplnila úkoly veřejné služby nebo své povinnosti nebo nenaplnňovala svými programy zásady Kodexu ČT, a ve větě druhé tohoto zákonného ustanovení bylo výslovně stanoveno, že „rada odvolá generálního ředitele“, jestliže ředitel porušil své povinnosti stanovené zákonem nebo Statutem ČT nebo pokud přestal splňovat předpoklady pro výkon funkce generálního ředitele. Jazykovým výkladem dospějeme k názoru, že v tomto znění byla povinnost Rady ČT generálního ředitele ČT odvolat z funkce, pokud dojde k naplnění zákonem stanovených podmínek odvolat, kdežto nyní platné znění zákona o ČT stanoví pouze možnost Rady ČT generálního ředitele odvolat, i když jsou pro odvolání splněny všechny podmínky dané zákonem o ČT.

Co se týká možnosti odvolání generálního ředitele z důvodu porušení povinností vyplývajících ze Statutu ČT, nebude výklad porušení těchto povinností vůbec jednoduchý. V zákoně o ČT není totiž přesně stanoveno, co je to Statut ČT, tedy o jaký dokument z hlediska dokumentů definovaných českým právním řádem se jedná, a není tedy ani jednoduché přesně stanovit obsah takového dokumentu. V § 8 odst. 1 písm. e) platného znění zákona o ČT je stanoveno, že Rada ČT schvaluje na návrh generálního ředitele Statut ČT. Co by měl Statut obsahovat a proč je vůbec vydáván,

však zákon o ČT neřeší. Zákon o ČT sice stanoví, že poruší-li generální ředitel ČT povinnosti uvedené ve Statutu, pak Rada ČT má možnost generálního ředitele odvolat, ale zákon o ČT už nikde nestanoví povinnost, aby Statut ČT nějaké povinnosti generálního ředitele obsahoval, natož aby povinnosti příkladmo vyjmenoval. Navíc návrh Statutu předkládá Radě ČT sám generální ředitel ČT, záleží tedy pouze na generálním řediteli, zda nějaké povinnosti, za jejichž porušení může být Radou ČT odvolán, ve Statutu uvede či nikoli. Je zde tedy otázkou, jakou funkci Statut vůbec má, a zda je účelné a logické, aby generální ředitel sám určoval povinnosti, za které může být odvolán. Je pravda, že za stávajícího stavu, kdy je Statut vydán, je možnost stanovit povinnosti omezena a muselo by dojít ke změně Statutu ČT, kterou by musela schválit také Rada ČT. Nejširší pravomoc ohledně Statutu a povinností generálního ředitele ČT v něm uvedených, tak měl první generální ředitel ČT, za jehož působení byl Statut vytvořen a schválen Radou ČT¹⁰³. V této souvislosti vyvstává také otázka, zda za těchto zákonných podmínek je nutné vůbec možnost odvolání generálního ředitele pro případ porušení Statutu mít, navíc pokud by Statut ČT pouze popisoval strukturu a hlavní úkoly ČT již přímo vyjmenované v zákoně o ČT.

Domnívám se, že nejvhodnější úpravou by bylo zachovat v současné době platné ustanovení § 9 odst. 6 zákona o ČT, které stanoví zánik funkce generálního ředitele pro nesplnění předpokladů ze zákona nebo v důsledku události, která nezávisí na vůli žádné osoby (např. úmrtí) a v ustanovení § 9 odst. 7 zákona o ČT zkombinovat znění výše zmíněného § 9 odst. 6 z novely č. 39/2001 Sb., tedy zachovat možnost odvolání generálního ředitele, pokud ČT nebo generální ředitel neplní své zákonné povinnosti a úkoly, včetně povinností ze Statutu ČT, ale přidat také výslovně povinnost Rady ČT přímo a bez předchozího upozornění generálního ředitele odvolat v případě, že porušil svou povinnost danou přímo zákonem a za stávající situace také Statutem ČT.

ac) Prozatímní ředitel a zástupce generálního ředitele

Původní znění zákona o ČT funkci prozatímního ředitele nebo zástupce generálního ředitele ČT neznalo, což je zapříčiněno pravděpodobně tím, že k bezvládní, tj. ČT bez

¹⁰³ Platné znění Statutu ČT nedefinuje výslovně povinnosti generálního ředitele ČT, ale spíše jeho úkoly, jejichž porušení je možné vykládat jako porušení povinností stanovených Statutem. Za porušení Statutu generálním ředitelem ČT by tedy bylo možné považovat neplnění úkolů svěřených přímo generálnímu řediteli ČT, tedy např. úkolů vymezených v čl. III nebo IX. Statutu ČT.

generálního ředitele, nemohlo prakticky dojít, neboť podle § 9 odst. 4 původního znění zákona o ČT bylo totiž v poslední větě stanoveno, že odvolání generálního ředitele vstoupí v platnost až jmenováním nového generálního ředitele. Tato zákonná úprava tak zajišťovala kontinuitu funkcí a nehrozila tedy situace, že by ČT zůstala bez svého statutárního orgánu, i když Rada ČT generálního ředitele již odvolala a zatím nezvolila nového. Bohužel i tato úprava ukázala, že nepokryje stoprocentně všechny situace, které mohou v praxi nastat, neboť nepočítala s variantou, že se generální ředitel ČT své funkce sám vzdá, a tedy nebude chtít vykonávat tuto funkci až do jmenování nového generálního ředitele, k čemuž právě došlo na přelomu tisíciletí. Tehdy se generální ředitel¹⁰⁴ funkce vzdal a Radě ČT chvíli trvalo než zvolila nového generálního ředitele. Aby se zamezilo opakování výše uvedené situace bylo do zákona o ČT novelou č. 39/2001 Sb. doplněno ustanovení § 9 odst. 11 a 12, které upravilo funkci tzv. prozatímního ředitele. Ani s funkcí prozatímního ředitele nebyly zákonodárci spokojeni, a proto bylo novelou č. 82/2005 Sb. ustanovení § 9 odst. 12 změněno v tom smyslu, že funkce prozatímního ředitele byla nahrazena vedoucím zaměstnancem určeným Statutem ČT. Zákonodárcům se pravděpodobně nelíbila praxe, kdy prozatímní ředitel vykonával svou funkci několik měsíců, přičemž si Rada ČT dávala se zvolením nového generálního ředitele načas, což nepřispívalo ke stabilizaci situace uvnitř ČT, ani k dobrému jménu ČT navenek¹⁰⁵. Situaci měl tedy zlepšit tzv. zástupce generálního ředitele, který má ČT řídit do doby jmenování nového generálního ředitele. Na prozatímního ředitele se vztahovaly všechny povinnosti a práva generálního ředitele ČT uvedená v § 9 odst. 1 až 11 zákona o ČT a stejně tak je tomu nyní u zástupce generálního ředitele.

V zákoně o ČT tedy byla od ledna 2001 do dubna 2005 stanovena nová funkce a pravomoci tzv. prozatímního ředitele, který měl být podle § 9 odst. 11 zákona o ČT ve znění platném do 31.3.2005 jmenován, pokud by se generální ředitel ČT své funkce vzdal, byl odvolán anebo zemřel. Poté byla novelou č. 82/2005 Sb. funkce prozatímního ředitele nahrazena zástupcem generálního ředitele ČT, který ale musí být uveden přímo ve Statutu ČT a musí být Radou ČT ve smyslu § 8 odst. 1 písm. e) zákona o ČT schválen a nikoli přímo jmenován. Tato úprava platí dosud. Prozatímní

¹⁰⁴ Jiří Hodač – ve funkci generálního ředitele ČT od 22.12. 2000 do 11.1.2001, zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/reditele.php>.

¹⁰⁵ Jiří Balvín byl ve funkci prozatímního ředitele od 9.2.2001 do 31.10.2001, poté byl na období od 1.11.2001 do 27.11.2002 jmenován generálním ředitelem ČT; prozatímní ředitel Ing. Petr Klimeš byl v této funkci od 27.11.2002 do 18.7.2003, poté byl do funkce generálního ředitele zvolen Jiří Janeček.

ředitel vykonával funkci, dokud Rada ČT nejmenovala nového generálního ředitele, přičemž tuto povinnost měla Rada ČT splnit do 3 měsíců ode dne, kdy se funkce generálního ředitele z jakéhokoli důvodu uvolnila¹⁰⁶. Uvedené ustanovení zákona napovídá, že řešení podle původního zákona představující návaznost funkcí nebylo špatné, ale neřešilo jeden případ, a to ten, kdy se generální ředitel své funkce k určitému datu vzdá. Vzdání se funkce nebylo sice zákonem o ČT definováno, ale podle tehdy platného zákoníku práce bylo možné je aplikovat také na funkci generálního ředitele ČT, která se zakládá jmenováním. Zajisté musíme souhlasit s tvrzením, že generální ředitel musí mít možnost sám se své funkce vzdát nebo z ní odstoupit a nikdo nemá právo požadovat, aby svou funkci za všech okolností zastával teprve do jmenování nového generálního ředitele, neboť přípuštěním opačného výkladu bychom nepřípustně omezili svobodné jednání a rozhodování člověka, což by samo o sobě bylo v rozporu se základním principem uvedeným v čl.1 Listiny základních práv a svobod. Za tohoto stavu zákona vypadala praxe jmenování nového ředitele tak, že Rada ČT odvolala generálního ředitele ČT a zpravidla ihned stanovila lhůtu pro podávání přihlášek na uvolněné místo generálního ředitele¹⁰⁷. Dne 20. 12. 2000 zvolila Rada ČT generálním ředitelem ČT Jiřího Hodače, což odstartovalo tzv. televizní krizi, kdy zaměstnanci ČT projevíli nesouhlas s tímto rozhodnutím Rady ČT a rozhodli se řešit situaci krajním způsobem, tedy stávkou a protesty proti novému generálnímu řediteli a jeho vedení. Televizní krize měla svůj pozitivní dopad v rychlém přijetí novely č. 39/2001 Sb., na přelomu let 2000 a 2001, která vyřešila nejkřiklavější problémy a nejasnosti zákona o ČT. Generální ředitel Jiří Hodač po čase sám z funkce odstoupil a nastala právě zákonem neřešená situace, kdy ČT neměla statutární orgán, nebylo podle zákona možné jmenovat dočasného zástupce generálního ředitele, Rada ČT nebyla schopna bez prodlení jmenovat nového generálního ředitele a ČT se skutečně ocitla bez svého statutárního orgánu a tím i bez možnosti jednat, tedy činit jakékoli úkony prostřednictvím svého statutárního orgánu¹⁰⁸. Právě z důvodu zajištění kontinuity funkce generálního ředitele byla do novely č. 39/2001 Sb. přidána funkce prozatímního ředitele.

¹⁰⁶ Viz § 9 odst. 6 zákona č. 483/1991 Sb., ve znění zákona č. 39/2001 Sb.

¹⁰⁷ Tak například dne 12. 12. 2000 odvolala Rada ČT z funkce generálního ředitele ČT Dušana Chmélička a ten samý den vyhlásila na jeho místo výběrové řízení, přičemž termín pro podávání přihlášek byl do 19. 12. 2000, tedy přesně jeden týden. Zdroj: „(Prvních) 10 let České televize“, vydala Česká televize, Praha, říjen 2002, str. 261

¹⁰⁸ Úkony, které ze zákona nemusí činit přímo generální ředitel ČT, mohli i nadále činit zaměstnanci ČT pověřeni k tomu platným interním předpisem, tzv. podpisovým řádem.

Ustanovení § 9 odst. 12 zákona o ČT ve znění novely č. 39/2001 Sb. stanovilo, že na prozatímního ředitele se vztahují obdobně odstavce 1 až 9 téhož paragrafu. Z těchto odstavců vyplývalo, že i prozatímní ředitel byl ze své činnosti odpovědný Radě ČT, musel splňovat předpoklady pro tuto funkci stanovené § 4 odst. 3 a § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT, a příslušela mu i další práva a povinnosti náležející generálnímu řediteli ČT. Zákon o ČT ve znění výše uvedené novely ale nestanovil výslovně, jakým způsobem má být prozatímní ředitel do funkce jmenován – zda stačí nadpoloviční většina hlasů přítomných členů Rady ČT jako pro běžná rozhodnutí Rady nebo zda se vyžaduje alespoň 10 hlasů hlasujících pro prozatímního ředitele, stejně jako je tomu v případě jmenování generálního ředitele ČT. Důvodová zpráva k novele č. 39/2001 Sb. zákona o ČT tuto otázku neřeší. Vzhledem ke skutečnosti, že prozatímní ředitel nemá teoreticky dle zákona o ČT ve funkci setrvat déle než 3 měsíce, můžeme se přiklonit k argumentu, že se jedná o běžné rozhodnutí Rady ČT, ke kterému byla podle § 7 odst. 2 zákona o ČT potřeba pouze nadpoloviční většiny přítomných členů Rady, pokud byl také přítomen předseda nebo některý z místopředsedů Rady ČT. Pro tuto alternativu hovořilo také ustanovení § 9 odst. 12 zákona o ČT, které výslovně stanovilo, že na prozatímního ředitele se vztahují pouze odstavce 1 až 9 ustanovení § 9 a nikoli i další ustanovení zákona o ČT vztahující se na pravomoci nebo jmenování generálního ředitele. Trochu sporné proto z pohledu tohoto názoru bylo ustanovení § 9 odst. 4, které platilo také pro prozatímního ředitele, a podle kterého by tedy Rada ČT měla uspořádat před jmenováním prozatímního ředitele výběrové řízení. Z hlediska flexibility a operativnosti nebylo toto pravidlo nejšťastnější, neboť prozatímní ředitel měl ČT řídit jen dočasně, tj. do jmenování nového generálního ředitele ČT, což mělo dle zákona teoreticky proběhnout do 3 měsíců od uvolnění funkce generálního ředitele. Praxe potom ukázala, že Rada ČT není vždy schopna během 3 měsíců jmenovat nového generálního ředitele, a tak někteří prozatímní ředitelé byli ve funkci i tři čtvrti roku¹⁰⁹. Povinnost uspořádat výběrové řízení také na prozatímního ředitele dostala tedy nový rozměr i smysl, i když z hlediska zákona nežádoucí a vlastně jdoucí proti textu zákona – na jednu stranu měl institut prozatímního ředitele pružně reagovat na situaci, kdy se ČT ocitla bez statutárního orgánu, na druhou stranu zákonodárci

¹⁰⁹ Např. po odvolání Jiřího Balvína z funkce generálního ředitele v listopadu 2002 byla Rada ČT schopná zvolit nového generálního ředitele až v červenci 2003, přičemž celou tuto dobu řídil ČT z funkce prozatímního ředitele Ing. Petr Klimeš.

ponechali i pro výběr prozatímního ředitele výběrové řízení, které celou proceduru brzdilo. V této souvislosti je zavedení institutu zástupce generálního ředitele určeného Statutem ČT nejflexibilnější možná úprava pro zamezení situace, kdy by ČT zůstala bez statutárního orgánu.

Zákon o ČT nestanoví žádnou sankci pro porušení povinnosti Radou ČT jmenovat nového generálního ředitele ve lhůtě stanovené v § 9 odst. 12 věta druhá, tedy nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy se funkce generálního ředitele uvolnila. Rada ČT není tedy nijak výrazně motivována skutečně v zákonem dané tříměsíční lhůtě vybrat a jmenovat nového generálního ředitele. V tomto případě by možná pomohla sankce spočívající v krácení odměn členům Rady za každý i započatý měsíc, kdy generální ředitel není v zákonné lhůtě jmenován.

Jak již je uvedeno výše, nejasnosti kolem prozatímního ředitele vyřešila novela č. 82/2005 Sb., kterou prozatímní ředitel ze zákona o ČT zmizel, protože byl nahrazen funkcí „zástupce generálního ředitele“. Tento zástupce, jak vyplývá z platného znění zákona o ČT, má stejnou pozici a funkci jako měl prozatímní ředitel, což potvrzuje ustanovení § 9 odst. 13 platného zákona o ČT, podle kterého se i na tohoto zástupce vztahují obdobně odstavce 1 až 11 v § 9 zákona o ČT, tedy ustanovení týkající se generálního ředitele ČT. Nadále však platí, že Rada ČT má ze zákona povinnost jmenovat nového generálního ředitele ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se funkce generálního ředitele uvolní. Naprosto odlišná úprava od prozatímního ředitele je hned v první větě v § 9 odst. 12 zákona o ČT, kde je stanoveno, že zástupce generálního ředitele řídí Českou televizi a není tedy jmenován Radou ČT, nýbrž jeho jméno nebo alespoň funkce musí být uvedena ve Statutu České televize. Tímto ustanovením je naplněn požadavek z § 9 odst. 1 věty druhé zákona o ČT, podle kterého je v nepřítomnosti generálního ředitele jeho zástupcem jím pověřená osoba. Odstavec 12 téhož ustanovení ukládá pravomoc určit tohoto zástupce přímo generálnímu řediteli a nikoli Radě ČT, čímž je lehce oslabena možnost Rady ČT zasahovat do určení osoby stojící v čele ČT, zároveň by ale toto pravidlo mělo nutit Radu ČT ke jmenování generálního ředitele v co nejkratším čase.

V současném platném znění zákona o ČT je tedy výslovně v § 9 odst. 12 stanoveno, že zanikne-li výkon funkce generálního ředitele, řídí ČT zástupce generálního ředitele, kterým je vedoucí zaměstnanec určený Statutem České televize.

V současném znění Statutu ČT ze dne 19.9.2007¹¹⁰, respektive jeho článku III. Bodu 4 je v prvním odstavci stanoveno, že „generální ředitel České televize v případě své nepřítomnosti písemně pověří zastupováním některého z vedoucích zaměstnanců na prvním stupni řízení. Přehled funkcí vedoucích zaměstnanců na prvním stupni řízení uvádí organizační řád a organizační struktura“. Tento odstavec se tedy uplatní pro zastupování v případě, že generální ředitel je stále funkci, ale bude po určitou dobu nepřítomen (např. na dovolené). V takovém případě může generální ředitel ČT podle Statutu pověřit svým zastupováním kteréhokoli z vedoucích zaměstnanců na prvním stupni řízení. Pro případ zániku funkce generálního ředitele však platí pravidlo uvedené v čl. III. bodu 4 odstavec druhý Statutu: „Zanikne-li výkon funkce generálního ředitele ve smyslu příslušných ustanovení zákona o České televizi, do doby jmenování nového generálního ředitele řídí Českou televizi zástupce generálního ředitele, jímž je provozní ředitel.“

5.2.6.1. b) Pravomoc Rady ČT schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT a povinnost Rady předkládat Poslanecké sněmovně zprávy o činnosti a hospodaření ČT

Tato pravomoc Rady ČT je další velmi sledovanou činností Rady, o čemž svědčí také několikrát upravované ustanovení zákona o ČT, které se této pravomoci Rady ČT týká. Od poměrně jednoduché definice obsažené v původním znění zákona o ČT, kdy Rada ČT měla za úkol bez dalších podmínek schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT, byla do příslušného zákonného ustanovení přidána také povinnost schvalovat přehled pohledávek a závazků ČT a účetní závěrku ČT. Dále byla do § 8 odst. 1 písm. h) zákona o ČT novelou č. 39/2001 Sb. přidána také pravomoc Rady ČT schvalovat dlouhodobý plán ekonomického rozvoje, který s hospodařením ČT úzce souvisí, neboť novelou č. 82/2005 Sb. bylo v § 8 odst. 1 písm. b) zákona o ČT výslovně stanoveno pravidlo, že do doby schválení rozpočtu hospodaří ČT právě podle svého dlouhodobého plánu ekonomického rozvoje.

Pravomoc Rady ČT schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT zakotvená v § 8 odst. 1 písm. b) zákona o ČT patří do pravomocí Rady ČT od počátku účinnosti zákona o ČT. Podle § 8 odst. 1 b) původního znění zákona o ČT měla Rada ČT pouze

¹¹⁰ Dne 3.6.2009 schválila Rada ČT změnu stávajícího znění Statutu ČT, obsaženou v čl. III.4., kterou je jako zástupce generálního ředitele pro případ zániku funkce generálního ředitele určen provozní ředitel namísto ředitele techniky.

povinnost schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT, žádné další dokumenty Rada ČT neschvalovala. Z původního znění zákona také vyplývá, že v době do ledna 2001, tj. do účinnosti novely č. 39/2001 Sb., neměla Rada ČT výslovně danou pravomoc kontrolovat celé hospodaření ČT, ani do jejího hospodaření nějak zasahovat. Rada ČT tedy mohla rozpočet a závěrečný účet buď schválit, v případě, že jej shledala v pořádku, nebo neschválit. V případě neschválení rozpočtu nebo závěrečného účtu ale zákon o ČT nestanovil následky tohoto neschválení, teoreticky tedy ČT mohla pokračovat ve své činnosti, ať už měla rozpočet nebo závěrečný účet Radou ČT schválený nebo ne. V zákoně nebyla také žádná procedura ani postup ČNR (později Poslanecké sněmovny), pro případ, že rozpočet nebude schválen. Teprve uvedenou novelou č. 39/2001 Sb. bylo do zákona o ČT přidáno ustanovení § 6 odst. 3, které říká, že Poslanecká sněmovna může Radu ČT odvolat v případě, že sněmovna dvakrát po sobě neschválí Výroční zprávu o činnosti ČT nebo Výroční zprávu o hospodaření ČT.

Novelou č. 39/2001 Sb. byla do § 8 odst. 1 písm. b) zákona o ČT přidána za pravomoc Rady schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT, také pravomoc kontrolovat plnění rozpočtu ČT. Tato nová pravomoc v praxi znamenala rozšíření pravomocí Rady ČT v oblasti kontroly hospodaření, neboť Rada ČT je tedy nejen oprávněna schválit rozpočet ČT na kalendářní rok, tedy rámeček, ve kterém se musí ČT pohybovat, ale nyní je Rada ČT také oprávněna kdykoli v průběhu roku plnění daného rozpočtu kontrolovat. V praxi tedy takový postup znamená, že Rada ČT si kdykoli může vyžádat zprávu o stavu hospodaření ČT a může také v rámci kontroly požadovat od generálního ředitele ČT, jakožto statutárního orgánu odpovídajícího za jednání ČT, vysvětlení jednotlivých kroků ČT v ekonomické oblasti nebo v plnění jednotlivých položek v rozpočtu. V důvodové zprávě k zákonu č. 39/2001 Sb. se v bodu 18 konstatuje, že se Radě ČT explicitně ukládá pravomoc a zároveň povinnost kontrolovat plnění rozpočtu ČT a k tomuto účelu byla stejnou novelou Radě ČT zřízena jako poradní orgán ve věcech kontroly hospodaření ČT dozorčí komise Rady ČT. Úkolem dozorčí komise je sledovat, zda jsou účelně a hospodárně využívány finanční prostředky a majetek ČT¹¹¹.

Podle § 8 odst. 2 původního znění zákona o ČT měla Rada ČT povinnost předkládat České národní radě Výroční zprávu o činnosti a hospodaření ČT. Novelou č. 39/2001

¹¹¹ Viz § 8a odst. 1 platného znění zákona o ČT.

Sb. byla tato jedna zpráva nahrazena dvěma zprávami a od ledna 2001 je tedy Rada ČT povinna předkládat poslanecké sněmovně jednak Výroční zprávu o činnosti ČT a jednak Výroční zprávu o hospodaření ČT. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 39/2001 Sb. byla příčinou rozdělení jedné zprávy na dvě potřeba vzájemně odlišit dvě obsahově různé věci. Výroční zpráva o činnosti ČT má od té doby představovat hodnotící zprávu o naplňování poslání České televize, tedy jako televize „veřejné služby“ a sledovat plnění úkolů stanovených zejména § 2 a 3 zákona o ČT. Výroční zpráva o hospodaření má obsahovat hlavně hodnocení ekonomické činnosti ČT, tedy hospodaření s jejími financemi a majetkem, přičemž tato zpráva je spíše zaměřena na finanční efektivnost poskytování veřejné služby, tedy prokazování hospodárnosti vynakládání příjmů ČT v podobě televizních poplatků a jiných příjmů, které ČT v rámci zákona má. Novelou č. 39/2001 Sb. byla do zákona o ČT doplněna také data, do kdy má Rada ČT obě zprávy Poslanecké sněmovně předložit; Výroční zprávu o činnosti je Rada ČT povinna předkládat do 31. března bezprostředně následujícího roku a Výroční zprávu o hospodaření ČT do 31. srpna bezprostředně následujícího kalendářního roku. Obě zprávy se tedy předkládají vždy za činnost a hospodaření uskutečněné v uplynulém kalendářním roce. Do ustanovení § 8 odst. 2 zákona o ČT byla novelou č. 82/2005 Sb. v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské Unie v roce 2004 doplněna povinnost, aby Výroční zpráva o hospodaření ČT v samostatné části obsahovala informaci o naplňování požadavků práva Evropského společenství.

Obě zprávy je Rada ČT od účinnosti novely č. 39/2001 Sb. povinna také uveřejnit, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup. Ustanovení § 8 odst. 2 věta druhá zákona o ČT ve znění novely č. 39/2001 Sb. sice stanovilo, že k uveřejnění zpráv musí dojít nejpozději do 3 dnů ode dne schválení Radou, ale už nestanovilo, kdo je povinen tuto povinnost provést. Nápravu přinesla novela č. 82/2005 Sb., podle které má povinnost uveřejnění obou zpráv předseda Rady ČT. Touto novelou byla také pozměněna doba, ve které má k uveřejnění dojít, neboť novela č. 82/2005 Sb. nahradila původní 3 dny od schválení zpráv Radou ČT, třemi dny ode dne jejich předložení Poslanecké sněmovně. Svěření pravomoci uveřejnit obě výroční zprávy přímo předsedovi Rady ČT je sice užitečné, ale i když tato povinnost nebyla výslovně v zákoně o ČT stanovena, příslušela podle mého názoru povinnost uveřejnit zprávy Radě ČT jako celku, neboť daná povinnost uveřejnění byla stanovena od počátku

v ustanovení § 8 zákona o ČT, které výslovně upravuje pravomoci Rady ČT. Pokud by tedy zprávu uveřejnil ve smyslu zákona o ČT jakýkoli člen Rady ČT, bylo by vše podle platného znění zákona o ČT v pořádku.

Zákon opět nestanoví žádnou sankci pro případ, že Rada ČT zprávy o činnosti a hospodaření ČT do data uvedeného v zákoně o ČT Poslanecké sněmovně nepředloží. Pokud by však Rada ČT nesplnila svou povinnost opakovaně, tedy po datu uvedeném v zákoně, případně na výzvu Poslanecké sněmovny, může Poslanecká sněmovna přistoupit k odvolání Rady ČT pro neplnění povinností stanovených zákonem o ČT podle § 6 odst. 3 zákona o ČT.

Zásahy a pravomoci Rady ČT při kontrole hospodaření ČT byly dále upraveny a rozšířeny novelou č. 82/2005 Sb. Do § 8 odst. 1 písm. b) zákona o ČT byla za pravomoc schvalovat rozpočet ČT, přidána pravomoc schvalovat také přehled pohledávek a závazků ČT, což byl nově přidaný dokument, který od té doby musí ČT vypracovávat a Radě předkládat. Dále byla do zákona přidána pro ČT povinnost nechat ověřit účetní závěrku auditorem podle zvláštního právního předpisu; podle důvodové zprávy k zákonu č. 82/2005 Sb., byla tato povinnost do zákona přidána, protože neověřování závěrky bylo terčem kritiky vzhledem k objemu finančních prostředků, kterými ČT každoročně disponuje.

Další novinkou výše uvedené novely bylo ustanovení, podle kterého do doby schválení rozpočtu hospodaří ČT podle svého dlouhodobého plánu ekonomického rozvoje. Toto ustanovení bylo do zákona přidáno pravděpodobně na základě zkušeností z doby, kdy došlo k situaci, že Rada ČT neschválila několikrát navržený a upravovaný rozpočet ČT a televize tak neměla jasno, čím se má v oblasti hospodaření řídit.

6.2.6.1. c) Pravomoc Rady kontrolovat účelné a hospodárné využívání finančních zdrojů a majetku ČT

Tato pravomoc jako samostatná pravomoc Rady ČT je celkem nová, neboť do § 8 odst. 1 písm. c) zákona o ČT byla přidána až novelou č. 82/2005 Sb. Podle nyní účinného znění zákona o ČT má tedy Rada ČT pravomoc kontrolovat účelné a hospodárné využívání finančních zdrojů a majetku ČT podle schváleného rozpočtu. Dále má Rada ČT pravomoc na případné nedostatky písemně upozorňovat generálního ředitele ČT. Toto ustanovení zákona o ČT nahrazuje pravomoc Rady ČT

kontrolovat plnění rozpočtu ČT, což byla pravomoc zakotvená od ledna 2001 do účinnosti zákona č. 82/2005 Sb. v ustanovení § 8 odst. 1 b) zákona o ČT. Od 1.4.2005 není v § 8 odst. 1 písm. b) zákona o ČT pravomoc Rady ČT kontrolovat plnění rozpočtu ČT, ale tato pravomoc je nahrazena samostatným písmenem v § 8 odst. 1, a to písm. c), ve kterém je původní pravomoc Rady ČT také podstatně rozšířena, neboť současná pravomoc Rady ČT se neomezuje pouze na kontrolu rozpočtu, ale opravňuje Radu ČT ke kontrole využívání všech finančních zdrojů a také majetku ve vlastnictví ČT. Jedná se tedy o podstatné rozšíření pravomoci Rady ČT, neboť od roku 2005 má právo žádat a kontrolovat nakládání ČT s veškerými příjmy, jako jsou televizní poplatky, příjmy z reklamy, případně jiné příjmy povolené zákonem o ČT a také způsob použití těchto příjmů. Vše se má dít na základě schváleného rozpočtu ČT. Rada ČT může generálního ředitele na případné nedostatky v hospodaření ČT upozornit a v případě neplnění schváleného rozpočtu, případně dalších nedostatků, může Rada ČT odvolat generálního ředitele, pokud by ČT neplnila své povinnosti dané zákonem, neboť podle § 9 odst. 7 zákona o ČT může Rada ČT generálního ředitele odvolat, pokud jej na toto pochybení upozornila v předchozích 12 měsících a toto pochybení nebylo napraveno nebo odstraněno.

ca) Kontrola nakládání s nemovitým majetkem ČT

Další pravomocí Rady ČT sice neuvedenou v § 8 zákona o ČT, ale obsahově patřící právě pod kontrolu účelného a hospodárného využívání majetku ČT, patří pravomoc Rady uvedená v § 9 odst. 7 zákona o ČT. Podle tohoto ustanovení totiž k pronájmu nemovitostí na dobu delší než tři měsíce, ke zcizení nemovitostí (např. prodej, darování), nebo k zatížení nemovitosti (např. věcným břemenem, zástavním právem) vyžaduje zákon o ČT obligatorně a bez výjimky souhlas, a to dokonce předchozí souhlas, Rady ČT. Jedná se tedy o pravomoc Rady mít pod kontrolou nakládání s nemovitým majetkem ČT. Souhlas Rady ČT je vyžadován pod sankcí neplatnosti právního úkonu, navíc je případné pochybení generálního ředitele porušením jeho povinnosti stanovené zákonem o ČT, čímž by se generální ředitel v případě opakovaného porušení této povinnosti vystavil opět nebezpečí být odvolán podle § 9 odst. 7 písm. b) zákona o ČT, nehledě na neplatnost takového úkonu se všemi důsledky.

Výše uvedené pravidlo tedy znamená, že ČT může pronajímat nemovitosti patřící do vlastnictví ČT bez souhlasu Rady ČT pouze na dobu kratší tří měsíců. Prodat nebo

zatížit nemovitost ve vlastnictví ČT pak bez předchozího souhlasu Rady ČT nelze a takový úkon by byl od počátku neplatný.

5.2.6.1. d) Právomoc sledovat naplňování požadavků práva Evropských společenství na transparentnost finančních vztahů v ČT

Také tato pravomoc Rady je jedna z nejnovějších a byla do zákona o ČT přidána novelou č. 82/2005 Sb., tedy v době, kdy byla Česká republika už téměř rok členem Evropské unie a jako taková měla povinnost harmonizovat svůj právní řád s předpisy Evropského společenství.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. 82/2005 Sb. splňuje Česká televize definiční znaky subjektů, vůči nimž je třeba uplatnit požadavky na transparentnost vnitřního organizačního a finančního uspořádání, stanovené směrnicí Evropské komise 80/723/EHS o zprůhlednění finančních vztahů mezi členskými státy a veřejnými podniky a o finanční průhlednosti uvnitř jednotlivých podniků, ve znění Směrnice Evropské komise 2000/52/ES. Povinnosti vyplývající z této směrnice byly do zákona o ČT doplněny do § 11a zákonem č. 82/2005 Sb. V tomto ustanovení zákona o ČT je od té doby výslovně zakotvená povinnost ČT vést účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění. Dále byla ustanovením § 11a odst. 2 zákona o ČT výslovně stanovena praktická povinnost ČT, a to účtovat odděleně o činnostech spočívajících v poskytování veřejné služby v oblasti televizního vysílání a o svých podnikatelských činnostech. Toto rozdělené účtování zřejmě také souvisí s oběma výročními zprávami, které má ČT povinnost vyhotovovat – Výroční zpráva o činnosti ČT a Výroční zpráva o hospodaření ČT¹¹². Dále byla výše uvedenou novelou zavedena povinnost v ČT vypracovat vnitřní předpis s názvem „Účetní standardy České televize“, který má za úkol rozlišit náklady a výnosy a jejich přiřazování k činnostem podle § 2 a 3 zákona o ČT (úkoly televize veřejné služby) a podle § 11 odst. 1 zákona o ČT (podnikatelská činnost ČT). Tato povinnost tedy znamenala pro ČT nutnost vypracování a vydání dalšího interního předpisu týkajícího se ČT. Vedle Statutu a Kodexu je tedy ČT od dubna 2005¹¹³, povinna vypracovat a vydat jako interní předpis „Účetní standardy ČT“.

V § 11a odst. 3 zákona o ČT je zakotvena povinnost ČT archivovat údaje o odděleném účtování podle § 11a odst. 2 zákona o ČT. Dále je zde výslovně uvedena

¹¹² Viz § 8 odst. 2 zákona o ČT v platném znění.

¹¹³ Tedy od účinnosti zákona č. 82/2005 Sb.

pravomoc Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže kontrolovat plnění úkolů daných ČT v odst. 2 § 11a zákona o ČT. K této kontrole si Úřad může vyžádat nejen potřebné účetní, případně další nezbytné podklady, ale i zmíněný vnitřní předpis ČT „Účetní standardy ČT“. V této souvislosti můžeme připomenout, že Úřad může ČT kontrolovat a prověřovat také v souvislosti s veřejnými zakázkami, tedy v souvislosti s dodržováním zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách v platném znění. Zapojení Úřadu do kontrolní činnosti vůči ČT je opět naplněním požadavku směrnice Evropské komise 80/723/EHS, která ukládá členským státům EU, aby zajistily, že Evropské komisi jako nejvyššímu kontrolnímu orgánu na tomto poli, budou na požádání předkládány informace, z nichž bude zřejmé, jak jsou požadavky vyplývající ze směrnice v jednotlivých státech uplatňovány.

Právní úprava zavedená do zákona o ČT novelou č. 82/2005 Sb. směřovala, dle důvodové zprávy k tomuto zákonu, k dosažení organizačního a finančního uspořádání České televize, které by eliminovalo možnost křížového financování jiných než veřejnoprávních aktivit z veřejných prostředků (tj. z televizních poplatků) určených výlučně na zajišťování úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Jednalo se o zakotvení principu, kdy „komerčními příjmy“ bylo možné přispívat k financování veřejnoprávního vysílání, avšak „veřejné prostředky“, tedy zejména televizní poplatky ve smyslu zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích v platném znění, nesmějí být podle uvedeného principu použity pro financování aktivit spadajících mimo rozsah úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání vymezených zákonem o ČT.

Požadavek odděleného účtování veřejnoprávních a ostatních aktivit každého „veřejného podniku“, tedy i České televize, tedy transparentnost vnitřního organizačního a finančního uspořádání, je podle preambule směrnice 2000/52/ES nejúčinnějším prostředkem zajištění spravedlivého a efektivního uplatňování pravidel hospodářské soutěže, a proto byl tento institut přidán i do zákona o ČT.

5.2.6.1. e) Pravomoc Rady ČT schvalovat Statut ČT a předkládat Kodex ČT Poslanecké sněmovně

V případě hodnocení pravomoci Rady ČT schvalovat Statut ČT a Kodex ČT není situace jednoduchá. Statut ČT by na jednu stranu měl hlavním organizačním předpisem ČT, tedy jakousi obdobou společenské smlouvy u obchodních společností

založených podle platného obchodního zákoníku, na druhou stranu Statut ČT v platném znění pouze opakuje, případně upřesňuje skutečnosti a informace o ČT, které obsahuje zákon o ČT. Zákon o ČT Statut blíže nedefinuje a ani nestanoví jeho obsah ani náležitosti, na rozdíl od společenské smlouvy nebo stanov, které jsou základním předpisem u obchodních společností¹¹⁴. O Statutu se hovoří v § 8 odst. 1 písm. e) zákona o ČT, podle kterého schvaluje Statut ČT Rada na návrh generálního ředitele, a potom v § 9 odst. 7 písm. b) zákona o ČT, podle něhož může opakované porušení povinností generálním ředitelem ČT obsažených ve Statutu ČT mít za následek odvolání generálního ředitele. Historicky první statut České televize schválila Rada ČT dne 15.4.1992¹¹⁵, tedy necelé čtyři měsíce po vzniku ČT.

Vedle Statutu ČT je ČT povinna vydat a řídit se Kodexem ČT, který je ze své podstaty hlavním interním předpisem ČT v oblasti televizního vysílání, v němž jsou stanoveny úkoly a povinnosti ČT a jejich zaměstnanců, co se týče tvorby programů, pořadů a jejich vysílání. Kodex ČT tedy charakterizuje, jakým způsobem konkrétně ČT naplňuje službu veřejnosti ve smyslu § 2 a 3 zákona o ČT. Podobně jako je tomu u Statutu, není ani Kodex ČT zákonem o ČT definován, zákon stanoví v § 8 odst. 1 písm. f) pouze požadavek, aby Kodex obsahoval zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. V ustanovení § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT je podobně jako u Statutu stanovena možnost Rady ČT odvolat generálního ředitele, pokud ČT opakovaně nenaplňuje svými programy zásady stanovené v Kodexu ČT.

V původním znění zákona o ČT účinném do dubna 2005 byla pouze v § 8 odst. 1 písm. c) zakotvena pravomoc Rady ČT schvalovat na návrh ředitele ČT Statut. Novelou č. 82/2005 Sb. byla výše uvedená pravomoc přesunuta do písmene e) citovaného ustanovení. Ke Statutu ČT nenajdeme tedy z toho důvodu v zákoně bližší vysvětlení, a lze konstatovat, že obsah tohoto dokumentu plně závisí na generálním řediteli ČT, který Statut vytvoří, případně změní, a poté na Radě ČT, zda a v jaké podobě Statut ČT schválí.

Oproti Statutu ČT upravenému již původním znění zákona o ČT z roku 1991, se Kodex ČT dostal do zákona o ČT až novelou č. 39/2001 Sb. Zároveň se do zákona o ČT, konkrétně do § 8 odst. 1 písm. d) ve znění uvedené novely, dostala povinnost Rady ČT předkládat Poslanecké sněmovně Kodex ČT ke schválení. Narozdíl od

¹¹⁴ Např. Náležitosti společenské smlouvy (zakladatelské listiny) společnosti s ručením omezeným stanoví § 110 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v platném znění.

¹¹⁵ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 279.

Statutu byl Kodex ČT přímo v textu zákona popsán jako dokument, který stanoví zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Dále bylo v zákoně o ČT stanoveno, že porušení Kodexu ČT je kvalifikováno jako porušení pracovní kázně podle platného zákoníku práce. Tato úprava je v platném znění zákona o ČT dodnes, ale není bez zajímavosti, že novela č. 82/2005 Sb. požadovala provést v ustanovení o předkládání a schvalování Kodexu jistou změnu, kterou se ale nepodařilo do zákona prosadit. Jedná se o povinnost předložit také Kodex ČT ke schválení Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. V důvodové zprávě k zákonu č. 82/2005 SB. v komentáři k bodu 17¹¹⁶ najdeme zdůvodnění, že úpravou v zákoně o ČT byla zákonem č. 39/2001 Sb. zakotvena pravomoc Poslanecké sněmovny schvalovat interní předpis České televize, tedy pravomoc která nemá přílišnou logiku a obdobu u jiných subjektů v českém právním řádu. Navrhovaná novela měla § 8 odst. 1 písm. f) zákona o ČT změnit tak, že pravomoc schvalovat Kodex ČT měla nadále příslušet pouze Radě ČT. Tato změna však nebyla akceptována, a pravomoc Poslanecké sněmovny schválit Kodex ČT, tedy nejvyšší interní předpis ČT, zůstala zachována. Tímto krokem je však posílen vliv politické moci na televizi veřejné služby a bohužel je také oslaben princip nezávislosti ČT na státu a jeho orgánech.

Dále bylo v bodu 17 důvodové zprávy k zákonu č. 82/2005 Sb. uvedeno, že zavedením ustanovení o porušení Kodexu ČT jako porušení pracovní kázně podle zákoníku práce byl nepřímo novelizován zákoník práce, což bylo podle zákonodárců nepřijatelné a navrhovali tuto část věty ze zákona o ČT vypustit. Navrhované znění dotčeného ustanovení zákona o ČT však nebylo přijato ani co do změny pravomoci schvalovat Kodex ČT ani co do vypuštění o porušení Kodexu ČT jako porušení pracovní kázně, a proto dodnes má Poslanecká sněmovna pravomoc schválit Kodex ČT a v zákoně o ČT zůstala i zvláštní skutková podstata porušení pracovní kázně, které může mít za následek až ukončení pracovního poměru zaměstnance ČT¹¹⁷. Důvodem, proč změna zákona o ČT ohledně porušení pracovní kázně nebyla provedena, je pravděpodobně nový zákoník práce, který nabyl účinnosti dne 1.1.2007, a který neobsahuje přesně vymezené skutkové podstaty porušení pracovní kázně, upravuje pouze obecně následek porušení povinností vyplývajících z právních

¹¹⁶ Tento požadavek byl obsažen v původní důvodové zprávě vedené jako Sněmovní tisk č. 275/0 k zákonu č. 82/2005 Sb. zdroj: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=275&ct1=0>

¹¹⁷ V tomto případě pravděpodobně půjde většinou o výpověď danou zaměstnavatelem podle § 52 písm. g) zákona č. 262/2006 Sb., neboť pro okamžité zrušení podle § 55 odst. 1 písm. b) ZP nebude dán důvod porušení povinnosti z právních předpisů zvláště hrubým způsobem. Každý případ je samozřejmě nutné zvážit podle konkrétních okolností.

předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci. Alespoň formální změna zákona o ČT by tedy být provedena měla, neboť podle platného zákoníku práce již neexistuje zákonné sousloví „porušení pracovní kázně“, které je použito i v platném zákoně o ČT, ale je nahrazeno „porušením povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci“. V případě použití tohoto ustanovení zákona o ČT v praxi lze tedy očekávat problémy s námitkami na neplatnost úkonu s poukázáním na nejasnost použitých pojmů v zákoně o ČT. Podle § 52 písm. g) zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění existuje závažné porušení takové povinnosti zaměstnancem, pro které lze dát zaměstnanci výpověď z pracovního poměru; pro možnost takovou výpověď dát postačí jedno závažné porušení povinnosti. Výpověď podle uvedeného ustanovení zákoníku práce lze dát také zaměstnanci pro soustavné, tedy méně závažné porušování povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci, jestliže byl v době posledních 6 měsíců v souvislosti s porušením této povinnosti písemně upozorněn na možnost výpovědi.

V případě Statutu ČT má tedy Rada ČT pravomoc tento dokument přímo schválit, ale v případě Kodexu ČT je pouze jakýmsi zprostředkovatelem a kontrolním orgánem, protože Kodex nadále předkládá ke schválení Poslanecké sněmovně, která má tedy ohledně podoby tohoto dokumentu ČT poslední slovo.

Kodex ČT je významným interním předpisem ČT, jak je uvedeno i v důvodové zprávě k zákonu č. 82/2005 Sb., a jako takový obsahuje základní pravidla pro naplňování veřejné služby ČT, zejména zásady pro zpravodajství a tvorbu programu, etické zásady žurnalistické práce, zásady pro zobrazování násilí ve vysílání a etická pravidla vysílání. Pokud Kodex ČT obsahuje obecně řečeno pravidla pro tvorbu televizního vysílání, pak musíme skutečně dospět k závěru, že Statut by měl být dokument obsahující základní informace, údaje o ČT a jejích orgánech, organizační struktura apod., tedy dokumentem svým obsahem podobným společenské smlouvě obchodních společností. Z hlediska přehlednosti a snazší orientace v zákonném textu by mohlo v zákoně o ČT být samostatné ustanovení o Kodexu ČT i o Statutu ČT, ve kterém by bylo nejen zcela přesně definováno, co je to za dokumenty, požadované náležitosti a obsah těchto dokumentů, ale v tomto zvláštním ustanovení zákona o ČT by také byly stanoveny důsledky porušení povinností daných oběma dokumenty, a to ať už generálním ředitelem ČT nebo řadovými zaměstnanci ČT.

Ustanovení o Kodexu ČT bylo původně v § 8 odst. 1 písm. d) zákona o ČT ve znění novely č. 39/2001 Sb., poté se v další velké novelizaci provedené zákonem č. 82/2005 Sb. posunulo do písmene f) citovaného ustanovení zákona, ve kterém je dosud. Ustanovení o schvalování Statutu bylo novelou č. 82/2005 Sb. posunuto vlivem dalších úprav pravomocí Rady ČT do § 8 odst. 1 písm. e), kde zůstalo i v nyní platném znění zákona o ČT.

ea) Výklad pojmu „statut“ a zvláštnosti Statutu České televize

Pojem „statut“ vznikl z latinského slova „statutum“ neboli ustanovení, zákoník a může znamenat také tedy právní normu, zákoník, vyhlášku, či stanovy¹¹⁸. Z právního hlediska tedy statut můžeme definovat jako dokument obsahující základní informace a základní pravidla pro fungování instituce¹¹⁹.

Podle § 4 odst. 1 zákona o nadacích musí statut nadace nebo nadačního fondu upravovat postup pro jednání orgánů nadace nebo nadačního fondu, podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, kterým je lze poskytovat, způsob, jakým se nadační příspěvky poskytují. Statut nadace nebo nadačního fondu může upravovat i další otázky, které mají být podle zákona o nadacích obsaženy v nadační listině a ve statutu nadace nebo nadačního fondu. Obsah statutu těchto institucí částečně obsahuje zákon upravující tyto instituce nebo se dá odvodit ze zákonného textu. Pokud se tedy podíváme na obsah statutu nadací, shledáme, že většina povinných informací ve statutu nadací se nedá příliš použít pro ČT. Zákon o ČT statut nedefinuje a ani nevymezuje jeho obsah. Stávající znění Statutu ČT tedy většinou opisuje zákon o ČT a nestanoví nic, co by tento zákon neupravoval. Pokud by Statut ČT měl plnit obdobnou úlohu jako např. zakladatelská listina společnosti s ručením omezeným upravená obchodním zákoníkem,¹²⁰ musel by zákon o ČT vymezit náležitosti, respektive obsah Statutu ČT a musel by také existovat důvod, proč zakladatelskou listinu (zde statut) sepisovat. Tímto důvodem by mohl být zápis ČT do obchodního rejstříku a s tím související uložení Statutu do sbírky listin. Stávající znění zákona o ČT však nedefinuje Statut ČT jako dokument, zákon totiž ani neumožňuje ČT zápis do obchodního rejstříku.

¹¹⁸

zdroj:

http://www.google.cz/search?hl=cs&lr=&defl=cs&q=define:Statut&ei=K45HS7KcJ6GKnQOx9dn1Ag&sa=X&oi=glossary_definition&ct=title&ved=0CAcQkAE

¹¹⁹ V platném právním řádu můžeme pojem „statut“ najít například v § 4 zákona č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech, v platném znění (dále jako „zákon o nadacích“).

¹²⁰ Zakladatelská listina a společenská smlouva s.r.o. jsou upraveny § 110 zákona č. 513/1991 Sb.

Zákon o ČT, jak již bylo řečeno výše, nehovoří vůbec o obsahu Statutu ČT, v zákoně ani není žádná lhůta pro jeho vydání. V § 8 odst. 1 písm. e) platného znění zákona o ČT je stanoven postup pro platné přijetí Statutu ČT. Návrh textu Statutu předkládá generální ředitel ČT Radě ČT, která Statut poté schvaluje. Logickým výkladem tedy dojdeme k názoru, že pokud je zde orgán, který schvaluje znění celého dokumentu, pak schválení tohoto orgánu by měly podléhat i případné změny v obsahu dokumentu. V praxi se procedura odehrává tak, že generální ředitel jako statutární orgán ČT předloží Radě ČT návrh Statutu, který Rada bez připomínek schválí nebo, pokud má k textu výhrady, dokument vrátí k přepracování a celá procedura se opakuje. Rada ČT tedy má oprávnění zasáhnout do podoby Statutu ČT. Tento názor podporuje i současné znění Statutu ČT, když přímo v článku IX. je stanoveno, že generální ředitel předkládá návrh změny Statutu ČT ke schválení Radě ČT, a že změna Statutu je účinná okamžikem schválení Radou ČT.

Zákon o nadacích stanoví v § 4 odst. 3, že nestanoví-li tento zákon jinak, musí být statut nadace nebo nadačního fondu v souladu s nadační listinou. Náležitosti nadační listiny jsou vyjmenovány v § 3 odst. 2 zákona o nadacích a mezi tyto náležitosti patří např. název a sídlo nadace nebo nadačního fondu, název, popřípadě obchodní firmu, sídlo a identifikační číslo zřizovatele, účel, pro který se nadace zřizuje, hodnotu majetkového vkladu, počet členů správní a dozorčí rady atd. Pokud na Statut ČT použijeme obdobná pravidla, pak by Statut ČT měl být v souladu se zákonem o ČT, aby tento zákon nebyl Statutem porušován. Není na škodu ani v rozporu se zákonem o ČT, pokud Statut ČT obsahuje další organizační podrobnosti o ČT, např. popis organizační struktury celé České televize anebo informace o existenci zákonem o ČT nedefinovaného, ale v praxi existujícího poradního orgánu generálního ředitele, tzv. Kolegia. Toto tvrzení můžeme podpořit i historickým exkurzem do zákona č. 18/1964 Sb., o Československé televizi, ve kterém se v § 5 objevil Statut televize poprvé. Není bez zajímavosti, že první statut Československé televize byl schválen vládou ČSSR již 15.11.1963¹²¹, tedy ještě před účinností zákona o ČST. tato skutečnost podporuje názor, že ČST byla zcela podřízena vládě ČSR a vládnoucí KSČ, a že tehdejší zákonné normy byly pouhou formalitou.

Podle § 5 odst. 5 zákona o ČST měl právě Statut ČST obsahovat zásady vnitřního uspořádání a hospodaření ČST. Tento Statut ČST vydávala vláda na návrh

¹²¹ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 221.

ústředního ředitele ČST. Zde tedy můžeme spatřit počátky úpravy Statutu ČT a zřejmě také důvod, proč byl i do zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, Statut zapracován. Ohledně organizační struktury je v platném Statutu ČT pouze v čl. IV. odkaz na organizační řád a podpisový řád a v čl. V. pár slov o televizních studiích. Čl. VII. Statutu ČT potom upravuje hospodaření ČT, ale v zásadě pouze popisuje skutečnosti dané zákonem o ČT. Z obsahového hlediska tedy Statut ČT přílišný význam nemá a je proto tématem k úvaze, zda v zákoně o ČT skutečně nspecifikovat přesně funkci a obsah tohoto dokumentu, aby byla zajištěna jeho účelnost a nevytvářel se zbytečně pouze dokument obsahující skutečnosti již dané zákonem anebo instituci Statutu ČT zrušit.

Poslední znění Statutu ČT, který byl schválen Radou ČT a nabyl účinnosti dne 19.9.. 2007, tedy obsahuje základní informace o subjektu, tedy popis, co je ČT za instituci, jak je zřízena, kde sídlí, IČ, jak plní své zákonem stanovené úkoly. Dále ve Statutu nalezneme právní předpisy zásadní pro fungování ČT, hospodaření ČT a popis veřejné služby, vše podle zákona o ČT, jednoduše řečeno - je zde vše, co je již uvedeno v zákoně, a to je také pouze přepsáno v téměř nezměněné podobě do platného Statutu ČT. Jediné, co je ve Statutu ČT navíc oproti zákonu o ČT, je upozornění, že ČT podléhá režimu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v platném znění a způsob změny Statutu ČT, který ale také lze výkladem dovodit z textu zákona o ČT.

Nadace a nadační fondy mají v zákoně o nadacích v § 4 odst. 4 stanovenou povinnost zpřístupnit na požádání svůj statut, přičemž každý je oprávněn do něho nahlédnout a pořizovat si výpisy či opisy. ČT opět žádnou takovou povinnost stanovenou zákonem o ČT nemá, ale protože ČT je subjekt, který „poskytuje službu veřejnosti“ a podléhá režimu zákona o svobodném přístupu k informacím, pak je logické, že i veřejnost by měla být informována o obsahu Statutu i o jeho případných změnách a datu přijetí. Z toho důvodu je Statut ČT přístupný na webových stránkách ČT.

Jaký je tedy hlavní rozdíl mezi statutem nadací a statutem České televize?

Především už v obsahu a účelu obou dokumentů. Zatímco statut nadace upravuje různé otázky a postupy, které nejsou upraveny v nadační listině, kterou se nadace zřizuje (ale musí být s nadační listinou v souladu), pak Statut ČT pouze opakuje ustanovení zákona o ČT, kterým byla ČT zřízena, případně uvádí podrobnější informace o své organizační struktuře a základních identifikačních údajích. Ve

Statutu ČT jsou navíc uvedeny také právní předpisy zásadní pro fungování ČT, což je sice užitečné, ale smysl existence Statutu ČT tato „ustanovení navíc“ nepodporují. Statut může mít také funkci jakýchsi stanov instituce, ve kterých se právě uvádějí základní informace o subjektu jako je sídlo, IČ a další základní a zásadní informace o instituci. Tak je tomu např. u Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie¹²²(dále jen „Státní fond“). V tomto zákoně v § 1 odst. 2 je stanoveno, že fond je právnickou osobou, která se zapisuje na základě statutu do obchodního rejstříku. Také tento zákon je v úpravě statutu a popisu jeho funkce značně nedokonalý a jeho nedokonalost lze spatřovat především v tom, že s výjimkou ustanovení § 11 odst. 6 citovaného zákona¹²³ na rozdíl od později přijatého zákona o nadacích nikde obsah statutu vůbec neupravuje. Pouze v § 2 odst. 5 zákona o Státním fondu je stanoveno, že podrobnosti o organizaci a činnosti Rady¹²⁴ upraví statut Fondu, který schvaluje na návrh správce Fondu Česká národní rada. Dále se v citovaném zákoně o statutu hovoří v § 10 odst. 3 v souvislosti s přidělováním částek z fondu.

Statut ČT však nemá ani funkci základního dokumentu ČT ve smyslu zakládací listiny, protože ČT byla zřízena přímo zákonem o ČT, a zákon také poskytuje, i když neúplně, základní informace o ČT. V zákoně o ČT se nedozvíme např. identifikační číslo ČT ani jméno současného generálního ředitele což ale samo o sobě neospravedlňuje existenci Statutu ČT, neboť základní informace o ČT neobsažené v zákoně o ČT lze snadno dohledat na internetu¹²⁵. Narozdíl od obchodních společností, u nichž všechny základní informace najdeme v obchodním rejstříku, ČT nejen že se do obchodního rejstříku nezapisuje ve smyslu § 34 odst. 1 písm. d) obchodního zákoníku v platném znění¹²⁶, neboť zákon o ČT neukládá ČT povinnost ani možnost zapsat se do obchodního rejstříku¹²⁷, ale ČT nemá ani zakládací listinu nebo smlouvu, ve které by veškeré identifikační a základní informace byly uvedeny.

¹²² Fond je zřízen a upraven zákonem č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie v platném znění.

¹²³ Citace § 11 odst. 6 zákona o Státním fondu...: „Podrobnosti o nakládání s prostředky Fondu upraví statut Fondu.“

¹²⁴ Rada je podle § 2 odst. 1 zákona o Státním fondu... orgánem rozhodujícím o způsobu a výši čerpání prostředků Fondu.

¹²⁵ Např. IČ, sídlo a ekonomické činnosti ČT lze najít v rejstříku ekonomických subjektů ARES.

¹²⁶ Citace § 34 odst. 1 písm. d) obchodního zákoníku v platném znění: „Do obchodního rejstříku se zapisují další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.“

¹²⁷ Srovnej ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři (ČTK), které ve větě třetí obsahuje přímo povinnost ČTK zapsat se do obchodního rejstříku. V zákoně o ČT takové ustanovení chybí, ačkoli oba zákony jsou podobné a obě instituce jsou koncipovány podobně.

Jak již bylo uvedeno výše, Statut ČT by mohl plnit funkci zakládací listiny ČT, pokud by ale zákon vymezil účel, za jakým se Statut ČT pořizuje nebo by bylo nutné jakousi zakládací listinu uložit do obchodního rejstříku do sbírky listin.

Z výše uvedeného je zřejmé, že zatímco u nadací nebo nadačních fondů lze užitečnost a existenci statutu odůvodnit a spatřovat především v tom, že Statut musí specifikovat další záležitosti stanovené zákonem jako např. přidělování finančních prostředků dalším subjektům, Česká televize žádnou podobnou povinnost stanovenou právními předpisy nemá a Statut ČT tedy skutečně pouze opisuje zákon a uvádí skutečnosti, které se již v zákoně nacházejí, a na existenci, popř. hospodaření ČT, nemá tak Statut ČT žádný vliv ani praktický dopad. Můžeme si tedy opět klást otázku, jakou funkci má ve své aktuální podobě Statut ČT dnes a zda je skutečně tento dokument nezbytný pro fungování ČT, a zda je tedy nutné, aby existoval a byl vydáván.

Možným řešením a ospravedlněním vydávání a další existence Statutu ČT by bylo definovat v zákoně o ČT alespoň obecně účel a obsah Statutu ČT, a to alespoň tak, jako je tomu u Kodexu ČT. Stačilo by v zákoně stanovit, že Statut má obsahovat základní identifikační údaje o ČT, včetně IČ, sídla, statutárního orgánu ČT, jakož i organizační strukturu ČT, přehled základních úkolů ČT podle § 2 a 3 zákona o ČT, způsob naplňování těchto úkolů a způsob financování ČT. Dále by zde mohla být organizační struktura ČT a hlavní zásady hospodaření ČT. V zákonných ustanoveních upravujících Statut ČT by neměla chybět povinnost zveřejnit Statut ČT na internetových stránkách, aby veřejnost měla k dispozici základní platné údaje o ČT. Je s podivem, že povinnost zveřejnění Statutu ČT v zákoně o ČT chybí, nicméně ČT sama tento dokument uveřejňuje na svých webových stránkách¹²⁸. Obsahově by Statut částečně opisoval zákon o ČT, ale z hlediska veřejnosti by tak měl alespoň smysl a nějaký účel, protože řadový občan pravděpodobně nepůjde za základními informacemi o ČT do zákona, ale v současné době bude hledat nejspíše pomocí internetu.

Pro Statut ČT jako zakládací listinu a Kodex ČT jako hlavní interní předpis ČT kromě výše zmíněných argumentů hovoří také porovnání obdobných dokumentů definovaných obchodním zákoníkem: Podle § 110 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v platném znění, může společenská smlouva jako základní

¹²⁸ Viz <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/statut-ct/>

dokument společnosti s ručením omezeným určit, že společnost vydá stanovy, které upraví vnitřní organizaci společnosti a podrobněji některé záležitosti obsažené ve společenské smlouvě. Uvedením obdobné povinnosti v zákoně o ČT by byla ospravedlněna existence Statutu jako základního předpisu ČT spolu s Kodexem ČT jako hlavním interním předpisem televize veřejné služby.

Obsah platného Statutu ČT¹²⁹

Statut ČT ve znění platném od 19.9.2007 je rozdělen do následujících kapitol:

- Čl. I – Postavení ČT
- Čl. II – Veřejná služba ČT
- Čl. III – Generální ředitel a Rada ČT
- Čl. IV – Organizace a řízení
- Čl. V – Televizní studia
- Čl. VI – Rozhodné předpisy
- Čl. VII – Hospodaření ČT
- Čl. VIII – Přístup k informacím
- Čl. IX – Změny Statutu ČT
- Čl. X – Závěrečná ustanovení

eb) Kodex obecně a charakteristika Kodexu České televize

Obsah platného Kodexu ČT¹³⁰

Kodex ČT byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 2.7.2003:

Obsah:

Preambule a výklad pojmů

- Čl. 1 – Divák – občan na prvním místě
- Čl. 2 – Zvláštní pozornost dětskému divákovi
- Čl. 3 – Poplatník televizního poplatku – otevřený vztah
- Čl. 4 – Tvůrce – základní předpoklad úspěchu
- Čl. 5 – Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice
- Čl. 6 – Diskusní pořady a pluralita
- Čl. 7 – Otázky náboženství a etiky

¹²⁹ Aktuální znění Statutu ČT lze nalézt také na <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/statut-ct/>

¹³⁰ Aktuální znění Kodexu ČT lze nalézt také na <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

- Čl. 8 – Umělecké pořady a vkus
 - Čl. 9 – Jazykový projev
 - Čl. 10 – Vzdělávací a osvětové pořady
 - Čl. 11 – Zábavní pořady
 - Čl. 12 – Sportovní vysílání
 - Čl. 13 – Zákaz diskriminace
 - Čl. 14 – Presumpce neviny
 - Čl. 15 – Respekt k soukromí
 - Čl. 16 – Pravidla při natáčení
 - Čl. 17 – Zobrazování násilí
 - Čl. 18 – Živé vysílání
 - Čl. 19 – Kritické situace
 - Čl. 20 – Charitativní a dobročinná činnost
 - Čl. 21 – Komerční části programu
 - Čl. 22 – Střet zájmů
 - Čl. 23 – Česká televize jako instituce
 - Čl. 24 – Péče o archívní fond
 - Čl. 25 – Základní pravidla hospodaření
 - Čl. 26 – Žaloby a správní řízení
- Etický panel a závěrečná ustanovení

O Kodexu vydávaném Českou televizí se zákon o ČT v platném znění zmiňuje v ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) a i) a dále v § 9 odst. 7 písm. a). Ustanovení o Kodexu se do zákona o ČT dostala novelou č. 39/2001 Sb., která v § 8 odst. 1 písm. d) stanovila pravomoc Rady ČT předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex ČT. Zavedením dalších pravomocí Rady ČT novelou č. 82/2005 Sb. se ustanovení o pravomoci Rady ČT ohledně Kodexu ČT dostalo do písm. f) v § 8, obsahově se toto ustanovení již nezměnilo a stále platí v původní podobě.

Podle ustanovení § 8 odst. f) platného zákona o ČT má Rada ČT pravomoc a zároveň povinnost předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex České televize. Kodex ČT má podle tohoto ustanovení stanovit zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Ve větě za středníkem je v § 8 odst. 1 písm. f) zákona o ČT zmíněno, že porušení Kodexu ČT je kvalifikováno jako porušení pracovní kázně podle zákoníku práce. V ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) platného

znění zákona o ČT je potom zakotvena pravomoc a povinnost Rady ČT dohlížet na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání (podle § 2 a 3 zákona o ČT) a také pravomoc dohlížet na naplňování zásad vyplývajících z Kodexu ČT. Rada ČT je také za tím účelem oprávněna vydávat stanoviska a doporučení týkající se programové nabídky ČT. Konečně § 9 odst. 7 písm. a) zákona o ČT stanoví, že Rada ČT může odvolat generálního ředitele, pokud ČT nenaplnuje svými programy zásady Kodexu ČT, a to za podmínky, že Rada ČT generálního ředitele na tuto skutečnost upozornila v době za posledních 12 měsíců.

Kodex ČT jako dokument ani jeho obsah není v zákoně o ČT přesně definován, pouze je zákonem stanoveno, že musí obsahovat a stanovit zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání.

Pokud vyložíme z obecného hlediska slovo „kodex“, pak dojdeme k závěru, že kodex je soubor norem upravujících určitou oblast a upravujících chování subjektů. Z této definice a ze zásady, podle které musí Kodex ČT obsahovat zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání, vycházel i tvůrce současného Kodexu ČT, což lze zjistit pouhým pohledem na obsah tohoto dokumentu.

Současný Kodex ČT byl schválen na schůzi Poslanecké sněmovny dne 2. 7. 2003¹³¹. Kodex ČT je uveřejněn na internetových stránkách ČT a stanoví hlavní zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Současný Kodex ČT byl sice vydán již v roce 2003, ale byl připraven pro vstup ČT do EU následujícího roku, objevuje se zde tedy také vtělení programu Rady Evropy pro veřejné vysílání. Kodex je závazný nejen pro všechny zaměstnance ČT, tedy zejména pro ty, kteří se přímo účastní tvorby programů a vysílání, ale také pro externisty – stanoví zásady, které jsou platné pro vysílání a tvorbu programů bez ohledu na to, kdo je tvůrcem pořadu nebo kdo se podílí na vysílání. Kodex také podrobně stanoví zásady, které je nutné dodržovat při vysílání programů zaměřených na určitého diváka, např. pořady vzdělávací a osvětové. Kodex ČT tvoří preambule a 26 článků podrobně pojednávajících o jednotlivých problematikách vysílání televize veřejné služby a Kodex uzavírá kapitola nazvaná „Etický panel a závěrečná ustanovení“. V preambuli Kodexu se konstatuje, proč Kodex vůbec vznikl, dále se zde také konstatuje, že protože je porušení Kodexu ze zákona chápáno jako porušení pracovní kázně, musejí pravidla chování obsažená v Kodexu být nějakým způsobem vynutitelná a že

¹³¹ Podle zprávy ze dne 3. 7. 2003 hlasovalo bylo pro schválení Kodexu ČT ze 137 přítomných poslanců 127 poslanců, proti byli pouze poslanci dva; Zdroj: ČIA, Praha, 02/07/2003;

se stávají pravidly pracovněprávními. Tuto podmínku lze splnit prokazatelným seznámením zaměstnanců ČT s textem Kodexu např. zmínkou v textu pracovní smlouvy, kterou zaměstnanec podepíše. Kodex dále zdůrazňuje, že ČT vystavěla svůj Kodex s pravidly podle zákonodárné činnosti Evropské unie, neboť úkoly veřejné služby definuje ČT podle programu Rady Evropy pro veřejné vysílání. Kodex je členěn do jednotlivých článků, které obsahují zásady pro vysílání pořadů ČT, a to s ohledem na diváka obecně, zvláště je potom vymezen dětský divák a poplatník televizního poplatku. Dále se Kodex ČT zabývá problematikou tvůrců televizního vysílání a programů, zvláštní kapitola je věnovaná péči o informace v aktuálním zpravodajství a publicistice, jazykovému projevu moderátorů a lidí na obrazovce, řešeny jsou také otázky víry a náboženství v televizních pořadech, zobrazování násilí a také zásady pro živé vysílání.

Kodex ČT má tedy zcela specifický obsah a účel a nedá se srovnávat s jinými dokumenty upravenými českými právními předpisy. Vzhledem ke skutečnosti, že v historii ČT je tento Kodex uveřejněný na webových stránkách ČT prvním Kodexem ČT v historii, není možné provést srovnání a případně vytknout nedostatky nebo dát doporučení ke zlepšení obsahu. To vše přinese až praxe používání Kodexu jak Českou televizí, tak Radou ČT, případně diváky, kteří se na jeho zásady mohou také odvolat, třeba ve stížnostech a připomínkách k pořadům a vysílání ČT.

ec) Rozdíly mezi Statutem a Kodexem ČT - shrnutí

První rozdíl mezi oběma dokumenty můžeme nalézt v procesu jejich schvalování: Zatímco Statut ČT podle § 8 odst. 1 písm. e) platného znění zákona o ČT schvaluje na návrh generálního ředitele ČT přímo Rada ČT, v případě Kodexu je Rada ČT pouze prostředníkem, neboť podle zákona o ČT má Rada povinnost předkládat Kodex ke schválení Poslanecké sněmovně. Statut ČT je tedy dokument, který je Rada ČT oprávněna schválit sama, a Poslanecká sněmovna se o Statutu, resp. jeho schválení nebo změně, vůbec nemusí dle platného zákona o ČT dozvědět. Kodex ČT je naopak dokumentem, o jehož existenci a obsahu Poslanecká sněmovna rozhoduje, neboť pro jeho platnost musí tento dokument schválit. Rada ČT nemá v případě schvalování Kodexu ČT žádnou schvalovací pravomoc. Je ale pravděpodobné, že jestliže se Kodex ČT předkládá prostřednictvím Rady ČT, pak se také Rada ČT tím, že jej vrátí k dopracování, může k dokumentu vyjádřit a neformálně do obsahu dokumentu zasáhnout, ale konečné slovo má samozřejmě

Poslanecká sněmovna, přičemž na schválení nebo neschválení Kodexu ČT nemá jakýkoli názor Rady ČT vliv.

Druhý rozdíl mezi oběma dokumenty není přímo v zákoně o ČT uveden, ale můžeme jej z textu zákona vyvodit. Jedná se o požadavek zákona na obsah obou dokumentů. Platný zákon o ČT pouze u Kodexu ČT obecně stanoví v § 8 odst. 1 písm. f), co má být obsahem Kodexu ČT; jsou to zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání, tedy hlavní úkol ČT jako televize veřejné služby ve smyslu § 2 a 3 zákona o ČT. Na druhé straně zákon nestanoví ani obecně obsah Statutu ČT a není zde ani naznačeno, v čem nebo jak se mají oba dokumenty od sebe lišit. Co se týká platného Statutu a Kodexu ČT, pak Statut ČT tak obsahuje pouze základní informace o ČT jako o instituci, definuje její hlavní úkoly, organizační strukturu, stejně jako úkoly generálního ředitele a Rady ČT a dotýká se také hospodaření ČT ve smyslu pravidel obsažených v zákoně o ČT. Naproti tomu Kodex ČT podrobně stanoví úkoly České televize, co se týká výroby a vysílání pořadů, včetně zaměření na různé skupiny diváků a různé druhy pořadů (sportovní, zábavní, dětské). V Kodexu můžeme najít také články týkající se obecnějších témat, samozřejmě s důrazem na jejich výklad a použití při televizním vysílání, což je např. otázka presumpce nevin, respekt soukromí, zobrazování násilí ve vysílání nebo střet zájmů¹³².

Domnívám se, že v zákoně o ČT stále chybí definice a použití Statutu ČT a lepší vymezení účelu Kodexu ČT, stejně tak jako vymezení obsahu Statutu ČT, který by neměl jen opisovat zákon. O praktickém využití dokumentů se dá hovořit pouze u Kodexu ČT a v tom případě by zákon o ČT mohl také upravovat nejen účel vzniku Kodexu ČT, ale také způsob jeho využití při televizním vysílání, a také jeho použití Radou ČT a samotnou Českou televizí např. při stížnostech diváků, při práci samotné Rady a generálního ředitele ČT, případně zaměstnanců ČT vůbec. Obecně můžeme říci, že účel použití by obdobným způsobem jako u Kodexu mohl být v zákoně o ČT i u Statutu, pokud by tedy zákonodárce nadále shledal existenci Statutu jako nezbytnou a v zákoně jej ponechal. V zákoně také chybí skutečnost, že Kodex ČT je jedním ze základních a nejdůležitějších interních předpisů ČT; pro oblast televizního vysílání je to bez diskuze předpis hlavní¹³³.

¹³² Viz text platného Kodexu ČT na <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

¹³³ Srovnej § 11a odst. 2 věta druhá platného znění zákona o ČT, ve kterém je stanoveno, že Účetní standardy jsou interním předpisem ČT.

5.2.6.1. f) Pravomoci Rady ČT při zřízení nebo zrušení televizních studií

Před novelou č. 39/2001 Sb. obsahovalo ustanovení § 8 odst. 1 písm. d) zákona o ČT pravomoc Rady ČT přímo zřizovat a zrušovat televizní studia ČT, s výjimkou Televizních studií v Brně a Ostravě. Je zajímavé, že tak významná organizační pravomoc měla příslušet podle původního textu zákona kontrolnímu orgánu ČT a nikoli jejímu statutárnímu orgánu, tedy generálnímu řediteli. Není bez zajímavosti, že v původním znění zákona o ČT v § 8 odst. 1 písm. d) se mluví také o „Televizním studiu Praha“. Od novely č. 39/2001 Sb. se o Studiu Praha již zákon o ČT nezmiňuje, status televizního studia tedy má nadále pouze TS Brno a TS Ostrava, v Praze je sídlo ČT a jakási centrála televize¹³⁴.

Zvláštnost nebo spíše rozpor ohledně pravomoci Rady ČT zřizovat a rušit televizní studia si zřejmě zákonodárce uvědomil a novelou č. 39/2001 Sb. svěřil tuto pravomoc ustanovením § 8 odst. 1 písm. e) zákona o ČT generálnímu řediteli, který je od té doby oprávněn navrhnout zřízení nebo zrušení televizních studií a Rada ČT má potom pravomoc takový návrh schválit. Novelou č. 82/2005 Sb. se tato pravomoc dostala do písm. g) ustanovení § 8 odst. 1, obsah zůstal stejný. Ustanovení § 9 odst. 9 zákona o ČT potom upřesňuje, že televizní studia může generální ředitel zřizovat a zrušovat pouze s předchozím souhlasem Rady ČT. O novém televizním studiu tedy rozhoduje generální ředitel ČT jako statutární orgán, ale poslední slovo má Rada ČT – pokud Rada návrh na nové televizní studio neschválí, nelze je tedy zřídit. Jedná se tedy stále o významnou pravomoc Rady zasáhnout do organizační struktury a podoby ČT.

K aplikaci tohoto ustanovení v praxi dosud za celou historii ČT nedošlo a Česká televize tak stále má pouze Televizní studio Brno, Televizní studio Ostrava a jakési „ústředí“ v Praze. O zřízení a zrušení televizních studií se zákon o ČT zmiňuje v § 9 odst. 9 zákona o ČT, kde je vlastně „opsaná“ pravomoc Rady ČT schvalovat na návrh generálního ředitele zřízení nebo zrušení televizních studií a tato pravomoc je pouze převedená na oprávnění generálního ředitele zřizovat a zrušovat televizní studia. Uvedená pravomoc se ale netýká televizních studií Brno a Ostrava, neboť ta jsou součástí ČT desítky let a nepředpokládá se, že by tato studia byla někdy

¹³⁴ V praxi se některých pořadů vyrobených pouze v ČT Praha pojem „Televizní studio Praha“ objevoval do 31.12.2010 – např. u Večerníku vysílaného každý všední den od 18:00 hod. na ČT1.

zrušena¹³⁵. Pravomoc zřídit nebo zrušit televizní studio je vyhrazena generálnímu řediteli ČT, ale je podmíněna předchozím souhlasem Rady ČT. Televizní studia Brno a Ostrava jsou podle § 9 odst. 9 platného znění zákona o ČT z této dispozice vyňata, neboť existovala téměř po celou dobu působení Československé televize a poté plynule přešla do České televize. Pravomoc generálního ředitele se tedy týká případných zcela nových studií ČT, která možná někdy v budoucnu vzniknou. Pokud vyložíme text zákona o zřízení televizního studia doslovně, pak generální ředitel ČT by podle § 8 odst. 1 písm. g) zákona o ČT měl Radě ČT předložit ke schválení nejprve návrh na zřízení nebo zrušení televizního studia. Tento návrh pak Rada ČT buď zamítne a dále není co řešit, nebo s návrhem vysloví souhlas, a pak teprve generální ředitel ČT jako statutární orgán ČT může zřídit, případně zrušit televizní studio.

5.2.6.1. g) Pravomoci Rady ČT při jmenování a odvolávání ředitele Televizního studia Brno a Televizního studia Ostrava

Tato pravomoc Rady ČT je v zákoně o ČT zakotvena od začátku účinnosti zákona, a najdeme ji v ustanovení, ve kterém zákon řeší jmenování a odvolání generálního ředitele ČT, tedy v § 8 odst. 1 písm. a) zákona o ČT. Na rozdíl od zřizování a rušení televizních studií patří od počátku pravomoc jmenovat a odvolávat ředitele televizních studií Radě ČT, generální ředitel pouze podává návrhy na osobu, která má dle jeho názoru danou pozici zastávat. O konečném jmenování, případně odvolání, ředitele televizního studia tedy, stejně jako o zřízení nebo zrušení nového televizního studia, rozhoduje Rada ČT a nikoli generální ředitel ČT jako statutární orgán. Také v této pravomoci se odráží snaha o kontrolu veřejnoprávní televize, co se týče personálního obsazení nejvyšších pozic v ČT, podřízených přímo generálnímu řediteli ČT.

Také tato pravomoc Rady bývá mediálně vděčným tématem, i když ředitelé televizních studií samozřejmě nemají stejné pravomoci jako generální ředitel. Postavení ředitele televizního studia upravuje přímo zákon o ČT v § 12 odst. 2. Podle uvedeného ustanovení je ředitel televizního studia oprávněn činit jménem ČT právní úkony týkající se televizního studia, a to s výjimkou smluv o převodu nebo zatížení nemovitostí, které jsou výhradně v pravomoci generálnímu řediteli ČT. Dále je v tomto ustanovení zákona o ČT výslovně stanovena odpovědnost ředitele

¹³⁵ Z internetových stránek ČT se dozvíme, že vysílání Studia Ostrava začalo již dva roky po prvním vysílání Studia Praha, a to 31. 1. 1955 a Studio Brno začalo vysílat 6.7.1961. Tzv. Studio Praha začalo vysílat 1.5.1953.

televizního studia za činnost televizního studia. Ředitel televizního studia je ze své funkce odpovědný generálnímu řediteli ČT. Zde můžeme vidět určitou disproporci ve funkci ředitele televizního studia: ředitel je jmenován Radou ČT, ale odpovědnost má vůči generálnímu řediteli ČT. Více k postavení televizních studií viz také kapitola 2.2.

5.2.6.1. h) Dohled Rady ČT nad plněním úkolů veřejné služby ČT a naplňování Kodexu ČT

Po zkušenostech z tzv. televizní krize v zimě 2000 – 2001, nám může přijít velice zvláštní, že původní znění zákona o ČT neupravovalo pravomoc a zároveň povinnost Rady ČT dohlížet nad plněním úkolů veřejné služby a naplňování Kodexu ČT, což by právě měly být základní věci, na které Rada ČT jako zástupce veřejnosti musí dohlížet. Uvedená pravomoc se však do zákona o ČT dostala až novelou č. 39/2001 Sb., která zakotvila tuto pravomoc v ustanovení § 8 odst. 1 písm. g) zákona o ČT. Podle tohoto ustanovení Rada ČT dohlíží na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání podle § 2 a 3 zákona o ČT a také dohlíží na naplňování zásad Kodexu ČT. Novelou č. 82/2005 Sb. se tato pravomoc přesunula do § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT, obsah pravomoci Rady ČT zůstal definován stejně. Rada ČT může také v rámci této své pravomoci vydávat stanoviska a doporučení týkající se programové nabídky ČT. S ohledem na zákaz platný pro Radu ČT a uvedený v § 8 odst. 4 zákona o ČT, a to zákaz přímo zasahovat do výroby a vysílání televizních pořadů, musíme konstatovat, že stanoviska a doporučení Rady ČT k programové nabídce ČT, musí mít jakýsi poradní charakter, který pro ČT není závazný a názorem Rady ČT v této oblasti se tedy ČT nemusí řídit. Pokud by Rada ČT totiž v této oblasti ČT něco nařizovala nebo zakazovala, dopustila by se porušení zákazu uvedenému v zákoně. V zákoně navíc také není povinnost ČT se stanovisky a doporučeními ohledně programu ČT řídit a není zde dokonce ani vymezeno, jak s takovými návrhy a stanovisky má ČT vlastně naložit.

Rada ČT nesmí tedy podle platného znění zákona o ČT dát příkaz „vyrobte tento pořad“, „nevysílejte tento pořad“ apod., a proto doporučení a stanoviska se budou v praxi pravděpodobně odvolávat na názory a stížnosti diváků ČT adresované k vyřízení Radě ČT, která za pomoci a s odkazem na ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT bude upozorňovat ČT na případnou nespokojenost diváků s některým z pořadů ČT. Rada ČT díky této pravomoci má tedy právo vyjádřit svůj názor

k vysílání a obsahové náplni pořadů ČT, názor Rady ČT však nesmí vyznít jako zasahování do programové nabídky nebo do procesu výroby pořadů. Pokud by teoreticky Rada ČT nějak výrazně naléhala na ČT nevysílat nějaký pořad, ČT se samozřejmě bude bránit tím, že Rada ČT překračuje své pravomoci a odkáže na ustanovení § 8 odst. 4 zákona o ČT. Ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT zřejmě mělo posílit postavení Rady ČT jako kontrolního orgánu a vymezit přesněji její možnosti kontroly ČT, ale je zde otázka, zda ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT o vydávání doporučení a stanovisek Radou ČT tedy nekoliduje s uvedeným § 8 odst. 4 zákona o ČT, a zda by spíše nemělo být upraveno tak, že Rada ČT může vydávat pouze svá stanoviska k pořadům ČT, tj. vyjádřit svůj názor, ale nikoli vydávat doporučení, neboť slovo „doporučení“ již evokuje pravomoc ovlivňovat svými názory postoj druhého subjektu, a tím, slovy zákona o ČT, zasahovat do tvorby a vysílání pořadů, což je v rozporu právě s citovaným § 8 odst. 4 zákona o ČT. Z ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT by tak podle mého názoru mělo být vypuštěno slovo „doporučení“ a toto ustanovení by po uvedené změně tohoto ustanovení znělo takto: „... a za tím účelem vydávat stanoviska týkající se programové nabídky ČT“. Tím by ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) nekolidovalo s ustanovením § 8 odst. 4 zákona o ČT a zároveň by bylo přímo vyjádřeno právo Rady ČT vyjádřit svůj názor na pořad nebo vysílání ČT.

5.2.6.1. i) Pravomoc schvalovat dlouhodobé plány ČT

Pravomoc Rady ČT schvalovat dlouhodobé plány programového, technického a ekonomického rozvoje nebyla v zákoně o ČT obsažena až do ledna 2001, kdy se díky novele č. 39/2001 Sb. v zákoně o ČT objevila, a to v § 8 odst. 1 písm. h); novelou č. 82/2005 Sb. se tato pravomoc Rady pouze posunula do písmene j) citovaného ustanovení.

Pravomoc Rady ČT schvalovat dlouhodobé plány ekonomického rozvoje je logická již z důvodu, že Rada ČT dohlíží na hospodaření ČT tím, že schvaluje na každý rok rozpočet a účetní závěrku ČT, stejně jako přehled pohledávek a závazků ČT. Rada ČT je od počátku účinnosti zákona o ČT pověřena kontrolou hospodaření ČT, když podle § 8 odst. 1 písm. b) původního znění zákona o ČT měla od počátku pravomoc schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT. Posílením pravomoci Rady ČT kontrolovat hospodaření ČT bylo také omezení generálního ředitele ČT při nakládání

s nemovitostmi, když novelou č. 36/1993 Sb. byl do § 9 původního znění zákona o ČT vložen nový odstavec 2, který stanovil, že zatížení nebo pronájem nemovitostí ve vlastnictví ČT na dobu delší než 3 měsíce nebo zcizení nemovitosti nebo jejich části podléhá předchozímu souhlasu Rady ČT. Novela č. 39/2001 Sb. povinnost uvedenou v předchozí větě ještě zpřísnila, prohlášením takových úkonů generálního ředitele bez předchozího souhlasu Rady ČT za neplatné¹³⁶.

Obsah pravomoci schvalovat plány technického rozvoje není úplně jasný, i když účel této pravomoci Rady ČT je více než zřejmý – postupné zavádění digitálního vysílání ČT a úplný přechod z analogového na digitální vysílání¹³⁷. V současné době je přechod z analogového na digitálního vysílání v ČT technickým problémem číslo jedna, což znamená, že se k němu musí vyjadřovat zejména odborníci technických profesí z ČT a daná problematika se také řeší s Českým telekomunikačním úřadem, respektive s provozovateli vysílačů. Vzhledem k profesím členů Rady ČT¹³⁸ a vzhledem ke skutečnosti, že ani zákon o ČT nepožaduje mít za člena Rady odborníka z oblasti techniky, nejeví se tato pravomoc Rady ČT v praxi jako příliš praktická. Je také otázkou, jak definovat „dlouhodobé plány technického rozvoje“, tedy jaké kategorie plánů přesně pod toto zákonné ustanovení spadají. Dále v zákoně chybí údaj o časovém rozmezí, tedy jaké plány jsou již dlouhodobé a jaké jsou krátkodobé. Pojem „dlouhodobý technický plán“ by tedy v rámci průhlednosti kontroly měl být blíže specifikován, a to jak pro lepší orientaci Rady ČT, tak pro větší jistotu samotné ČT a jejich zaměstnanců, tedy pro jistotu že Rada i ČT postupují v souladu s pravidly obsaženými v zákoně.

Co se týká dlouhodobého programového plánu, pak programový plán si lze představit jako analogii vysílacího plánu na nějaké období, např. kalendářní rok. Problém a výhrada je opět nejasnosti v zákoně obsaženému pojmu „dlouhodobý“. Dalším problémem, tentokrát výkladovým, je možný rozpor této pravomoci Rady ČT s ustanovením § 8 odst. 4 zákona o ČT, ve kterém je obsažen zákaz pro Radu a její členy zasahovat do výroby a vysílání pořadů ČT. Z hlediska bezproblémového výkladu zákona o ČT by tedy opět pojem „dlouhodobý programový plán“ měl být definován. Dokud však v zákoně o ČT zůstane beze změny zákaz obsažený v § 8

¹³⁶ viz § 9 odst. 7 platného zákona o ČT.

¹³⁷ Přechod z pozemního analogového na digitální televizní vysílání začal dne 5.6.2008 vypnutím analogového vysílání v Plzni a okolí. Předpokládaný termín úplného pokrytí ČR pouze digitálním vysíláním byl orientačně stanoven na 30.11.2011. (Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/digict/digitalni-pozemni-vysilani-dvb-t/uzemni-oblast-plzen/>)

¹³⁸ V současné době není členem Rady ČT žádný technik z oboru televizního vysílání.

odst. 4, musí Rada ČT plán programového rozvoje předložený Českou televizí prostě schválit a nemít k němu výhrady, jinak by to mohlo být bráno jako zasahování do výroby a vysílání televizních pořadů a nerespektování zákazu v citovaném ustanovení zákona o ČT. Schválení dlouhodobého programového plánu ČT je tedy ve světle platného zákona o ČT pouhou formalitou a Rada ČT nadále nemá žádnou pravomoc do dlouhodobého programového plánu ČT, jakož i do jiné programové nabídky a vysílání ČT, nějak zasáhnout. Otázkou je, co zavedením této pravomoci Rady ČT zákonodárce sledoval, a zda se pod touto pravomocí skrývá pouze požadavek, aby Rada ČT, a díky ní i následně Poslanecká sněmovna, byla informována o programových plánech ČT do budoucna nebo zda má tato úpravomoc jiný, praktický důvod a dopad.

5.2.6.1. j) Pravomoc Rady rozhodovat o stížnostech týkajících se generálního ředitele

Tato pravomoc je v zákoně o ČT obsažena od úplného počátku účinnosti zákona a v původním znění zákona byla v § 8 odst. 1 písm. e). Novelou č. 39/2001 Sb. se tato pravomoc dostala do písmene f) stejného ustanovení a další zásadní novelou, upravující pravomoci Rady ČT a generálního ředitele, byla v nezměněné podobě posunuta do písmene h) citovaného § 8 odst. 1 zákona o ČT.

Rada ČT nebere tuto svoji pravomoc na lehkou váhu, o čemž svědčí např. příloha 5.4. obsažená v Přílohách k Výroční zprávě o činnosti České televize v roce 2008, kterou Rada projednala a schválila dne 25.3.2009¹³⁹. Příloha 5.4. má název „Základní koncepce a zásady Rady ČT při vyřizování stížností a podnětů“ a v čl. 1 uvedené přílohy se uvádí, že agenda vyřizování stížností spadá do kompetence a zodpovědnosti předsedy Rady ČT, který je také zodpovědný za veškeré výstupy této agendy. Jak se stížnostmi Rada ČT naloží, je uvedeno v čl. 1.2 citované přílohy: Rada ČT stížnosti buď sama přímo vyřídí nebo si vyžádá vyjádření generálního ředitele ČT nebo předá stížnost k vyřízení přímo generálnímu řediteli, přičemž odpověď na stížnost musí Rada v rámci zachování souladu se zákonným ustanovením samozřejmě poslat stěžovateli sama. V čl. 1.5. Přílohy 5.4. dále Rada ČT stanovila, že anonymními stížnostmi, tj. stížnostmi, které neobsahují jméno, příjmení a úplnou poštovní adresu stěžovatelů, se nebude zabývat. Tento článek je podle mého názoru v souladu s § 8 odst. 1 písm. h) zákona o ČT, neboť ten stanoví,

¹³⁹ Výroční zpráva uveřejněna na <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/vyrocní-zpravy/>

že Rada ČT „rozhoduje“ o stížnostech týkajících se generálního ředitele. Rozhodne-li se tedy Rada ČT nějakou stížností nezabývat z jakéhokoli důvodu, má na to dle zákona právo. Pokud vyložíme přesně znění § 8 odst. 1 písm. h) zákona o ČT, musíme dospět k názoru, že dle zákona má Rada ČT pouze povinnost rozhodnout o stížnosti na generálního ředitele ČT, tedy zda stížnost je důvodná nebo není, ale není zde stanoven žádný následek nebo postup, jak se má Rada ČT zachovat, pokud stížnost shledá důvodnou. Samozřejmě pokud by byl naplněn zákonný důvod pro odvolání generálního ředitele ČT může Rada po splnění všech zákonných požadavků přistoupit i k takovému kroku, valná většina stížností však pravděpodobně nebude takového charakteru a v zákoně o ČT není stanoveno, jak se má Rada ČT vůči generálnímu řediteli zachovat. Není zde prostě stanovena žádná sankce pro generálního ředitele ČT pro případ oprávněnosti takové stížnosti na generálního ředitele ČT. Zákonná pravomoc o rozhodování stížností na generálního ředitele ČT je tedy opět pouhou formální pravomocí, tedy jakýmsi nástrojem Rady ČT bez praktického a jasně definovaného následku.

Dále jsou v čl. 2 Přílohy 5.4. Základních zásad a koncepcí stanoveny zásady práce Rady ČT při vyřizování agendy kolem stížností na generálního ředitele; v čl. 2.7. je uvedeno, že odpovědi na stížnosti rozesílá stěžovatelům sekretariát Rady ČT, a to do 48 hodin od usnesení Rady, které rozhodne, jakým způsobem bude stížnost vyřízena. Podle čl. 2.10. je generální ředitel o stížnosti informován a má dokonce právo se ke stížnosti Radě vyjádřit. Rada ČT tedy tímto dává generálnímu řediteli ČT možnost vyjádřit svůj názor na celý případ a tím dává generálnímu řediteli možnost se bránit a zdůvodnit Radě, zda je stížnost odůvodněná nebo nikoli.

Příloha 5.4. dále uvádí v čl. 3 také druh dokumentu, který zákon o ČT nezná, a tím jsou tzv. „typové dopisy“, kterými Rada ČT na stížnosti vůči generálnímu řediteli i vůči ČT jako celku odpovídá. Najdeme zde dopis odesílaný v případě odložení stížnosti, dále pokud je stížnost postoupena k vyřízení nebo vyjádření jiné osobě než generálnímu řediteli ČT, a pokud se stížnost týká programové skladby ČT¹⁴⁰. Další druh typového dopisu je pro případ, že se stížnost týká personálního obsazení ČT, nebo žádosti, aby Rada zasáhla do pořadu ČT, což má tedy ustanovením § 8 odst. 4 zákona o ČT zakázáno, nebo pokud Rada usoudí, že stížnost vyžaduje vyjádření

¹⁴⁰ V tomto případě Rada poukazuje na § 8 odst. 4 zákona o ČT a zákaz pro Radu i členy zasahovat přímo do výroby a vysílání televizních pořadů a informací o postoupení stížnosti generálnímu řediteli.

generálního ředitele ČT. Všechny tyto stížnosti jsou postoupeny generálnímu řediteli ČT a teprve po jeho vyjádření Rada ČT stížnost vyřídí a zašle stěžovateli odpověď. Platné znění citované přílohy 5.4. zpracoval předchozí předseda Rady ČT Jiří Baumruk, a to 12.3.2008, což také svědčí o skutečnosti, že Rada ČT nebere názory diváků ČT na lehkou váhu a snaží se stížnosti skutečně vyřizovat. Podle údajů uveřejněných na internetu byla dokonce obdobná příloha také připojena k Výroční zprávě o hospodaření ČT pro rok 2007 a zároveň byla i součástí Výroční zprávy o činnosti ČT za rok 2007, stejně tak jako v předchozích letech, což znamená, že o postupu vyřizování stížností Radou ČT je informována Poslanecká sněmovna, které je Rada ČT povinna obě výroční zprávy podle zákona o ČT předložit.

Zákonnému textu ustanovení § 8 odst. 1 písm. h) zákona o ČT, tedy pravomoci Rady ČT „rozhodovat“ o stížnostech týkajících se generálního ředitele lze vytknout jednu nepřesnost, které si asi nebyl vědom ani zákonodárce v době přijetí zákona o ČT: z postupu Rady ČT je zřejmé, že ve skutečnosti se nejedná o pouhé „rozhodování“ o stížnosti, tj. jak se stížností Rada naloží, tedy zda ji nějakým způsobem vyřídí nebo se jí nebude zabývat, ale z postupu Rady je zřejmé, že Rada ČT má snahu se stížností se nějak vypořádat. V textu zákona o ČT by tedy pojem „rozhodovat o“ mohl být nahrazen přesnějším pojmem „vyřizovat“ stížnosti týkající se generálního ředitele ČT, neboť tento pojem obsahově přesněji vystihuje možnosti a také již zavedenou praxi Rady při nakládání se stížnostmi na generálního ředitele ČT. Dále by v zákoně o ČT mohl být stanoven postup Rady ČT v případě, že stížnost na generálního ředitele byla důvodná a také možnost a způsob, jak generálního ředitele ČT sankcionovat (např. pokutou) v případě, že není naplněn důvod pro odvolání generálního ředitele z funkce, ale stížnost byla přesto důvodná.

5.2.6.1. k) Pravomoci Rady ČT ohledně dozorčí komise

Rada ČT má od novely č. 39/2001 Sb. zcela novou pravomoc, a to zřídit dozorčí komisi, volit a odvolávat její členy a stanovit výši odměn členů této komise. V původním ustanovení zákona tato pravomoc i celý institut dozorčí komise zcela chyběly, zřízení dozorčí komise je výsledkem legislativních změn zapříčiněných tzv. televizní krizí odehrávající se na konci roku 2000, kdy se pravděpodobně dospělo k názoru, že na otázky hospodaření ČT, tedy otázky ekonomické, by bylo vhodné, aby Rada ČT měla stále k dispozici odborníky a poradce zároveň. Jedním z řešení by bylo uzákonit, aby část Rady tvořili ekonomové nebo bývalí ekonomové, ale

legislativci se rozhodli pro jinou cestu a zřídili zcela nový orgán podřízený Radě ČT složený z příslušných odborníků. K tomuto kroku se pravděpodobně dospělo po zjištění, jaké prostředky by Rada ČT, nebo přesněji ČT, na jejíž rozpočet je Rada ČT navázána, musela vynaložit, pokud by si musela ke každé kontrole ekonomického rázu objednat posudek od renomovaných odborníků. Pravomoc Rady ČT ohledně dozorčí komise obecně stanoví § 8 odst. 1 písm. k) zákona o ČT, některé další záležitosti týkající se dozorčí komise pak upravuje § 8a zákona o ČT. Odměna členů dozorčí komise byla upravena až novelou č. 82/2005 Sb., kdy byl do zákona o ČT přidán § 8b, který v odstavcích 4. – 7. řeší odměňování a úhradu dalších nákladů pro členy dozorčí komise.

Původně měla Rada ČT pravomoc ohledně dozorčí komise zakotvenou v § 8 odst. 1 písm. i) zákona o ČT ve znění novely č. 39/2001 Sb., a do oprávnění Rady podle této novely patřilo zřízení dozorčí komise a stanovení výše odměn jejích členů. Novelou č. 82/2005 Sb. bylo výše uvedené ustanovení přesunuto v rámci § 8 odst. 1 do písmene k) zákona o ČT a zároveň byla přidána pravomoc Rady ČT schvalovat kontrolní řád dozorčí komise, který byl do zákona o ČT také doplněn citovanou novelou. Účelem kontrolního řádu bylo stanovit podmínky a způsob provádění kontrol hospodaření ČT.

Více o dozorčí komisi viz kapitola 5.2.5.1. výše.

5.2.6.1. I) Pravomoc Rady ČT určovat mzdu generálního ředitele ČT

Jako poslední pravomoc je v § 8 odst. 1 platného znění zákona o ČT pod písmenem I) Radě ČT vyhrazeno určovat mzdu generálního ředitele ČT. Tato pravomoc Rady nebyla obsažena v původním znění zákona o ČT platném do 23.1.2001, tedy do účinnosti novely č. 39/2001 Sb., která zakotvila pravomoc Rady ČT určovat mzdu generálnímu řediteli do § 8 odst. 1 písm. j) zákona o ČT. Novelou č. 82/2005 Sb. byla tato pravomoc ve stejném znění posunuta do písmene I) citovaného ustanovení zákona o ČT.

Pravomoc Rady ČT určovat mzdu generálnímu řediteli ČT se jeví jako logická, neboť generální ředitel je podle § 9 odst. 2 zákona o ČT Radě ze své funkce odpovědný a Rada ČT podle § 8 odst. 1 písm. c), d) a i) zákona dohlíží na činnost ČT a tím i na činnost generálního ředitele. Výslovné zakotvení této pravomoci pro Radu ČT do zákona o ČT tedy nepostrádá logiku, dané ustanovení ale bohužel neřeší způsob,

jakým má Rada ČT mzdu generálního ředitele určit. Je tedy možné, aby Rada ČT přiřkla generálnímu řediteli ČT mzdu, která žádným způsobem nevychází ze způsobu a výše odměňování manažerů ČT, a která tak může být nepoměrná platům a odměnám vedoucích zaměstnanců ČT. Může se tak stát, že generální ředitel ČT bude mít mzdu, která neodpovídá ani hospodaření ČT a nekoresponduje žádným způsobem s platy zaměstnanců ČT. Řešením by tedy bylo určit alespoň rozsah, v jakém se mzda generálního ředitele má pohybovat, a vodítkem může být § 8b odst. 3 zákona o ČT, kterým se stanoví odměna řadových členů Rady ČT, jejího předsedy a místopředsedy, a to použitím koeficientu ve vztahu k průměrné měsíční mzdě zaměstnanců ČT. U generálního ředitele by bylo vhodné vycházet z průměrné mzdy manažerů (vedoucích nebo ředitelů) na 1. stupni řízení, kteří jsou nejvyššími manažery ČT a jsou podřízeni přímo generálnímu řediteli. Také platy na těchto postech by však bylo vhodné odvozovat od průměrné mzdy řadových zaměstnanců ČT¹⁴¹. Na mzdu generálního ředitele ČT nelze použít pravidla vlády ohledně platů a odměn pro šéfy státních a polostátních podniků¹⁴², neboť Česká televize je na státu nezávislý subjekt, proto mzda i případná odměna generálního ředitele ČT je zcela v rukách Rady ČT a zákonem o ČT není výše mzdy ani odměny regulována. Tato situace není v demokratické společnosti v pořádku a domnívám se, že na mzdu generálního ředitele ČT by se uvedená pravidla vlády mohla vztahovat alespoň podpůrně, pokud tedy nebude přímo do zákona o ČT začleněn způsob výpočtu mzdy a odměny pro generálního ředitele ČT, jak je uvedeno výše.

Podle mého názoru se tato pravomoc Rady ČT dala odvodit z odpovědnosti generálního ředitele vůči Radě ČT i v době, kdy nebyla přímo upravena zákonem o ČT, neboť zde nebyla jiná instituce ani orgán, která by byl oprávněna do činnosti ČT a tím i jejího generálního ředitele jakkoli zasahovat. Z hlediska zamezení diskuzí, a také z důvodu zvýšení právní jistoty, a protože se pohybujeme v oblasti veřejného práva, kde platí zásada „co není dovoleno, je zakázáno“, bylo jistě zcela na místě v zákoně o ČT tuto pravomoc Rady ČT přímo uvést.

¹⁴¹ Tento návrh řešení předpokládá stanovení mezd na konkrétních pozicích a pro konkrétní profese interním předpisem ČT. Pak by také mzdy v celé ČT byly průhledné a bylo by možné alespoň přibližně stanovit rozsah odměn určitých profesí nebo pozic. Tento předpis by samozřejmě nebylo možné použít na odměny vyplácené dle autorského zákona.

¹⁴² Viz např. článek v Hospodářských novinách ze dne 5.2.2010 na <http://hn.ihned.cz/c1-40360480-vlada-sahne-sefum-i-na-dnesni-platy>; nebo článek deníku Mladé fronty E15 ze dne 23.2.2010 „Šéfům polostátních podniků se změní platy“.

5. 3. Povinnosti Rady ČT a jejích členů

Pravomoci Rady ČT vyjmenované v kapitole výše lze zároveň chápat jako její povinnosti. Tak např. pravomoc Rady ČT jmenovat a odvolávat generálního ředitele ČT, lze také chápat tak, že se jedná o povinnost Rady ČT, a pokud tuto povinnost Rada nesplní, měla by následovat zákonem stanovená sankce. Bohužel v platném znění zákona o ČT je uvedena sankce jediná, a to v § 6 odst. 3 zákona o ČT, podle kterého Poslanecká sněmovna Radu ČT může odvolat, pokud Rada opakovaně neplní povinnosti stanovené zákonem o ČT nebo pokud Sněmovna dvakrát po sobě neschválí výroční zprávy ČT předkládané Radou podle § 8 odst. 2 zákona o ČT. Tato sankce je s ohledem na povinnosti Rady značně slabá. Poslanecká sněmovna navíc podle citovaného ustanovení zákona o ČT nemusí Radu ČT odvolat, a to ani v případě, že Rada neplní opakovaně své povinnosti, neboť zákon dává Sněmovně pouze možnost Radu odvolat, a nikoli povinnost za zákonem daných podmínek tak učinit¹⁴³.

Lze konstatovat, že základní nebo obecnou povinností Rady ČT je kontrola činnosti ČT ve smyslu § 4 odst. 1 zákona o ČT, ve kterém je zakotveno právo veřejnosti na kontrolu činnosti ČT prováděnou prostřednictvím Rady ČT. V ustanovení § 8 zákona o ČT jsou potom definovány konkrétní pravomoci a zároveň povinnosti Rady.

Zákon o ČT tedy v § 8 stanoví, co všechno patří do působnosti Rady ČT, přičemž, jak je řečeno výše, většina těchto úkonů Rady ČT může být chápána jako pravomoc i povinnost zároveň. Tak má Rada ČT podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona o ČT povinnost kontrolovat účelné hospodaření České televize a na zjištěné nedostatky musí písemně upozornit generálního ředitele ČT. Z formulace tohoto zákonného ustanovení lze usuzovat, že pokud Rada ČT zanedbá své povinnosti a nebude kontrolovat hospodaření ČT nebo pokud by Rada neupozornila generálního ředitele na nedostatky, porušila by povinnost stanovenou jí zákonem o ČT. Pokud by se tak nestalo poprvé, mohla by Poslanecká sněmovna Radu ČT odvolat v souladu s § 6 odst. 3 zákona o ČT. Stejně by se postupovalo v případě, kdy by Rada ČT neschválila opakovaně Statut ČT nebo nepředložila sněmovně Kodex ČT ke schválení.

Jako velký nedostatek lze chápat skutečnost, že Rada ČT je, až na výjimky, všude v zákoně o ČT posuzována a zavazována jako celek, ačkoli dle mého právního

¹⁴³ Viz § 6 odst. 3 zákona o ČT (citace): „Poslanecká sněmovna *může* Radu odvolat,…”

názoru není ani subjektem práva ve smyslu platných zákonů ČR. Dalším velkým nedostatkem zákonné úpravy je skutečnost, že nikde v zákoně o ČT nejsou stanoveny povinnosti pro jednotlivé členy Rady ČT, které by byli povinni dodržovat při výkonu funkce radního ČT, a za které by také byli jednotlivě a jmenovitě odpovědní. Zavedení odpovědnosti z funkce radního ČT a konkrétní postihy za neplnění povinností nebo dokonce porušování předpisů při výkonu této funkce, by zcela určitě vedlo ke kvalitnější práci Rady ČT jako celku. Z tohoto důvodu by tedy bylo užitečné pro funkci člena Rady ČT stanovit obdobné povinnosti, jaké mají např. poslanci, tj. zejména povinnost složit slib, jehož obsahem je především závazek zachovávat Ústavu a zákony ČR. Protože je Rada ČT zákonem o ČT definována jako „orgán kontroly veřejnosti“, mohlo by součástí slibu být i prohlášení z poslaneckého slibu o výkonu mandátu v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí¹⁴⁴. Argumentem pro zavedení podobného slibu pro členy Rady ČT je skutečnost, že podle § 4 odst. 6 zákona o ČT, je funkce radního v radě ČT veřejnou funkcí a dále také fakt, že podle § 4 odst. 5 zákona o ČT, je Rada ČT ze své činnosti odpovědná Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, čímž je přímo napojena na zákonodárnou instituci České republiky. Nikde v zákoně o ČT také není ani požadavek na nezávislost při rozhodování člena Rady ČT a závazek člena Rady ČT zastávat funkci zodpovědně, i když nezávislost členů Rady ČT obecně na různých orgánech a funkcích je částečně dána § 5 zákona o ČT, ve kterém je vyjmenována neslučitelnost funkce člena Rady ČT s jinými funkcemi či členstvím v úřadech. Toto je ale nezávislost, která se zkoumá při obsazení funkce radního ČT a nikoli požadavek nezávislosti při rozhodování v jednotlivých úkonech Rady ČT. Zavedení výše uvedených povinností, respektive osobní odpovědnosti jednotlivých členů Rady ČT, by určitě bylo vhodné do zákona o ČT doplnit, neboť by se zvýšila odpovědnost jednotlivých osob za výkon funkce radního ČT, a tím by se také naskytla možnost členy Rady ČT kontrolovat a také postihovat za případnou špatně odvedenou práci. Podle platného zákona o ČT jsou v § 6 odst. 2 Poslanecké sněmovně dány pouze tři možnosti odvolání člena Rady ČT, a to v případě, že člen Rady ČT začal vykonávat funkci nebo práci neslučitelnou s funkcí člena Rady ČT ve smyslu § 5 zákona o ČT nebo se nezúčastňuje po dobu více než tří měsíců schůzí Rady. V § 6 odst. 2 písm. b) zákona o ČT je povinnost Sněmovny člena Rady ČT z funkce odvolat, pokud

¹⁴⁴ Srovnej čl. 23 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR.

naruší závažným způsobem důstojnost této funkce nebo pokud se dopustí jednání zpochybňující nezávislost a nestrannost při výkonu funkce radního ČT. Povinnost člena Rady ČT chovat se odpovědně tedy není v zákoně o ČT stanovena a žádná ze skutečností uvedených v § 6 odst. 2 zákona o ČT nezavazuje ani nenutí členy Rady ČT vykonávat mandát podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, natož v zájmu veřejnosti.

Požadavky na budoucí členy Rady ČT stanovené v § 4 odst. 3 zákona o ČT jsou pouze předpoklady, které musí fyzická osoba splnit, aby byla zvolena za člena Rady ČT. Tyto zákonné předpoklady je tedy nutné prokázat ještě před zvolením do funkce radního ČT a nejedná se tedy o povinnosti nebo osobní odpovědnost řádně zvoleného člena Rady ČT. Z nedávné historie si bohužel můžeme připomenout zjištěné nedostatky právě při volbě členů Rady ČT v rámci posouzení způsobilosti být zvolen členem Rady ČT, když ve smyslu § 4 odst. 3 písm. c) zákona o ČT zákon stanoví povinnost kandidáta na člena Rady předat lustračního osvědčení a čestné prohlášení ve smyslu zákona č. 451/1991 Sb., lustračního zákona v platném znění. Teprve v průběhu aféry s neodevzaným čestným prohlášením ohledně nečlenství v Lidových milicích tehdejšího vrchního ředitele ČT na začátku roku 2007, Poslanecká sněmovna začala zjišťovat, zda byla odevzdána lustračních osvědčení tehdejších členů Rady ČT, přičemž tato povinnost byla u některých již zvolených členů Rady ČT dána do pořádku právě až během února roku 2007, tedy nikoli před zvolením, ale až v průběhu výkonu funkce¹⁴⁵. Z výše uvedeného vyplývá, že ačkoli kandidáti na členy Rady ČT měli povinnost danou zákonem o ČT, tuto povinnosti nesplnili a jejich splnění nevyžadovala ani Poslanecká sněmovna, čímž došlo k porušení zákona o ČT jak dotčenými členy Rady ČT, tak Poslaneckou sněmovnou, a zároveň tím byla v otřesena důvěra veřejnosti v obě instituce i v regulérnost volby. Pokud kandidát na člena Rady ČT nepředložil zákonem vyžadované dokumenty podle § 4 odst. 3 písm. c) zákona o ČT, neměl být správně do funkce ani zvolen, neboť nesplnil zákonem danou povinnost, když neprokázal bezúhonnost ve smyslu § 4 odst. 3 písm. c) zákona o ČT. Pokud se na toto pochybení přišlo až v průběhu mandátu člena Rady, je tento člen povinen neprodleně požadované dokumenty dodat a pokud se ukáže, že člen Rady nesplňuje předpoklad pro zvolení, je jeho volba neplatná a takovému členu Rady ČT mandát nevznikl. Prostor pro uplatnění §

¹⁴⁵ Zdroj: ihned.cz http://kultrua.ihned.cz/2-20479130-J08000_d-5a

6 odst. 1 písm. c) zákona o ČT zde není, neboť zákon používá pojem „přestal“ splňovat předpoklady pro zvolení do funkce podle § 4 odst. 3 zákona o ČT. Byl by zde tedy i logický rozpor, neboť pokud člen Rady ČT neodevzdal lustrační osvědčení nebo čestné prohlášení podle lustračního zákona, nesplnil předpoklad pro vznik členství v radě ČT podle § 4 odst. 3 zákona o ČT, ale nemohl „přestat“ splňovat podmínky uvedené v zákoně, když je nikdy nesplňoval.

Otázka „neplatnosti“ zvolení do funkce se tedy přímo nabízí, ale jak vyřešit období, kdy člen Rady normálně fungoval, hlasoval a rozhodoval? Byly by všechny úkony Rady ČT prohlášeny za neplatné? Takový závěr by velmi zkomplikoval celou pozici Rady ČT a mohl by mít vliv na důležité úkony Rady ČT jako celku, např. na nejdůležitější pravomoc - jmenování nebo odvolání generálního ředitele ČT. Při posuzování platnosti a neplatnosti úkonů Rady ČT musíme vycházet z § 7 odst. 2 věty druhé zákona o ČT, který stanovuje způsob rozhodování Rady ČT, tedy kolik členů Rady musí být přítomno a pro dané rozhodnutí hlasovat, aby mohlo být přijato a tím i platné. V případě rozhodování nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů by bylo nutné spočítat, zda by přijaté rozhodnutí bylo platně přijato i bez člena Rady ČT, jemuž mandát nevznikl. Některá rozhodnutí přijatá tímto způsobem by mohla být platná i v případě hlasování člena Rady ČT bez platného mandátu. U rozhodnutí Rady ČT, kde je však nutná přítomnost i hlasování všech členů Rady ČT, však musíme konstatovat, že by nebyl splněn zákonný požadavek přítomnosti všech členů Rady ČT, tedy 15 osob, a rozhodnutí by tak nemohla být platně přijata, neboť Rada ČT by nesplnila podmínku usnášedlnosti. Tak by nemohla být přijata rozhodnutí Rady ČT uvedená v § 8 odst. 1 písm. b), e), f), g) j), k), l) zákona o ČT, ani rozhodnutí o jmenování nebo odvolání generálního ředitele ČT. Pokud by tedy v praxi byl odvolán generální ředitel ČT Radou ČT, o jejímž členovi vyšlo dodatečně najevo, že mu mandát ani nevznikl, bylo by odvolání neplatné a generální ředitel by mohl zastávat funkci do odvolání skutečně platně zvolenou Radou ČT a za splnění zákonem stanovených podmínek. Horší situace by nastala v případě, že došlo ke jmenování generálního ředitele nezpůsobilou Radou ČT – jmenování by bylo neplatné a neplatné by tak byly i úkony učiněné takto jmenovaným generálním ředitelem ČT. Neplatnost takových úkonů by bylo nutno zhojit dodatečně, tedy platně zvoleným generálním ředitelem, tj. v praxi podpisem nových smluv apod.

K výše uvedené situaci by v právním státě nemělo dojít, jinak by byla otřesena důvěra veřejnosti v Poslaneckou sněmovnu, Radu ČT a nakonec i v Českou televizi

samotnou, a proto je důležité, aby všechny subjekty zúčastněné na jmenování a odvolání členů Rady ČT pracovaly od počátku procesu velmi pečlivě a postupovaly přesně podle platného zákona o ČT i ostatních platných právních předpisů.

K nesplnění povinnosti Rady ČT jako celek a možnosti nebo nemožnosti jejího odvolání byl vysloven zajímavý právní názor v Právním rádci č. 5/2003¹⁴⁶. Autoři citovaného článku vyslovili názor, že i když Rada ČT opakovaně nezvolí generálního ředitele ČT, neměla by být odvolána pro nesplnění povinnosti ve smyslu § 6 odst. 3 zákona o ČT. Autoři v článku uvádějí mimo jiné argument *ad absurdum*, že i v případě, že se do výběrového řízení na generálního ředitele ČT nepřihlásí žádný způsobilý účastník a Rada ČT tak ani nemůže generálního ředitele zvolit, nelze dovést porušení povinnosti Radou ČT za nezvolení generálního ředitele ČT a v případě opakování tohoto stavu, nelze Radu ČT odvolat. V tomto případě musíme s autory článku souhlasit s tvrzením, že nepřihlásí-li se do výběrového řízení žádný kandidát splňující zejména požadavky zákona o ČT, nelze generálního ředitele zvolit, což je protiprávní stav, který nemohla Rada ČT ovlivnit a porušit zákon o ČT, a to ani kdyby se stejná situace opakovala. Jiná situace ale podle mého názoru nastane, pokud ve výběrovém řízení je způsobilý alespoň jeden kandidát, tj. kandidát splňující všechna kritéria výběrového řízení a Rada ČT z nějakého důvodu není schopná generálního ředitele zvolit. V takovém případě Rada ČT mohla generálního ředitele zvolit, ale z nějakého důvodu tak neučinila, a proto je podle mého názoru Rada ČT za své jednání plně odpovědná a pokud by se stejná situace opakovala, je zde důvod pro odvolání Rady ČT Poslaneckou sněmovnou ve smyslu § 6 odst. 3 zákona o ČT. Pokud bychom připustili závěr autorů výše citovaného článku, nebyla by dle jejich názoru Rada ČT odvolatelná za žádné opakované porušení zákona o ČT. Tento výklad odporuje jak platnému znění zákona o ČT, tak úmyslu zákonodárců, kteří nekoncepovali Radu ČT jako neodvolatelnou. Jiná věc je skutečnost, že Poslanecká sněmovna má pouze možnost a nikoli povinnost Radu ČT odvolat – Rada tak teoreticky může dál působit i v případě opakovaného, prokazatelného porušení zákona o ČT, rozhodne-li se Poslanecká sněmovna Radu neodvolat.

¹⁴⁶ Viz článek O.Hanáka a T.Tesaře: „Odpovědnost Rady ČT za nezvolení ředitele“, Právní rádce 5/2003, str. 33 – 35.

5. 4. Vztah Rady ČT a Poslanecké sněmovny PČR a otázka subjektivita Rady ČT

Otázka subjektivity Rady ČT, tedy způsobilosti mít práva a povinnosti ve smyslu platného právního řádu České republiky je sama o sobě velmi zajímavá. Tuto otázku jsem považovala za nutné podrobně z právního hlediska rozebrat, zejména s ohledem na případ žaloby neúspěšného kandidáta na generálního ředitele ČT z roku 2001 – viz Příloha č. 1 bod 2. této práce – Soudní spory.

Český právní řád definuje právní subjektivitu fyzických a právnických osob v příslušných ustanoveních občanského zákoníku¹⁴⁷. Právnické osoby jsou definovány v § 18 odst. 2 občanského zákoníku v platném znění a jsou jimi sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy a, jako poslední, jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon. Rada ČT, aby byla právnickou osobou s právní subjektivitou, musela by tedy splňovat jednu z výše popsanych definic právnické osoby. Rada ČT je však v § 4 odst. 1 zákona o ČT od počátku účinnosti zákona o ČT definována jako „orgán“.

V původním znění zákona o ČT byla Rada ČT v § 4 odst. 1 definována jako „orgán, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu tvorby a šíření programů České televize“. Tato definice byla částečně změněna novelou č. 39/2001 Sb. Tato novela zákona o ČT však ponechala původní koncepci, tj. Rada ČT byla nadále orgánem veřejnosti a změnila pouze to, že nyní Rada ČT měla kontrolovat „činnost České televize“. V této podobě je definice Rady ČT platná dosud. Samotná definice Rady ČT jako „orgánu“ vyvolává logicky otázku, zda je Rada ČT tedy právnickou osobou definovanou českým právním řádem a pokud není právnickou osobou, jakého subjektu je tedy Rada ČT orgánem. Označení za orgán a nikoli za subjekt totiž nahrává argumentu, že Rada ČT není právnickou osobou ve smyslu českého právního řádu, a tedy ani nemůže mít právní subjektivitu.

Nejprve se pokusíme vyřešit otázku, zda Rada ČT je právnickou osobou. Jak již bylo řečeno výše, samotné označení Rady ČT zákonem o ČT za „orgán“ vyvolává automaticky otázku, jakého subjektu je tedy Rada ČT orgánem. Toto označení je samo o sobě velmi nešťastné a z právního hlediska může způsobit potíže a nejasnosti. Podíváme-li se tedy na definice právnické osoby uvedené v § 18 odst. 2 občanského zákoníku a na další úpravu právnických osob v občanském zákoníku,

¹⁴⁷ Subjektivita fyzické osoby viz § 7 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku v platném znění, subjektivita právnických osob viz § 18 a násl. téhož předpisu.

musíme konstatovat, že Rada ČT bohužel nesplňuje žádnou z definic právnické osoby uvedenou v tomto předpise. Rada ČT tedy není ani sdružení fyzických nebo sdružení právnických osob; Rada ČT nesplňuje znaky účelového sdružení majetku, není samozřejmě jednotkou územní samosprávy a není dokonce ani právnickou osobou, o níž by to stanovil zákon. Rada ČT totiž nesplňuje způsobem vzniku žádnou z podmínek uvedených v § 18 a následujících občanského zákoníku v platném znění. Zákon o ČT jako zákon speciální vždy Radu ČT výslovně definoval a definuje jako „orgán“ a nikoli jako subjekt ve smyslu českých právních předpisů. Rada ČT také nemá samozřejmě uděleno identifikační číslo, které je udělováno subjektům podle způsobu vzniku a podle charakteru činnosti dané právnické osoby¹⁴⁸. Rada ČT je tedy od počátku účinnosti zákona o ČT koncipována jako „orgán“, nikoli jako „subjekt“. V zákoně o ČT není tedy nikde řečeno, že Rada ČT je subjekt nebo že může ve vztahu k třetím osobám vystupovat svým jménem a na svou vlastní odpovědnost, nebo že se Rada ČT může zavazovat. Rada ČT ve smyslu platného zákona o ČT vždy vystupuje pouze směrem k České televizi, kterou kontroluje, a směrem k Poslanecké sněmovně, která naopak má právo kontrolovat Radu ČT. Na základě celé zákonné koncepce Rady ČT tedy můžeme již nyní učinit závěr, že Rada ČT není subjektem v právním slova smyslu.

Rada ČT je složena ze svých členů, teoreticky by se tak blížila právnické osobě složené z fyzických osob, tedy ke sdružení, tedy k právnické osobě ve smyslu § 18 odst. 2 písm. a) občanského zákoníku v platném znění. Radě ČT ale zákon o ČT neukládá žádné povinnosti, jejichž splnění znamená vznik právnické osoby, tj. subjektu. Pro vznik právnické osoby je podle § 19 odst. 1 občanského zákoníku nezbytná písemná smlouva nebo zakládací listina, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Rada ČT sice vznikla na základě zákona o ČT, ale zákon o ní hovoří jako o „orgánu“ nikoli jako o právnické osobě, proto další záležitosti ohledně vzniku Rady neřeší. Dále § 19 odst. 2 občanského zákoníku stanovuje, že právnické osoby vznikají dnem, ke kterému jsou zapsány do obchodního nebo do jiného zákonem určeného rejstříku, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak – zákon o ČT ohledně Rady ČT opět nestanoví vůbec nic, tedy nepředpokládá žádnou registraci a jako právnickou osobu jmenuje zákon o ČT pouze Českou televizi, nikoli Radu ČT. Pokud

¹⁴⁸ Např. Česká televize má IČ: 00027383 a je vedena pouze v rejstříku ekonomických subjektů Ministerstva financí ČR, neboť ČT se nezapisuje do obchodního rejstříku a je právnickou osobou sui generis vzniklou přímo na základě zvláštního zákona (zákon o ČT), tj. právnickou osobou definovanou ustanovením § 18 odst. 2 písm. d) občanského zákoníku v platném znění.

bychom teoreticky uvažovali o Radě ČT jako o sdružení fyzických osob, pak sdružení je právnickou osobou soukromého práva, ale Rada ČT je institucí, která se vyskytuje v zákoně o ČT, který spadá do správního práva, tedy do práva veřejného. V právu veřejném platí zásada „co není zákonem dovoleno, je zakázáno“¹⁴⁹, a z toho důvodu se Rada ČT sama, bez podpory zákona, nemůže rozhodnout, že si vystaví zakládací listinu, bude se registrovat, tedy že jí bude uděleno IČ, tj. že se stane právnickou osobou ve smyslu českého právního řádu. I na základě tohoto výkladu, můžeme konstatovat, že zákon o ČT neupravuje Radu ČT jako právnickou osobu a nepřiznává jí postavení subjektu práva. Zde můžeme srovnat postavení Rady ČT s Radou pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV), která je právnickou osobou, neboť toto postavení jí přiznává přímo zvláštní zákon, a to ustanovením § 4 odst. 2 zákona o č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění (vysílací zákon). Toto ustanovení vysílacího zákona totiž přímo definuje RRTV jako správní úřad se sídlem v Praze, tedy definuje RRTV jako subjekt práva, a to právnickou osobu sui generis, tedy, o níž to stanoví zákon¹⁵⁰.

Poměrně jednoduchým výkladem jsme tedy dospěli k závěru, že Rada ČT není právnickou osobou ve smyslu českého právního řádu a velmi pravděpodobně ani nebylo účelem zákonodárce Radu ČT jako právnickou osobu, tedy subjekt, definovat. Znovu si tedy musíme klást další otázku spojenou s podstatou Rady ČT, a to, jakého subjektu je tedy Rada ČT orgánem a otázku s tím související, tedy zda Rada ČT má právní subjektivitu či nikoli. Vodítkem nám budou další ustanovení zákona o ČT, neboť jiný zákon postavení a pravomoci Rady České televize neupravuje.

Podle § 4 odst. 5 zákona o ČT je Rada ČT odpovědná ze své činnosti Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Podle zákona o ČT členy Rady ČT z předkládaných kandidátů vybírá Poslanecká sněmovna a poté také členy Rady ČT volí a odvolává. Poslanecká sněmovna může také podle § 6 odst. 3 zákona o ČT odvolat za určitých okolností Radu ČT jako celek. Odměnu člena Rady ČT určuje opět Poslanecká sněmovna. Pokud vezmeme v úvahu ustanovení § 8 zákona o ČT upravujícího působnost Rady ČT, můžeme konstatovat, že jsou zde pravomoci, které Rada vykonává sama, tj. nepotřebuje od žádného subjektu další schválení, a poté jsou zde pravomoci Rady ČT, ve kterých Rada hraje pouze roli prostředníka nebo dozorujícího

¹⁴⁹ Tato zásada vyplývá z čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR citace: „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“; a z čl. 2 odst. 2 LZPS: „Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.“

¹⁵⁰ Tedy právnickou osobu definovanou § 18 odst. 2 písm. d) občanského zákoníku v platném znění.

orgánu a předává dokumenty Poslanecké sněmovně, která má oprávnění je schválit nebo neschválit. Do samostatné působnosti Rady ČT tak patří pravomoci vyjmenované v § 8 odst. 1 písm. a) až e) a g) až l) zákona o ČT¹⁵¹. Naopak záležitosti, o kterých v konečném důsledku rozhoduje Poslanecká sněmovna, jsou upraveny v § 8 odst. 1 písm. f), ve kterém je uvedena povinnost Rady ČT předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex ČT a poté v § 8 odst. 2 zákona o ČT, podle kterého Rada ČT předkládá Poslanecké sněmovně Výroční zprávu o činnosti ČT a Výroční zprávu o hospodaření ČT, tedy dva nejdůležitější dokumenty mapující situaci a činnost ČT za každý kalendářní rok.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že Rada ČT má zákonem o ČT stanoveny úkoly, tedy práva a povinnosti zároveň, které má vykonávat sama, a také úkoly, které vykonává společně s Poslaneckou sněmovnou, respektive sněmovna je jakýmsi „nadřízeným“ Rady ČT. Můžeme tedy konstatovat, že Rada ČT je orgánem Poslanecké sněmovny a že nemá právní subjektivitu?

Poslaneckou sněmovnu a její orgány upravuje Ústava ČR, a to čl. 31 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., podle kterého zřizují komory parlamentu (Poslanecká sněmovna a Senát) jako své orgány výbory a komise. Činnost těchto orgánů upravuje samostatný zákon, tj. jednací řád příslušné komory parlamentu. Ústava tedy výslovně a zcela přesně definuje jako orgány poslanecké sněmovny výbory a komise. Podle internetových stránek poslanecké sněmovny¹⁵² jsou orgány Poslanecké sněmovny výbory, komise a také delegace, které ale Ústava ČR jako orgán sněmovny neuvádí. Podle čl. 31 odst. 2 Ústavy upraví činnost výborů a komisí zákon, kterým je zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Použití extenzivního výkladu, tedy že orgánem Poslanecké sněmovny může být i instituce neuvedená v Ústavě nebo v jednacím řádu, podle mého názoru není v této oblasti možné, neboť se nacházíme na půdě práva ústavního, tedy veřejného, a nikoli práva soukromého, v rámci něhož platí zásada dispozitivity, tj. možnost upravit si vztahy mezi subjekty odchylně, pokud to zákon přímo nevylučuje nebo pokud toto počínání neodporuje dobrým mravům. Tzv. delegace uvedené a upravené pouze jednacím řádem budou tedy institucemi působícími v rámci Poslanecké sněmovny, ale neměly by být nazývány „orgánem Poslanecké sněmovny“, neboť orgány

¹⁵¹ Od pravomoci volit a odvolávat generálního ředitele, přes pravomoc určovat mzdu generálnímu řediteli a pravomoc schvalovat rozpočet ČT až po méně sledované pravomoci, např. rozhodovat o stížnostech na generálního ředitele ČT.

¹⁵² viz www.psp.cz ;

sněmovny definuje výlučně Ústava ČR, která pojem delegace nezná. Také Radu ČT samozřejmě Ústava ČR jako orgán Poslanecké sněmovny nezná.

S Radou ČT je to ale ještě o něco složitější, neboť je podle textu zákona o ČT „orgánem kontroly veřejnosti“. Je zcela zřejmé, že v době vzniku zákona o ČT pracovali zákonodárci s pojmy, o kterých nevěděli, zda budou zcela vyhovovat demokratické legislativě, a zda tedy budou správně definované, použitelné v praxi a vůbec vhodné, ani zda budou dobře pochopeny. Termín „orgán kontroly veřejnosti“ je pravděpodobně výsledkem kompromisu, díky kterému chtěli zákonodárci Českou televizi nechat jako samostatný subjekt, ale chtěli také, aby podléhala jakési kontrole veřejnosti, když už „veřejnost“, konkrétně poplatníci televizních poplatků na její fungování přispívají¹⁵³. V komunistické éře podléhala ČST jako sdělovací prostředek zcela kontrole státu, když ústřední ředitel ČST byl odpovědný vládě státu a vláda také schvalovala statut ČST¹⁵⁴. V demokratické společnosti je nepřípustné, aby televize jako hlavní sdělovací prostředek na poli televizního vysílání podléhala jakékoli cenzuře nebo kontrole – cenzura je přímo zakázána čl. 17 odst. 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod. V době přijetí zákona o ČT, tedy na konci roku 1991, ještě Ústava ČR ani Listina základních práv a svobod nebyly účinné, přesto bylo nutné vycházet z principů demokratického státu a odpoutat se od komunistického zákonodárství a způsobu řízení médií. Zákonodárci tedy v případě ČT stáli před úkolem definovat ČT jako samostatný subjekt, ale zároveň ponechat jakousi „kontrolu“ nad tímto strategickým médiem. Tato kontrola ale nesměla být nijak řízena státem, a proto přišlo tehdejšími zákonodárcům jako nejlepší a demokratické řešení podřídit ČT tzv. kontrole veřejnosti, jejímž zástupcem měla být právě Rada ČT, kterou bude volit Česká národní rada (nyní Poslanecká sněmovna), tedy reprezentant politických názorů občanů, tedy široké veřejnosti.

Zde se dostáváme do prvního konfliktu se slovním spojením „orgán kontroly veřejnosti“, neboť veřejnost, pokud výkladem dovodíme, že se jedná o občany ČR, podle platného zákona o ČT nemůže mít vliv na složení ani činnost Rady ČT, proto je prezentace Rady ČT jako orgánu kontroly veřejnosti zavádějící a nepravdivá. Členy Rady ČT nemůže ani podle stávajícího zákona o ČT zvolit samotná veřejnost, tj.

¹⁵³ Poplatníka televizního poplatku definuje § 3 zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, v platném znění.

¹⁵⁴ Viz např. § 5 odst. 2 zákona č. 18/1964 Sb., o Československé televizi, podle kterého ústřední ředitel ČST byl odpovědný vládě státu a § 5 odst. 5 zákona o ČST, podle kterého měl zásady vnitřního uspořádání a hospodaření ČST upravovat statut a tento statut vydávala opět vláda, i když na návrh ústředního ředitele ČST.

sami občané, ale návrhy na kandidáty mohou podávat pouze organizace a sdružení, které mají sice představovat kulturní, regionální, sociální a další v zákoně o ČT uvedené zájmy, ale ve skutečnosti není jasné, jaké subjekty pod tuto definici patří – více viz kapitola 5.2.1. výše v této práci. Je jasné, že kdyby byla Rada ČT doslova orgánem veřejnosti, musela by veřejnost, tedy zřejmě občané ČR, tuto Radu také volit a případně odvolávat a také veřejnosti by se Rada ČT měla zodpovídat ze svého rozhodování. Veřejnost do složení Rady ČT zasáhne zprostředkovaně, a to maximálně tím, jaké zástupce v poslanecké sněmovně si občané ČR s volebním právem zvolí v parlamentních volbách, neboť tito „zástupci veřejnosti“ budou poté volit „orgán veřejnosti“, respektive členy Rady ČT. Označením Rady ČT za „orgán veřejnosti“ tedy chtěli pravděpodobně zákonodárci také demonstrovat fakt, že složení Rady ČT není ani veřejnosti ani státu lhostejné, a že chtěli zachovat jakousi kontrolu nad veřejnoprávní institucí, aniž by tato kontrola pocházela přímo z politického spektra, resp. ze státních orgánů. Stvořili tedy jakýsi „orgán“, který je jen těžko zařaditelný, navíc s veřejností přímo má velmi málo společného, a proto není možné doslova souhlasit s tvrzením, že Rada ČT je „orgánem kontroly veřejnosti“. V tomto ohledu zákon o ČT neodpovídá skutečnému stavu věcí.

Platný zákon o ČT stanoví, že Rada ČT je odpovědna ze své činnosti Poslanecké sněmovně, která také volí a odvolává členy Rady. Bohužel ale zákon o ČT už dále nestanoví Radě ČT povinnost podávat o své činnosti Poslanecké sněmovně zprávy, ačkoli oprávnění vyžádat si zprávu nebo stanovisko k určité záležitosti se pro Poslaneckou sněmovnu dá dovodit z ustanovení § 4 odst. 5 zákona o ČT, podle kterého je Rada ČT je ze své činnosti odpovědna Poslanecké sněmovně. Vzhledem k výše uvedenému a s ohledem na výklad Ústavy ČR, konkrétně čl. 31. odst. 1 definujícího orgány Poslanecké sněmovny, nelze v právním slova smyslu označit Radu ČT za „orgán“ Poslanecké sněmovny.

Rada ČT není ani orgánem České televize, ačkoli je napojená na její rozpočet¹⁵⁵. Financování Rady ČT z rozpočtu ČT znamená částečnou faktickou závislost Rady ČT na veřejnoprávní televizi a tím i určitou disproporci v účelu Rady ČT zřízené jako kontrolní orgán veřejnosti. Pokud by Rada ČT měla být zcela nezávislým orgánem na České televizi, jejíž činnost má dle zákona kontrolovat, a to pokud možno objektivně a nezávisle, měla by být Rada ČT také financována z jiných zdrojů a ne přímo

¹⁵⁵ Viz § 8b odst. 7 zákona o ČT v platném znění.

z rozpočtu ČT. Jediným řešením schůdným v rámci českého právního řádu a zároveň splnění podmínky úplné nezávislosti Rady ČT na České televizi, je napojení Rady ČT na státní rozpočet. Dokud bude Rada ekonomicky závislá na ČT, nebudou lidé o její nezávislosti přesvědčeni, čímž je popřen jeden z principů Rady ČT jako nezávislého orgánu a vzhledem k lidem je úplně lhostejné ohánět se argumentem, že Rada se zodpovídá Poslanecké sněmovně a ne České televizi.

Vzhledem k výše uvedenému můžeme tedy jednoznačně konstatovat, že Rada ČT není právnickou osobou ve smyslu právního řádu ČR. S ohledem na koncepci Rady ČT v zákoně o ČT a s výslovnou odpovědností Rady vůči Poslanecké sněmovně můžeme také konstatovat, že Rada ČT sice není orgánem Poslanecké sněmovny, ale je institucí přímo podřízenou Poslanecké sněmovny a tím Parlamentu ČR, a je tedy součástí státu. Názor, že Rada ČT má s Poslaneckou sněmovnou společného mnohem více než jen vztah subordínace a kontroly, podporuje také situace, která nastala v roce 2001. Vlivem tzv. televizní krize, kdy zaměstnanci ČT a některé osobnosti české umělecké scény nesouhlasily s volbou J. Hodače do funkce generálního ředitele ČT a uváděli, že ČT a Rada ČT jsou pod politickým vlivem, což shledávali v rozporu se zákonem ČT, došlo nejen k rezignaci J. Hodače a k rychlému přijetí novely zákona o ČT, ale také k odvolání Rady ČT jako celku¹⁵⁶. Vzbouření zaměstnanci ČT odmítli mechanismus výběrového řízení na generálního ředitele ČT, na jehož základě byl vybrán J. Hodač a zpochybnili kompetence tehdejší Rady ČT. Z výše uvedených důvodů reagovala Poslanecká sněmovna na televizní krizi tak, že sice podpořila volbu J. Hodače generálním ředitelem ČT, neboť ji shledala legální, ale poté, co tento generální ředitel nechal na 24 hodin vypnout oba kanály ČT, čímž přímo zapříčinil, že ČT po tuto dobu neposkytovala službu veřejnosti ve smyslu zákona o ČT, konstatovala Poslanecká sněmovna, že ČT neplní své veřejné právní poslání a následně Poslanecká sněmovna odvolala celou Radu ČT a schválila novelu zákona o ČT reagující na krizi v ČT¹⁵⁷. Od 12.1.2001 do 25.5.2001 tak Poslanecká sněmovna fakticky plnila roli Rady ČT, neboť Rada ČT nebyla v tuto dobu obsazena a nebyla tak schopna zvolit nového generálního ředitele ČT, jehož post byl po rezignaci J. Hodače prázdný. Z toho důvodu přímo Poslanecká sněmovna

¹⁵⁶ K tomu srovnej např. poznámka na str. 328 k 20.12.2000 a dalším následujícím událostem v ČT, Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Karolinum 2003.

¹⁵⁷ J. Hodač nařídil vypnout oba kanály ČT dne 27.12.2000 v 19:15 hod. J. Hodač rezignoval na funkci generálního ředitele ČT dne 11.1.2001, Poslanecká sněmovna odvolala Radu ČT dne 12.1.2001. (Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Karolinum 2003, str. 329-331).

zvolila dne 9.2.2001 do funkce prozatímního ředitele ČT Jiřího Balvína a dne 25.5.2001 zvolila Poslanecká sněmovna novou, nyní již 15ti člennou Radu ČT¹⁵⁸. Tato Rada ČT poté až téměř za půl roku, přesně 31.10.,2001 zvolila v rámci zákonem daného výběrového řízení Jiřího Balvína generálním ředitelem ČT¹⁵⁹. Nastala zde tedy nestandardní situace, kterou nepředpokládal ani zákon o ČT, a to neobsazenost Rady ČT a zároveň ČT bez statutárního orgánu. Poslanecká sněmovna byla tak nucena zaujmout roli Rady ČT, ačkoli v zákoně o ČT není o řešení takové situace zmínka a Poslanecká sněmovna neměla a nemá zákonné zmocnění k tomuto kroku. Zdůvodněním této situace byl fakt, že Poslanecká sněmovna jednala na základě logické úvahy a faktické nouze, kdy zvolení nebo jmenování prozatímního ředitele ČT jiným orgánem nebo subjektem nebylo možné ani právně odůvodnitelné.

Jak je to tedy s právní subjektivitou Rady ČT v rámci právních vztahů z obecného právního hlediska?

Právní subjektivita je definována jako způsobilost mít práva a povinnosti v rámci právního řádu. Tato způsobilost se přiznává fyzickým a právnickým osobám¹⁶⁰. Výše uvedeným výkladem jsme dovedli, že Rada ČT není právnickou osobou. Tím by tedy neměla mít právní subjektivitu. Zákon o ČT jako zákon speciální ale přiznává Radě ČT práva a povinnosti, i když je přímo nenazývá právy a povinnostmi, ale jsou skryty pod pojmem „působnost“ Rady v § 8 zákona o ČT. Můžeme tedy konstatovat, že Rada ČT je podle zákona o ČT způsobilá mít práva a povinnosti, a to práva a povinnosti definované pouze a právě zákonem o ČT a v mezích tohoto zákona. Bohužel Rada ČT skutečně nespĺňuje podmínky právní subjektivity, protože podle příslušných ustanovení občanského zákoníku v platném znění, se způsobilost mít práva a povinnosti vztahuje na fyzické a právnické osoby v rámci právního řádu ČR. Proto musíme také konstatovat, že Rada ČT má pouze omezenou způsobilost mít práva a povinnosti. Tato způsobilost je omezená právě zákonem o ČT, tedy Rada ČT má právě a pouze ta práva a povinnosti, které uvádí zákon o ČT. V rámci českého právního řádu tedy Rada ČT nemá plnou způsobilost k právům a povinnostem. Tato omezená způsobilost může mít za následek problémy ve vztazích neupravených zákonem o ČT, např. v otázce, jakým způsobem se bránit proti rozhodnutí Rady ČT,

¹⁵⁸ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Karolinum 2003, str. 332-333.

¹⁵⁹ Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Karolinum 2003, str. 336.

¹⁶⁰ Viz § 7 od1 a § 18 odst. 1 občanského zákoníku v platném znění.

tedy jakým způsobem nebo přesněji řečeno, jaký subjekt bude aktivně nebo pasivně legitimovaný ve sporech vyplývajících z činnosti Rady ČT. Vzhledem k výše uvedenému výkladu můžeme dovodit, že Rada ČT je jakousi faktickou součástí Poslanecké sněmovny a tím i státu. Ve sporech, kde Rada ČT bude na straně žalované, je tedy nutné žalovat stát, tedy Českou republiku, a to takto: ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR – Rada ČT.

Pokud by tedy byla vznesena žaloba na postup Rady ČT nebo právní úkony učiněné Radou ČT, neměla by na straně žalované být Česká televize, která je samostatným subjektem, jemuž Rada ČT není ze své činnosti odpovědná.

Uvedený stav, který je nyní v zákoně o ČT, je samozřejmě z hlediska právní jistoty a v rámci českého právního řádu velmi nestandardní a nevyhovující. Pokud by zákonodárce skutečně chtěl zachovat nezávislost Rady ČT na České televizi a zároveň vyřešit její postavení, tedy přiznat Radě ČT plnou právní subjektivitu a tím vyřešit nejasné postavení Rady ČT, musel by změnit zákon o ČT a opustit koncepci Rady ČT jako „orgánu“ kontroly veřejnosti. Jedním z řešení by bylo např. přiznat Radě ČT přímo zákonem o ČT postavení a působnost správního úřadu, obdobně jako je tomu u Rady pro rozhlasové a televizní vysílání¹⁶¹. Jiným, ale stejně elegantním řešením, by bylo naopak začlenit Radu ČT pevně do struktury ČT jako její kontrolní orgán, zároveň zákonem deklarovat a vyžadovat nezávislost Rady ČT a jejích členů na ČT i jejím statutárním orgánu, a k tomu navíc zřídit kontrolní orgán diváků ČT - obdobně jako je tomu u britské BBC – více viz kapitola 6.3.

5.5. Srovnání postavení Rady ČT a Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

5.5.1. Základní rozdíly mezi oběma Radami

Prvním a zásadním rozdílem mezi oběma radami je samozřejmě rozsah působnosti obou rad, tedy skutečnost, že Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“) je subjektem, který vykonává dohled nad televizním a rozhlasovým vysíláním v rámci a mezích zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění (dále také jen jako „vysílací zákon“), kdežto Rada ČT je zákonem o ČT definována pouze jako kontrolní orgán České televize¹⁶².

¹⁶¹ Viz § 4 odst. 1 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění.

¹⁶² Stejně koncipovanou radu jako ČT má také Český rozhlas – viz § 4 a násl. zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, v platném znění, a také Česká tisková kancelář (ČTK) – viz § 4 a násl. zákona č. 517/1991 Sb. o České tiskové kanceláři, v platném znění.

Jak už bylo naznačeno výše, základním rozdílem mezi RRTV a Radou ČT je jejich působnost a tím i zákonná definice každé rady. Rada ČT je v § 4 odst. 1 zákona o ČT definována jako orgán, kterým se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti České televize. Naproti tomu RRTV je přímo vysílacím zákonem definována jako správní úřad, který vykonává kontrolu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a dohlíží na zachovávání a rozvoj plurality programové nabídky a informací v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, dbá na obsahovou nezávislost televizního vysílání a plní další úkoly stanovené vysílacím zákonem a dalšími zvláštními právními předpisy¹⁶³. Zákon tedy přímo definuje RRTV jako správní úřad vykonávající státní kontrolu. Dále vysílací zákon v § 4 odst. 1 stanoví výslovně zřízení RRTV tímto zákonem a za sídlo RRTV určuje Prahu. RRTV tedy má na rozdíl od Rady ČT zcela jasně definovanou právní subjektivitu a tedy možnost i nutnost jednat svým jménem na svou odpovědnost. V řízení se na RRTV vztahuje správní řád a pro případ soudního sporu je v občanském soudním řádu přímo určena příslušnost soudu v řízeních proti rozhodnutím RRTV podle vysílacího zákona¹⁶⁴. Ohledně Rady ČT podobné ustanovení v zákoně o ČT, případně jiných platných zákonech, chybějí. Navíc se Rada ČT řídí svým jednacím řádem a zákon o ČT neupravuje možnost použít na postup Rady ČT správní řád.

RRTV je tedy na rozdíl od Rady ČT subjektem práv a povinností, který je zřízen zákonem, zákon přímo stanovuje jeho sídlo a působnost a mimo jiné také hospodaření podle vlastního rozpočtu¹⁶⁵, a tak RRTV zcela legitimně svým jménem jedná, vystupuje navenek vůči třetím osobám. RRTV má také svůj vlastní rozpočet, kdežto Rada ČT nikoli - ustanovení § 8b odst. 7 zákona o ČT uvádí pouze odměny a další finanční záležitosti spojené s funkcí člena Rady ČT; tyto odměny poskytuje členům Rady ČT Česká televize.

Dalším rozdílem je působnost obou rad. Rada ČT je pouze kontrolním orgánem, který dle § 4 odst. 1, respektive § 8 zákona o ČT, kontroluje a zasahuje do činnosti České televize. Naproti tomu působnost RRTV je stanovena v § 5 vysílacího zákona a jedná se zejména o dohled nad dodržováním právních předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, udělování licencí k vysílání apod. RRTV tedy kontroluje subjekty, které se v rámci a v mezích českého právního řádu pohybují na

¹⁶³ Viz § 4 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění

¹⁶⁴ Viz § 9 odst. 2 písmeno i) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu v platném znění

¹⁶⁵ Viz § 11 odst. 1 vysílacího zákona.

poli rozhlasového a televizního vysílání, a to včetně ČT. Můžeme konstatovat, že Rada ČT provádí vnitřní kontrolu ČT, respektive má oprávnění zasahovat do vnitřních záležitostí ČT jako je rozpočet, účetní závěrka, schvalování Statutu ČT, jmenování jejího statutárního orgánu, nakládání s nemovitostmi apod., kdežto RRTV provádí kontrolu a dozor nad ČT a dalšími subjekty ve smyslu vysílacího zákona, tj. zejména dohlíží na dodržování právních předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání¹⁶⁶.

Rozdílný je také vztah obou rad vůči Poslanecké sněmovně: Zatímco vztah Rady ČT a Sněmovny je výslovně a přímo ze zákona založen na odpovědnosti a tím i podřízenosti Rady ČT Sněmovně,¹⁶⁷ má RRTV naproti tomu podle § 6 odst. 1 vysílacího zákona pouze povinnost předkládat Poslanecké sněmovně každoročně výroční zprávu o své činnosti a o stavu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. O výslovnou odpovědnost spojenou s činností RRTV se tedy nejedná a vztah RRTV a Poslanecké sněmovny je tedy spíše na úrovni plnění povinnosti informovat než kontroly jednoho subjektu druhým.

Dalším rozdílem je úprava jednotlivých povinností obou rad vůči Poslanecké sněmovně v textu zákona. Zatímco Rada ČT má své povinnosti vůči Poslanecké sněmovně roztroušeny v textu celého zákona¹⁶⁸, pro RRTV je zvláštním a důležitým ustanovení § 6 vysílacího zákona nazvané výstižně a jasně „Povinnosti rady“. V ustanovení § 6 odst. 1 vysílacího zákona je tedy jasně stanoveno, že RRTV předkládá každoročně Výroční zprávu o činnosti RRTV a o stavu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání. Dále je v citovaném zákonném ustanovení určen demonstrativním výčtem obsah této zprávy. Je to např. aktuální seznam provozovatelů vysílání, informace o výsledcích kontrol dodržování povinností stanovených vysílacím zákonem, informace o udělených licencích a o změnách licencí atd. Protože je výčet pouze demonstrativní, může si Poslanecká sněmovna vyžádat zprávu o určité informaci neuvedené přímo v citovaném ustanovení vysílacího zákona. Na druhou stranu také sama RRTV může podat Poslanecké sněmovně zprávu o záležitosti, která sice není přímo uvedena v seznamu dle § 6 odst. 1 vysílacího zákona, ale která má podle názoru RRTV natolik zásadní význam, že by o ní Poslanecká sněmovna měla být informována. RRTV je povinna předložit

¹⁶⁶ Těmito předpisy jsou především samotný vysílací zákon a dále zejména zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy v platném znění.

¹⁶⁷ Podle § 4 odst. 5 zákona o ČT.

¹⁶⁸ Viz zejména § 4 odst. 5, § 8 odst. 1 písm. f), § 8 odst. 2 zákona o ČT v platném znění.

zprávu Poslanecké sněmovně ke schválení a je také povinna předložit zprávu ke stanovisku předsedovi vlády, obě do konce února každého kalendářního roku¹⁶⁹. Na rozdíl od Rady ČT má právo do činnosti RRTV zasáhnout také předseda vlády. RRTV je tedy napojena nejen na moc zákonodárnou, ale také na moc výkonnou. Poslanecká sněmovna dle svého uvážení výroční zprávu RRTV schválí, shledá-li, že zpráva je v pořádku, nebo má možnost výroční zprávu neschválit. O možných následcích neschválené výroční zprávy vysílací zákon mlčí. Pouze v případě, že Poslanecká sněmovna shledá takové vady, ze kterých může dovodit, že RRTV neplní závažným způsobem povinnosti uvedené v § 5 nebo v § 6 odst. 1 a 2 vysílacího zákona nebo pokud Poslanecká sněmovna opětovně neschválí pro závažné nedostatky výroční zprávu, pak Poslanecká sněmovna může předsedovi vlády navrhnout odvolání RRTV. Zde vidíme další rozdíl mezi Radou ČT a RRTV: Radu ČT i její jednotlivé členy odvolává podle § 6 zákona o ČT Poslanecká sněmovna, kdežto RRTV je oprávněn ve smyslu § 6 odst. 3 vysílacího zákona odvolat předseda vlády a Poslanecká sněmovna může podat pouze návrh na odvolání. O samotném úkonu odvolání RRTV rozhoduje předseda vlády. V případě RRTV tedy první úkon (návrh na odvolání) musí vykonat Poslanecká sněmovna. Podle vysílacího zákona má Poslanecká sněmovna možnost navrhnout odvolání RRTV, předseda vlády poté dle zákonného textu RRTV odvolá. Odvolat RRTV jako celek lze v případě, že RRTV neplní opakovaně závažným způsobem své povinnosti nebo v případě, když Sněmovna opětovně neschválí pro závažné nedostatky výroční zprávu RRTV.

Odvolání Rady ČT jako celku je naproti tomu možné v případě, že by Rada ČT opakovaně neplnila své povinnosti dané zákonem o ČT nebo v případě, že Poslanecká sněmovna dvakrát po sobě neschválí Výroční zprávu o činnosti ČT nebo Výroční zprávu o hospodaření ČT. V takových případech by se aplikovalo ustanovení § 6 odst. 3 zákona o ČT a Poslanecká sněmovna je oprávněna, nikoli však povinna, Radu ČT odvolat – zákonný text obsahuje slovo „může“ odvolat, nikoli tedy výslovný příkaz nebo povinnost. Zde vidíme opět rozdíl mezi pojetím obou rad – zatímco RRTV může být odvolána pouze za svá pochybení nebo nečinnost, Rada ČT může být tímto způsobem sankcionována za neschválení výročních zpráv České televize, tedy instituce odlišné od Rady ČT. V současném pojetí obou rad, ale tuto

¹⁶⁹ Viz § 5 odst. 2 vysílacího zákona v platném znění

problematiku zřejmě nelze vyřešit jinak, neboť Rada ČT není zákonem koncipována jako subjekt, ale jako „orgán“, a jako taková kontrola plnohodnotný subjekt, kterým je ČT. Naproti tomu RRTV je subjektem dle českého právního řádu a je také za své jednání plně odpovědná.

V zákonném textu u možnosti odvolat Radu ČT je spojka „nebo“, lze tedy usuzovat, že pro případné odvolání Rady ČT stačí, když Poslanecká sněmovna neschválí dvakrát po sobě alespoň jednu z výročních zpráv a je možné přistoupit k odvolání Rady ČT. V praxi však tato situace zatím ještě nikdy nenastala. Pokud si situaci představíme ve skutečnosti, pak neschválení výroční zprávy ČT pouze jednou by znamenalo faktické selhání Rady ČT jako kontrolního orgánu ČT a určitě by vzbudilo emotivní reakce minimálně tisku, takže neschválení výroční zprávy ČT podruhé by znamenalo takový nedostatek v práci Rady ČT a zároveň mediální masáž, že by následné odvolání bylo jen logickým vyústěním situace. Na rozdíl od Rady ČT, pro jejíž odvolání stačí tedy opakované neplnění jejích povinností nebo neschválení uvedených výročních zpráv, pro odvolání RRTV je potřeba nejen opakovaného neplnění povinností, ale zákon v takovém případě navíc vyžaduje, aby toto neplnění bylo „závažným způsobem“. Odvolat RRTV je tedy složitější než odvolat Radu ČT, neboť je nutné prokázat opakované neplnění povinností RRTV a zároveň také neplnění povinností závažným způsobem.

Rozdíly mezi oběma radami nalezneme dále ve způsobu jednání, respektive přijímání rozhodnutí. Rada ČT podle § 7 odst. 2 zákona o ČT přijímá svá rozhodnutí nadpoloviční většinou přítomných členů, přičemž výjimka je pro jmenování generálního ředitele ČT, kde je zapotřebí alespoň 10 hlasů členů Rady ČT, a pro přijetí rozhodnutí vyjmenovaných přímo v tomto ustanovení, kdy je potřeba nadpoloviční většina všech členů Rady ČT. RRTV podle § 8 odst. 1 vysílacího zákona rozhoduje nadpoloviční většinou svých členů, jestliže je současně také přítomen předseda nebo některý z místopředsedů. Ustanovení § 8 odst. 2 vysílacího zákona potom stanoví, že pro udělení licence, prodloužení nebo odnětí licence a pro zrušení registrace je zapotřebí 9 hlasů členů RRTV¹⁷⁰. Na rozdíl od Rady ČT je u RRTV řešena také možná podjatost členů RRTV při rozhodování a podle § 8 odst. 3 vysílacího zákona „jsou z rozhodování vyloučeni ti členové, u nichž se zřetelem na jejich poměr k věci nebo k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům jsou důvodné

¹⁷⁰ Podle § 7 odst. 1 vysílacího zákona má RRTV 13 členů, jedná se tedy o jakousi kvalifikovanou většinu nutnou pro přijetí rozhodnutí.

pochybnosti o jejich podjatosti“. Člen RRTV je povinen oznámit RRTV skutečnosti nasvědčující jeho vyloučení z projednávání a rozhodování věci, jakmile se o nich dozví. O námitce podjatosti svého člena rozhodne RRTV bez zbytečného odkladu. Zákon o ČT možnou podjatost člena Rady ČT a řešení podjatosti neupravuje, naproti tomu musí každý člen Rady ČT splňovat podmínky tzv. neslučitelnosti funkcí uvedené v § 5 odst. 3 zákona o ČT, tedy radní ČT ani osoby jim blízké nesmějí být v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu k ČT a člen Rady ČT nesmí zastávat funkce uvedené v § 5 odst. 1 a 2 zákona o ČT. Podjatost jednotlivých členů Rady ČT vůči České televizi není nutné také řešit, neboť všichni členové Rady ČT rozhodují o jediném subjektu, kdežto členové RRTV mohou rozhodovat o všech subjektech, které jsou povinny se řídit vysílacím zákonem. Na druhou stranu se termín podjatost vyskytuje i v jiných právních předpisech¹⁷¹ a tento pojem zná i laická veřejnost, proto by možnost podjatosti člena Rady ČT a jeho vyloučení z jednání Rady ČT v takovém případě zákon o ČT mohla upravit. Jednalo by se např. o případ, kdy by ČT odvysílala zpravodajský nebo publicistický pořad o konkrétním radním ČT, který by se poté mohl vyjadřovat ke stížnostem na tento pořad podaným Radě ČT. Co mají obě rady pro svá jednání společné, je požadavek vytvoření a používání interního předpisu rad - jednacího řádu. Pro Radu ČT je tato povinnost přímo stanovena v § 7 odst. 1 zákona o ČT, pro RRTV je povinnost zakotvena v § 8 odst. 4 vysílacího zákona. Rada ČT zde má ještě lhůtu pro přijetí jednacího řádu, která činí 30 dnů od první schůze Rady ČT¹⁷². V platném jednacím řádu Rady ČT je definice Rady ČT, výčet orgánů rady ČT, sekretariát, předseda, místopředsedové a podrobný popis jednání (zasedání) Rady ČT¹⁷³. Jednací řád RRTV byl přijat dne 24.1.2008 a obsahuje také úpravu jednání RRTV navenek (zahájení, přerušení správního řízení) a Úřad Rady. Nutnost mít jednací řád tak ze zákonných ustanovení vyplývá spíše u RRTV, která je správním orgánem a jako taková rozhoduje ve správním řízení. RRTV také rozhoduje o více subjektech, kdežto Rada ČT pouze o ČT, proto dotčené subjekty musí mít právní jistotu, jakým způsobem se o jejich právech a povinnostech rozhoduje a v rámci tohoto rozhodování musí být také zajištěna rovnost subjektů, což je možné pouze obecným nastavením pravidel rozhodování a jednání. Jednací řád RRTV tak upravuje především způsob hlasování, způsob zaznamenávání a

¹⁷¹ Např. předpis pro celý civilní proces – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění, který v § 14 a násl. upravuje podjatost soudců a přísedících.

¹⁷² Současná Rada ČT přijala svůj poslední jednací řád dne 15. 8. 2007.

¹⁷³ Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/jednaci-rad/>

zveřejňování rozdílných stanovisek členů Rady, způsob volby a odvolávání předsedy Rady a místopředsedů Rady, jakož i pravidla zastupování předsedy RRTV v jeho nepřítomnosti.

Podstatným rozdílem mezi oběma radami, je požadavek zákona o ČT na veřejnost jednání Rady ČT¹⁷⁴. Rada ČT je podle zákona o ČT „orgánem kontroly veřejnosti nad činností ČT“, pravděpodobně proto zákonodárce doplnil do zákona podmínku veřejnosti jejích jednání. Rada ČT také projednává záležitosti týkající se pouze jednoho subjektu – ČT a navíc může Rada ČT veřejnost ze svého jednání nebo jeho části vyloučit, pokud projednává skutečnosti chráněné podle zvláštních předpisů, např. obchodní tajemství podle platného obchodního zákoníku nebo osobní údaje chráněné rovněž příslušným zákonem. Rada ČT má také v § 7 odst. 4 zákona o ČT stanovenou povinnost pořádat ze svého jednání zápis, RRTV má obdobnou povinnost, ovšem podle textu zákona pořizuje RRTV z jednání tzv. protokol. Rada ČT má ale na rozdíl od RRTV také podle výše uvedeného ustanovení povinnost zápisy z jednání, schválené dokumenty a případná usnesení Rady ČT o vyloučení veřejnosti z jednání nejpozději do 3 dnů ode dne jednání uveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup, tedy v praxi na internetu. RRTV povinnost veřejnosti jednání ani zveřejňovat zápisy z jednání nemá, pravděpodobně z důvodu ochrany obchodního tajemství apod., neboť rozhoduje o mnoha subjektech a může tak svými rozhodnutími ovlivňovat rozhlasový a televizní trh v ČR.

Ohledně vzniku a výkonu členství v radách jsou mezi radami také odlišnosti – o tomto tématu viz kapitola 5.5.2. níže.

Omezením pro členy obou rad je tzv. neslučitelnost funkce člena rady s některými v zákonech vyjmenovanými funkcemi ve státní správě a jiných státních institucích. Pro členy obou rad platí zákaz výkonu funkce člena příslušné rady a zároveň výkon funkce prezidenta republiky, poslance, senátora, člena vlády, soudce, státního zástupce, člena NKÚ, člena bankovní rady ČNB, funkce člena Rady ČTK a člena Rady Českého rozhlasu¹⁷⁵. Člen RRTV má také zákaz výkonu funkce člena Rady ČT, člen Rady ČT má recipročně zákaz výkonu funkce v RRTV a navíc také funkce ředitele Českého rozhlasu a člena dozorčí komise ČT a Českého rozhlasu. Člen Rady ČT nesmí také zastávat jakoukoli funkci ve veřejné správě. Pro členy obou rad platí také zákaz výkonu funkcí v politických stranách nebo hnutích, z čehož ale

¹⁷⁴ Rada ČT má tuto podmínku stanovenou přímo v § 7 odst. 3 zákona o ČT

¹⁷⁵ Pro Radu ČT viz § 5 odst. 1 zákona o ČT, pro RRTV viz § 7 odst. 9 vysílacího zákona.

doslovným výkladem vyplývá, že pouhým členem v politických stranách a hnutích být mohou¹⁷⁶. Člen Rady ČT nesmí dále podle § 5 odst. 2 zákona o ČT zastávat žádnou funkci ve společenských organizacích a sdruženích, občanských iniciativách apod.. Člen Rady ČT nesmí ani působit ve prospěch uvedených institucí a nesmí vystupovat ve prospěch jiných skupinových zájmů při výkonu své funkce v Radě ČT. Další omezení pro člena Rady ČT i jeho blízké nalezneme v přijímání různých peněžitých či nepeněžitých plnění. Člen Rady ČT může podle zákona o ČT přijímat od ČT pouze peněžité plnění poskytované v souvislosti s výkonem své funkce radního ČT. Konkrétně se jedná o odměnu člena Rady ČT podle § 4 odst. 6 věta druhá, respektive § 8b zákona o ČT. Toto omezení je rozšířeno i na další osoby, a to na osoby blízké členu Rady ČT. Při výkladu, kdo je osobou blízkou musíme použít definici uvedenou v § 116 občanského zákoníku v platném znění. Osobou blízkou radního ČT, tedy je příbuzný v řadě přímé, sourozenec, manžel a jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, jestliže by újma, kterou utrpěla jedna z těchto osob důvodně pociťovala druhá jako újmu vlastní. Do poslední kategorie osob by tedy mohli zapadat druhové a družky člena Rady ČT nebo dokonce přítel či přítelkyně, pokud by se prokázaly zákonem požadované (resp. zakázané) skutečnosti. Členství v Radě ČT z finančního hlediska není tedy omezující pouze na členy Rady ČT, ale omezení zákon rozšiřuje i na osoby, které s členstvím svého blízkého v Radě ČT nemusejí mít nic společného, a přesto jim tato skutečnost zasáhne do života. Střetává se zde tedy obecný zájem – požadavek na úplnou nestrannost, nezávislost a zejména neovlivnitelnost radního, s osobní svobodou druhého člověka, která je v tomto případě zákonem o ČT omezena. Aby člen Rady ČT tedy splnil zákonné podmínky pro členství v Radě ČT, nesmí osoba jemu blízká podle § 5 odst. 3 zákona o ČT zastávat v ČT placenou funkci nebo vykonávat výdělečnou činnost, nebo mít od ČT jiné příjmy než autorské odměny podle platného autorského zákona. Dále je zde také zákaz pro osoby blízké členu Rady ČT, a to podnikání v oblasti hromadných sdělovacích prostředků nebo obecnější podmínka - zastupování obchodních zájmů, které by mohly ohrozit důvěru v nezávislost nebo nestrannost rozhodování člena Rady ČT. Pokud by osoba blízká členovi Rady ČT zastávala výše uvedenou funkci nebo vykonávala výše uvedenou činnost, nemohl by být kandidát na člena Rady ČT do funkce zvolen. Pokud by tato skutečnost nastala

¹⁷⁶ Pro člena Rady ČT platí zákaz podle § 5 odst. 2 zákona o ČT, člen RRTV má podobný zákaz v § 7 odst. 11 vysílacího zákona.

nebo vyšla najevo během výkonu funkce člena Rady ČT, musel by takový radní být odvolán v souladu s § 6 odst. 2 písm. a) zákona o ČT. Otázkou v tomto ohledu zůstává, jak se podmínky pro neslučitelnost funkcí u člena Rady ČT prokážou. Prokázat, že nikdo z osob blízkých nepracuje v ČT je celkem jednoduché, pokud ČT zná nebo kandidát na člena Rady ČT dodá seznam svých příbuzných, které poté personální útvar ČT prověří v databázi zaměstnanců. Prokazování v oblasti podnikání ve sdělovacích prostředcích už může být problematické a podle mého názoru stoprocentně prokázat, že žádná z osob blízkých kandidáta nepracuje v této oblasti, je téměř nemožné. Pokud totiž kandidát na člena Rady ČT nepředloží jmenný seznam osob blízkých a Poslanecká sněmovna tyto osoby neprověří v obchodním a ekonomickém rejstříku, není možné tuto podmínku zákona o ČT zcela splnit.

Členové obou rad mají shodně zákaz působit ve funkcích ve společnostech podnikajících v oblasti hromadných sdělovacích prostředků. Tento zákaz platí i pro osoby blízké obou rad, pro osoby blízké členům Rady ČT navíc platí zákaz zastávat placenou funkci v ČT a dostávat od ČT jakékoli finance kromě autorských odměn ve smyslu platného autorského zákona.¹⁷⁷ Neslučitelnost funkcí je u obou rad definována obdobně, z objektivního hlediska lze říci, že o něco přísnější je zákon o ČT v případě neslučitelnosti funkce člena Rady ČT, neboť obsahuje nejen zákaz podnikání v oblasti hromadných sdělovacích prostředků pro člena Rady ČT, ale i obecný zákaz zastupovat obchodní zájmy, které by mohly být v rozporu s výkonem jeho funkce nebo by mohly ohrozit důvěru v nezávislost a nestrannost rozhodování člena Rady ČT.

Pro členy RRTV je ve vysílacím zákoně další omezení, aby nebylo pochyb o jejich nestranném rozhodování. V § 7 odst. 13 vysílacího zákona je stanoveno omezení pro členy RRTV, pokud vedle své funkce v RRTV vykonávají také výdělečnou činnost. V takovém případě zákon členům RRTV výslovně stanoví, že tak musí činit způsobem, který neohrozí řádný výkon funkce člena RRTV. V další větě tohoto zákonného ustanovení je přímo zákaz vykonávat vědeckou, pedagogickou, literární, publicistickou a uměleckou činnost způsobem, jímž by mohli narušit nebo ohrozit důvěru v nezávislost a nestrannost Rady. Obdobné ustanovení pro členy Rady ČT v zákoně o ČT zcela chybí a podle mého názoru by takové omezení i pro člena Rady ČT bylo na místě.

¹⁷⁷ Pro Radu ČT viz § 5 odst. 2 a 3 zákona o ČT, pro RRTV viz § 7 odst. 12 vysílacího zákona.

5.5.2. Vznik, výkon a zánik funkce v obou radách

Způsob, jakým se osoba stává členem Rady ČT a RRTV je u obou rad odlišný. Členové Rady ČT jsou po vzoru senátorů Parlamentu ČT voleni na funkční období šesti let, přičemž každé dva roky se obměňuje jedna třetina Rady ČT. Členové RRTV jsou všichni voleni stabilně na šest let, žádné částečné obnovování RRTV není zákonem stanoveno. Členy Rady ČT volí a odvolává Poslanecká sněmovna na návrh organizací a sdružení, která představují kulturní, regionální a další zájmy vyjmenované v zákoně o ČT, čímž má být zajištěno propojení Rady ČT s veřejností, kterou podle textu zákona o ČT Rada ČT reprezentuje. U RRTV je situace poněkud jednodušší, neboť RRTV je ze zákona ustavena jako správní úřad a tím také organizační složka státu, takže RRTV nemusí na rozdíl od Rady ČT neustále balancovat mezi reprezentováním veřejnosti na straně jedné a požadavkem nezávislosti Rady na straně druhé. Členové RRTV jsou podle § 7 odst. 1 vysílacího zákona jmenováni a odvoláváni předsedou vlády na návrh Poslanecké sněmovny, do obsazení funkce člena RRTV má tedy možnost zasáhnout jak moc výkonná, tak zákonodárná. Podobnost vzniku členství v obou radách tkví v účasti Poslanecké sněmovny na tomto procesu: Zatímco členy Rady ČT Poslanecká sněmovna přímo volí, členy RRTV jmenuje předseda vlády, ale Poslanecká sněmovna mu kandidáty navrhuje.

Způsob vzniku funkce u člena Rady ČT je tedy volba do funkce Poslaneckou sněmovnou. Zákon o ČT v § 4 odst. 6 výslovně uvádí, že členství v Radě ČT je veřejnou funkcí. Výkonem veřejné funkce se podle platných právních názorů rozumí například výkon povinností vyplývajících z funkce poslance či senátora Parlamentu, člena zastupitelstva obce a předsedícího soudu. Pokud jde o výkon veřejné funkce, rozlišuje zákoník práce krátkodobé a dlouhodobé uvolnění. Při dlouhodobém uvolnění dostává uvolněný zaměstnanec odměnu od toho subjektu, pro který je uvolněn, a nemá nárok na náhradu mzdy od uvolňujícího zaměstnavatele¹⁷⁸. V praxi to znamená, že je-li za člena Rady ČT zvolena osoba, která je již zaměstnancem v trvalém pracovním poměru, její zaměstnavatel je povinen v souladu s § 206 zákoníku práce poskytnout jí za tím účelem pracovní volno bez náhrady mzdy, pokud tuto činnost nemůže radní provést mimo pracovní dobu. Je otázkou, jak toto

¹⁷⁸ Jakubka Jaroslav – Jindrák Miroslav - publikovaný názor ze dne 20. 6. 2003, ASPI. Komentář k § 124 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce - Náhrada mzdy při překážkách v práci. V platném znění zákoníku práce, tedy podle zákona č. 262/2006 Sb. je stejná problematika upravena v § 206 odst. 4.

uvolňování zaměstnanců pro výkon funkce člena Rady ČT probíhá v praxi, protože Rada ČT se oficiálně schází jednou za dva týdny na půldenní zasedání (povinně ze zákona minimálně jednou měsíčně¹⁷⁹), takže je sporné, zda pro výkon funkce radního ČT je vůbec nutné zaměstnance uvolňovat ve smyslu § 206 ZP. Na druhou stranu samozřejmě členství v Radě ČT nespočívá pouze v zasedání Rady, takže uvolnění bude zřejmě záviset na dohodě zaměstnavatele a radního, a samozřejmě na jeho postoji a zájmu na výkonu funkce. Na rozdíl od Rady ČT je RRTV podle § 4 odst. 2 vysílacího zákona správním úřadem, ale i přesto je členství v RRTV je stejně jako členství v Radě ČT veřejnou funkcí¹⁸⁰. Pro člena RRTV a jeho odměnu za členství v RRTV platí tedy obdobné podmínky jako pro člena Rady ČT.

Jak již bylo řečeno výše v textu, členství v obou radách je veřejnou funkcí. Zatímco členové Rady ČT mají za výkon své funkce nárok pouze na tzv. odměnu, jejíž výši určuje Poslanecká sněmovna s přihlédnutím k ustanovení § 8b zákona o ČT, členům RRTV přísluší podle § 10 odst. 2 vysílacího zákona plat ve smyslu zákona č. 236/1995 Sb. o platu v platném znění, a členové RRTV mají podle citovaného ustanovení vysílacího zákona nárok také na odchodné. Zákon o ČT stanoví výslovně, že výkon funkce člena Rady ČT je veřejnou funkcí¹⁸¹, a proto se na výkon této funkce vztahují ustanovení zákoníku práce, která stanovují podmínky pro výkon veřejné funkce¹⁸². Pro členy RRTV je zákonem výslovně stanoveno, že se na ně podle § 10 odst. 1 vysílacího zákona vztahují ustanovení zákoníku práce, pokud vysílací zákon nestanoví jinak.

Co se týče podmínek členství, pak u obou rad se pro jejich členy logicky požaduje plná způsobilost k právním úkonům, dále také občanství České republiky a trvalý pobyt na území České republiky. Další podmínkou členství v radách je bezúhonnost, která už je ale pro každou radu definována odlišným způsobem. Za bezúhonného se podle zákona o ČT, tedy pro člena Rady ČT, považuje kandidát na člena Rady ČT, který nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo ten, jehož odsouzení pro tento trestný čin bylo již zhlazeno nebo se na něho z jiného důvodu hledí, jako by nebyl odsouzen, a dále se za bezúhonného považuje ten, kdo splní požadavky lustračního zákona¹⁸³. Požadavek bezúhonnosti pro člena RRTV je

¹⁷⁹ Viz čl. 6 odst. 1 jednacího řádu Rady ČT, zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/radact/jednacirad.php>

¹⁸⁰ Viz § 7 odst. 1 věta druhá vysílacího zákona v platném znění.

¹⁸¹ Viz § 4 odst. 6 věta první zákona o ČT v platném znění.

¹⁸² Platí § 200 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění.

¹⁸³ Tedy zákona č. 451/1991 Sb. v platném znění.

formulován odlišně. Za bezúhonného se v tomto případě považuje ten, který nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který byl spáchán úmyslně a zároveň nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný v přímé souvislosti s provozováním rozhlasového nebo televizního vysílání nebo převzatého vysílání nebo s vydáváním periodického tisku, pokud jeho odsouzení pro uvedené trestné činy nebylo zahaleno anebo se na něj z jiného důvodu hledí, jako by nebyl odsouzen. Budoucí člen RRTV také musí splnit podmínky lustračního zákona. Požadavky na člena RRTV jsou tedy přísnější, neboť budoucí člen RRTV musí kromě skutečnosti, že nespáchal žádný úmyslný trestný čin a splňuje podmínky lustračního zákona, navíc prokázat, že nespáchal žádný trestný čin, a to úmyslně nebo nedbalostně, v přímé souvislosti s provozováním rozhlasového nebo televizního vysílání, dále převzatého vysílání, anebo v souvislosti s vydáváním periodického tisku.

Dalším rozdílem ve volitelnosti do obou rad je stanovení minimální věkové hranice potřebné pro zvolení do RRTV, kterou je podle § 7 odst. 3 písm. c) vysílacího zákona věk 25 let. Pro Radu ČT žádná věková hranice stanovena není, vycházíme tedy z podmínky plné způsobilosti k právním úkonům, které se dle ustanovení § 8 odst. 1 občanského zákoníku v platném znění dosahuje zletilostí, tedy ve smyslu § 8 odst. 2 OZ dovršením osmnáctého roku. Do Rady ČT tak může být zvolena fyzická osoba starší osmnácti let, která také nemá omezenou způsobilost k právním úkonům.

Rozdíl mezi oběma radami je dále také v možnosti být členem rady opakovaně. Za člena Rady ČT lze podle § 4 odst. 4 věta první za středníkem zákona o ČT být zvolen opětovně, do RRTV nemůže být osoba jmenována, pokud předchází dvě po sobě jdoucí funkční období, popř. jejich části, již vykonávala funkci člena RRTV¹⁸⁴. Teoreticky je tedy možné být členem Rady ČT opakovaně a není zde žádné zákonné omezení, co se týče počtu zvolení, zatímco v případě RRTV je naopak stanoven maximální počet po sobě jdoucích období, ve kterých může být za člena RRTV opakovaně jmenována jedna a táž osoba. Z textu zákona dovodíme závěr, že členem RRTV může být osoba jmenována i vícekrát než dvakrát za splnění podmínky, že ale tato osoba nevykonávala funkci člena RRTV v obdobích hned po sobě následujících.

Pro obě rady je odlišný okamžik vzniku členství v radách. Zatímco členství v RRTV vzniká podle § 7 odst. 5 vysílacího zákona dnem, který je uveden ve jmenovacím

¹⁸⁴ Viz § 7 odst. 4 zákona č.231/2001 Sb. v platném znění

dekretu, u členů Rady ČT zákon výslovně nestanoví den vzniku funkce. Členové Rady ČT nedostávají žádný dekret, ale jsou voleni Poslaneckou sněmovnou, takže z textu zákona dovodíme, že členství v Radě ČT vzniká okamžikem, tedy dnem, zvolení do této funkce.

Pro členy obou rad jsou v obou zákonech vymezena určitá omezení spojená s výkonem funkce v Radě ČT a v RRTV. Členství v Radě ČT je omezeno tzv. požadavkem na neslučitelnost funkcí vymezeným v § 5 zákona o ČT. Co ale v zákoně o ČT chybí, je obecný požadavek nezávislosti a případné další obecné požadavky na výkon funkce radního ČT. Naproti tomu pro členy RRTV je ve vysílacím zákoně výslovně uvedeno, že musejí své funkce vykonávat osobně a je zde také zakotven zákaz přijímat jakékoli pokyny a instrukce vztahující se k výkonu funkce¹⁸⁵. V případě porušení této povinnosti by předseda vlády mohl po návrhu poslanecké sněmovny člena RRTV, který se provinil výše uvedeným způsobem, odvolat podle § 7 odst. 7 písm. a) nebo podle § 7 odst. 7 písm. c) vysílacího zákona. Pod ustanovením § 7 odst. 7 písm. a) vysílacího zákona je také možnost obecně odvolat člena RRTV z funkce, a to v případě, že nevykonává svou funkci řádně. V případě porušení povinnosti podle § 7 odst. 10 vysílacího zákona, tedy v případě, kdy by člen RRTV přijímal pro výkon funkce nějaké pokyny a instrukce, by se zřejmě lépe použilo ustanovení § 7 odst. 7 písm. c), tedy možnost odvolat člena RRTV dopustil-li se takového jednání, které zpochybňuje jeho nestrannost nebo nezávislost nebo dokonce zpochybňuje nestrannost celé RRTV. Domnívám se, že podobné omezení a požadavky na výkon funkce by měly být stanoveny také v zákoně o ČT pro jednotlivé členy Rady ČT, nikoli samozřejmě pro Radu jako celek, neboť osobní odpovědnost členů Rady ČT v zákoně o ČT zcela chybí, což je velký nedostatek, neboť nejen Rada ČT jako celek může zanedbávat své povinnosti nebo udělat chybné rozhodnutí, ale totéž se může stát i jednotlivým členům Rady ČT. Osobní odpovědnost z funkce by měla být v demokratickém státě samozřejmostí, a pokud tuto odpovědnost nechtějí soudy dovodit automaticky, pak odpovídající zákon musí obsahovat ustanovení o odpovědnosti a případných sankcích. Podle platného zákona o ČT tak nyní lze odvolat Radu ČT jako celek v případě, že Rada neplní opakovaně povinnosti stanovené zákonem o ČT nebo pokud Poslanecká sněmovna dvakrát po sobě neschválí některou z výročních zpráv o ČT¹⁸⁶. Člena Rady ČT lze

¹⁸⁵ Viz § 7 odst. 10 zákona č. 231/2001 Sb. v platném znění

¹⁸⁶ Viz § 6 odst. 3 zákona o ČT v platném znění.

podle platného zákona o ČT odvolat pouze v případech, kdy přestal splňovat předpoklady pro výkon funkce, nebo narušil závažným způsobem důstojnost funkce člena Rady ČT, nebo se dopustil jednání zpochybňujícího jeho nezávislost a nestrannost, anebo se po dobu delší než 3 měsíce nezúčastňuje schůzí Rady ČT¹⁸⁷. Pouze možnost odvolat člena Rady ČT, pokud se dopustil jednání, které mohlo zpochybnit jeho nezávislost a nestrannost s ohledem na funkci v Radě ČT, se blíží požadavku nezávislého a nestranného rozhodování, tak jak je stanoveno ve vysílacím zákoně pro členy RRTV. Bohužel požadavek osobní odpovědnosti z funkce radního ČT v zákoně o ČT zcela chybí a není to v pořádku.

Člen RRTV je oproti členovi Rady ČT do funkce jmenován a odvoláván předsedou vlády na návrh Poslanecké sněmovny.

Zánik funkce je u obou rad shodný – je jím odvolání. Odlišný je ale způsob tohoto úkonu, když Radu ČT jako celek i jednotlivé členy odvolává přímo Poslanecká sněmovna, která k odvolání nepotřebuje doporučení jiného subjektu nebo instituce, pouze musí zkoumat, zda jsou splněny zákonem o ČT stanovené podmínky pro odvolání¹⁸⁸. Naproti tomu v případě odvolání RRTV je k tomuto úkonu příslušný předseda vlády, který ale potřebuje návrh Poslanecké sněmovny. Z doslovného výkladu ustanovení § 7 odst. 1 vysílacího zákona lze dovodit, že rozhodnutí o odvolání RRTV je plně v rukou předsedy vlády, který ale dle textu zákona musí člena RRTV z funkce odvolat, pokud jej Poslanecká sněmovna dle příslušného zákonného ustanovení navrhne na odvolání.

Odlišností u obou rad je den zániku funkce. Členovi Rady ČT funkce zaniká v případě odvolání z funkce dnem, kdy tento úkon nastal a tento den je tedy posledním dnem jeho členství v Radě ČT¹⁸⁹. Naproti tomu u člena RRTV je situace propracovanější a jeho členství v RRTV zaniká buď dnem uvedeným v písemném rozhodnutí o odvolání člena RRTV nebo dnem následujícím po dni doručení písemného rozhodnutí předsedy vlády o odvolání člena RRTV z funkce¹⁹⁰.

Vzhledem k výše provedenému srovnání Rady ČT a RRTV musíme konstatovat, že RRTV má díky zásahu zákonodárců nejen lépe propracovanou zákonnou úpravu ohledně svého působení, pravomocí a povinností, ale také jasné a nezpochybnitelné

¹⁸⁷ Viz § 6 odst. 2 zákona o ČT v platném znění.

¹⁸⁸ Podle § 6 odst. 3 zákona o ČT v platném znění může Poslanecká sněmovna odvolat Radu ČT jako celek, podle § 6 odst. 2 zákona o ČT lze odvolat jednotlivé členy Rady ČT.

¹⁸⁹ Viz § 6 odst. 1 písm. c) zákona o ČT v platném znění.

¹⁹⁰ Viz § 6 písm. c) vysílacího zákona v platném znění.

postavení subjektu v rámci právních předpisů ČR. Zákodárce by se tedy tímto řešením mohl inspirovat také u Rady ČT, přinejmenším co se týče její právní subjektivity, neboť nedostatků zákonné úpravy Rady ČT a jejích členů je mnoho a tyto nedostatky, případně nejasnosti, nemohou dobře působit na ostatní, a to zejména na poplatníky televizního poplatku, které především má Rada ČT zastupovat v rámci kontroly činnosti ČT.

6. ČT a BBC – shody a rozdíly

6.1. Shody a rozdíly mezi ČT a BBC v obecné rovině

Pár slov z historie

Česká televize (dále jen jako „ČT“) používá jako svůj vzor veřejnoprávní televizi Velké Británie – BBC, neboli British Broadcasting Corporation (dále jen jako „BBC“). Z tohoto důvodu jsem se rozhodla udělat stručné porovnání obou institucí a zhodnotit, zda by se právní úpravou BBC, která funguje od 20. let 20. století¹⁹¹, mohli inspirovat čeští zákonodárci při změně zákona o ČT. Obě televize také spolupracují, a to ať již z titulu televizí veřejné služby nebo z důvodu členství obou televizí v Evropské vysílací unii (EBU/UER)¹⁹² nebo na poli prodeje licencí k formátům pořadů.

Prvním velkým rozdílem mezi ČT a BBC je skutečnost, že ČT je pouze provozovatelem televizního vysílání, přičemž v současné době ČT provozuje již 4 televizní kanály¹⁹³. Naproti tomu BBC je organizací, která provozuje nejen 8 televizních kanálů, ale také 10 národních a 40 místních rozhlasových stanic¹⁹⁴. Ve Velké Británii tedy pod jednou korporací – právníckou osobou fungují pohromadě veřejnoprávní televize i rozhlas, což je způsobeno především historickým vývojem. Původně byla BBC založena pro účely rozhlasového vysílání, a to v roce 1922, kdy zakladatel BBC John Reith deklaroval hlavní účely nově vzniklé organizace, a to informování, vzdělávání a bavení veřejnosti. Naproti tomu na území dnešní ČR fungovaly veřejnoprávní televize a rozhlas vždy odděleně, i když není bez zajímavosti, že na počátku 90. let se o spojení veřejnoprávní televize a rozhlasu, tedy

¹⁹¹ BBC zahájila pravidelné televizní vysílání dne 2.11.1936, a to jako první televizní stanice na světě (Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 187)

¹⁹² ČT je členem EBU od 1.1.1993. Zdroj: Dějiny českých médií v datech, UK v Praze, Nakladatelství Karolinum 2003, str. 283.

¹⁹³ Televizními kanály provozovanými ČT jsou k 1.1.2011 ČT1, ČT2, ČT24 – zpravodajský kanál a sportovní kanál ČT4Sport.

¹⁹⁴ Zdroj: <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/purpose/what.shtml>

ČT a Českého rozhlasu uvažovalo i v České republice, zřejmě právě po vzoru britské BBC. Jediným výsledkem této snahy bylo ale započítí stavby v Praze na Pankráci, která byla kousek od sídla ČT na Kavčích horách. Dnes jsou v této budově komerční prostory a s ČT ani Českým rozhlasem nemá tato budova nic společného.

BBC začala provozovat experimentální televizní vysílání již ve 30. letech 20. století a není bez zajímavosti, že také v tehdejší Československu se v této době uvažovalo o zavedení televizního vysílání. Bohužel tyto snahy pokazila 2. světová válka, která také zapříčinila přerušování televizního vysílání BBC. Za velkým rozvojem televizního vysílání BBC stojí odvysílání korunovace královny Alžběty II. v roce 1952, která vlastně odstartovala dobu televize jako nejvýznamnějšího sdělovacího prostředku 2. poloviny 20. století. Do stejné doby spadá také první, tehdy ještě experimentální vysílání ČT, které se uskutečnilo 1.5.1953 a znamenalo počátek televize na území ČR.

Královská charta a Zákon o ČT

Velkým rozdílem mezi oběma institucemi je způsob kontroly nad veřejnoprávní televizí. Zatímco ČT byla zřízena státem a její fungování řídí zvláštní zákon, pro fungování BBC je hlavním právním předpisem tzv. Královská charta (Royal Charter), která je ale vždy vydávána jen na několik let. Pro ČT byl tedy vydán v roce 1991 zvláštní zákon, který je v průběhu let novelizován, naproti tomu BBC má vždy po několika letech novou Královskou Chartu, která obsahuje legislativní změny poplatné době, ve které byla vydána¹⁹⁵. Královská Charta je vždy vydána na dobu určitou, ale nejsou vyloučeny ani její novelizace v průběhu doby účinnosti. Dalším rozdílem mezi ČT a BBC je skutečnost, že vedle Královské Charty je také mezi BBC a státem, reprezentovaným Ministerstvem pro kulturu, média a sport, podepsána také tzv. Dohoda (Agreement). Královská Charta tedy stanovuje základní principy provozování vysílání BBC, upravuje také kontrolní orgán BBC (tzv. BBC Trust – obdoba Rady ČT) a výkonný orgán – Výkonnou radu (Executive Board) včetně generálního ředitele BBC (Director General). Spolu s Chartou je tedy také podepisována Dohoda, která detailně vymezuje úkoly BBC jako provozovatele televizního, rozhlasového a internetového vysílání, a která také například stanovuje výši poplatku pro uživatele

¹⁹⁵ V současné době se BBC řídí Královskou Chartou vydanou dne 19.9.2006, s účinností od 1.1.2007; Charta bude účinná do 31.12.2016. Dohoda mezi BBC a Ministerstvem kultury, médií a sportu byla podepsána dne 30.6.2006. Oba dokumenty jsou ke stažení na http://www.bbc.co.uk/bbctrust/about/how_we_govern/charter_and_agreement/index.shtml

BBC, podmínky jeho výběru a použití a další podmínky fungování BBC a jejích orgánů.

BBC a ČT jsou velmi podobně koncipovány jako právnické osoby, dále mají podobně stanoveny hlavní úkoly na poli vysílání a mají také kontrolní orgán, jímž je v BBC tzv. BBC Trust a v ČT Rada ČT. Shoda ohledně úkolů v rámci vysílání není náhodná – při posledních úpravách zákona o ČT, zejména u novely č. 39/2001 Sb. se zákonodárci nechali inspirovat úkoly v tehdy platné Královské Charty pro BBC¹⁹⁶. Co se týká kontrolních orgánů obou institucí, shody panují v obecné rovině, ale BBC má úkoly, postavení jejích orgánů i způsob kontroly upraven důkladněji – viz kapitola 6.3.

Kontrolní orgán poplatníků – Audience Councils

Velkým rozdílem v zákonné úpravě obou institucí je existence kontrolního orgánu poplatníků, který existuje pouze u BBC¹⁹⁷, a to divácké komise (Audience Councils). Podle nyní platné Královské Charty pro BBC jsou v současné době ustanoveny čtyři takové Divácké komise. Královské Charty stanovuje, že čtyři členové kontrolního orgánu BBC – Trustu musí reprezentovat a být jmenováni na základě národnostního principu, tj. alespoň jeden člen Trustu musí být Brit, jeden Skot, a dále Ir a Welšan¹⁹⁸, přičemž tito členové Trustu předsedají výše uvedeným čtyřem Diváckým komisím. Tyto Divácké komise jsou poradním orgánem Trustu a dohlíží na dodržování hlavních úkolů BBC, stanovených právními předpisy. ČT má oproti tomu pouze v § 4 odst. 1 zákona o ČT zakotveno, že Rada ČT je kontrolním orgánem veřejnosti. Diváci, respektive poplatníci televizního poplatku v ČR, svůj orgán, který by spolupracoval s Radou ČT, nemají. Zřízení takového diváckého orgánu v ČR by možná přispělo k lepšímu vnímání ČT jako televize veřejné služby a přiblížilo by vzájemně tuto instituci a její diváky. Také pro fungování Rady ČT by podobný divácký orgán byl přínosem. Respektováním úpravy BBC, tedy svěřením části úkolů Divácké komisi jako poradnímu orgánu Rady ČT, by se také pravděpodobně vyřešil problém požadavku zákona o ČT na existenci „orgánu“ reprezentujícího „veřejnost“. Kontrola BBC je tedy dvoustupňová: jednak je zde ustaven BBC Trust, podobný Radě ČT, a jednak jsou to Divácké komise složené z poplatníků. Tento způsob kontroly ČT by umožňoval celkem elegantně také vyřešit nejasnou definici Rady ČT a vůbec jejího

¹⁹⁶ Royal Charter účinná od 1.1.1997 do 31.12.2006.

¹⁹⁷ Viz bod. 39 Royal Charter – Audience Councils.

¹⁹⁸ Viz bod. 14.1. Royal Charter.

postavení v rámci českého právního řádu z hlediska právní subjektivity a jednak by takové řešení zapojilo do kontroly veřejnoprávní televize také diváky, řečeno slovy platného zákona o ČT, veřejnost. Další zajímavostí je také definice poplatníka televizního poplatku podle čl. 57 Královské Charty oproti definici televizního poplatníka (koncesionáře) definovaného zákonem č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích v platném znění. Zatímco český zákon definuje poplatníka jako držitele nebo uživatele televizního přijímače, poplatníkem je pro účely a podle Charty BBC i osoba, která „sleduje, poslouchá nebo užívá služeb BBC nebo může jich užívat nebo si přeje užívat je do budoucna“. V praxi to znamená, že i taková osoba může vyjádřit názor na vysílání BBC a má s ní být nakládáno stejně jako s osobou, která poplatek skutečně platí. Zákon o ČT naproti tomu pojem „poplatník televizního poplatku“ neužívá, používá vágní a v rámci českého právního řádu neurčité slovo „veřejnost“, která není v rámci českého právního řádu definována. Definice televizního poplatníka v Chartě BBC by proto mohla být inspirací pro řešení nejasností v zákoně o ČT ohledně okruhu osob, které mají být reprezentovány Radou ČT, nebo jejichž zájmy mají být v Radě ČT zastoupeny¹⁹⁹.

Aktivní a pasivní legitimace BBC

Hned v následujícím článku Královské Charty, po článku upravujícím používání pečeti, což je samo o sobě zajímavé, je výslovně stanovena aktivní a pasivní legitimace BBC v případných soudních sporech, tedy fakt že BBC má plnou způsobilost žalovat a domáhat se svých práv a na druhou stranu také ostatní subjekty mají právo žalovat BBC. V další větě tohoto článku Královské Charty je také výslovně stanoveno, že BBC je postavena na roveň „přirozené osobě“ (natural person), v českém právním řádu bychom řekli fyzické osobě. Toto výslovné konstatování i jeho samotná existence je velmi odlišné od kontinentálního právního řádu, kde je zvykem naopak definovat znaky subjektů práva, tedy fyzických a právnických osob a tyto subjekty nadále také rozlišovat, případně podrobněji vymezit. Poté se v kontinentálním právním systému zkoumá, zda určitá instituce splňuje znaky právnické osoby a je tedy obecně subjektem práva, nebo nikoliv. Není tedy zvykem postavit na roveň fyzickou a právnickou osobu. Další odlišností je také skutečnost, že v kontinentálním právním systému jsou fyzické a právnické osoby většinou

¹⁹⁹ K tomu srovnej § 4 odst. 1 a 2 zákona o ČT v platném znění.

definovány v obecném právním předpise, nejčastěji v zákoně a případný zvláštní zákon, který upravuje fungování zvláštní právnické osoby, již tuto osobu obecně nedefinuje. Příkladem je právě zákon o ČT, který v § 1 odst. 2 zákona o ČT přímo konstatuje, že ČT je právnickou osobou. V českém právním řádu je právnická osoba obecně definována § 18 a násl. občanského zákoníku v platném znění. Procesní způsobilost právnické osoby obecně v českém právním řádu, tedy schopnost žalovat a být žalován, je definována obecně pro všechny subjekty, a to v § 19 občanského soudního řádu²⁰⁰, tedy v dalším obecném předpisu. V anglosaském právním systému je tedy pravděpodobně obvyklé ve speciálním právním předpisu, určeném konkrétní instituci, uvést přesnou definici této právnické osoby a její postavení v rámci právního řádu, včetně možnosti vést soudní spory.

Výkonná rada a generální ředitel BBC

Dalším rozdílem proti úpravě ČT v českém zákoně o ČT je u BBC existence kolektivního orgánu, který řídí BBC a jehož členem je také vždy Generální ředitel BBC, tímto orgánem je Výkonná rada (Executive Board). Ve Výkonné radě působí tzv. executive a non-executive members. Rozdíl mezi executive a non-executive členy Výkonné rady je ve způsobu jejich jmenování: všichni členové výkonné rady jsou do funkce jmenováni touto Výkonnou radou a musí být zároveň navrženi na svou funkci tzv. nominační komisí. Non-executive členové ale musí být navíc schváleni pro svou funkci Trustem. U non-executive členů je také požadavek Charty na jejich počet – musí být minimálně čtyři, ale jejich počet nesmí klesnout pod 1/3 členů Výkonné rady a zároveň nesmí být jejich počet stejný nebo větší než 1/2 všech členů Výkonné rady²⁰¹. Členem této Výkonné Rady je vždy Generální ředitel BBC, a to dokonce jako tzv. výkonný člen (executive member). Výkonná rada BBC je samozřejmě výkonným orgánem BBC a je především odpovědná za plnění úkolů BBC, řízení a management BBC²⁰². Výkonná rada také zodpovídá za plnění všech zákonných požadavků kladených na BBC a na soulad chování BBC s právem, dále také Výkonná rada odpovídá za plnění požadavků ukládaných BBC Trustem. Královská charta na několika místech zdůrazňuje, že Výkonná rada a Trust musí vždy jednat na sobě nezávisle. V českém zákoně o ČT podobný orgán jako je

²⁰⁰ Citace § 19 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu v platném znění: „Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.“

²⁰¹ Srovnej čl. 28.3. Královské charty.

²⁰² Viz čl. 38 Královské Charty.

Výkonná rada BBC neexistuje – generální ředitel ČT je jediným statutárním zástupcem ČT a tedy výkonným orgánem ČT, který je zároveň odpovědný za dodržování požadavků zákona o ČT a dalších právních předpisů vztahujících se k televiznímu vysílání Českou televizí.

Vedle Výkonné rady je Královskou chartou ustanoven také tedy Generální ředitel BBC (Director General), který je výkonným šéfem BBC (Chief Executive officer), vždy je členem Výkonné rady a může být i jejím předsedou. Generální ředitel BBC je také odpovědný za veškeré redakční výstupy a tvůrčí činnost BBC. Z úpravy postavení Generálního ředitele BBC vyplývá, že jeho funkce je odpovědná spíše za kreativní stránku programu BBC nebo také výrobu pořadů, neboť BBC je obecně řízena kolektivním orgánem – Výkonnou radou. Generální ředitel BBC tedy osobně odpovídá zejména za tvorbu BBC²⁰³.

Dceřiné společnosti a pečeť BBC

Dalším velkým rozdílem mezi postavením ČT a BBC je skutečnost, že BBC je přímo na základě Královské Charty oprávněna zakládat dceřiné společnosti a svěřovat jim úkoly v souladu s Chartou, Dohodou a obecně v souladu s hlavním účelem, za kterým byla BBC založena, a tím je obecný zájem na poli veřejnoprávního vysílání²⁰⁴. Naproti tomu ČT nemá zákonem o ČT dovoleno zakládat dceřiné společnosti a nemá tak možnost delegovat některé obchodní aktivity tímto způsobem na jinou společnost.

Další velkou zajímavostí a spíše perličkou na závěr, která také vypovídá o odlišnostech kontinentálního a anglosaského práva, je skutečnost, že BBC má přímo na základě čl. 47.2. Královské Charty povoleno používat firemní pečeť (Common Seal). Tento fakt je zajímavý také z hlediska důležitosti existence této pečeti – v českém právním řádu není použití pečeti řešeno, kromě konstatování v zákoně, že existuje např. státní pečeť, a tedy lze ji použít²⁰⁵. Použití pečeti jinou právnickou osobou není českým právním řádem ani předpokládáno, natož aby tato záležitost byla zákonným předpisem řešena. V českém prostředí není v současné době obvyklé používat pečeť, běžnou a zákonem neupravenou záležitostí je ale použití razítek, a to jak právnickými osobami, tak osobami fyzickými, zejména tedy v rámci

²⁰³ Srovnej čl. 40.3. Královské Charty.

²⁰⁴ Viz čl. 3.3. Royal Charter.

²⁰⁵ Např. Státní pečeť používá a uchovává prezident republiky (viz § 6 zákona č. 3/1993 Sb., o státních symbolech v platném znění).

jejich podnikatelské činnosti. Použití razítek ale žádný zvláštní zákon neupravuje, fyzické a právnické osoby jsou pouze povinny při právních úkonech uvádět své jméno a příjmení, popř. obchodní firmu nebo název²⁰⁶, jakým způsobem se tak stane, zda napsáním jména nebo použitím razítka ale zůstává na volbě dotčené osoby.

6.2. Srovnání úkolů BBC a ČT jako televizí veřejné služby

Jedním ze shodných nebo podobných rysů ČT a BBC je jejich právní forma – jsou to právnické osoby, které jsou odpovědné za své úkony a hospodaří s vlastním majetkem.

BBC a ČT mají také podobně definovaný hlavní účel, pro který byly zřízeny a způsob jeho naplňování. Tato podobnost je daná skutečností, že tvůrci novel zákona o ČT, zejména novely č. 39/2001 Sb. se úpravou britské BBC inspirovali při novelizaci zákona o ČT.

BBC je tedy zřízena, aby sloužila veřejnému zájmu, což má také definováno v čl. 3.1 Královské Charty. Hlavním účelem BBC je dle následujícího článku Charty podpora veřejných cílů (Public Purposes). Mezi tyto veřejné cíle BBC patří zejména podpora občanství a občanské společnosti, podpora vzdělanosti a výuky, dále podpora tvorby a kulturní dokonalosti (culture excellence), dále také reprezentování Spojeného království, jeho národů, regionů a komunit a také doslova „přinášení Spojeného království světu a světa do Spojeného království. Mezi tyto hlavní cíle patří dále pomoc při objevování nových technologií a hlavní role při přechodu na digitální vysílání. ČT má v § 2 odst. 1 zákona o ČT definováno, že poskytuje tzv. službu veřejnosti tvorbou a vysíláním televizních programů. Dále pak má ČT v § 2 odst. 2 zákona o ČT nedefinované hlavní úkoly této veřejné služby. Tyto hlavní úkoly má sice nedefinované méně vzhledně než BBC, ale velmi podobně, ať už se jedná o tvorbu a šíření televizních programů, které musí nabídnout pořad různým skupinám obyvatel ČR s ohledem na jejich národnost, náboženství, věk, pohlaví apod. ČT má také za hlavní úkol vytvářet objektivní zpravodajství, rozvíjet kulturní identitu obyvatel ČR, přispívat k jejich právnímu povědomí a také vyrábět všechny druhy pořadů, od zpravodajských přes dokumentární tvorbu až po pořady pro děti. Podobně jako BBC má i ČT za úkol postupný přechod z analogového na digitální vysílání²⁰⁷.

²⁰⁶ K tomu srovnej např. § 8 odst. 1 věta druhá obchodního zákoníku, podle kterého je podnikatel povinen činit právní úkony pod svou obchodní firmou.

²⁰⁷ K tomu srovnej hlavní úkoly ČT nedefinované v § 2 odst. 2 a § 3 odst. 1 zákona o ČT v platném znění.

Způsob, jakým má BBC naplňovat své Hlavní cíle je v Chartě nadefinován s ohledem na skutečnost, že BBC provozuje nejen televizní, ale také rozhlasové a internetové vysílání. Další podrobnosti naplňování svých Hlavních úkolů má BBC stanoveny v Dohodě uzavírané mezi BBC a Ministrem pro kulturu, média a sport, zatímco ČT je povinna řídit se pouze úkoly uvedenými v platném znění zákona o ČT, neboť žádnou podobnou smlouvu jako BBC neuzavírá..

Velkým rozdílem oproti úpravě úkolů veřejné služby ČT je skutečnost, že BBC má ve výše citované Dohodě s ministrem velmi konkrétně a specificky stanoveny jednotlivé úkoly, které má realizovat, aby naplnila Hlavní cíle stanovené Chartou, a to dokonce tak podrobně, že jsou definovány pro jednotlivé televizní a rozhlasové stanice provozované BBC²⁰⁸.

6.3. *BBC Trust a Rada ČT*

Kontrolním orgánem ČT je dle § 4 a násl. zákona o ČT Rada ČT. Kontrolním orgánem BBC je dle čl. 12 a násl. Královské Charty Trust.

Prvním velkým rozdílem mezi kontrolním orgánem ČT a BBC je skutečnost, že BBC Trust je na základě Královské Charty výslovně začleněn do struktury BBC, a tím je i samozřejmě napojen na její rozpočet²⁰⁹, a to takovým způsobem aby nebyla narušena nezávislost BBC Trustu na BBC, a aby zůstala zachována jeho hlavní funkce kontrolního a poradního orgánu BBC. Člen Trustu je tedy odměňován z rozpočtu BBC, výši jeho odměny ale stanovuje Ministr kultury, médií a sportu, čímž je opět zaručena nezávislost Trustu na BBC²¹⁰. Naproti tomu Rada ČT je dle zákona o ČT koncipována jako orgán kontroly veřejnosti, který dle názoru českých zákonodárců musí být nezávislý na ČT, aby mohl provádět kontrolu veřejnoprávní televize. A na druhé straně je nezávislost Rady ČT zpochybňována skutečností, že Rada je i přes deklaraci své nezávislosti zákonem o ČT, tímž zákonem finančně napojena na rozpočet ČT, neboť sama Rada ČT nemá svůj rozpočet, ani není napojena na státní rozpočet. Ve stejném článku Královské Charty je zároveň požadavek na člena Trustu BBC zachovávat si svou nezávislost a vystupovat pouze jako člen tohoto Trustu, nezávislost je tedy výslovně požadována i na jednotlivých členech Trustu, nikoli pouze na Trustu jako celku. Úprava financování a postavení

²⁰⁸ K tomu srovnej zejména čl. 11 uvedené Dohody mezi BBC a Ministrem.

²⁰⁹ Viz čl. 1.2. Královské Charty.

²¹⁰ Viz čl. 17 královské Charty.

BBC Trustu by opět mohla být inspirací pro české zákonodárce, jak naložit s nezávislostí Rady ČT a zároveň ji bez obav napojit na rozpočet ČT. V případě realizace tohoto kroku by se také mohlo přistoupit ke zřízení Divácké komise, obdobně jako jsou zřizovány tzv. Audience Councils – poradní orgány BBC Trustu složené z poplatníků BBC.

Královská Charta dále také definuje a rozeznává zaměstnance BBC a zaměstnance Trustu, přičemž zaměstnanci Trustu jsou jmenováni přímo Trustem a v Chartě je přímo požadavek na jejich administrativní oddělení od zbytku BBC²¹¹. Toto je další rozdíl oproti úpravě Rady ČT v zákoně o ČT, kdy tento zákon nezná „zaměstnance Rady ČT“, ani jiné orgány Rady ČT kromě dozorčí komise. V jednacím řádu Rady ČT figuruje jako její orgán také Sekretariát Rady ČT, jehož členové jsou ale zaměstnanci České televize. V rámci zachování nezávislosti Rady ČT, ale není taková situace správná a neodpovídá zákonu o ČT. Jedním z možných řešení by bylo zákonem o ČT stanovit postavení Rady ČT vůči České televizi obdobně jako je to řešeno u společnosti BBC a jejího kontrolního orgánu, Trustu. Tedy učinit Radu ČT součástí ČT, ponechat jí její kontrolní funkci a zároveň deklarovat a vyžadovat nezávislost členů Rady ČT na ČT a jejím generálním řediteli.

Vedle Trustu existuje v rámci BBC také tzv. Výkonná rada (Executive Board). V Královské chartě je výslovný požadavek na nezávislost Trustu na BBC i na této Výkonné radě. Tato nezávislost je posílena skutečností, že Trustu se přiznává postavení svrchovaného orgánu (sovereign body), který má za všech okolností jednat nezávisle²¹². Trust také nesmí suplovat roli Výkonné rady a naopak, čímž je vyřešena jejich vzájemná nezávislost a nezastupitelnost.

Hlavními úkoly Trustu jsou dle čl. 24 Královské charty stanovení celkového směřování BBC, schvalování významných strategií a rozpočtů BBC a také hodnocení Výkonné rady. Dalšími specifickými úkoly Trustu jsou schvalování dlouhodobých strategií, co se týče rozvržení příjmů a výdajů (rozpočet), dále musí Trust stanovit odpovídající kritéria a měřítka, podle kterých bude Trust posuzovat veřejného zájmu BBC a další takto definované úkoly, v rámci nichž Trust posuzuje chování BBC²¹³. Výše popsané úkoly jsou detailně popsány v Dohodě uzavírané mezi BBC a Ministrem kultury, médií a sportu. V citované Dohodě je výslovně v čl. 5 a 6

²¹¹ Viz čl. 43.1. Královské Charty.

²¹² Srovnej čl. 9 Královské Charty.

²¹³ Srovnej zejména čl. 24 Královské Charty.

stanoveno, že Trust je nejen povinen nadefinovat strategie a kritéria pro hodnocení BBC, jak plní své Hlavní cíle, ale také povinnost Trustu se těmito jednou nadefinovanými kritérii a měřítky řídit. Trust je také povinen nadefinovat, jak bude posuzovat plnění těchto hlavních cílů, a toho se také držet. Zde můžeme spatřit odlišnost od úpravy Rady ČT, která nemusí dle zákona o ČT nijak předem nadefinovat kritéria, podle kterých bude posuzovat plnění úkolů ČT. Na obhajobu české právní úpravy můžeme říci, že neexistencí detailně nadefinovaných kontrolních mechanismů a kritérií kontroly ČT může Rada ČT v rámci zákona o ČT pružněji reagovat, a tedy v případě, že se objeví situace, která nezapadá přesně do kontrolního, přesně nadefinovaného mechanismu, Rada ČT není svázána předem definovanými kritérii a může bez obav na nastalou situaci reagovat bez obav, že ji někdo napadne z nedodržování předpisu.

Z výše popsaných hlavních úkolů BBC Trustu můžeme zjistit, že hlavní pravomoci Rady ČT jsou upraveny obdobně – český zákonodárce se pravděpodobně úkoly Trustu inspiroval při definování pravomocí a zároveň povinností Rady ČT. Jediným rozdílem je skutečnost, že Trust sám stanovuje kritéria měřítek, podle kterých potom posuzuje naplňování veřejné služby BBC, naproti tomu Rada ČT takovou možnost nemá a musí se držet platného zákona o ČT, který vymezuje její pravomoci a zároveň definuje úkoly veřejné služby, které ČT musí svým vysíláním naplňovat²¹⁴.

Závěrem můžeme konstatovat, že čeští zákonodárci by se při úpravě Rady ČT mohli *de lege ferenda* inspirovat postavením Trustu v rámci BBC, zejména vyřešením vztahu Trustu vůči BBC jako právnické osobě a zároveň zachování nezávislosti jednání a rozhodování Trustu. Pro účely skutečného zlepšení fungování Rady ČT by bylo určitě praktické zjistit přímo u BBC, která ustanovení Charta, popřípadě Dohody, ve skutečnosti fungují a přinášejí minimum interpretačních i faktických problémů. A právě těmito ustanoveními by se čeští zákonodárci, samozřejmě s přihlédnutím k českému právnímu prostředí a již nabytým zkušenostem s veřejnoprávní televizí, mohli do jisté míry inspirovat.

²¹⁴ K tomu srovnej § 2 a 3 zákona o ČT v platném znění.

Příloha č. 1 – Soudní spory vedené Českou televizí, které zastupovala (minimálně v jednom stupni řízení) autorka práce

1. Případ ČESKÁ TELEVIZE spol. s r.o. – souvisí s kapitolou 4.

V roce 2003 zaměstnanci ČT zjistili, že v obchodním rejstříku je zapsaná jakási ČESKÁ TELEVIZE, spol s r.o. Samozřejmě se nejednalo o instituci totožnou s ČT, která vznikla na základě zákona o ČT, ani o subjekt nějakým způsobem spojený s ČT, jak vyplývalo z obchodního rejstříku. Jako předmět podnikání měla ČESKÁ TELEVIZE spol. s r.o. v době sporu zapsanou pouze koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, kromě činností uvedených v příloze č. 1 až 3 zák. č. 455/1991 Sb. ČT tedy zvážila všechny možné kroky k ochraně svého názvu, přičemž musela vyloučit ochranu podle § 12 ObchZák, neboť této ochrany se mohou dovolávat pouze osoby zapsané v obchodním rejstříku. ČT tedy podala žalobu na ochranu svého názvu z důvodu nekalé soutěže, a to podle § 47 a 48 Obch.Zák., tedy podle skutkových podstat vyvolání nebezpečí záměny z důvodu užití názvu osoby užívaného již po právu jiným soutěžitelem, a parazitování na pověsti. ČT v tomto sporu uspěla, neboť měla vydaný živnostenský list na volnou živnost totožnou s jediným živnostenským oprávněním žalované společnosti ČESKÁ TELEVIZE spol. s r.o. Soud nařídil ČESKÉ TELEVIZI spol. s r.o. změnu obchodní firmy tak, aby neobsahovala název „Česká televize“. Žalovaná společnost se po rozhodnutí první instance, odvolala k Vrchnímu soudu v Praze, který víceméně potvrdil rozhodnutí 1. instance, tedy nařídil ČESKÉ TELEVIZI, spol. s r.o. změnit svou obchodní firmu. Uvedená společnost tedy nadále v obchodním rejstříku existuje, ale v současnosti již používá jinou obchodní firmu. Zajímavostí také je, že ČESKÁ TELEVIZE spol. s r.o. se pokusila zaregistrovat si slovní ochrannou známku „Česká televize“ na přístroje pro pořizování, přenos a reprodukci zvuku a obrazu, jako například televizory, radiopřijímače, gramofony, magnetofony, videorekordéry a další přístroje. Známkou byla přijata k řízení u Úřadu pro průmyslové vlastnictví v době probíhajícího výše popsaného sporu. Známkou nebyla přihlášena, neboť Úřad ukončil řízení z důvodu možné zaměnitelnosti s již existujícími známkami ČT.

Vzhledem k tomuto případu je jistě zajímavé, že Česká tisková kancelář (ČTK), jejíž fungování je upraveno téměř totožným zákonem, jako jsou zákony o ČT a zákon o Českém rozhlasu, je do obchodního rejstříku zapsaná, a to od 31.12.1992. Na rozdíl od ČT totiž přímo v § 1 odst. 2 zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři v platném znění, je uvedena věta, že ČTK se zapisuje do obchodního rejstříku. Pokud má právo ČTK být zapsaná v obchodním rejstříku a mít svůj název, tedy již obchodní firmu, chráněný pomocí § 12, proč by stejné právo neměla mít i Česká televize, respektive Český rozhlas? Nevím, zda se jedná o záměr nebo nedůslednost zákonodárců, ale nepřipadá mi správné, aby ČTK měla lepší postavení v tomto ohledu než ČT, která musí čelit nepřiměřené konkurenci např. na trhu reklamy, když ČT má omezenou možnost prodávat svůj reklamní prostor oproti tzv. komerčním televizím²¹⁵. Pokud se tedy nezmění zákon o ČT tak, aby obsahoval větu, že ČT má být zapsaná v obchodním rejstříku, ochrana názvu „Česká televize“ se nezlepší, zejména ne co se týká postavení ČT jako podnikatele.

²¹⁵ Viz § 50 zákona č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání v platném znění.

2. Případ žalobce E. H. vs. Česká televize – souvisí s kapitolou 5.4.

a) Řízení v prvním stupni

S otázkou právní subjektivity Rady ČT se Česká televize potýká stále a stále v otázce není jednoznačný soudní výklad zákona o ČT. Případem řešeným soudní cestou, při kterém šlo také o otázku zda, je ČT odpovědná za jednání Rady ČT, byl spor vedený mezi neúspěšným kandidátem na post generálního ředitele a Českou televizí.

Žalobce v žalobě pro jistotu jako žalované subjekty uvedl Českou televizi i Radu ČT, která měla uvedeno sídlo stejné jako ČT (tj. Kavčí hory, 140 70 Praha 4), ačkoli zákon o ČT žádné sídlo Rady neuvádí. V žalobě se žalobce domáhal určení neplatnosti usnesení Rady ČT, na základě kterých Rada ČT v roce 2001 zvolila generálním ředitelem Jiřího Balvína.

Obvodní soud pro Prahu 4 svým usnesením nejprve zastavil vůči Radě ČT řízení. V odůvodnění usnesení soud uvedl, že druhožalovaný (Rada ČT) nemá právní subjektivitu ve smyslu § 19 o.s.ř., a že Rada ČT je orgánem ČT podle § 4 a násl. zákona o ČT. Výrok byl zdůvodněn ustanovením § 104 odst. 1 o.s.ř., podle kterého jestliže jde o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Soud v odůvodnění dále uvedl, že ze žádného ustanovení zákona o ČT nevyplývá, že by Rada ČT měla subjektivitu ex lege, a proto soud řízení vůči Radě ČT jako žalovanému zastavil. Co se týká tvrzení, že Rada ČT je orgánem České televize, soud dále toto tvrzení nerozváděl ani nezdůvodnil.

Česká televize se proti žalobě samozřejmě bránila. Uvedla, že je přesvědčena o tom, že není ve sporu pasivně legitimována, že jednání Rady ČT není jednáním ČT, dále že Rada ČT je orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti ČT a žádala, aby soud vůči ČT řízení zastavil. Při ústním jednání ČT trvala na svém názoru a uváděla, že Rada ČT je ze své činnosti podle § 4 odst. 5 zákona o ČT odpovědná Poslanecké sněmovně, která také členy Rady ČT volí a odvolává. Dále ČT zdůraznila, že žalobce napadá výběrové řízení na generálního ředitele ČT, že toto řízení zcela spadá do kompetence Rady ČT a ČT do tohoto řízení ani do celého jednání a výsledku řízení nemůže nijak zasahovat. ČT nemůže samozřejmě také zasahovat nebo disponovat s usneseními Rady ČT, na jejichž základě byl jmenován generální ředitel ČT, neboť tato usnesení jsou právními úkony Rady ČT. ČT dále zdůraznila, že se domnívá, že závěr soudu o tom, že Rada ČT je orgánem ČT, je nesprávný. Zdůvodnila to příkladem obchodních společností a jejich orgánů. Mezi těmito subjekty a jejich orgány existuje jistá propojenost: např. u společnosti s ručením omezeným členy dozorčí rady volí a odvolává valná hromada společnosti, čímž má tato společnost kontrolu nad členskou základnou dozorčí rady. U ČT je situace zcela odlišná. ČT nemůže žádným způsobem zasáhnout do volby ani odvolání členů Rady ČT a nemá tedy žádnou kontrolu nad případným členským obsazením Rady ČT. Rada ČT má vůči ČT kontrolní pravomoci, ale vztah mezi těmito dvěma institucemi je jiný než u obchodních společností a jejich orgánů.

ČT ve své obhajobě vyslovila také názor, že ČT a Rada ČT jsou dvě samostatné instituce, které byly zřízeny zároveň zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, z nichž jedna vykonává dozor nad druhou (Rada nad ČT), ale nikoli naopak. Rada ČT jedná jako celek sama za sebe a dle zákona o ČT podléhá doзору Poslanecké sněmovny. Na rozdíl od Rady za ČT jedná její statutární orgán, který existuje ze zákona (generální ředitel ČT), ačkoli jej Rada ČT jmenuje a odvolává. ČT tedy vůči Radě ČT nemá žádné kontrolní ani jiné pravomoci, nemůže nijak zasáhnout do složení Rady ČT, ani do jejího jednání. ČT tedy fakticky nemůže být odpovědná za jednání Rady ČT a neměla by být ve sporu ani žalována.

Žalobce se domáhal zrušení předmětných usnesení Rady ČT, která se týkala volby a jmenování generálního ředitele ČT, protože jednou z náležitostí přihlášky do výběrového řízení na generálního ředitele ČT bylo i osvědčení ve smyslu zákona č. 451/1991 Sb. (lustračního zákona). Žalobce toto osvědčení k přihlášce nepřiložil. Rada ČT proto přihlášku žalobce z důvodů neúplnosti přihlášky nezařadila do druhého kola výběrového řízení. Žalobce k tomu namítal, že ze sdělení Rady ČT nebylo patrné, co bylo důvodem neúplnosti jeho přihlášky a jejího odmítnutí, a proto se proti rozhodnutí rady ČT odvolal. Na toto odvolání dostal žalobce odpověď Rady ČT. Tato odpověď podle žalobce postrádala odůvodnění, proč byla jeho přihláška vyřazena z výběrového řízení, a proto se rozhodl obrátit se se svým nárokem na soud. Žalobce tedy spatřoval formální nesprávnost v postupu Rady ČT, neboť podle jeho názoru rozhodnutí o vyřazení uchazeče nebylo řádně zdůvodněno. Z výše uvedeného je opět patrné, že žalobce napadal rozhodování, tj. jednání Rady ČT, do něhož ČT nemá právo ani možnost nějak zasáhnout. Spor byl tedy od počátku veden se subjektem (ČT), který nemohl být odpovědný za jednání Rady ČT a nemohl tedy být ani pasivně legitimovaným v uvedeném soudním sporu.

Obvodní soud pro Prahu 4 v první instanci žalobě vyhověl a vynesl rozsudek, že usnesení Rady ČT vztahující se k volbě generálního ředitele²¹⁶ jsou neplatná a daná usnesení Rady ČT soud také zrušil. S námitkou ČT že není v tomto sporu pasivně legitimovaná se soud vypořádal velice rychle, ale dle mého názoru nedostatečně. Zdůvodnil pouze, že ze žádného ustanovení zákona o ČT nevyplývá, že by Rada ČT byla subjektem práv a povinností a z toho soud dovodil, že nemá právní způsobilost být účastníkem řízení. Této argumentaci se nedá v podstatě nic vytknout, ale dle mého názoru se soud dostatečně nezabýval argumentem ČT, že není ve sporu pasivně legitimovaná proto, že Rada ČT je odpovědná Poslanecké sněmovně, která ji také volí a odvolává. Soud zřejmě vůbec nenapadlo, že pasivně legitimovaná by mohla být Poslanecká sněmovna, tedy Parlament ČT, tedy stát Česká republika – viz odůvodnění výše v kapitole 5.4. této práce. Této argumentaci svědčí také skutečnost vyplývající z koncepce Rady ČT založené zákonem o ČT, že Rada ČT je orgánem vykonávajícím kontrolu ČT, ale orgánem na ČT nezávislým. Je tedy logické, že ČT nesmí a nemá možnost zasahovat do jednání Rady ČT, tedy ani do usnesení Rady ČT. ČT tedy nemůže ovlivnit průběh volby ani samotnou volbu svého statutárního orgánu, generálního ředitele ČT. Dle mého právního názoru se soud s pasivní legitimací v tomto sporu vypořádal nedostatečně, neboť nepoužil a nezvážil všechny možné argumenty. Toto tvrzení podporuje i 4. odstavec na straně 6 citovaného rozsudku, ve které je uvedeno, že ačkoli žalovaná založila do spisu organizační řád ČT, ze kterého vyplývá, že Rada ČT není strukturově začleněna do ČT, soud z něho právně významné skutečnosti nečerpal, neboť skutečnost, že Rada ČT není podřízena generálnímu řediteli ČT, vyplývá již ze zákona. Z tohoto odstavce lze dovodit, že soud si byl vědom nesprávnosti své argumentace, že Rada ČT je orgánem ČT.

Soud dále zdůvodnil v rozsudku pasivní legitimací ČT ve sporu, protože podle jeho názoru je ČT zaměstnavatelem generálního ředitele, a proto je ve sporu pasivně legitimována. K této argumentaci se opět dá namítnout, že zaměstnavatelem generálního ředitele se ČT může stát až po jeho jmenování Radou ČT, ovšem na

²¹⁶ Jednalo se o usnesení Rady ČT č. 132/07/01 ze dne 19. 9. 2001, č. 138/07/01 ze dne 26. 9. 2001, č. 142/07/01 ze dne 26. 9. 2001, č. 144/07/01 ze dne 26. 9. 2001, č. 145/07/01 ze dne 26. 9. 2001, č. 146/07/01 ze dne 26. 9. 2001, č. 2/M ze dne 10. 10. 2001; č. 3/M ze dne 10. 10. 2001, č. 154/08/01 ze dne 19. 10. 2001, č. 167/09/01 ze dne 24. 10. 2001, č. 168/09/01 ze dne 24. 10. 2001, č. 171/09/01 ze dne 31. 10. 2001, č. 173/09/01 ze dne 31. 10. 2001, č. 174/09/01 ze dne 31. 10. 2001;

události, respektive právní úkony Rady ČT, které se stanou před jmenováním, nemá ČT nejmenší vliv. Měla-li tato argumentace podpořit a ospravedlnit soud v jeho závěru, že se jedná o pracovněprávní spor, pak je dle mého názoru tato argumentace chybná, neboť jednak výběrové řízení na generálního ředitele není pracovněprávní záležitostí a jednak ČT jako subjekt ve výběrovém řízení, které ze zákona o ČT předchází volbu generálního ředitele ČT, vůbec nemůže a ze zákona nesmí vystupovat. Výběrové řízení je totiž dle § 9 odst. 4 zákona o ČT v platném znění zcela v kompetenci Rady ČT. Jmenování generálního ředitele se také děje na základě zákona o ČT a nikoli zákoníku práce, z toho důvodu je nutné vycházet ze skutečnosti, že zákon o ČT je zákonem speciálním k zákoníku práce. Propojení se zákoníkem práce je zde z hlediska právní teorie složité, neboť zákon o ČT spadá svou povahou do práva správního, tedy veřejného, a zákoník práce je normou soukromoprávní, když v případě některých nároků odkazuje na ustanovení občanského zákoníku jako normy obecné²¹⁷. Vzhledem k výše uvedenému se podle mého názoru výběrové řízení na generálního ředitele ČT nedá posuzovat podle zákoníku práce, ale musí se posoudit podle zákona o ČT, který ale podrobnosti o výběrovém řízení a jeho průběhu nestanoví, a proto jsou zcela závislé na Radě ČT. V dalším odůvodnění rozsudku sám soud konstatuje, že zákon zřídil jak ČT, tak i Radu ČT, aniž by však stanovil subjektivitu Rady ČT. Dále soud sám konstatoval, že podle §5 odst. 3 zákona o ČT nesmí člen Rady ČT ani osoby jemu blízké být v pracovněprávním nebo jiném obdobném poměru k ČT. Pro spor o pasivní legitimaci nemá toto konstatování zásadní význam, ale je z něho zřejmé, že Rada ČT je na ČT nezávislý orgán, co do rozhodování a jednání, ale také z hlediska pracovněprávního. Mezi Radou ČT a ČT nemůže tedy vzniknout ani vztah podobný pracovněprávnímu. Soud vycházel z právního vztahu mezi ČT a jejím generálním ředitelem, konkrétně z ustanovení § 9 odst. 3 zákona o ČT, podle kterého se na generálního ředitele použijí ustanovení zákoníku práce, nestanoví-li zákon o ČT jinak. Soud opět postavil svou argumentaci, podle které je ČT pasivně legitimovaná ve sporu, na vztahu zaměstnanec – zaměstnavatel. Tedy že ČT zaměstnává generálního ředitele, a proto je ve sporu pasivně legitimovaná. Domnívám se, že tato argumentace je skutečně chybná, neboť ve sporu se neřeší záležitost České televize, ale záležitost Rady ČT, a to věc vzniklá během výběrového řízení na generálního ředitele, které by mělo zcela podléhat režimu zákona o ČT. Dovožovat pasivní legitimaci v tomto případě ze vztahu zaměstnanec – zaměstnavatel je také, mírně řečeno, velmi podivné, když zaměstnavatel (ČT) na výběr zaměstnance, který provádí Rada ČT, nemá žádný vliv. V další části odůvodnění rozsudku se soud velice podrobně zabíral jednotlivými schůzemi Rady ČT, jejími usneseními, závěry a také dopisy žalobce Radě ČT a odpověďmi Rady ČT, proč byl žalobce z výběrového řízení vyřazen. V rozsudku dále soud dovedl, že skutečnost, že orgán, který jmenuje zaměstnance do funkce, nemá právní subjektivitu a ze zákona je na ČT nezávislý, nemůže být tomu, kdo tvrdí, že mu byla způsobena újma na jeho právech, k tíži, neboť podle výkladu žalované (ČT) by se neměl proti komu svého práva dovolat, když Rada ČT nemá právní subjektivitu a soud s ní nemůže jednat jako s účastníkem řízení. Takový výklad by podle soudu nepřipustně omezil právo kohokoliv na soudní ochranu, kterou přiznává Listina základních práv a svobod (dále jako „LZPS“). S touto argumentací se dá velice úspěšně polemizovat. Že účastníku výběrového řízení musí zůstat zachováno právo na soudní ochranu podle Listiny základních práv a svobod samozřejmě nelze zpochybnit. Bohužel výklad soudu v tomto případě jde na úkor

²¹⁷ Viz např. § 248 odst. 4 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce ve znění platném do 31.12.2007. V době rozhodování soudu první instance byl účinný zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce.

subjektu (České televize), který s jednáním Rady ČT nemá nic společného a jednání tohoto orgánu nemůže žádným způsobem ovlivnit. Soud opět nenapadlo, ačkoli na několika místech v rozsudku uvádí, že Rada ČT je odpovědná Poslanecké sněmovně, že otázku pasivní legitimace zhodnotil nesprávně, a že by mohl na místo pasivně legitimovaného povolat stát.

Soud v 1. Instanci tedy nakonec rozhodl, že pasivně legitimovaná ve sporu je ČT, neboť Rada ČT nemá právní subjektivitu, a soud tímto rozsudkem napadená rozhodnutí Rady ČT také zrušil. Můžeme i zde vidět paradox: podle soudu pasivně legitimovaný subjekt (ČT) odpovídá za jednání a rozhodnutí Rady ČT, a tedy za ně nese odpovědnost, ale zrušují se rozhodnutí Rady ČT a nikoli rozhodnutí ČT. Závěrem k rozhodnutí soudu prvního stupně lze vyslovit souhlas se závěrem soudu, podle něhož Rada ČT nemá úplnou právní subjektivitu ve smyslu občanského zákoníku, tedy není subjektem práv a povinností, ale podle mého právního názoru se soud dostatečně nevypořádal s otázkou pasivní legitimace ČT. Respektive závěry soudu ohledně pasivní legitimace ve sporu jsou nesprávné. S ohledem na argumentaci výše v kapitole 5.4. této práce se domnívám, že Rada ČT by měla být žalována jako Česká republika – Poslanecká sněmovna PČR - Rada ČT, tj. jako organizační složka státu. Česká televize jako subjekt by ve sporu mohla být vedlejším účastníkem, nikoli žalovaným, a to vedlejším účastníkem ve smyslu § 93 o.s.ř., neboť ČT bude rozhodnutím soudu dotčena, a tím má právní zájem na výsledku řízení, neboť se jedná o spor ohledně jmenování statutárního orgánu ČT.

b) Rozhodnutí odvolacího soudu

ČT proti rozhodnutí soudu 1. stupně podala odvolání, ve kterém zejména napadala skutečnost, že se soud nedostatečně vypořádal s otázkou pasivní legitimace, a že se tedy ČT ve sporu nadále necítí pasivně legitimovaná. Vzhledem k závěrům, ke kterým dospěl v rozsudku soud 1. stupně, čekala ČT s napětím na rozhodnutí odvolacího soudu.

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl usnesením a to tak, že rozsudek soudu 1. stupně zrušil a řízení zastavil. Odvolací soud v odůvodnění svého usnesení uvedl, že ČT porušení práv žalobce nezpůsobila, neboť – jak bylo v průběhu řízení namítáno a také prokázáno – rozhodování Rady ČT nebylo jednáním žalované (ČT). Dále odvolací soud potvrdil názor ČT, že spor nelze projednávat jako spor pracovněprávní. Svůj názor opřel odvolací soud o tvrzení, že pracovněprávní spory vznikají až uzavřením pracovní smlouvy, volbou nebo jmenováním.

Dále odvolací soud rozhodl, že podle § 104 odst. 1 věta druhá OSŘ věc nespadá do pravomoci soudů, a proto podle výše uvedeného ustanovení soud věc po právní moci usnesení o zastavení řízení postoupí příslušnému orgánu. Dále soud uvádí, že v projednávané věci toto postoupení však nepřipadá v úvahu, protože rozhodnutí Rady ČT nejsou rozhodnutími, která by právo buď deklarovala nebo zakládala (případně konstitutivně rušila), jsou jen jakýmsi organizačním prostředkem při jednání orgánu. Proto nepřichází v úvahu přezkoumání ani případně jiným orgánem než soudem. Rozsudek byl dle § 221 odst. 1 písm. b) OSŘ zrušen a řízení dle § 221 odst. 2 písm. c) OSŘ zastaveno.

Ani odvolací soud se tedy beze zbytku nevypořádal s ožehavou otázkou pasivní legitimace Rady nebo ČT v tomto sporu, ale tvrzením, že rozhodování Rady ČT není jednáním žalované (České televize) podpořil názor, že Rada ČT tedy musí být orgánem jiného subjektu, než je Česká televize. Z uvedeného sporu je patrné, že zařazení Rady ČT, případně její subjektivita je složitá záležitost, neboť ani soudy nejsou schopné se vyrovnat se stávajícím postavením Rady ČT a tím i se stávajícím,

a v kontextu českého právního řádu nevyhovujícím, zněním zákona o ČT. Zde je tedy další důvod ke změně zákona o ČT ohledně definice a postavení Rady ČT.

c) Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

V dané věci rozhodoval s konečnou platností Nejvyšší soud ČR, a to rozsudkem sp. zn. 21 Cdo 155/2005 vydaným dne 18.10.2005²¹⁸. Nejvyšší soud ČR dovolání zamítl jako neopodstatněné a zaujal právní názor, že usnesení (rozhodnutí) Rady ČT přijatá v souvislosti s výběrovým řízením na funkci generálního ředitele ČT nejsou právními úkony (projevy vůle), s nimiž by právní předpisy spojovaly vznik pracovněprávního vztahu. Podle názoru soudu jsou tedy usnesení Rady ČT v rámci výběrového řízení na generálního ředitele ČT pouze tzv. faktickými úkony, tedy skutečnostmi, kterými se teprve vytvářejí předpoklady pro to, aby na jejich základě mohl být právní úkon zakládající pracovněprávní vztah, v tomto případě tedy jmenování generálního ředitele ČT, učiněn. Dále soud konstatoval, že předmětná usnesení Rady ČT žádný vztah ani právo mezi účastníky nezaložila a z toho důvodu je nelze přezkoumávat z hlediska jejich platnosti a nelze tedy ani podat určovací žalobu ve smyslu § 80 OSŘ, která má podle zákona směřovat právě proti právním úkonům.

Nejvyšší soud ČR se tedy nezabýval otázkou, zda má Rada ČT právní subjektivitu, ale vyslovil svůj názor na charakter rozhodnutí Rady ČT v rámci výběrového řízení na generálního ředitele ČT. Na názor Nejvyššího soudu ČR na subjektivitu Rady ČT, případně na povahu tohoto „orgánu“ z hlediska platné právní úpravy si tedy musíme ještě počkat.

²¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR viz http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/9B3134101702C348C12575EF0037968C?openDocument

Klíčová slova/Key words

- televize - television
- veřejná služba – public service
- rada - council